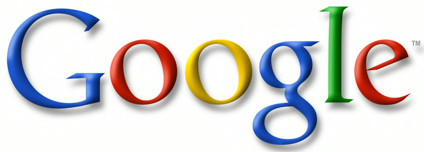
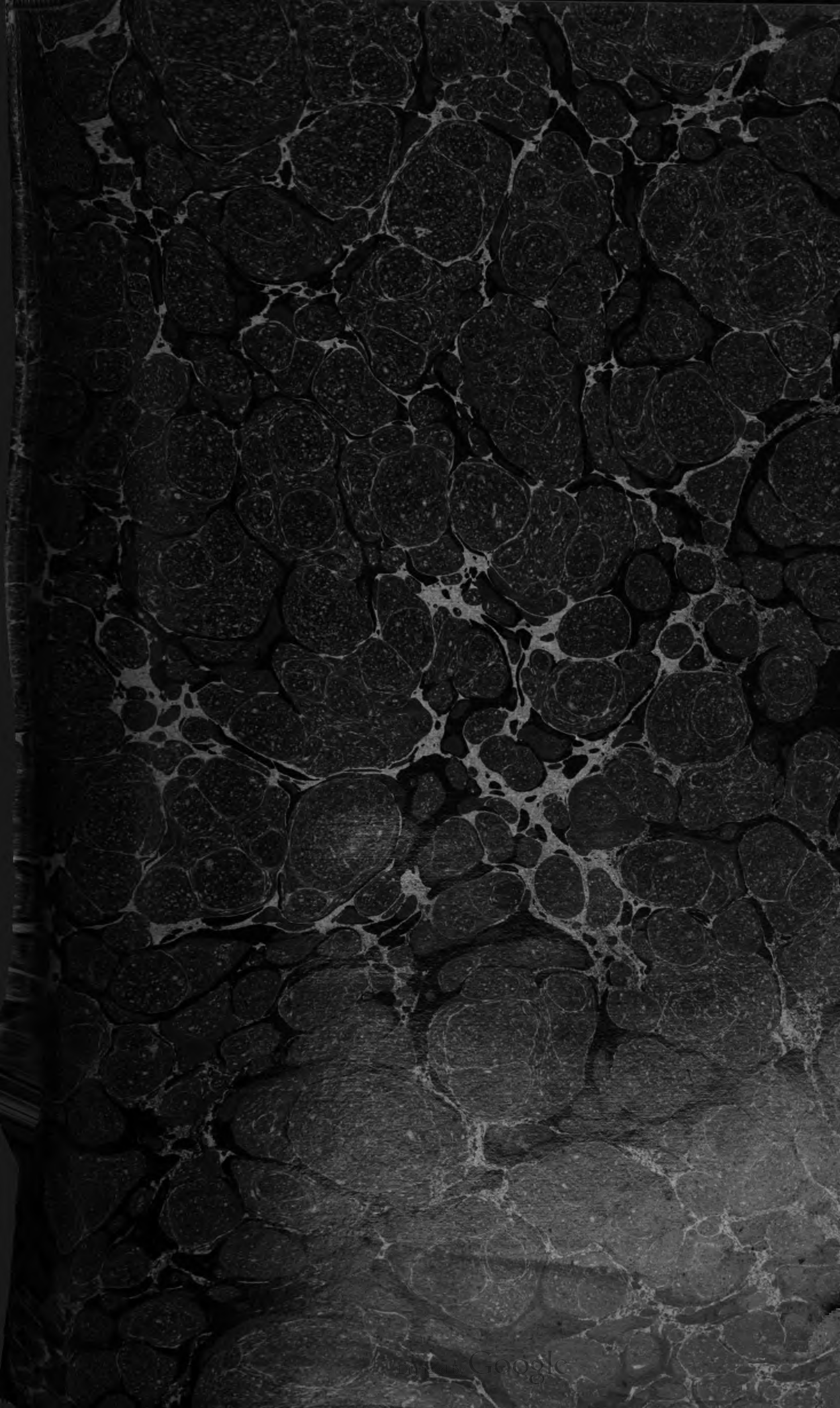

COLUMBIAE NOVI EBORACI
SIGILLUM COLLEGII
1754
IN LUMINE TUO VIDEBIMUS LUMEN

Konunga-Sagor

af

SNORRE STURLESON.

Öfwersättning.

Andra Delen.

STOCKHOLM,
tryckte i Elmens och Granbergs tryckeri, 1817.

Konung Olof den Heliges Haraldssons Saga.

1. Cap.

Olof den Heliges Haraldssons uppfostran.

Olof, Harald Gränskes son, uppföddes hos Sigurd Syr, sin styffader, och sin moder Asta. Rane den Widfarne war hos Asta; han skötte Konung Olof Haraldssons uppfostran. Olof blef tidigt manlig, war af dägeligt utseende och medelmåttig wäxt: han blef snart wis och wältalig. Sigurd Syr war mycket fallen för landtmanna-yrken, höll sina män strängt till arbete, samt for ofta sjelf ut, att bese sina åkrar, ängar och kreatur, äfwen som till smedjan, eller der folket annars kunde hafwa något för händer.

2. Cap.

Om Olof och Konung Sigurd Syr.

Det hände en gång, att Konung Sigurd wille rida ut; då war ingen tjenare hema på gården: han bad derföre sin styfson Olof sadla honom en häst. Olof gick till geta-

 huset.

huset, tog der den största bocken, hwilken han ledde hem, och lade Konungens sadel på honom: gick sedan och sade Konungen, att han hade sadlat hans häst. Då gick Konung Sigurd ut, och såg hwad Olof hade gjort; han sade: synbarligt är, att du will blifwa fri från mina befallningar: din moder lärer wäl ock tycka det wara tillbörligt, att jag icke af dig fordrar något, som ej behagar dig; skönjes det nog, att wi ej hafwa samma lynne, ty du är mycket mera storsinnt, än jag är. Olof swarade icke många ord dertill, utan log deråt och gick bort.

3. Cap.

Om Olofs Idrotter.

När Olof Haraldsson wäxte upp, war han ej reslig, utan en medelmåttig man, men undersättsig och mycket stark. Han hade ljust hår, bredt ansigte, röd-hwit hy, wackra, lifliga och skarpa ögon, så att man måtte förfäras af att se honom i ögonen, när han war wred. Olof war wäl öfwad i många idrotter; han kunde wäl skjuta med båga och handskott, och samm wäl; äfwen förstod han all slags smeds-arbete, och war grannsynt derwid, antingen han sjelf eller andra gjort något. Han blef kallad Olof Digre (tjocke). Han talade djerft och med lätthet, tilltog snart uti all manlighet, både till förstånd och krafter, samt war af alla sina fränder och bekanta mycket älskad. Uti lekar war han ifrig, och wille öfwerträffa alla andra, hwilket ock tillbörligt war, i anseende till hans wärdighet och börd.

4. Cap.

Konung Olof börjar att fara i härnad.

Olof Haraldsson war tolf år gammal, när han första gång steg på här-skepp. Hans moder Asta satte Rane, som kallades Konungens fosterfader, till att råda öfwer krigsfolket, och att wårda Olof; ty Rane hade ofta warit i härnad. När Olof emottog krigsfolket och skeppen, gåfwo hans män honom Konungs-namn, såsom sedwana war, att Här-Konungar, som drogo i Wikings-färd, om de woro af konungslig börd, skulle bära Konungs-namn, fastän de ej ägde något land. Rane satt wid styret: derföre säga några, att Olof giort tienst såsom roddare, ehuru han war konung öfwer krigsfolket. De seglade öster utmed landet, och först till Danmark. Så säger Ottar Swarte i sitt qwäde om Konung Olof:

Ung du for på böljans häst,
Stridbjerfwe Konung,
Mot Danmarks Land.
Till manlig dåd du då wandes.
Jag sporde, att nyttig,
War din färd, O! Konung,
Då du från Norden drog:
Mäktig är du nu af slik djerfhet.

Men när det led emot hösten, seglade han öster till Swerige, och företog sig att härja och bränna landet; ty han tyckte det wara nog orsak till fullkomlig fiendskap emot de Swenske, att de tagit hans fader Harald af daga. Ottar

Swarte

Swarte säger med klara ord, att han då seglade öster ut från Danmark:

I rodden med målade åror
Öster i Sjön på skeppen:
Landwårdare (Konung), I buren
Sköldarne Land från Land.
I nyttjaden segel och satten
Styret i ordning: stundom
Mången bölja under Dig slets
Af de ofta brukade åror.
Drott, gruflig wardt rädslan
Hos folket, wid din färd: (sedan
Strids-swanarnas (korparnas) matare, du började
Swithiods näs att blodfärga.

5. Cap.

Den första striden.

Den hösten höll Olof sitt första slag wid Sota-skären, som äro belägne i den Swenska skärgården; der stridde han med Wikingar; och kallades den Sote, som rådde öfwer dem. Olof hade mycket mindre folk, men större skepp; han lade sin flotta emellan några låga klippor, så att Wikingarne ej utan swårighet kunde lägga intill; men på de skepp, som lågo närmast, kastade Olofs män båtshakar, drogo dem till sig, och afröjde dem. Wikingarne drogo bort, sedan de förlorat mycket folk. Sigwater Skald talar om denna strid, uti det qwäde, der han uppräknar Konung Olofs slagtningar:

Långa

Långa Sjöträdet (skeppet) bar den unge
Konunga-fränden ut åt Sundet:
Folket fruktade sedan
Mycket för Konungens wrede.
Många ting kan jag förtälja;
Och det mins jag, att af män den störste,
Öster wid Sotaskär, för första gång
Ulfwens klor med blod beständkte.

6. Cap.

Härnad i Swerige.

Konung Olof höll sedan öster ut till Swerige, lade in uti Lögeren (Mälaren), och härjade på bägge sidor. Han seglade ända upp till Sigtuna, och lade sig wid gamla Sigtuna. Så säga de Swenske, att der synas ännu de stenkistor, hwilka Olof lät lägga under ändarna af sina skeppsbryggor. Men när det led emot hösten, sporde Olof Haraldsson, att Olof, Swea-Konungen, samlade en stor krigshär, och tillika, att han hade låtit draga järn-länkar twärt öfwer Stocksund, samt skickat krigs-folk dit till bewakning. Swea Konungen ärnade sålunda innestänga Olof Haraldsson, till deß frosten kom; och acktade Swea Konungen ringa Konung Olof Haraldssons krigshär, ty han hade ej mycket folk. Då for Konung Olof Haraldsson till Stocksund, men kom der icke ut; ty ett Kastell war på westra sidan uti sundet, och en krigshär på den södra. När de nu sporde, att Swea-Konnngen war kommen på sina skepp, och hade en stor krigs-här samt många

fartyg,

fartyg, då låt Konung Olof göra en graf genom Agnafit till hafwet. Det föll då mycket regn.] Allt rinnande watten uti hela Swerige faller i Lögaren, utur hwilken är allenast ett utlopp i hafwet, och detta så smalt, att många åar äro bredare; när nu starkt regnwäder inträffar, och snön smälter, då tillströmar wattnet i sådan myckenhet, att ett forß-fall är ut genom Stocksund, och Lögaren stiger högt uppå landet. När grafwen kom uti hafwet, föll wattnet och strömen der ut. Konung Olof låt då taga styrena från sina skepp, och hißa seglen upp i mast-topparne. De hade en stark medwind, och styrde med årorne; gingo så skeppen fort öfwer grundet, och kommo alla oskadda ut på hafwet. Men de Swenske foro då till Olof Swea-Konung, och sade honom, att Olof Digre war undkommen ut på hafwet. Swea-Konungen tilltalade hårdeligen de män, som skulle hafwa acktat på, att Olof ej måtte undkomma. Detta ställe är sedan kalladt Kungs-sund; och kunna inga storskepp fara derigenom, utom när wattnet är mycket högt. Men somlige säga, att de Swenske blefwo det först warse, när Olofs män hade genomgrafwet näset, och wattnet utföll; och att de Swenske då gåfwo sig dit med en hop folk, och wille hindra Olof, att han ej måtte fara derut; men att wattnet grof sig in på bägge sidor under åbalkarne, hwarwid de föllo ut tillika med folket (som der stod), så att månge der omkommo. Men de Swenske emotsäga detta, och kalla det ett orimligt tal, att någon der skulle hafwa omkommit. Konung Olof seglade om hösten till Gotland, och beredde sig, att der härja; men Gotländingarne hade församlat sig, och skickade män till [Konungen, erbjudande] honom skatt

af

af landet. Härmed war Konungen nöjd, tog skatt af dem, och blef der qwar öfwer wintern. Så säger Ottar Swarte:

Konung, Du twang till skatt
Gotländska männens här;
Ej tordes de tappre sitt land
Mot dig wärja, med swärdet.
Ulfwens hunger i Östan, jag hörde
Stillad wara, då Eysysels folk
Flyktade: mången man (fullwuren) duger mindre,
Än den yngre, i styrka.

7. Cap.

Den andra striden.

Här berättas sålunda, att Konung Olof om wåren for till Eysysel (Ösel), gjorde der landgång och härjade; men Eysysle-boarne kommo ned (från landet), och höllo strid med honom. Der fick Konung Olof seger, förföljde de flyende, härjade och förödde landet. Så är sagdt, att då Konung Olof med sina män först landsteg på Eysysel, låfwade bönderne honom skatt; men när skatten skulle föras ned (till stranden), mötte han dem med fullwäpnad här, och gick det då annorlunda, än bönderne hade tänkt; ty de förde icke med sig någon skatt, utan i dess ställe wapen, och stridde emot Konungen, som förr är sagdt. Så säger Sigwater Skald:

Då hölls det andra
Swärds-Ting i förödda Eysysel:
Ej doldes swekvet, då Olof

Gick

Gick att nedskörda folket.
För lifwet månde de tacka
Sina fötter, de Bönder,
Som från fårfältet kommo:
Få höllo stånd, Allrådare!

8. Cap.

Den tredje striden.

Sedan seglade han till Finnland, gick i land och här-jade der; men allt folket flydde till skogarne, förande med sig allt gods från bygden. Konungen gick långt upp i landet, och öfwer några skogar; der kommo de till några bebodda dalar, som kallas Herdalar, och funno litet gods, men inga menniskor. Då det led emot aftonen, wände Konungen om till sina skepp. Men när de kommo uti skogen, samlades om-kring dem från alla sidor folk, som sköto på dem, och gjorde ett hårdt anfall. Konungen bad sina män betäcka sig (med sköldarne), men förrän Konungen kom utur skogen, miste han många män, och många blefwo sårade; kom han sålun-da sent om aftonen till sina skepp. Om natten gjorde Fin-narne, med trollkonster, ett starkt owäder och storm i hafwet; men Konungen lät upplyfta ankaren samt hissa seglen, och så kryssade de om natten utanför landet. Konungens lycka förmådde då, som eljest ofta, mer än Finnarnas trollkonst, så att de om natten, genom kryssande, kommo förbi Balagårds sidan, och sedan uti hafwet; men Finnarnas krigshär tågade uppe å landet lika fort som Konungen seglade utanföre i sjön. Så säger Sigwater: Det

Det stålregn, som föll i striden,
På Herdalas swåra wåg,
Wid Finnländingarnas möte,
War Konungasonens tredje;
Och i Österleden wid hafwet
Han Wikingaskeppen löste.
Balagårds strand då låg
Långs utmed hafsswallets skidor (skeppen).

9. Cap.

Den fjerde striden i Söderwik.

Då seglade Konung Olof till Danmark; der råkade han Thorkel den Höge, Sigwald Jarls broder; och gaf sig Thorkel i sällskap med honom; ty han låg då redan färdig att draga ut i härnad: seglade de då söder om Jutlands sidan, dit, som kallas Söderwik, och öfwerwunno der många Wikinga-skepp. De Wikingar, som ständigt lågo ute på sjön, och rådde öfwer mycket krigs-folk, läto kalla sig Konungar, fastän de icke hade något land att styra. Der lade Konung Olof till strids; och blef der ett hårdt slag: Konung Olof fick seger och mycket gods. Så säger Sigwater:

Åter sade man, att Konungen
Stridsdånet upphof:
Fra, hörde jag, de wunno,
De, som tappert kämpade, fierde gången.
Då mellan Konungarnas härar

Friden

Friden alldeles brast sönder,
I den bortgömda Söderwik,
Som Danskarne känna.

10. Cap.

Den femte striden wid Frisland.

Derifrån seglade Konung Olof söder ut till Frisland, och låg under Kinlimasidan, uti en stark storm. Då gick Konungen i land med sitt folk; men inbyggarne redo ned, dem till mötes, och slogos med dem. Så säger Sigwater Skald:

Den femte hjelmförstörande strid
Wann du, de fegas förtryckare.
Hårdt wäder utstödo
Skeppen wid Kinlimas branta sida;
Då med ståt Landshären red
Ned till Konungens skepp,
Och deßa stridsmän gick
Konungens här till mötes.

11. Cap.

Swen Tjugusköggs död.

Konung Olof seglade då wester ut till England; der stod så till, att Swen Tjuguskägg, Dana-Konungen, war då med Dansk krigshär uti England, der han då uppehållit sig en tid, och innehaft Konung Adalråds land. De Danske hade

då

då tågat wida omkring uti England, och war det så widt kommet, att Konung Adalråd flytt utur landet, och farit sö: der till Walland (Frankrike). Samma höst, då Konung Olof kom till England, hände det sig, att Konung Swen Haraldsson en natt blef bråd-död uti sin säng; och säga Engelska män, att Edmund den Helige hafwer dräpit honom, på samma sätt, som den Helige Mercurius dräpte Julianum Niding. När Englands Konung, Adalråd, sporde detta uti Flandern, då drog han derifrån åter till England; och när han kom i landet, sände han bud till alla de män, som wille emottaga gods och penningar, och derföre wara honom behjelpelige att återwinna landet; då församlades till honom mycket folk. Till hans bistånd kom ock Konung Olof, med ett stort följe af Nordmän. De seglade först till London, och lade sin flotta uti Tempsen; men de Danske hade staden inne. På andra sidan om floden är en stor köpstad belägen, som heter Sudwirke; der hade de Danske gjort många förswarswerk, grafwit stora diken, och innantill ställt en wägg af träd, stenar och torf, och hade der mycket krigsfolk. Konung Adalråd låt göra ett hårdt anfall derpå; men de Danske wärjde sig, så att Konung Adalråd kunde intet uträtta. Der woro bryggor öfwer floden, emellan staden och Sudwirke, så breda att twå wagnar kunde komma förbi hwarandra. På den sida af bryggorna, som wände sig ned åt strömen, woro både Kastell och bröstwärn, så höga, att de räckte en man öfwer midjan: men under bryggorne woro pålar, som gingo neder uti flodens botten. När nu anfall gjordes, stod krigsfolk på bryggorna allestädes och förswarade dem. Konung Adalråd wardt mycket bekymrad, huru-

ledes

ledes han skulle kunna winna bryggorna; han kallade alla hårens Höfdingar till samtal, och rådslog med dem, på hwad sätt de skulle kunna slå bryggorna omkull. Då säger Konung Olof, att han wille försöka att lägga intill med sitt folk, om de andre Höfdingarne ocksä wille lägga intill. I denna rådplägning blef det beslutadt, att de skulle lägga sin hår upp under bryggorna: tillredde då hwar och en sitt folk och sina skepp.

12. Cap.

Den sjette striden.

Konung Olof lät göra stora flakar af widjor och plankor, hwartill gamla hus nedrefwos, och lät lägga deßa flakar öfwer sina skepp, sålunda, att de räckte utöfwer skeppsborden; under dem sattes stolpar så höga och nära intill hwarandra, att der både war rum till att swänga wapnen, och taket nog starkt att uthärda stenar, som ofwan ifrån kunde kastas derpå. När krigshären war färdig, rodde de upp emot strömen, och som de kommo nära intill bryggorna, då anföllos de ofwanifrån både med skott-wapen och så stora stenar, att hwarken hjelmar eller sköldar kunde stå dem emot; sjelfwa skeppen blefwo derigenom myket skadade; hwarföre ock månge lade derifrån igen. Men Konung Olof och Nordmanna hären med honom rodde upp under bryggorna, och lade starka tåg om stolparne, som dem uppehöllo; derefter rodde de alla skeppen ned åt med strömen, det mesta de förmådde. Stolparne drogos sålunda långs efter bottnen, tills de lößnade från

bryggor-

bryggorna. Men som en bewäpnad här stod sammanträngd ofwan på bryggorna, och tillika stora stenar, samt många härwapen funnos derpå, så gingo bryggorna deraf sönder, när stolparne blifwit undandragne; och myckel folk föll ofwanifrån ned uti strömen, men alla de öfrige flydde från bryggorne, några till staden, och några till Sudwirke. Derefter bestormade de Sudwirke, och intogo det. Men när borgarne sågo, att floden Temps war intagen, så att de ej längre kunde hindra skeppen att fara upp i landet, då räddes de, uppgåfwo staden, och togo Adalråd åter till Konung. Så säger Ottar Swarte:

Också bryggor du nedbröt,
Striddjerfwe, som Odens stormar pröfwat!
Ormaland (Guld) att winna,
London dig beskärde.
Sköldarna grepos häftigt:
Derwid wäxte striden;
Och sönder sprungo de gamla
Swärds-Tingets jernringar (Brynjorna).

Och widare qwad han detta:

Rikswårdare, i Land och gods
Adalråd Du insatte;
Han, som ditt bistånd åtnjöt,
Styrka wann af sådan hjelp.
Hårdt war mötet, som I gjorden
Med Fridlandets (Norges) frånder (Danskarne).

Der

Der rådde fordom
Edmunds ätt öfwer Landet.

Sigwater talar ock härom således:

Sitt sjette anfall tappre Konungen
På Engländarne gjorde,
Då Olof, Odens ättling,
Londons bryggor angrep.
Wallandska swärden beto;
Men Wikingarne grafwen wärjde:
Somlige hade tält,
På Sudwirkes slätt uppslagne.

13. Cap.

Den sjunde striden.

Konung Olof war öfwer wintern hos Konung Adalråd; då höllo de ett skarpt slag på Ringmara-hed, uti Ulfkells-land, hwilket rike Ulfkell Snilling den tiden ägde. Der fingo Konungarne seger. Så säger Sigwater Skald:

Och sjunde gången lät Olof
Swärds-Ting åter hållas
Å Ulfkells Land,
Som jag nu förtäljer:
Stod då å Ringmarahed
Ellas hela afkomma (Engländarne);
Härfall der blef, när Haralds
Arfwinge började striden.

Ottar

Ottar talar äfwen om denna strid således:

Konung, jag det hörde,
Att din här, från steppen fjärran,
Blodfärgade Ringmara=hed,
Och med slagnas kroppar fyllde fältet.
Djupt mot jorden för eder böjdes
Landsfolket i wapnens gny,
Innan Englands stora här
Sin häftiga flykt begynte.

Då lades ännu mera af landet under Konung Adalråd; men Thingmännen (det legda krigsfolket) och de Danske behöllo dock många borgar, och rådde ännu wida öfwer landet.

14. Cap.

Den åttonde och nionde striden.

Konung Olof war Höfding öfwer krigshären, då de drogo till Cantaraborg, och stridde der, tills de intagit staden; då dräpte de mycket folk, och uppbrände borgen. Så säger Ottar Swarte:

För Kunga=Ättlingen du gjorde
Nytt anfall, O! Konung.
Blide Furste, du intog
Cantara stora borg, en morgon.
Eld och rök från mäktiga staden
Upp i luften wid hafwet steg:
Seger du fick; och jag hörde,
Att många du lifwet fråntog.

Sigwater

Sigwater räknar denna för Konung Olofs åttonde strid:

Jag wet, att den stridfärdige,
Wendernes skräck, det åttonde
Slaget höll, och till manligt wärn
För sina hofkämpar framgick.
Ej kunde de Grefwar, med fagra later,
Sin stad mot Olof förswara:
Cantaraborg då fick
Mångt förjande hus.

Konung Olof hade då landwärn för England, och for med härskepp omkring landet, läggande upp i Nya-modan; der war före honom Thingmännens här; Konung Olof slogs med dem, och bekom seger. Så säger Sigwater Skald:

Den unge stridlätte Konung
Engländarnes sår blodstänkte:
Åter kom mörka blodet
På swärdet, i Nya-moda.
Nu har jag nio strider räknat
För honom, som östan ifrån började.
Danska hären föll,
Der spjuten mest mot Olof flögo.

Sedan reste Konung Olof widt omkring i landet, och tog skatt af folket, eller härjade, om de wägrade att gifwa skatt. Så säger Ottar:

Ej förmådde Engelska slägtens folk,
Då du skatterna uttog,

Dig,

Dig, som ej förskoning gaf,
Widt frågdade Konung, motstånd göra.
Månmen ej sällan guldo,
Med egen skada, hwad dig gagnade:
Stundom, hörde jag, till stranden
Stort byte neder fördes.

Der dröjde Konung Olof den gången i tre år.

15. Cap.

Den tionde striden i Ringsfjärd.

Den tredje wåren dog Konung Adalråd, och hans söner Edmund och Edward togo riket. Då for Konung Olof söder öfwer hafwet, och höll en slagtning i Ringsfjärd, hwarest han intog ett kastell, der på höjden, i hwilket Wikingar hade sitt tillhåll, och nederbröt kastellet. Så säger Sigwater Skald:

Tiotalet blef fullt,
Af Konungen i stridsstormen räknadt,
Uti fagra Ringsfjärden,
Dit hären framdrog.
Näsfet på höjden,
Som Wikingarne ägde,
Lät han nederbryta:
Ej sökte de sedan slik tillflykt.

16. Cap.

Den elfte, tolfte och trettonde striden.

Sedan höll Konung Olof med sin här wester ut till Gri-

slopolla, och slogs der mot Wikingar, utan för Wilhelmsstad, samt bekom seger. Så säger Sigwater:

Olof, elfte striden wann du,
Der Konungarne föllo:
Ung du kom från detta Ting,
Du tappre, i Grislopolla.
Det hörde jag, att slag de höllo,
Som högt bland Talet räknas,
Wid Wilhelms Stad,
Den trofaste Jarlens.

Derefter höll han ett slag i Fetlafjärd, såsom Sigwater säger:

Ulfwa-tanden tolfte gång blodade
Han, somära sökte;
Då i Fetlafjärden blef
Lifs-slut satt för mången.

Derifrån for Konung Olof söder ut till Seliopolla, och höll ett slag; der intog han en stad benämnd Gunwaldsborg, som war stor och gammal. Han tog der till fånga en Jarl, som rådde öfwer staden, och het Geirfider. Konung Olof hade samtal med borgarne, och lade skatt på staden, såsom ock på Jarlen, för hans lösen, tolf tusende guldskillingar. Deße penningar, hwilka han pålade, blefwo honom betalte af staden. Så säger Sigwater:

Trettonde segren wann
Frägdade Tronde-Drotten, den snälle,
Söder ut i Seliopolla:
De flyktande ledo skada.

Up-

Upp tågade Konungen mot gamla
Gunwaldsborg, en morgon;
Geirsider het den Jarl,
Som till fånge gjordes

17. Cap.

Den fjortonde striden och Konung Olofs dröm.

Derefter höll Konung Olof, med sin här, wester till Karlså, härjade der, och höll en slagtning. Men när Konung Olof låg der i Karlså, och wäntade på god wind, ärnande att segla ut till Nörwasund, och derifrån till Jorsalaheim (Jerusalem), då drömde han en märkelig dröm, att till honom kom en ansenlig och skön man, men dock förfärlig, som tilltalade honom, och bad, att han skulle afstå från sin föresats, att resa i främmande land; far hem (sade han) till ditt Odalsland, ty du skall blifwa Konung öfwer Norrige till ewig tid. Olof förstod denna dröm sålunda, att han och hans ättmän skulle länge wara Konungar öfwer detta land.

18. Cap.

Den femtonde striden..

Efter denna uppenbarelse, ändrade han sin resa, och lade till wid Peitoland (uti Frankrike), härjade der, och uppbrände den köpstad, som het Warrandi. Derom talar Ottar:

Dig lyckades, ung, att öda
Peito, Stridglade Konung!

Du

Du pröfwade, Furste,
Målade skölden, på Tuskaland.

Derjämte säger Sigwater sålunda:

Rygtets lof wann Mörekungen,
Då han från sunnan kom,
Der gamla spjuten brusto
På Sjöens sandbrädd.
Den Stad, som Warrandi heter,
Fjerran från Sjön, på Peito,
Uppbränd blef i bebyggda landet,
Till folkets skada.

19. Cap.

Om Rudo-Jarlarne.

Konung Olof hade warit i härnad wester i Walland twå somrar och en winter; då woro lidne tretton wintrar från Konung Olof Tryggwasons fall. Under den tiden hade Jarlar rådt öfwer Norrige, först Erik och Swen, Håkans söner, och sedan Eriks söner Swen och Håkan. Håkan war Konung Knut Swenssons systerson. Då woro uti Walland twå Jarlar, Wilhelm och Rodbert; deras fader war Rikard Rudo-Jarl; de rådde öfwer Nordmandi. Deras syster war Drottning Emma, hwilken Konung Adalråd i England hade haft till hustru; deras söner woro Edmund, Edward den Gode, Etwig och Etger. Rikard Rudo-Jarl war Rikards son, och Wilhelm Långespjuts sonson; men Wilhelm Långespjut war son af Gånge-Rolf, den Jarlen, som intog Nordmandi, och

denne

denne war Ragnwald Möre-Jarl den Mägtiges son, som förr är skrifwet. Från Gånge-Rolf äro Rudo-Jarlarne komne, och räknade de en lång tid slägtskap med Norriges Höfdingar, hwilka de ock sedan länge högt acktade, och woro alltid Nordmännens bäste wänner, så att alla Nordmän, som det behagade, hade en tillflykts-ort uti Nordmandi. Om hösten kom Konung Olof till Nordmandi, och wistades der öfwer wintern i Signe, samt hade der frid och säkerhet.

20. Cap.

Om Einar Thambaskelfwer.

Efter Olof Tryggwasons fall, gaf Erik Jarl frid åt Einar Thambaskelfwer, som war Eindrid Styrkarsons son. Einar for med Jarlen norr ut i Norrige. Det säges, att Einar war den starkaste man och bäste bågskytt, som funnits i Norrige, så att hans skott woro hårdare, än någon annan mans; med trubbig kolf (som brukades wid målskjutning) kunde han skiuta genom en rå oxhud, som war upphängd på en stång. Han kunde ock öfwermåttan wäl löpa på skidor, samt öfwergick i alla idrotter och i tapperhet hwar man; åfwen war han rik och storättad. Erik Jarl och Swen Jarl gifte med Einar sin syster Bergliot Håkansdotter; hon war en förträffelig qwinna; deras son het Eindrid. Jarlarne gåfwo Einar stora förläningar i Orkadalen, och blef han den mägtigaste och mest ansedde man i Trondebygden, samt Jarlarnes säkraste stöd och käraste wän.

21. Cap

21. Cap.

Om Erling Skialgsson.

När Olof Tryggwason rådde öfwer Norrige, gaf han sin swåger Erling halfwa landskylden med sig, och hälften af alla konunga-inkomster (af trakten) emellan Lidandisnäs och Sögne. Konung Olof gaf sin andra syster åt Ragnwald Jarl Ulfsson, som länge rådde öfwer Wester-Götland. Ulf, Rangwald Jarls fader, war broder till Sigrid Storråda, Swea-Konungen Olofs moder. Erik Jarl kunde ei lida, att Erling Skialgsson hade så stort wälde, och tog derföre under sig alla de Konungsliga egendomar, hwarmed Konung Olof hade förlänat Erling. Men Erling tog nu som förr alla landskylder af Rogaland, och måste bönderne ofta gifwa dubbla utlagor, ty annars förhärjade han landsbygden. Ej eller bekom Jarlen mycket af sak-ören, ty (hans) sysslomän, kunde ej uppehålla sig der, och Jarlen sielf for aldrig dit att gästa, med mindre han hade en stor hop folk med sig. Härom talar Sigwater:

Erling, den tappre Olofs,
Tryggwasonens, Swåger war den,
Som Jarla-ätten skrämde,
Det ej Sköldungen (Konungen) kunde göra.
Näst derefter, sin andra Syster
Böndernes raske Herre gaf
Till Ragnwald; Och det blef
Ulfs Fader till tröst i lifwet.

Erik

Erik Jarl fördristade sig icke att slås med Erling, emedan denne hade många och mägtiga fränder, samt war sielf mägtig och wänsäll; deßutom höll han alltid mycket folk hos sig, liksom wid ett kongligt hof. Om sommartiden for Erling ofta i härnad, och skaffade sig egodelar, ty han bibehöll sin wana, att lefwa präcktigt och kostsamt, fastän han då hade mindre förläningar och obeqwämare, än uti sin swågers, Konung Olofs, dagar. Erling war ganska wacker, reslig och stark, mycket rask, och uti alla idrotter mest lik Konung Olof Tryggwason; han war ock en förståndig man, samt dristig uti allt sitt förehafwande, och en ganska stor krigsman. Derom talar Sigwater:

Af andra Läns-Höfdingar ingen
Fanns, som rask i striden,
Flera slagtningar höll,
Oförskräckt, än Erling.
Sitt mod bar hjelten till kampen ut;
Ty gick han ock, den förste,
Glad i striden, och mestadels war
I alla stycken den bäste.

Det hafwer alltid warit en allmän sägen, att Erling warit den ypperste ibland alla Länshöfdingar i Norrige. Erlings och Astrids barn woro deße: Aslak, Skialg, Sigurd, Lodin, Thorer och Ragnhild, som war gift med Thorberg Arnason. Erling hade beständigt hos sig nittio, eller flere friburne män, och war det bruk både winter och sommar, att wid middagsbordet drack man ett wißt mått, men wid afton-

kaftonmålliden dracks omåtlit. När Jarlarne woro der i negden, hade han hos sig twå hundrade män, eller flere. Då han for till sjös, hade han aldrig mindre, än ett fullbemannadt skepp, om tjugo roddar-bänkar. Erling ägde ett skepp, om trettiotwå roddar-bänkar, som war mycket stort, äfwen efter detta sätt att mäta; detta brukade han i Wikingsfärder eller Leidings-stämmor, och woro derpå twåhundrade män, eller flere.

22. Cap.

(Ytterligare) om Erling Herse.

Erling hade alltid hemma hos sig trettio trälar, förutan andre män. Han föresatte sina trälar ett wißt dags-arbete, och gaf dem sedan tid och tillstånd, att hwar och en, som om aftonen eller nätterna wille göra något, kunde förrätta det åt sig sjelf; han gaf dem åkerland, till att så säd uppå, och fingo de anwända afkastningen sig till nytta. Han satte dem före hwar och en sitt särskilta arbete, såsom ock wißa penningar, hwarmed de skulle få lösa sig utur träldomen; woro då många, som löste sig, första eller andra året; men alle de, som hade någon trefnad i sina företag, köpte sig frie inom tre år. Med deße penningar köpte Erling sedan andra trälar; men af sina frilöste lät han somliga draga bort i sillfiske, och somliga till andra handteringar, hwarwid något kunde förtjenas. Några af dem uppodlade skogar, och gjorde sig der boståder. Alla hjelpte han till någon utkomst.

23. Cap.

23. Cap.

Om Erik Jarl.

Då Erik Jarl hade rådt öfwer Norrige uti tolf år, kom till honom bud från hans swåger Konung Knut i Dannemark, att Erik Jarl skulle följa honom i hårfärd wester ut till England, med sin krigshär: ty Erik war då mycket namnkunnig af sina krig, sedan han wunnit seger uti twenne de skarpaste slagtningar, som någonsin warit uti Nordlanden: den ena, då Håkan Jarl och Erik stridde emot Jomswikingarne, den andra, då Erik slogs med Konung Olof Tryggwason. Derom talar Thord Kolbeinsson:

Åter höfs lofsången
Åt hjelmwane Fursten,
Då jag hör, att lofkände Lands-Drottar
Bud till Jarlen sända:
Att nödwändigast skulle
(Jag ser hwad Fursten tycks wilja)
Erik å nyo komma
Till deras wänskapsmöte.

Jarlen wille icke nederlägga Konungens ordsändning, utan drog utur landet, sättande efter sig i Norrige, till landwärn, sin son Håkan Jarl, hwilken han lemnade i sin swågers, Einar Thambaskelfwers händer, att han skulle styra riket för Håkan, ty denne war då icke mer än sjutton år gammal. Erik kom till England, hwarest han råkade Konung Knut, och war med honom, då han wann staden London. Erik Jarl

stridde

stridde wester om staden London, och fällde Ulfkel Snilling. Så säger Thord Kolbeinsson:

Guldkännaren, den harnesk-klädde,
Stridfrägdade, låt till landet binda
Hafwets häst, för att kriga
Westan om London.
Grufliga hugg fick Ulfkell,
Då pilregnet nedrann
På Thingmännen, och kämparnes
Blåa swärd skälfde.

Erik Jarl war en winter i England, och höll der några slagtningar. Wåren derefter ärnade han fara till Rom; men dog i England, deraf att blodet förrann honom.

24. Cap.

Edmunds dråp.

Konung Knut höll många slagtningar i England emot Engelske Konungen Adalråds söner, och hade de ymsom seger. Han kom till England den sommaren, då Adalråd dog. Då fick Konung Knut Drottning Emma till hustru. Deras barn woro Harald, Horda-Knut och Gunhild. Konung Knut och Konung Edmund gjorde en sådan förlikning, att hwardera skulle hafwa halfparten af England. I samma månad dräptes Konung Edmund af Heinrik Striona. Derefter utdref Konung Knut alla Konung Adalråds söner från England. Så säger Sigwater:

Och.

Och Knut på en gång
Adalråds söner slog,
Eller ock en hwar
Af landet dref.

25. Cap.

Om Olof och Adalråds söner.

Den sommaren, då Konung Adalråds söner kommo från England till Rudo i Walland, der deras morbröder bodde, kom äfwen Olof Haraldsson dit westan ifrån utur Wikingsfärd, och blefwo de alle den wintern öfwer i Nordmandi, samt gjorde det förbund sig emellan, att Konung Olof skulle bekomma Nordimbraland, om de kunde winna England från de Danske. Om hösten sände konung Olof sin fosterfader Rane till England, för att der samla krigsfolk; och fick han af Adalråds söner wärdtecken till deras männer och fränder; men Konung Olof lemnade honom mycket penningar, hwarmed han skulle wärfwa folk. Rane blef den wintern öfwer i England, och wann många mägtiga måns bewågenhet, ty folket wille heldst hafwa en inländsk Konung öfwer sig; dock war de Danskes magt då blifwen så stor i England, att allt landsfolket war kufwadt under deras wälde.

26. Cap.

Konung Olofs strid.

Om wåren foro Konung Olof och Adalråds söner alle tillsammans westan ifrån, och kommo till England, på det

stället

stället som kallas Jungofurda. Der gingo de i land med sitt folk, och sedan upp till staden. Många af de män, som lofwat dem bistånd, woro dem nu till mötes; de intogo staden, och dräpte mycket folk. Men när Konung Knuts män blefwo det warse, samlade de en här, och blefwo snart så manstarke, att Konung Adalråds söner icke hade magt till att stå dem emot, och sågo sig ingen bättre utwäg, än att fara bort, och wända om till Rudo. Då skiljdes Konung Olof ifrån dem, och wille icke fara till Walland, utan seglade norr utmed England, ända till Nordimbraland; der lade han in i en hamn, som kallas Furowald, slogs der med stadsboarne och Köpmännen, samt bekom seger och mycket gods.

27. Cap.

Konung Olofs resa till Norrige.

Konung Olof lemnade der sina långskepp qwar, men utrustade twå stora skepp, och hade på dem med sig twåhundrade tjugo män, full-wäpnade och mycket utwalde. Han seglade norr ut till hafs, om hösten; och fingo de en öfwermåttan stark storm i sjön, så att de kommo uti stor lifsfara; men som de hade utfört god besättning, och dertill Konungens lycka, så gick allt wäl. Så säger Ottar:

Twå utwaldt fasta skepp
Utrustade du, Winddjerfwe, från westan.
Ofta du i faran dig wågat,
Sköldungars like.

härda

Hårda hafsstormen hade
Köp-skeppen nog skadat,
Om innanbords hade funnits
En här af sämre Sjömän.

Och ännu ytterligare:

Ej räddes du för hafwet,
Då du den stora sjö befor:
Aldrig en Konung
Raskare swenner får.
Ofta du war i fara, då skeppet
Branta böljan ifrån sig slog,
Innan du kunde, Haralds son,
Till medlersta Norrige hitta.

Här säges, att när Konung Olof kom från hafwet, landade han wid medlersta delen af Norrige; men den Ö kallas Säla, utan för Stad, der de först togo land. Då sade Konung Olof, att det månde wara på en lycklig dag, som de nu landstigit i Norrige, emedan de först kommit till Säla (sällheten), och tillade han, att denna händelse måtte wisserligen båda dem något godt. När de gingo upp på ön, steg Konungen med sin ena fot på något ler, och halkade, så att han föll på ett knä; då sade Konungen: nu föll jag. Rane swarade: icke föll du, Konung, utan du fäste nu din fot i landet. Konungen log deråt, och sade: det kan wäl wara, om Gud så will. Sedan gingo de neder till skeppen igen, och seglade söder ut till Ulfwasund, der sporde de om Håkan Jarl, att han war söder i Sogne, med

ett enda skepp, och wäntades derifrån åt norr, så snart winden blefwe gynsam.

28. Cap.

Håkan Jarl blifwer fången i Saudungssund.

Konung Olof höll med sina skepp från den wanliga leden, när han kom förbi Fialer, och wände in till Saudungssund; der lade han sina skepp, ett på hwar sida af sundet, och hade ett tjockt kabel-tåg emellan dem. I samma stund kom Håkan Jarl Eriksson roende in uti sundet, med ett bemannadt skepp; och som de trodde, att de twå skeppen i sundet woro Köpmans-skepp, rodde de fram emellan dem. Konung Olof och hans män drogo då upp tåget midt under köln på Håkans skepp, och hißade det med ett windspel; när nu skeppet fastnade, steg bakstammen upp, men framstammen stupade neder, så att wattnet gick der in, och uppfyllde skeppet, som derefter hwälfde. Konung Olof lät uppdraga Håkan Jarl utur wattnet, åfwen som alla hans män, hwilka man kunde komma åt; men somlige slogo de ihjäl med stenar och skott-wapen, och några drunknade. Så säger Ottar:

"Du, som mörka strids-Gladan göder,
Skattrike, du tog
Håkans skepp, med deß ståtliga redskap,
"Och dem sjelfwa tillika.
Ung Du, som Odens Tings-fogel lysten gör,
Sökte hit till de arfland, du ägde:

Ej

Ej Jarlen förmådde
Att deremot stånda.

Håkan Jarl blef uppledd på Konungens skepp; han war den dågeligaste karl, som man någonsin sett; han hade mycket hår och fagert, som silke, samt ett guld-band omkring hufwudet. Sedan han satt sig i för-rummet, sade Konung Olof: det är ingen osanning, som man om eder och edra fränder berättar, huru dågelige män J ären till utseende; men nu lårer eder lycka hafwa en ända. Då swarade Håkan: icke är det någon olycka, som oß nu träffat, ty det hafwer länge så warit, att än den ene, och än den andre blifwit öfwerwunnen; således hafwer det ock tillgått emellan edra och wåra fränder, att de ymsom haft öfwerhand. Jag är ännu icke långt kommen ifrån mina barndoms år; ej eller woro wi nu beredde till motwärn, emedan wi ej wißte af någon ofrid; kan ock hända, att det går bättre för oß en annan gång, än nu. Då sade Konung Olof: tänker du icke, Jarl, att här hafwer nu så händt, att du hädanefter lårer hwarken få seger eller oseger? Jarlen swarade: det står nu i din magt, Konung. Då sade Konung Olof: hwad will du, Jarl, derföre göra, att jag denna gång låter dig hel och oskadad fara hwart du will? Jarlen frågade då, hwad han fordrade; intet annat, sade Konungen, än att du drager bort af landet, gifwer upp ditt rike, och swärjer den ed, att du hädanefter aldrig strider emot mig. Jarlen låfwade att så göra. Sedan swor Håkan Jarl Konung Olof den ed, att han aldrig derefter skulle strida emot honom, och icke wärja Norrige med ofrid emot Konung Olof, ej eller angripa honom. Då gaf Konung Olof honom och alla hans

män

män frid. Jarlen tog nu sitt skepp, hwilket han hade fört dit, och rodde med sina män derifrån. Härom talar Sigwater Skald:

Den mägtige, lofgirige Konung
Qwad sig nödigt wara,
I Saudungs gamla sund,
Håkans möte att söka.
Starke Konungen der träffade
Den unga Jarl, som ypperst war
Och af ätt den bäste,
Bland dem, som Danska språket tala.

29. Cap.

Håkan Jarls färd från Norrige.

Derefter gjorde Jarlen sig med en hast färdig, att resa utur landet, och seglade wester till England, hwarest han råkade sin Morbroder, Konung Knut, samt berättade honom, huru allt hade aflupit emellan honom och Konung Olof. Konung Knut tog mycket wäl emot Håkan, satte honom bland sitt hoffolk, och gaf honom ett stort wälde uti sitt rike; blef så Håkan en lång tid hos Konung Knut. Då Swen och Håkan rådde öfwer Norrige, gjorde de med Erling Skialgsson en förlikning, som sålunda stadfästades, att Aslak Erlings son fick Swen Jarls dotter Gunhild till hustru; och skulle fadren, Erling, så wäl som hans son Aslak, behålla alla de förläningar, hwilka Konung Olof Tryggwason hade gifwit Erling. Sedan blef Erling Jarlarnes uppricktige wän, och befästade de detta med inbördes eder.

30. Cap.

30. Cap.

Astas tillredningar.

Konung Olof Digre drog nu öster utmed landet, och höll mångaställdes Ting med bönderne, då många gåfwo sig under honom, men somlige, som woro Swen Jarls fränder eller wänner, sade honom emot. Derföre seglade Konung Olof hastigligen öster till Wiken, lade med sin flotta in uti Wiken, och uppdrog der sina skepp; sedan for han upp i landet, för att besöka sin styffader, Konung Sigurd. När han kom till Westfolden, emottogs han der wäl af många, som warit hans faders wänner eller bekanta. Han hade ock en stor del af sin slägt der på Folden. Om hösten for han (längre) upp i landet till sin styffader, Konung Sigurd, och anlände dit tidigt en dag. Men när Konung Olof kom nära intill gården, då sprungo tjenste-drängar förut hem till gården, och in i stugan, der Asta, Konung Olofs moder, satt, och några qwinnor med henne. Då omtalade drängarne för henne Konung Olofs färd, och att han snart skulle komma efter. Asta stod genast upp, befallande både drängar och pigor, att tillreda all ting på bästa sätt. Hon lät fyra qwinnor taga stugans prydnader, och sätta upp wäggbonaden, samt tillreda bänkarne; twå karlar lade halmen på golfwet; twå lagade om skänken och mjöd-kärle; twå ställde bordet i ordning; twå satte fram maten; twå sände hon bort ifrån gården, på det att allt som behöfdes måtte i hast blifwa färdigt; twå buro in ölet; men alla de öfrige, både män och qwinnor, gingo utanföre, på gårdsrummet. Sändemän foro till Konung Sigurd, der han war, och förde till

nom hans konungsliga drägt, samt hans häst med förgyld sadel, och betsel besatt med kostbara stenar, och aldeles förgylldt. Fyra män utskickade hon på fyra wägar uti bygden, och bjöd alla förnäma män till det gästebud, hwilket hon gjorde till wälkomst-öl åt sin son. Alla andra män, som der hemma woro, lät hon taga på sig den bästa klädebonad, som de ägde; men lånade kläder åt dem, som sjelfwe inga hade.

31. Cap.

Om Konung Sigurds klädebonad.

Konung Sigurd Syr war då ute på åkern, när sändemännen kommo och sade honom dessa tidningar, såsom ock allt hwad Asta hade för händer, hemma på gården. Han hade der mycket arbets-folk; somlige skuro säden, somlige bundo, somlige körde hem den, och somlige lade den i stackar eller i lador. Men Konungen sjelf, och twå män med honom, gingo stundom på åkern, och stundom der säden lades. Så är sagdt om hans klädebonad, att han hade en blå rock och blå strumpor, höga skor, tillbundna om benen, grå kappa, wid grå hatt, ett flor öfwer ansigtet, och staf i handen, med en förgyld silfwerhålk ofwanpå, och en silfwerring deruti. Om Konung Sigurds lynne är så sagdt, att han war en stor landthushållare, skötte wäl sin boskap och gård, samt förestod sjelf all ting; han war ej fallen för prål, och tämmeligen fåtalig. Bland alla de män, som då woro i Norrige, war han den wisaste, och äfwen rikast på lösören (guld och silfwer); han war fridsam och icke girig. Hans hustru Asta war frikostig och storsinnt. Deras

barn

barn wisar deße: Guttorm war den äldste, dernäst Gunhild, se=
dan Halfdan, så Ingrid, och sist Harald. Då sändemännen
kommo, sade de till honom: Asta bad oß frambära till dig så=
dana ord, att henne tycktes nu mycket angeläget wara, det du
förhåller dig, som en förnäm man wäl anstår, och bad, att du
skulle mer likna Konung Harald Hårfagers ätt uti sinnelag,
än din Morfader Rane Mionef (Tunn=näsade), eller Nereid
Jarl den Gamle, ehuru de hafwa warit mycket wise män.
Konungen swarar: stora tidningar hafwen I att förkunna,
men I fören dem ock fram med mycken häftighet. Asta hafwer
wäl tillförene gjort stora anstalter för män, som woro henne
mindre närskyllde, och ser jag, att hon hafwer ännu samma
lynne, emedan hon företager detta med så stor ifwer; och är
det wäl, om hon kan utföra sin son med samma ståt, som
hon nu förer honom in. Men således kommer denna handeln
mig före, om det skall så blifwa (som hon will hafwa det),
att de som inweckla sig deruti, de låra hwarken sitt gods eller
lif wäl wårda. Denne Man, Konung Olof, har en stor öfwer=
magt att emotstå; ty emot honom och hans förehafwande lig=
ger både Danmarks Konungs och Sweriges Konungs wrede,
om han så fortfar.

32. Cap.

Gästebudet.

När Konungen hade detta sagt, satte han sig neder, låt
draga af sig sina skor, tog på sig Karduans=stöflor, och spän=
de förgyllda sporrar på dem; sedan tog han af sig kappan och
rocken;

rocken, och klädde sig uti silkes-kläder, samt en skarlakans-kappa utanpå, omgjordade sig med guld-belagdt swärd, satte förgylld hjelm på sitt hufwud, och steg sedan på sin häst. Han sände sina arbetskarlar bort i bygden, och tog med sig trettio wälklädde män, som redo med honom. När de nu redo upp på gården intill stugan, då såg han hwarest Olofs fana kom flygande, och honom sielf derefter, åtföljd af hundrade män, alla wäl utrustade; der woro ock män uppställde öfwer allt emellan husen. Konung Sigurd, ännu till häst, hälsade wänligen sin styfson Konung Olof och hans män, samt böd honom in till att dricka med sig; men Asta gick fram och kyßte sin son, samt bad honom qwarblifwa hos sig, och fritt bruka till sitt gagn allt hwad hon ägde, både land och folk. Olof tackade henne mycket för deßa ord. Hon tog honom wid handen, och ledde honom in uti stugan, och till högsätet. Konung Sigurd förordnade några män, till att förwara deras kläder, och gifwa deras hästar korn; sedan gick han till sitt högsäte, och hölls då gästebudet på det herrligaste.

33. Cap.

Konung Olofs och Konung Sigurds samtal.

Konung Olof hade icke warit der länge, då han en dag kallade till samtal sin styffader Konung Sigurd, sin moder Asta, och sin fosterfader Rane. Då begynte Konung Olof sitt tal sålunda: det är så, sade han, som eder kunnigt är, att jag återkommit hit till landet, sedan jag en lång tid warit utomlands; och hafwer jag med mina män, under hela denna tid,

haft

haft det allenast oß till uppehälle, som wi förwärfwat i härnad, och hafwe wi mångestädes måst sätta både wårt lif och själ i fara; mången oskyldig man hafwer ock genom oß mistat sin egendom, och somlige lifwet dertill. Men utländske män besitta de egendomar, hwilka min fader och hans fader, samt wåra ättmän hwar efter annan hafwa ägt, och hwartill jag är Odalburen. Dock låta de sig icke dermed nöja, utan hafwa jämwäl tagit under sig alla de egendomar, som tillhöra wåra fränder, hwilka, äfwen som wi, från Harald Hårfager härstamma; så att några af wår slägt njuta nu ganska litet af sina gods, andre slätt intet. Nu skall jag för eder yppa det, som länge hafwer legat mig i sinnet, att jag ärnar återtaga mitt fädernesarf; och tänker jag hwarken besöka Dannemarks eller Swериges Konung, för att bedja dem om något, fastän de nu en tid kallat det sin egendom, som Harald Hårfagers arfwingar tillhörer; utan hafwer jag föresatt mig, sanningen till att säga, att med ägg och udd återsöka mitt fädernesrike, och att dertill emottaga bistånd af alla mina fränder och wänner, samt af alla dem, som wilja följa mig uti detta företag. Skall jag ock sålunda begynna detta mitt kraf, att jag antingen bekommer allt det rike, till att råda öfwer, som de tagit från min frände, Konung Olof Tryggwason, eller ock faller här på mitt fädernesarf. Nu wäntar jag det af dig, styffader Sigurd, såsom ock af de andre män i landet, som här odalburne äro till konungadöme, efter de lagar, hwilka Konung Harald Hårfager satt hafwer, att ingen ting må synas eder af så stor wigt, att det skulle hindra eder från att utplåna denna wår slägts wanära, utan kären I fast heldre med all magt understödja

stödja den, som will wara en förgångsman, till att upplyfta wår ätt. Men antingen I nu wiljen bewisa någon mandom härutinnan, eller icke, så wet jag dock huru Allmogen är till finnes, att de alle åstunda att komma ifrån utländska Höfdingars träldom, så snart något tillfälle gifwes dertill. Hafwer jag derföre ingom detta ärende welat uppenbara, förr än dig, ty jag wet, att du är en wis man, och förstår wäl, huru man uti denna sak från begynnelsen bör förhålla sig; om man skall härom rådgöra uti tysthet med några få män, eller strart framställa det för allmogen. Jag hafwer redan gjort dem någon skada, när jag tog till fånga Håkan Jarl, som nu har dragit utur landet, sedan han med ed tillegnat mig den del af riket hwilken han tillförene ägde. Nu menar jag, att det skall falla oß lättare, att störta Swen Jarl ensam, än när de bägge woro här till landwärn. Konung Sigurd swarar nu: det är icke ringa ting som du hafwer i sinnet, Konung Olof, och kommer denna föresats mera af öfwerdåd, än betänksamhet, efter som mig synes; men det är icke underligt, att stor åtskilnad är emellan min ringa tracktan, och den stora åhåga, som du nu lärer hafwa; ty då du ännu ej war långt kommen ifrån barnåldern, war du strart full af öfwerdåd och tilltagsenhet uti allt hwad du förmådde; nu är du dertill mycket öfwad uti strid, och hafwer skickat dig efter utländska Höfdingars seder. Derföre wet jag wäl, att du måtte så fast hafwa föresatt dig detta, att du ej lärer kunna afrådas derifrån. Det kan ock ursäktas den, som någon duglighet hafwer, om det ligger honom tungt på sinnet, att hela Harald Hårfagers ätt och Konungadöme skall gå under. Dock will jag ej förbinda mig,

att

att låfwa något wißt härutinnan, förrän jag förnummit de andra Konungars på Upplanden betänkande, och hwad de ärna företaga; men wäl hafwer du deruti giort, att du låtit mig weta din föresats, förr än du framburit den för allmogen. Jag lofwar dig nu mitt förord hos Konungarne, och andra Höfdingar, samt hos landsfolket; mitt gods skall du ock, Konung Olof, få nyttia, dig till styrka och bistånd. Dock will jag, att wi ej frambäre detta ärende för allmogen, förrän jag ser, att det kan hafwa någon framgång, eller wi bekommit någon styrka till detta stora werk; ty det skall du betänka, att mycket är företaget, om du will med härsmagt strida emot Konung Olof i Swerige, och Knut, som nu är Konung både öfwer England och Danmark; och lärer ett starkt motwärn böra tillagas, om något uträttas skall. Men det tyckes mig sannolikt, att här skall blifwa godt om krigsfolk, ty allmogen är alltid benägen till något nytt. Så gick det fordom, när Konung Olof Tryggwason kom hit till landet, att alla blefwo derwid glada, och njöt han dock icke länge konungadömet. När talet war kommet så långt, tog Asta till orda: hwad mig angår, min son, så är jag glad åfwer dig, och skall blifwa allt gladare, ju mera framgång du winner, hwartill jag ej will spara något, som i min magt står, fastän min förmåga är ringa; men heldre will jag, om ettdera skall hända, att du blifwer Öfwer-Konung uti Norrige, fastän du wid Konungadömet ej längre skulle lefwa, än Olof Tryggwason, än att du icke blefwe större Konung, än Sigurd Syr, och dödde af ålderdom. Efter desza ord, slutades deras samtal. Konung Olof blef der qwar någon tid med allt sitt folk; och Konung Sigurd spisade

dem

dem hwarannan dag med fisk och mjölk, och hwarannan med kött och öl.

34. Cap.
Om Upplandens Konungar.

På den tiden woro uti Upplanden många Konungar, som rådde öfwer Fylken, och woro de fleste komne af Harald Hårfagers ätt. Öfwer Hedemarken rådde twå bröder, Rörek och Ring, men Gudröd öfwer Gudbrands-dalarne. Uti Römerike war också en Konung, äfwensom uti Thotn och Hadaland; så war jämwäl en Konung uti Waldres. Med desa Fylkes-Konungar hade Konung Sigurd en sammankomst på Hadaland, hwarest ock Olof Haraldsson war tillstädes. Sigurd framställde för de Fylkes-Konungar, med hwilka han hade gjort stämnolag; sin styfson Olofs rådslag, begärande af dem bistånd med folk, råd och samtycke; hwarjämte han föreställde, huru högt det war af nöden, att afskudda sig det öfwerwälde, hwilket Danskar och Swenskar hade pålagt. Han förwißade dem, att den man nu wore för handen, som dem uti detta ärende föregå kunde, och uppräknade många manliga gerningar, hwilka Konung Olof hade utfört under sina krigståg och härnader. Då sade Konung Rörek: saunt är det, att Konung Harald Hårfagers rike är mycket förfallet, emedan ingen af hans ätt är Öfwer-Konung uti Norrige. Emedlertid hafwer man försökt åtskilligt här i landet. När Håkan Adalstens Fostre war Konung, funno sig alle wäl derwid, men när Gunhilds söner rådde öfwer landet, då blefwo alle ledsne wid deras orättwisa och öfwerwäld, så att man heldre wille hafwa utländske

ländske Konungar öfwer sig, och war då mera sielfrådande; ty de utländske Höfdingarne woro alltid långt borta, och bryd- de sig föga om folkets seder, samt woro förnöjde med den skatt, som de hade förbehållit sig. Men sedan Konung Harald i Danmark och Håkan Jarl blifwit oense, härjade Joms-Wikingar- ne uti Norrige; då uppreste sig allt folket emot dem, och dref den ofriden ifrån sig. Sedan uppäggade man Håkan Jarl, att han skulle hålla landet undan den Danska Konungen, och wärja det med udd och ägg; men när han tyckte sig wara full- komligen stadfästad uti styrelsen, genom folkets bistånd, då blef han så hård och fräck emot lands-folket, att de kunde icke tåla honom, utan Tronderne sielfwe dräpte honom, och upphöjde till riket Olof Tryggwason, som war odalburen till konungadö- met, och uti alla måtto wäl skickad till att wara Höfding. Der- före fikade hela allmogen efter att få honom till Konung öf- wer sig, på det han måtte å nyo upprätta det rike, hwilket Konung Harald Hårfager hade ägt. Men när Konung Olof tyckte sig wara wäl befästad uti riket, då war ingen man för honom sielfrådande; och så strängt handlade han med oß Små- Konungar, att han tog under sig alla de utskylder, hwilka Har- ald Hårfager hade uppburit, och war uti somliga stycken än- nu hårdare. Slutligen war man så litet sielfrådande för ho- nom, att ingen fick sielf besluta, på hwilken Gud han skulle tro. Allt sedan han blef borttagen från landet, hafwe wi nu hållit wänskap med Konungen i Danmark, och af honom haft mycket bistånd uti allt det, som warit oß af nöden, samt åt- njutit frihet och ett makligt lefwerne inom landet, men icke öf- werwäld. Nu är det att säga om mitt sinnelag, att jag är

mycket

mycket nöjd med närwarande tillstånd; ty jag wet icke, fastän min frände blefwe Konung öfwer landet, om det skulle något bäta mina rättigheter; men eljest will jag ingen del hafwa i deßa anslag. Då sade Ring, hans broder: nu will jag uppenbara hwad mig i sinnet är; bättre tyckes det mig, allenast jag får behålla samma rike och egendom, att min frände är Konung öfwer Norrige, än någon utländsk höfding; och kunde således wår ätt ännu en gång upphöjas här i landet. Men sådane, äro mina tankar om denne man, Olof, att hans lycka och öde lära wäl hafwa förelagt honom, om han skall få riket, eller ej; men om han blifwer Enwålds-Konung öfwer Norrige, då tyckes dens wilkor bättre wara, som större del hafwer att på räkna uti hans wänskap. Nu hafwer han på intet sätt större magt, än hwar och en af oß, utan så mycket mindre, att wi äga något landskap och rike till att råda öfwer, men han slätt intet; derjämte äre wi icke mindre odalburne till konungadömet, än han. Nu wilje wi wara honom så högeligen bewågne, att wi förunne honom den högsta wärdigheten här i landet, och befordre honom dertill med all wår magt; hwi skulle han oß sådant ej wäl löna, och länge hafwa det i godt minne, om han är en så ypperlig man, som jag förmodar, och alle säga: Derföre skole wi, om jag får råda, wåga derpå, att göra wänskaps-förbund med honom. Sedan uppstod hwar efter annan, och talade, och slog det på sidstone så ut, att de fleste åstundade förbinda sig med Konung Olof, till att wara honom följagtige. Deremot lofwade han dem sin fullkomliga wänskap, och att förbättra deras rättigheter, om han blefwe Enwålds-

Konung

Konung öfwer Norrige. Denna förening bekräftade de med inbördes eder.

35. Cap.

Olof får Konungs-namn.

Derefter stämde Konungarna Ting; och uppenbarade Konung Olof då för allmogen detta rådslag, samt hwad anspråk han hade på riket. Han begärde fördenskuld, att bönderne wille taga honom till Konung öfwer landet, hwaremot han lofwade att bibehålla de fordna lagar, samt wärja landet emot utländska härar och Höfdingar; och talade han härom både länge och med snällhet, så att alla berömde hans tal. Sedan stodo Konungarne upp, och talade den ene efter den andre, alla för att befordra detta ärende hos allmogen. På sidstone blef Öfwer-Konungs namn gifwit åt Olof, och riket honom tilldömdt efter Uppländsk lag.

36. Cap.

Konung Olofs färd öfwer Upplanden.

Då företog Konung Olof strax sin färd, och lät påbjuda gästning för sig, der Kungs-gårdar woro. Han drog först öfwer Hadaland, och derifrån norr ut till Gudbrands-dalen. Då gick det sålunda, som Sigurd Syr hade spått, att folket strömmade till honom i sådan myckenhet, att han tyckte sig ej behöfwa hälften så många; och hade han då nära trehundrade män. Då räckte icke den beställde kosten till; ty det hade warit sedwana, att Konungarne, när de foro öfwer Upplanden, hade med sig

sig sextio eller sjuttio, men aldrig mer än hundrade män. Fördenskuld for Konungen hastigt derigenom, och dröjde aldrig mer än en natt på samma ställe. När han kom norr ut till fjället (Dofre), då gjorde han sig redo, drog der upp åt, och fortsatte sin resa till deß han kom norr öfwer fjället. Konung Olof kom ned uti Uppdal, och blef der öfwer natten. Sedan for han genom Uppdals-skogen, och kom fram uti Medaldal, hwarest han påbjöd Ting, och stämde bönderne till sig. Sedan talade Konungen på Tinget, och begärde af bönderne, att de skulle taga emot honom till Konung, hwaremot han lofwade dem lag och rått, såsom Konung Olof Tryggwason hade lofwat. Bönderne hade ingen styrka, till att hålla ofrid emot Konungen, och lycktades det så, att de antogo honom, och beträftade det med ed; men dock hade de förut skickat sändebud ned i Orkadal, åfwensom till Skön, och låtit säga om Konung Olofs färd allt hwad de wiste.

37. Cap.

Uppbod (till krig) uti Trondhem.

Einar Tambaskelfwer hade en gård och bostad på Skön; och när han fick kunskap om Konung Olofs färd, då lät han genast skära upp här-pil (budkafle till krig), hwilken han utsände på fyra wägar ifrån gården, och sammankallade både frie och trälar, med full rustning, tilläggande, att de skulle wärja landet för Konung Olof. Budkaflen for först till Orkadal, och sedan till Gölardal, hwarest hela krigshären samlades

38. Cap.

33. Cap.

Konung Olofs färd i Trondhem.

Konung Olof drog med sitt folk ned till Orkadal, och for mycket stilla och fredligen fram. Men när han kom till Griotarne, mötte han der böndernes krigshär, och woro de då mer än siuhundrade män. Konungen ställde då genast sitt folk i slagt-ordning, ty han tänkte, att bönderne skulle wilja slåß. När bönderne det sågo, började de ocksä att ställa sig i slagtordning; men det gick owigt för dem, ty de hade icke förut kommit öfwerens om, hwilken som skulle wara deras Höfding. Då Konung Olof såg, att bönderne kommo i oreda, sände han till dem Thore Gudbrandsson; när Thore kom, sade han, att Konung Olof wille icke strida emot dem. Derpå ropade han wid namn tolf bönder, som woro de ypperste i deras flock, att de skulle komma till Konung Olof. Detta behagade bönderne, och gingo de fram öfwer en brant kulle, som der war, till det ställe, hwarest Konungens slagt-ordning stod. Då sade Konung Olof: I bönder hafwen nu giort wäl deruti, att I låtit mig tala med eder, ty jag will säga eder mitt ärende hit till Trondhem. För det första wet jag, det I lären tillförene hafwa sport, att jag och Håkan Jarl råkades i somras, och lycktades så wår delo, att han gaf mig allt det rike, som han ägde här i Trondhem, hwilket är, som I weten, Orkadals-Fylke, Gölardals-fylke, Strinda-fylke och Strind. Jag hafwer här med mig de wittnesmän, som då woro närwarande, och sågo mitt och Jarlens handslag, och hörde wåra ord, samt de eder och löften, hwilka Jarlen då giorde mig. Nu will jag biuda eder

lag

lag och frid, såsom Konung Olof Tryggwason före mig bjudit hafwer. Han talade länge och med snällhet, samt slutade dermed, att han förelade bönderne twå wilkor, det ena, att de skulle gå honom tillhanda, och wisa honom lydnad, det andra, att de skulle slåss med honom. Sedan foro bönderne åter till sitt folk, och berättade huru det aflupit; hwarefter de sökte råd hos hela allmogen, hwad wilkor de skulle utwälja. När de en stund hade rådgjort derom sins emellan, blef det beslutadt, att de skulle gifwa sig under Konungen, hwilket å böndernes sida med eder wardt bekräftadt. Derefter fortsatte Konungen sin färd öfwer landet, och bönderne gjorde gästningar för honom. For då Konungen ut till sjö-kusten, och utrustade sig der skepp; han hade ett lång-skepp om tjugo roddarbänkar, som tillhörde Gunnar på Gelmini; ett annat om tjugo roddarbänkar hade han af Lodin på Wiggio; det tredje skeppet om tjugo roddarbänkar fick han från Angrom, på Näs. Denne gård hade Håkan Jarl fordom ägt, men nu rådde deröfwer en Fogde, wid namn Bard den Hwite. Konungen hade fyra eller fem skutor; for han alltså bort, utan dröjsmål, och höll in efter (Trondhems) fjärden.

39. Cap.

Swen Jarls färd.

Swen Jarl war den tiden inne uti Trondhem, på Stenkär, och lät der laga till Jul-gästebud; der war då en köpstad. Då Einar Tambaskelfwer sporde, att Orkadals-boerne hade gifwit sig under Konung Olof, sände han till Swen Jarl några

gra män, som skulle underrätta honom derom; deße foro först till Nidaros, och togo der en roddar-skuta, hwilken Einar ägde; sedan foro de in efter fjärden, och kommo en dag, sent om afto:..n, till Stenkär, der de framburo sitt budskap för Jarlen, och berättade allt om Konung Olofs färd. Jarlen hade ett långskepp, som flöt utan för staden, utrustadt och öfwertäckt med tält; till detta skepp lät han strart om qwällen flytta sina lösören, tillika med sina mäns kläder, samt dryck och mat, så mycket skeppet kunde bära. Samma natt rodde de bort, och kommo i dagningen till Skarnsund. Der sågo de Konung Olof ro in uti fjärden med sin flotta. Jarlen wände då åt land innanför Masarwik; der war tjock skog; och lade de så nära intill berget, att löf och grenar hängde utöfwer skeppet; dertill höggo de stora trän, och satte dem fram för yttre sidan af skeppet, så att det ej sågs, för löfwets skuld; ej eller war det fullkomligen ljust, när Konungen rodde der förbi. Wädret war lugnt, och Konungen rodde inom ön. Men när han war utur deras åsyn, for Jarlen ut på fjärden, och allt upp till Froslö, hwarest de lade i land, emedan det war uti Jarlens Län.

40. Cap.

Swen Jarls och Einars rådslag.

Swen Jarl sände bud till Göölardal efter sin swåger Einar; men när Einar kom, berättade Jarlen, huru det hade aflupit emellan honom och Konung Olof, och sade derjämte, att han wille samla folk, och resa till Konung Olof, för att strida emot honom. Einar swarade sålunda: wi skole fara fram med

förfig-

förstgtighet, utforska hwad Konung Olof ärnar företaga, och icke låta honom sporja annat, än att wi hälle oß stilla; då kan så hända, om han ej förnimmer något folk wara samladt till motwärn, att han förblifwer på Stenkär öfwer Julen; ty der är nu allt wäl tillagadt. Men om han spörjer, att wi hafwe samlat folk, då lärer han strax hälla utur fjärden, så att wi ej mera få honom fatt. Man gjorde såsom Einar rådde, och Jarlen for på gästning till bönderne i Stioradal. När Konung Olof kom till Stenkär, tog han upp all Jule-kosten, lät bära den på sina skepp och på några farkostar, hwilka han anskaffat, och bortförde med sig både mat och dryck. Han gaf sig på resan med största skyndsamhet, hällande sin led allt ut till Nidaros, hwarest Konung Olof Tryggwason låtit grundlägga en köpstad, och bygga en Konungs-gård; ty tillförene war på Nidarnäs allenast en enstaka gård, som förr är skrifwet. Men när Erik Jarl kom till wäldet, då höll han till på Lader, och upphjelpte detta ställe, emedan hans fader der haft sin förnämsta bostad; deremot wanwärdade han de hus, hwilka Olof låtit bygga wid Nid-ån, så att somlige woro då nederfallne, och somlige stodo ännu, men kunde icke bebos. Konung Olof höll med sina skepp upp uti Nid-ån; der lät han genast iståndsätta de hus, som ännu stodo, och uppresa dem, som woro nederfallne, hwartill han anwände mycket folk; sedan lät han flytta upp uti husena både drycken och matwarorna, och ärnade qwarblifwa der öfwer Julen. Men när Swen Jarl och Einar sporde detta, anlade de nya rådslag.

41. Cap.

41. Cap.

Om Sigwater Skald.

Thord Sigwalda-Skald het en Isländsk man, som långe hade warit hos Sigwald Jarl, och sedan hos Thorkel den Höge, Jarlens broder; men efter Jarlens fall, blef Thord Köpman. Han råkade Konung Olof, då denne war i Wester-Wiking, och blef hans man, samt följde honom sedan; han war med Konungen, när detta tilldrog sig. Thords son het Sigwater; han hade blifwit uppfostrad hos Thorkel på Apawatne. När han war nästan fullwuxen karl, for han utur landet med Köpmän. Deras skepp kom den hösten till Trondhem, och männerne togo herberge der i häradet. Den samma wintern kom Konung Olof till Trondhem, såsom nyligen blifwit sagdt. Men när Sigwater fick höra, att hans fader Thord war der hos Konungen, då for Sigwater till Konungen, fann sin fader Thord, och dröjde der någon tid. Sigwater war straxt i sin ungdom en god Skald; han hade giort ett qwäde om Konung Olof, och bad honom höra derpå; men Konungen swarade, att han icke wille låta göra qwäden om sig, och sade sig ej förstå skaldskap. Då qwad Sigwater:

Lyßna till min sång,
(Ty dikta jag kan)
Du högtwördade, som mörka sjöhäßen rider,
En skald månde du äga.
Fast du afslår, Allrådare,
Alla andra skalders lof,

Will dock jag, på enkelt wis,
Till din åra sjunga.

Konung Olof gaf Sigwater till braga-lön (belöning för qwädet) en guldring, som wägde en half mark. Sigwater blef sedan Konung Olofs hofman. Då qwad han:

Jag tog gerna, Kämpa-Niord,
Mot ditt swärd; ty det min wilja war:
Den priswärda gerning
Ej sedan jag lastar.
Du wärdare af röda ormalägret (Guldet)!
Trogen huskarl fick du,
Och godan husbonde jag:
Så äro wi bägge wäl belåtne.

Swen Jarl hade hösten förut låtit uppbära halfwa hamn-tullen af det Isländska fartyget, såsom brukeligt war; ty Erik Jarl och Håkan Jarl hade hälften af dessa åfwensom andra inkomster uti Trondhem. Men när Konung Olof war dit kommen, då tillsatte han män, som skulle uppbära halfwa hamntullen af de Isländska skeppen. Men Isländarne foro till Konungen, och bädo Sigwater om bistånd; då gick han inför Konungen och qwad:

Ofwertald må jag heta,
Af dem, som stridsgamarna fröjda,
Om jag nu pelswerk får,
Sedan jag förut Ägis-elden (Guldet) tagit.
Du Drakelägers (Guldets) utdelare!
Gif af hamntullen skeppen efter
Det, som ännu återstår:
Sjelf jag hälften utkraft.

42. Cap.

42. Cap.

Om Swen Jarl.

Swen Jarl och Einar Tambaskelfwer församlade en stor krigshär, och foro den öfre wägen till Gölardal, samt widare till Nidaros; de hade nära twå tusende män. Konung Olofs män, som höllo häst-wakt ute på Gölarås, blefwo warse; när hären drog utföre från Gölardal, och buro till Konungen budskap derom, wid midnatts-tiden. Konung Olof stod upp, och lät wäcka folket; och gingo de strart ut på skeppen, medförande alla sina kläder och wapen, samt hwad annat de förmådde bära, och rodde sedan ut ur ån. I samma stund kom Jarlens krigsfolk till byn, och tog all Julekosten, samt afbrände alla husen. Konung Olof for ut efter fjärden till Orkadal, och gick der i land. Sedan drogo de genom Orkadal allt till Fjället, och så öster öfwer Fjället till Dalarne (Gudbrands-dalen). Att Swen Jarl afbrände staden wid Nidaros, omtalas uti det qwäde, som är dicktadt om Kläng Brusason:

Allrådarens bostad brann,
Halfbyggd, wid sielfwa Nidan:
Elden giorde, att salen föll:
Röken strödde sot på folket.

43. Cap.

Om Konung Olof.

Konung Olof for då söder ut genom Gudbrands-dalarne, och dädan till Hedemarken. Han for allt jämnt uti gästning,

ning, så länge starkaste wintern påstod; men när det led emot wåren, samlade han krigshär, och drog ut till Wiken. Han hade med sig mycket folk från Hedemarken, hwilket Konungarne der hade lemnat honom. Derifrån foro ock med honom många Läns-höfdingar och wäldiga bönder, bland hwilka war Kettil Kalfer från Ringenäs. Konung Olof hade äfwen folk från Römerike. Konung Sigurd Syr, hans styffader, kom honom ock till bistånd med en stor hop folk. Derpå drogo de ned till hafs-sidan, skaffade sig der skepp, och gjorde sig redo, att fara utur Wiken. De hade en både stor och utwald krigshär; och när de blifwit färdige, höllo de ut till Tunsberg.

44. Cap.

Om Swen Jarls krigshär.

Swen Jarl församlade sig folk öfwer hela Trondhem, straxt efter Jul, påböd Leding, och utrustade skeppen. Den tiden funnos uti Norrige många Läns-höfdingar, af hwilka de fleste woro mägtige, och så ättstore, att de woro komne af Konungars eller Jarlars slägt, ej många leder från Harald Hårfager; dertill woro de mycket rike. Till desse Läns-höfdingar satte Konungarne och Jarlarne, som rådde öfwer landet, all sin förtröstan; ty det war liksom Läns-höfdingarne hade rådt öfwer bönderne uti hwart och ett Fylke. Swen Jarl war uti god wänskap med Läns-höfdingarne; derföre hade han ej swårt att få krigsfolk. Einar Tambaskelfwer, hans swåger, war med honom, likaså många andra Läns-höfdingar, och flere af dem, som wintern förut hade swurit Konung Olof

trohets-

trohets-ed, både Läns-höfdingar och bönder. De foro genast utur fjärden, så snart de woro färdige, och höllo dermed söder utmed landet, dragande till sig folk utur hwart Fylke. När de nu kommo söder om Rogaland, mötte dem Erling Skialgsson med mycket folk; många Läns-höfdingar woro ock med honom; derpå höllo de med hela hären öster till Wiken. Det war wid slutet af lång-fastan, när Swen Jarl lade in uti Wiken. Jarlen höll med sin flotta inom Grænmar, och lade till wid Nesie.

45. Cap.

Om Konung Olofs Krigshär.

Konung Olof for med sin flotta ut efter Wiken, och war då icke långt emellan bägge härarne, så att de fingo kunskap om hwarandra Lördagen före Palm-söndag. Konung Olof hade ett skepp, som blef kalladt Karlshöfdi, emedan ett Konunga-hufwud stod utskuret på deß framstam, hwilket Olof sielf hade förfärdigat. Detta hufwud wardt sedan länge brukadt i Norrige på de skepp, hwilka höfdingarne styrde.

46. Cap.

Konung Olofs Tal.

Söndags morgonen, så snart ljust war, stod Konung Olof upp och klädde sig, gick i land, och lät blåsa till landgång för allt folket. Då höll han ett tal till sin krigshär, och sade

sade allmogen, att han hade spordt, det ej långt wore emellan dem och Swen Jarl: nu skole wi, sade han, göra oß redo, ty det dröjer ej länge, innan wi råkas. Tage nu hwar och en sina wapen, och hålle sig färdig på det rum som blifwit honom anwisadt, så att alla äro redo, när jag låter blåsa till utläggning. Sedan skole wi ro på en gång, och ingen lägga ut, förrän hela flottan är färdig, ej eller någon blifwa qwar, när jag ror utur hamnen; ty wi kunne ej weta, om wi finne Jarlen der han nu ligger, eller om de komma oß till mötes. Händer det så, att wi råkas, och striden börjar, då skola wåra män hålla skeppen tillhopa och wara färdige att sammanbinda dem. Låter oß i förstone betäcka oß med sköldarne, och gifwa akt på wåra wapen, att wi ej skjute dem i sjön, eller eljest bortkaste dem förgäfwes. Men när striden begynnar blifwa alfwarlig, och skeppen blifwit sammanbundne, gören då det hårdaste anfall, och wisen hwar för sig eder duglighet, på manligaste sätt.

47. Cap.

Striden wid Nesie.

Konung Olof hade på sitt skepp hundrade män, alla med ring-brynjor och Walska hjelmar. De fleste af hans män hade hwita sköldar, på hwilka det heliga korset war tecknadt med guld, men på somliga war det måladt med röd eller blå färg. Han lät ock draga ett kors med blek färg öfwer ännet på allas deras hjelmar. Han hade en hwit fana, uti hwilken en orm war afbildad. Då lät han hålla gudstjenst

för

för sig, gick sedan ut på sitt skepp, och bad sina män äta och dricka något. Derefter lät han blåsa här=blåst, och lägga utur hamnen, och rodde de nu bort, till att uppsöka Jarlen. När de kommo framför hamnen, der Jarlen hade legat, då war Jarlens folk wäpnadt, och ärnade ro ut från hamnen; men när de sågo Konungens flotta, begynte de sammanbinda sina skepp, satte upp fanorna, och beredde sig till striden. Då Konung Olof förnam detta, skyndade han på rodden. Konungen lade sielf emot Jarlens skepp, och striden begyntes. Så säger Sigwater Skald:

Hård strid höll fordom
Konungen, der han Swen
I hamnen angrep:
Blodet föll rödt i skeppsfåran.
Tappre Konungen anfall gjorde,
Förskoningslöst, der Swens här
Till mötes kom; och med tåg
Skeppen sammanbundos.

Här säges, att Konung Olof begaf sig till striden, då Swen ännu låg i hamnen. Sigwater Skald war med uti denna slagtning; och sommaren derefter gjorde han ett qwäde (flock), som blef kalladt Nesia=Wisor, uti hwilket han noga förtäljer, huru härwid tillgick:

Det är bekant, huru Han,
Som spjut=haglet känner,
Låt i östan, nära Agder,
Karlshöfdi intill Jarlen läggas.

Stri-

Striden blef ganska skarp, och war det långe, som man ej kunde förmärka, hwilkendera skulle gifwa wika; föll då mycket folk på bägge sidor, och många blefwo sårade. Så säger Sigwater:

Ej war nödigt, att Swen
Till strids-gnyet mana,
Eller stridglade Olof, som korpen matar,
Till stridsmånarnas (sköldarnas) brak;
Ty, der Hjeltarne träffade samman,
Båda tillfälle hade
Nederlag att göra:
Sällan komma härar på wärre ställe.

Jarlen hade mera folk, men Konungen hade på sitt skepp utwalde män, som följt honom i hans härfärder, och woro, som förr är sagdt, så wäl utrustade, att hwarje man hade ringbrynja, hwarföre de icke blefwo sårade. Så säger Sigwater:

Glad jag såg, bland den tappra
Allrådarens här, då härda
Swärdsdånet upphofs, om skuldrorna
Läggas de swala brynjor.
Men min swarta hårlock
Under Walska hjelmen doldes
För de flygande pilar: Så wet jag,
Wi woro wid raska hären i ordning.

48. Cap.

Swen Jarls flykt.

När folket begynte falla på Jarlens skepp, och somlige woro

så-

sårade, så att besättningen glesnade wid skeppsborden, då företogo sig Konung Olofs mån att äntra; blef då fanan uppburen på det skepp, som låg närmast intill Jarlens, och Konungen följde sielf efter fanan. Så säger Sigwater:

Gyllne stången höjdes
För den tappre Furste,
Då de, som stridssärkens (brynjans) gny upphäfwa,
Under fanan, wrede på skeppet gingo.
Ej war det då, som när möen,
Åt den folkkäre Konung,
Mjöd iskänkte på skeppet,
Innan swärdshelsningen (striden) begyntes.

Der blef en hård strid, och många af Swens mån föllo, men somlige sprungo öfwer bord. Så säger Sigwater:

Wi rusade wrede upp
På skeppet, der wi hörde
Wapenbraket högt dåna:
Sköldar klufwos af blodstänkte swärden,
Och öfwer bord, der de stredo,
Sårade Bönder gingo.
Guldprydda skepp man fick:
Liken flöto wid stranden.

Och ännu detta:

Strids-folket färgade
(Synbart det war) med dånande swärden,
Sköldarne röda,
Som hwita dit hade kommit.

Der

Der mins jag unge Konungen,
Den stridkäre, som wi följde,
Upp på skeppet gånga; och korpen
Fick blod, der swärden slöa gjordes.

Nu tilltog nederlaget bland Jarlens folk, och Konungens män trängde allt intill Jarlens skepp, samt woro nära att bestiga det. När Jarlen såg, huru det förhöll sig, ropade han till dem, som stodo i framstamen, att de skulle hugga af linorna, och lossa skeppen från hwarandra; hwilket de ock gjorde. Då kastade Konungens män båtshakar öfwer skepps-ståndarne, och höllo dem sålunda fast; men Jarlen befallde, att de, som woro i framstamen, skulle afhugga ståndarne; och så gjorde de. Härom qwad Sigwater:

Sjelf bad Swen, att de swarta kolswar
Häftigt afhuggas skulle:
Nära war eljest wår seger
Wunnen öfwer honom.
Då wi gagn åt Odens fogel
Hade gjort, låt hären ännu
Flera kroppar på skeppets stam
Huggas ned åt swarta korpen.

Einar Tambaskelfwer hade lagt sitt skepp på andra sidan om Jarlens; hans män kastade ett ankar uti framstamen på Jarlens skepp, och flyttades så alla tillika ut på fjärden. Derefter flydde Jarlens hela flotta, och rodde utåt fjärden. Berse Skald Torfwason war uti för-rumet på Swen Jarls skepp;

och

och när det flöt Konungens flotta förbi, ropade Konung Olof högt, då han igenkände Berse, ty denne war ödkänd, emedan han war en mycket dägelig man, samt till wapen och kläder synnerligen wäl utrustad, (och sade:) far wäl Berse; men han swarade: far wäl Konung. Så säger Berse uti det qwäde, hwilket han gjorde, sedan han kommit i Konung Olofs wäld, och satt uti fjettrar:

Denne (mig), som stridsäran högt skattar,
Bad du wäl fara;
Och i slik brådska
Swar derpå jag gaf.
Orden jag sälde, som jag köpt
Af den ättstore Landrådaren:
Ogerna jag skeppen lät
Stanna i Brynjoelden.

Swens hårda kamp har jag sett,
Wid den sorgliga flykten;
Wi foro tillsamman,
Der de stora stål-tungor söngo.
Ej månde jag sedan följa
Den, som hafselgen (skeppet) styrer,
Till strid, om han ock wore
I all ting den störste man.

Aldrig i tiden, Du sår-ormens (swärdets) swingare,
Kryper jag under ditt wälde så,
(Jag ägde fordom en (herre),

Som

Som i landet ej liten war),
Att jag skulle, folkwåne hårbådare,
Mina hulda wänner öfwergifwa,
Eller wid dem ledsen wara:
Ung jag bland dem din fiende kände.

49. Cap.

Swen Jarls färd utur landet.

Nu flydde somlige af Jarlens män upp i landet, och somlige begärde frid. Swen Jarl och de med honom woro rodde längre ut på fjärden; och der lade de sina skepp tillsammans, och Höfdingarne talade sins emellan; Jarlen frågade Läns-höfdingarne hwad råd man skulle taga. Erling Skialgsson gaf det råd, att de skulle segla norr ut i landet, och der skaffa sig folk, samt å nyo strida emot Konung Olof. Men eftersom de hade förlorat mycket folk, rådde nästan alle de andre, att Jarlen skulle fara utur' landet till sin swärfader, Konungen i Swerige, och derifrån förskaffa sig krigshär. Detta råd gillade Einar Tambaskelfwer, ty honom tycktes, att de hade ingen magt till att slås emot Konungen. Derpå åtskiljdes deras krigshär, och Jarlen seglade söder öfwer Folden, och med honom Einar Tambaskelfwer. Erling Skialgsson och många andra Läns-höfdingar, som ej wille fly från sina Odal-gods, foro norr ut, hwar till sitt hem. Erling hade den sommaren mycket manskap hos sig.

50. Cap.

Konung Olofs och Konung Sigurds samtal.

Konung Olof och hans män sågo, att Jarlen hade lagt

sina skepp tillsamman; då äggade Konung Sigurd Syr dertill, att de skulle lägga intill Jarlen, och låta swärdet dela dem emellan. Konung Olof sade, att han först wille se hwad Jarlen företoge, om de höllo tillsamman hären, eller om folket skiljdes ifrån honom. Sigurd swarade, att han (Olof) månde råda; men det ser jag förut, sade han, att med ditt sinnelag och sjelfklokhet, lärer du sent kufwa stor-bockarne, som äro wane, att gå i bredd med sjelfwa höfdingarne: blef ock icke något af anfallet, ty de sågo i detsamma att Jarlens folk skiljdes åt. Sedan lät Konung Olof ransaka de slagne; och dröjde de der några nätter, och skiftade bytet. Då qwad Sigwater Skald deßa wisor:

Det tror jag, att ganska mången
Nordswen, som från Nordan for,
Gick i hårda striden
Miste om hemkomsten:
Sönk då mången, sammankrökt,
Ned af sundets häst (skeppet):
Sant är, att wi Swen
En Söndag ute mötte.

Aldrig den In-Trondska fagra mö
Kan oß gäcka; så tror jag
Att striden wi förde,
Fast Konungens krigsfolk mindre war;
Heldre mände flickan till skämtan hafwa,
Om endera begabbas skulle,
Den här, som, då han framåt stråfwade,
Skärfältet (hafwet) med blodstänkta skägget färgade.

Och

Och ännu:

Styrkan wäxer, ty bistånd
Uppländingarna wilja åt Fursten
Sända; du det pröfwade,
Swen, emot skeppens Konung.
Då röntes det, att de swärdswingare,
Som Konungens makt understödde,
Förmådde mera,
Än öl att dricka.

Konung Olof gaf sin styffader Konung Sigurd Syr goda skänker, när de skiljdes åt, och likaså åt de andre Höfdingarne, som warit honom behjelplige. Han gaf Kettil från Ringanäs en skuta med femton roddarbänkar, hwilken Kettil flyttade igenom Römelfwen allt upp uti Miörs.

51. Cap.

Om Konung Olof.

Konung Olof lät bespeja Jarlens färd, och när han sporde, att Jarlen war rest utur landet; for han wester ut i Wiken, hwarest mycket folk kom till honom. Han blef tagen till Konung på alla Ting, och for så fram allt intill Lidandisnäs. Der förnam han, att Erling Skialgsson hade samlat en stor hop folk; och emedan Konungen fick god wind, töfwade han ej länge på Norder-Agde, utan hastade norr ut till Trondhem; ty honom syntes, att der wore landets största magt, om han kunde lägga det under sig, medan Jarlen war borta. När nu Konung Olof kom till Trondhem,

då

då fick han der intet motstånd, utan blef tagen till Konung. Han nedsatte sig om hösten uti Nidaros, och beredde sig, att qwarblifwa der öfwer wintern; åfwen lät han der uppbygga Konungs-gården, samt upprefa Clemens-Kyrkan, på det stålle der hon nu står. Han utstakade tomter till gårdar, och gaf dem åt bönder och köpmän, eller andre, som honom täcktes, och som wille bygga. Han höll der mycket krigsfolk hos sig, emedan han ej litade på Tronderness trohet, om Jarlen åter-komme i landet. In-Tronderne wisade uppenbarligast sin gen-stråfwighet, ty han fick från dem ingen land-skatt.

52. Cap.

Swen Jarls och Konung Olofs i Swerige Rådslag.

Swen Jarl för först till Swerige, och besökte sin swår-fader Swea-Konungen Olof, för hwilken han berättade huru allt hade aflupit emellan honom och Olof Digre, och begårde råd af Konungen i Swerige, hwad han skulle företaga sig. Konungen sade, att Jarlen skulle hos honom få qwarblifwa, om han så wille, och få ett sådant Lån att råda öfwer, som honom kunde anstå; eller ock, sade han, skall jag lemna dig tillräcklig krigsmagt, att återtaga landet från Olof. Jarlen utwalde det sednare, ty der till styrkte alle hans män, som hade stora egodelar uti Norrige, och af hwilka många woro med honom. Men när de rådslogo härom, blef det beslutadt, att de skulle, wintern derefter, fara landwägen genom Hel-

fingeland

singeland och Jemtland, och så ned uti Trondhem; ty Jarlen förlitade sig mest på In-Tronderernes trohet och bistånd, om han komme dit. Emedlertid beslutade de, att först om sommaren fara i härnad öster ut, för att skaffa sig egodelar.

53. Cap.

Swen Jarls död.

Swen Jarl drog med sin krigshär öster till Gardarike, hwarest han härjade, och blef der qwar öfwer sommaren. Men mot hösten wände han med sin flotta till Swerige. Då fick han en sjukdom, hwaraf han dog. Efter Jarlens död, for det folk, som honom följt hade, åter till Swerige; men somlige begåfwo sig till Helsingeland, dädan till Jemtland, och så östan ifrån öfwer Kjölen till Trondhem, förkunnande der hwad som tilldragit sig på deras färd; och blef då för wißo spordt, att Jarlen war död.

54. Cap.

Om Tronderne.

Einar Tambaskelfwer och de män, som honom följt hade, begåfwo sig om wintern till Konungen i Swerige, och woro hos honom i stor ynnest. Der wistades ock många andre män, som hade följt Jarlen. Konungen i Swerige mißhagade det storligen, att Olof Digre hade satt sig uti hans skatt-land, och drifwit Swen Jarl derifrån; Konungen hotade

tade, att hårdeligen wedergälla Olof för detta, när han kunde komma åt; sägande derjämte, att aldrig månde Olof wara så djerf, att han skulle taga under sig det land, hwilket Jarlen hade ägt; att detta så wore, bejakade alla Swea-Konungens män. När nu Tronderne för wißo förnummit, att Swen Jarl war död, och aldrig mera wore att förwäntas till Norrige, då wände allmogen sig till lydnad under Konung Olof. Foro då många af In-Tronderne till Konung Olof, och blefwo hans män; somliga sände bud och wärd-tecken, att de wille tjena honom. Om hösten drog han in uti Trondhem, och höll Ting med bönderne, och wardt han der till Konung tagen uti alla Fylken. Sedan for han ut till Nidaros, och lät dit föra alla Konungs-inkomster, och beredde sig att qwarblifwa der öfwer wintern.

55. Cap.

Konung Olofs gårds-rätt.

Konung Olof lät bygga Konungs-gård uti Nidaros. Der gjordes en stor hof-stuga, med dörrar på bägge ändarne. Konungens högsäte war midt uti stugan; och der innanföre (på högra sidan) satt hans Hof-Biskop, Grimkell, och dernäst hans andre lärare; men utanifrån (på wenstra sidan) suto hans rådgifware. I det andra högsätet, midt emot Konungens, satt hans Stallare, Björn Digre, och näst honom suto Gästerne (det lägre Hof-folket). När förnäma män besökte honom, blefwo de ock satte på ett hederligt ställe. Öl skulle man då dricka wid elden. Han för-

ordnade hwar och en af sina mån till någon wiß tjenst, eftersom Konungarne hade för sed. Han hade sextio Hofmån, och trettio Gåster, för hwilka han utsatte lön och lag; han hade ock trettio hus-karlar, som skulle arbeta på gården, och anskaffa det som behöfdes. Deßutom hade han många trålar. På gården war en stor kammare, hwaruti Hofmånnen sofwo; der war ock en stor stuga, uti hwilken Konungen höll sina Hofstämmor.

56. Cap.

Om Konung Olofs sedwanor.

Det war Konungens sed, att bittida uppstå om morgonen, klåda på sig, och twå sina hånder; att sedan gå till kyrkan, och höra ottesång och morgonmeßa; derefter gå till stämmor, för att slita twister, eller tala något annat, som han tyckte wara angelåget. Han stämde till sig både höge och låge, samt alle de mån, som förståndigaste woro, och låt ofta uppläsa för sig den lag, hwilken Håkan Adalstens Fostre hade satt i Trondhem. Han stadgade lagen, med de wisaste måns råd, och tog ifrån, eller lade till, efter som det syntes honom nödigt. Men Christen-rätten (kyrkolagen) satte han med Biskop Grimkells och andre lårares råd, och lade all sin håg derpå, att afskaffa hedendomen, och fordna sedwanor, hwilka tycktes honom wara Christendomen till mehn. Och slutades detta så, att bönderne antogo de lagar, hwilka Konungen hade stiftat. Så säger Sigwater:

Du, som höga hus bygger

Och

Och med sjöhären umgås,
Lands-rätt du stiftat, som kan
Emellan alla män stånda.

Konung Olof war en sedig man, saktmodig, fåtalig och gifmild, men dock benägen att samla egodelar. Hos Konung Olof war då, som förr är sagdt, Sigwater Skald och flere Isländske män. Konung Olof efterfrågade fliteligen, huru Christendomen blef hållen på Island; då syntes honom mycket fattas, att det stode wäl till: ty de berättade Konungen, om Christendomens hållande, att der war i lagen tillåtet, att äta hästkött, och utkasta barn, såsom hedniske män göra, samt åtskilligt annat, som war Christendomen emot. De berättade ock för Konungen om månge förnäme män, som då woro på Island. Skapte Thorodsson hade då Lagsagan der i landet. Han frågade ock de män, som bäst kunde weta det, om främmande folks seder; men isynnerhet sporde han om Christendomen, huru den hölls, så wäl på Orknöarne, som uti Hialtland och på Färöarne; och förnam han af deße berättelser, att det på långt när icke war så, som det borde wara. Sådant tal hade han ofta i munnen, eller ock talade han om lagen, eller om landsrätten.

57. Cap.

Om Swea-Konungen Olofs sändemän, och Ásgöter Fogdes Död.

Den samma wintern kommo östan ifrån Swerige Swea-Konungen Olof Swenskes sändemän, hwilkas anförare woro twån

twänne bröder, Thorgöter Skarde och Asgöter, Konungens Fogde, som hade tjugofyra män med sig. När de nu kommo östan ifrån öfwer Kölen ned i Weradal, då stämde de bönderne till Ting, och talade med dem, kräfwande af dem skatt och utskylder på Swea-Konungens wägnar. Men bönderne höllo rådslag deröfwer, och blefwo sålunda ense, att de wille gälda det som Konungen i Swerige begärde, så framt Konung Olof ej kräfde någon landskyld af dem för sin del; och sade de sig ej wilja betala sina utlagor dubbelt. Foro då sändemännen bort, ned efter dalen, och hwarest de höllo Ting, fingo de af bönderne samma swar, men inga penningar. De drogo då bort till Skön, och höllo der Ting, kräfwande skatt; men det gick dem här, likasom tillförne. Derefter foro de till Stioradal, och stämde Ting; men bönderne wille icke komma. Då förmärkte sändemännen, att de kunde intet uträtta, och wille Thorgöter fördenskuld wända öster ut tillbaka; men Asgöter swarade: icke tyckes mig, att wi hafwe till fullo uträttat Konungens ärende, och will jag fara till Konung Olof Digre, eftersom bönderne hänskjuta sin sak till honom. Nu fick han råda, och foro de då till byn, tagande sig der herberge. Dagen derefter gingo de inför Konungen, när han satt till bords, hälsade honom, och sade, att de foro med Swea-Konungens ärenden. Konungen bad dem komma till sig följande dagen. När nu den andra dagen war kommen, och Konungen hade hört messan, gick han till sitt Tings-hus, lät dit kalla den Swenske Konungens män, och bad dem frambära sitt ärende. Då talade Thorgöter, och sade först med hwad ärende de woro sände, och sedan huru In-Tronderne hade dertill swarat. Derefter bad han, att

Kon-

Konungen måtte gifwa dem besked, huru deras ärende skulle aflöpa. Konungen sade: medan Jarlarne här rådde öfwer landet, då war det icke underligt, att landsfolket heldre hörsammade dem, ty de woro arfburne till riket, än det böjde sig under utländske Konungar; men det hade dock råttare warit, att Jarlarne bewisat lydnad och tjenst åt de Konungar, som med rätta kommit till riket, heldre än att gifwa sig under främmande Konungar, och upphäfwa sig med ofrid mot de rättmätige, samt störta dem från wäldet. Men hwad Konung Olof Swenske angår, att han säger sig böra hafwa något wälde uti Norrige, så wet jag icke hwad fordran han derpå äger, som rättwis wara kan; men wäl kunne wi minnas, hwad manskada wi haft af honom och hans fränder. Då sade Asgöter: det är icke underligt, att du blifwit kallad Olof Digre, som så högmodeligen swarar på en slik Höfdings ordsändning, icke betänkande, huru swårt det månde dig blifwa, att bära Konungens wrede; och hafwer det så gått med andre, som haft större krafter, än du synes mig äga. Men om du ändteligen will behålla riket, då lärer det wara dig rådligast, att fara till Konungen, och blifwa hans man; och wilje wi då bedja tillika med dig, att han må lemna dig detta rike till förläning. Konungen swarade då, talande mycket saktmodigt: jag will gifwa dig ett annat råd, Asgöter, att I faren öster ut tillbaka, och sägen eder Konung, att bittida i wår, will jag göra mig redo och fara till landamäret, som af ålder hafwer skiljt den Norrske Konungens rike från Swerige; och må han då komma dit, om han will, på det wi må ingå förlikning med hwarandra, så att hwar och en behåller det rike hwartill han är odalburen. Derpå fingo

sänd-

sändemännen bort till sitt herberge, och lagade sig till afresan; men Konungen gick till bords. Sändemännen kommo åter till Konungens gård, och så snart dörawårdarne dem sågo, sade de det för Konungen; men han bad dem icke insläppa sändemännen; jag will icke widare tala med dem, sade han. Sändemännen foro dermed sin wäg. Då sade Thorgöter, att han wille wända tillbaka med sina män; men Asgöter sade sig wilja uträtta Konungens ärende. De skiljdes då från hwarandra; Thorgöter tog wägen in åt Strind, men Asgöter, sielf tolfte, wände sin färd till Gölardalen, och så ut till Orkadalen, ärnande resa söder till Möre, och der uträtta Swea-Konungens ärende. Så snart Konung Olof fick weta detta, sände han efter dem sina Gäster; deße råkade dem på Näset wid Sten, fångslade och förde dem in på Gölarås, reste der upp en galge, och hängde dem på ett sådant ställe, att man kunde se dem ifrån fjärden, på wanliga segel-leden. Deßa tidningar sporde Thorgöter, förrän han for tillbaka ifrån Trondhem; sedan fortsatte han sin resa, till deß han fann Konungen i Swerige, och sade honom, huru allt hade tillgått under deras färd. Konungen blef ganska wred, när han hörde detta, och fattades der då icke stora ord. Härom talar Sigwater:

Tolf män jag sporde,
Swecklöst tagne wara:
Konung Olof, utan förskoning,
Deras Fall wållade.
Swea-Konungens tappre män
Såg jag fordom rida
Odens häst (Galgen); mißödet war
Snart färdigt, att dem döden gifwa.

58. Cap.

53. Cap.

Konung Olofs och Erling Skjalgssons förlikning.

Wåren derefter uppbådade Konung Olof Haraldsson folk utur Trondhem, och giorde sig färdig, att draga öster ut i landet. Wid samma tid tillrustade sig (några) Islands-farare, att resa ifrån Norrige. Då sände Konung Olof bud och wårdstecken till Hjalte Skeggason, och bad honom komma till sig. Han sände ock bud till Skapte Lagman och andre män, som mest hade att göra med lagarne på Island, att de skulle taga utur lagen det, som honom syntes isynnerhet strida emot den Christna tron; derjemte sände han wänliga ord till samteliga landsfolket. Konungen for söder ut långs efter landet, och dröjde han något uti hwarje Fylke, hållande Ting med bönderne. Men på hwart och ett Ting lät han uppläsa Christendoms-lagen och de budord, som dertill höra; och afskaffade han då genast många owanor och hedniska bruk ibland folket; ty Jarlarne hade wäl hållit gammal lag och landsrätt, men med Christendomen läto de en hwar göra, som han wille. Derigenom stod det så till, att på de flesta ställen wid sjökusten war wäl folket döpt, dock woro de Christne lagarne för de fleste okände. Men uti Updalarne och Fjällbygden war folket till största delen hedniskt; ty då de fingo råda sig sjelfwe, fäste de heldst uti sitt sinne den tro, hwilken de hade lärt uti barndomen; men de som icke wille skicka sig efter Konnngens påbud om Christendomens hållande, dem hotade han med stort straff, både höga och låga. Olof blef tagen till Konung på hwart och ett Lag-Ting öfwer hela landet, och satte sig då ingen

gen man emot honom. När han låg uti Karmsund, foro sändebud emellan honom och Erling Skialgsson, derom, att de skulle förlika sig, och blef deras förliknings-möte utsatt på Hwitingsö. Men när de träffades, talades de sjelfwe wid om förlikningen; och tyckte sig Erling nu finna något annat uti Konungens tal, än man hade beredt honom på; ty han (Erling) sade sig wilja behålla alla de förläningar, hwilka Konung Olof Tryggwason, och sedan Jarlarne Swen och Håkan, hade gifwit honom, då will jag, sade han, blifwa din man och trofaste wän. Hwartill Konungen swarade: mig tyckes, Erling, som woro det icke sämre för dig, att af mig emottaga förläningar, jämlika med dem du bekommit af Erik Jarl, den man som giort dig den största manskada. Jag skall låta dig wara den yppersta Läns-Höfding i Norrige; dock will jag utdela förläningarne efter mitt eget behag, och icke bära mig åt, såsom wore Läns-Höfdingarne odalburne till mitt Arf-rike, och jag pligtig att köpa edra tjenster för mångdubbelt wärde. Erling hade icke sinnelag till att här bedja om någon ting, ty han såg, att Konungen war icke lätt-ledd; han såg derjämte, att allenast twå wilkor woro för handen: det ena, att ingen förlikning ingå med Konungen, och bereda sig på hwad som kunde inträffa; det andra, att låta Konungen allena råda; och detta sista antog han, ehuru det war mycket emot hans sinne, och sade till Konungen: den tjenst af mig lärer blifwa dig gagneligast, som jag bewisar dig med fri wilja. Härmed slutades deras samtal. Sedan gingo Erlings fränder och wänner till, och budo honom gifwa wika, och fara fram med förstånd, men ej med halstarrighet; du blifwer dock alltid, sade de, den yppersta och mest

ansedde bland Läns-höfdingar i Norrige, så wäl för din egen och dina fränders hurtighet, som för dina rikedomar. Erling fann, att deße woro hölsosame råd, och att de woro wälwillige, som slikt talade; derföre giorde han så. Gaf då Erling sig under Konungen, på de wilkor, som Konungen sjelf wille utfästa. Derefter skiljdes de åt, och woro, som det tycktes, förlikte. Sedan for Olof sin wäg öster ut längs efter landet.

59. Cap.

Eilif den Götiskes dråp.

Så snart Olof kom in uti Wiken, och det spordes, då foro de Danskar, som hade förläningar af Dana-Konungen, bort till Danmark, och wille icke förbida Konung Olofs ankomst. Konung Olof for in efter Wiken, och höll Ting med bönderne. Gick der allt landsfolket under honom; men han uppbar alla konungsliga inkomster, och wistades i Wiken öfwer sommaren. Sedan drog han ifrån Tunsberg öfwer Folden (Opslo-fjärden), och allt öster ut till Swinesund, hwarest Swea-Konungens wälde tog wid. Der hade han (Konungen i Swerige) tillsatt befallningsmän, Eilif den Götiske öfwer norra delen, och Hroe Skialge öfwer den östra, allt intill Elfwen. Hroe hade fränder på begge sidor om Elfwen, och stora gårdar på Hisingen; han war en mägtig man och ganska rik. Eilif war åfwen mycket rik och storättad. Då Konung Olof kom med sitt folk in uti Ranarike, stämde han Ting med landsfolket, och kommo då till honom de män, som bodde på Ut-öarne, eller nära wid siön. Men när Tinget war satt, talade Björn Stallare, på Konungens

gens wägnar, och bad bönderne taga emot Konung Olof, så wäl der, som annorstädes i Norrige skjedt war. Brynjulf Ulfaldi (Kamel) het en man, en mägtig bonde; han stod upp och sade: wi bönder wete, hwarest rättaste landamäret af ålder warit, emellan Norriges, Danmarks och Sweriges Konungar, nemligen, att Göt-elfwen är råmärke ifrån Wenern ned till sjön, men mot norden Markerne (skogstrakten) intill Eidaskog, och derifrån Kjölen allt intill Finnmarken. Så wete wi ock, att de ymsom hafwa gjort ingrepp uti hwarandras land, och de Swenske hafwa länge haft under sitt wälde allt (landet) intill Swinesund. Men sanningen att säga, så känner jag många måns wilja derutinnan, att de tycka det wara bättre, att tjena Norriges Konung; men de fördrista sig ej dertill, ty Swea-Konungens rike är omkring oß, både åt öster och söder, samt allt ofwanföre (åt norden); och som det lärer hända, att Norriges Konung snart drager norr ut, der landets mesta styrka är, så hafwe wi då icke magt, till att hålla dels med Göterne. Nu må Konungen eftersinna ett godt råd för oß, ty wi wilje gerna blifwa hans män. Efter Tinget war Brynjulf om aftonen Konungens gäst, och likaså dagen derpå, då de länge talade med hwarandra uti enslighet. Sedan for Konungen öster efter Wiken. Men när Eilif förnam, att Konungen kommit dit, lät han bespeja hans färd. Eilif hade trettio män, som woro hans följeslagare; han war då uppe i bygden, nära intill Markerne, och hade der församlat en hop bönder. Många af bönderne foro till Konung Olof, men somlige sände honom wänskaps-ord. Då foro ocksä män emellan Konung Olof och Eilif, och bådo bönderne dem bägge enträget, att de skulle sig

emel-

emellan hålla Ting-stämma, och göra frid, på ett eller annat sätt; sade de ock till Eilif, att om de icke rättade sig efter Konungens ord, hade de intet annat af honom att förwänta, än hårda wilkor; och lofwade de Eilif derjämte, att honom skulle icke fattas folk till bistånd. Blef då afslutadt, att de skulle begifwa sig nedåt landet, och hålla Ting med bönderne och Konungen. Emedlertid sände Konung Olof Thorer Långe, som war höfding öfwer hans Gäster, sielf siette till Brynjulf; de hade brynjor under sina rockar, och hattar öfwer hjelmarne. Längre fram på dagen kommo bönderne uppifrån med Eilif; der war då Brynjulf ibland hans folk, och Thorer i dennes (Brynjulfs) sällskap. Konungen lade till med sina skepp wid en bergsklint, som gick ut i siön; der steg han i land, och satte sig på klinten, tillika med sitt folk. Ofwanföre war en slättmark, hwarest bönderne woro församlade; men Eilifs män' stodo framför honom i Sköldborg. Björn Stallare talade länge och med snällhet, på Konungens wägnar; och när han satte sig neder, då stod Eilif upp, och begynte att tala; men i det samma uppreste sig Thorer Långe, drog sitt swärd, och högg Eilif på halsen, så att hufwudet gick af. Då sprang hela bonde-hären upp; men Göterne togo flykten undan; Thorer och hans män dräpte några af dem. När folk-hopen blifwit stilla, och bullert afstannat, då stod Konungen upp, och sade, att bönderne skulle sätta sig ned; de gjorde så, och blef då mycket taladt; men på sistone wardt det så, att bönderne gåfwo sig under Konungen, och tillsade honom lydnad; hwaremot han lofwade att icke skiljas ifrån dem, utan förblifwa der, till deß han och Swea-Konungen Olof på något sätt afgjort sina twistigheter. Derefter

lade

lade Konung Olof under sig hela det norra höfdingedömet, och for om sommaren allt öster till Elfwen, uppbärande alla Konungsliga inkomster wid sjösidan och på Harne; men när det led mot slutet af sommaren, wände han tillbaka norr ut, in i Wiken, och lade upp efter Römelfwen. Der är en stor fors, som heter Sarper, och ett näs går ut i ån, norr om forsen. Konungen lät der uppkasta en wall, twärt öfwer näset, af stenar, torf och timmer, samt göra en graf utanföre; och upprättades der en stor jordborg. Inom borgen anlade han en köpstad; der lät han ock bygga Konungs-gård och Mariæ Kyrka, samt afmärka tomter till andra gårdar, och skaffade män, som der wille bygga. Han lät om hösten ditföra allt det, som till winterkost behöfdes, och satt der öfwer wintern med mycket folk; men hade (de öfrige af) sina män uti alla häråder (deromkring). Konungen förböd all utförsel från Wiken till Götland, både af sill och salt, hwilket Göterne swårligen kunde wara förutan. Konungen höll ett stort Jul-gästebud, och böd till sig, utur häraderne, många ansedda bönder.

60. Cap.

Eywinder Urarhorns Uppkomst.

En man het Eywinder Urarhorn, åttad från Öster-Agder. Han war en widtfrägdad man, och af förnäm slägt. Han for hwarje sommar i härnad, stundom i Westerhafwet, stundom uti Östersjön, eller söder ut till Frisland. Han hade ett wäl bemannadt skepp, om tjugo roddarbänkar. Han hade warit med uti striden wid Nesie, och gjort Konung Olof biständ;

och

och när de der åtskiljdes, då tillsade Konungen honom sin wänskap, men Eywinder lofwade Konungen sin hjelp med krigsfolk, enär han den påfordra wille. Eywinder war om wintern hos Konung Olof uti Jul-gästebud, och fick der af honom goda föräringar. Der war då också hos Konungen Brynjulf Ulfalldi, som fick af honom, till Jul-gåfwa, ett guldbelagdt swärd, och dertill en gård, som heter Wettaland, och är en mycket stor hufwudgård. Brynjulf gjorde en Wisa om deßa föräringar, uti hwilken omqwädet är sålunda:

Konungen gaf mig
Swärd och Wettaland.

Då gaf Konungen honom dertill Läns-Höfdings namn; och förblef Brynjulf alltid Konungens trognaste wän.

61. Cap.

Tronder Hwites Dråp.

Den Wintern for Tronder Hwite utur Trondhem öster till Jemtland, för att hämta skatt, på Olof Digres wägnar; men när han hade sammandragit skatten, då kommo der Swea-Konungens män, och dräpte Tronder tillika med elfwa hans följeslagare, samt togo skatten, och förde den till Konungen i Swerige. Detta försporde Konung Olof, och tyckte han mycket illa derom.

62. Cap.

Den Christna tron påbjudes uti Wiken.

Konung Olof låt påbjuda den Christna Lagen uti Wiken, på samma sätt, som det skett norr i landet; och hade det god

fram-

framgång, ty Wikboarne woro mycket kunnigare uti den Christna läran, än folket norr uti landet; ty både winter och sommar wistades der många köpmän, så wäl Danske som Saxiske. Wikboarne sielfwe foro ock mycket i köpfärder till England, Saxland, Flandern och Danmark; men somlige woro ute i Wikingsfärd, och wistades öfwer wintern uti Christna länder.

63. Cap.

Hroes fall.

Om wären sände Konung Olof bud, att Eywinder skulle komma till honom; de talade då länge uti enrum. Straxt derefter gjorde Eywinder sig redo att draga i Wikingsfärd. Han seglade söder efter Wiken, och lade till wid Ecker-öarne, utan för Hisingen. Der sporde han, att Hroe Skialge hade farit norr ut till Ordost, och der samlat Leding och landskatt, på Konungens i Swerige wägnar, och wäntades då norr ifrån tillbaka. Eywinder rodde då in till Högasund, men Hroe kom norr ifrån, och råkades de der i sundet, och slogos. Der föll Hroe Hwite, och wid paß trettio män med honom; men Eywinder tog allt gods, hwilket Hroe hade haft. Sedan for Eywinder uti Östersjön, och låg der i Wiking öfwer sommaren.

64. Cap.

Gudleiks och Thorgöter Skardes fall.

En man het Gudleik Gerske, ättad från Agder. Han reste wida omkring, war en stor Köpman, rik, och gjorde

Köpfär-

Köpfärder till åtskilliga land. Han for ofta öster till Gardarike, och blef han derföre kallad Gudleik Gerske. Denna wår utrustade Gudleik sitt skepp, och ärnade om sommaren fara öster till Gardarike. Konung Olof sände honom bud, att han wille träffa honom; men när Gudleik kom till Konungen, sade denne sig wilja ingå i bolag med honom, och bad honom köpa några dyrbara saker, som der i landet woro sällsynte; Gudleik sade sig härutinnan skola göra efter Konungens wilja; då lät Konungen gifwa honom så mycket penningar, som han tyckte wara af nöden. Gudleik for om sommaren i Östersjön. Han låg med sina följeslagare någon tid wid Gottland, och skiedde då det, som ofta kan hända, att icke alle woro tysslåtne, utan landets inbyggare fingo weta, att på det skeppet war någon egendom, som tillhörde Olof Digre. Gudleik for om sommaren öster ut till Holmgård, och köpte der ett kosteligt silkestyg, hwilket han ärnade Konungen till heders-kläder, och dertill dyrbara skinn, samt en öfwermåttan skön bord-duk. Om hösten när Gudleik wände tillbaka östan ifrån, fick han motwäder, och låg då mycket länge wid Öland. Thorgöter Skarde hade om hösten fått kunskap om Gudleiks resa; han kom der öfwer dem med ett långskepp, och stridde emot dem. De wärjde sig länge; men efter som Thorgöter hade mycket folk, föll Gudleik och många hans skeppsmän, och månge blefwo sårade. Tog då Thorgöter allt deras gods, samt Konung Olofs kostbarheter. Thorgöter och hans män skiftade hela bytet sig emellan i lika delar; men han sade, att klenoderne skulle Konungen i Swerige hafwa, och är det, sade han, någon del af den skatt, hwilken han äger att taga af Norrige. Sedan for Thorgöter

göter öster till Swerige. Detta spordes snart; och kort derefter kom Eywinder Urarhorn till Öland; men när han förnam hwad som tilldragit sig, då seglade han öster ut efter Thorgöter. De råkades uti Swenska skären, och slogos. Der föll Thorgöter och största delen af hans folk; men somlige sprungo i sjön. Eywinder återtog då allt det gods, hwilket de hade tagit från Gudleif, och äfwen Konung Olofs Klenoder. Sedan for Eywinder till Norrige igen om hösten, och förde till Konung Olof hans kostbarheter. Konungen tackade honom wäl för hans färd, och lofwade honom å nyo sin wänskap. Då hade Olof warit Konung öfwer Norrige i tre år.

65. Cap.

Konung Olofs och Ragnwald Jarls sammankomst.

Den samma sommaren hade Konung Olof Leding ute, och for då åter öster ut allt intill Elfwen, och låg der länge om sommaren. Då foro sändebud emellan Konung Olof och Ragnwald Jarl samt Ingeborg Tryggwadotter, Jarlens hustru. Hon anwände största flit derpå, att skaffa Konung Olof bistånd, och war deruti mycket ifrig. Detta kom af twenne skäl: först att nära slägtskap war emellan henne och Konung Olof, och för det andra, att hon icke kunde förlåta Swea-Konungen, att han warit delaktig uti hennes broders, Konung Olof Tryggwasons, fall; och tyckte hon sig derföre äga rätt, att förordna om Norrige. Genom hennes förord blef Jarlen mycket benägen till wänskap med Konung Olof; och kom det så wida, att Konungen och Jarlen stämde möte med hwarandra, och råkades

wid

wid Elfwen. Det talade de om åtskilliga saker, och i synnerhet om de stridigheter, som uppkommit emellan Norriges och Sweriges Konungar; och sade de bägge, som sannt war, att så wäl för Wikboarne, som Göterne, war det ett stort lands-förderf, att ingen Köp-frid war emellan landen; och på sidstone satte de stillestånd och frid sig emellan, intill nästa sommar. Wid skilsmässan gåfwo de hwarandra skänker och wänskaps-löften.

66. Cap.

Swea-Konungens owänskap emot Konung Olof Haraldsson.

Konungen for sedan norr ut i Wiken, och uppbar han då alla Konungsliga inkomster ända intill Elfwen; ty allt lands-folket hade gifwit sig under honom. Konung Olof Swenske hade så stort hat till Olof Haraldsson, att ingen tordes, i Konungens närwaro, nämna honom wid hans rätta namn; utan de kallade honom den Digre (tjocke) mannen, och giorde honom alltid hårda beskyllningar, så ofta något talades om honom.

67. Cap.

Början af Förliknings-berättelsen.

Bönderne i Wiken talade sålunda sig emellan, att endaste medlet till deras wälfärd wore det, att Konungarne giorde frid med hwarandra, och sade de sig blifwa illa medfarne, om Konungarne längre härjade på hwarandras land; dock war in-

gen, som tordes frambära deßa klagomål inför Konungen. Då budo de Björn Stallare framställa detta ärende för Konungen, att han måtte sända bud till Swea-Konungen, och å sin sida tillbjuda honom förlikning. Björn war owillig dertill, och undskyllade sig; men då många hans männer budo honom derom lofwade han slutligen, att tala med Konungen om denna sak; dock sade han sig hafwa den aning, att Konungen mände illa upptaga det råd, att i någon måtto wåja Swea-Konungen. Denna sommar kom Hjalte Skeggason ifrån Island, på Konung Olofs kallelse; han for straxt till Konungen, som undfick honom wäl, samt bad honom blifwa qwar hos sig, och gaf honom säte näst intill Björn Stallare. Deße blefwo då bordkamrater, och gjordes snart godt stallbroderskap dem emellan. En gång, när Konung Olof hade Stämma med sitt folk och bönderne, samt rådslog om landets angelägenheter, då sade Björn Stallare: hwad tanka hafwer du, Konung, om den ofrid, som är emellan Swea-Konungen Olof och dig? nu hafwa många män på bägge sidor omkommit, för eder skuld, och ännu är intet aftal gjordt, hwad hwar för sig bör hafwa af riket. Du hafwer nu sutit här i Wiken, en winter och twå somrar, och emedlertid öfwergifwit allt landet norr ut; nu ledsna dina män, som hafwa egendom och odal norr i landet, att längre sitta här. Det är nu Läns-höfdingarnes och andra ansenliga mäns, samt äfwen böndernes åstundan, att något slut måtte göras härpå. Och emedan det nu är frid och stillestånd med Jarlen och West-Göterne, som äro oß närmast, så tycker folket det wara bäst, att du sänder män till Swea-Konungen, och bjuder honom förlikning, på dina wägnar; och lära många af

dem,

dem, som äro hos Swea-Konungen, befrämja detta, emedan det är gagneligt för bägge rikenas inbyggare. Detta Biörns tal blef af alla högeligen bifallet. Då swarade Konungen: det är billigt, Biörn, att det råd du nu gifwit drabbar dig sielf; du skall fara denna sändefärd, och länder det dig till fromma, om du rådt wäl; men kommer någon manskada deraf, så är du mest wållande dertill. Det är ock din tjenst, att inför folksamlingar tala hwad jag will hafwa sagdt. Sedan stod Konungen upp, gick till kyrkan, och lät sjunga högmässa för sig; derefter gick han till bords. Dagen derpå sade Hialte till Biörn: hwarföre är du så olustig? är du sjuk, eller wred på någon? Biörn berättade då för Hialte sitt samtal med Konungen, och sade, att denna sändefärd torde blifwa honom förderfwelig. Hialte swarade: det är så med de män, som följa Konungar, att de hafwa mycket anseende, och äras framför andre; men ofta råka de uti lifsfara; och måste man weta att wäl förhålla sig i bägge delarne. Stor är Konungens lycka, och mycken ära skall du winna af denna färd, om hon wäl aflöper. Biörn sade: du talar mycket godt om denna resa; och kanske har du lust att fara med mig? ty Konungen sade, att jag skulle taga mina stallbröder med på resan. Hialte swarade: wisserligen skall jag fara, om du will; ty ej warder jag lätteligen finnande en sådan sidoman, om wi åtskiljas.

68. Cap.

Biörn Stallares färd.

Få dagar derefter, då Konung Olof war på en Stämma, kom Biörn och elfwa män med honom; han sade då till Kon-

Konungen, att de nu wore redo till sändefärden, och att deras hästar stodo utanföre sadlade; nu will jag weta, säger Björn, med hwilka ärender jag skall fara, och hwad råd du giswer oß. Konungen swarade: I skölen framföra till Swea-Konungen deßa mina ord, att jag will sätta frid emellan wåra land, intill det råmärke, hwilket Konung Olof Tryggwason haft före mig; och skall det stadfästas oryggeligen, att ingen af oß må gå deröfwer. Men så framt någon förlikning skall åstadkommas, bör ingen tala om de män, som fallit på bägge sidor; ty Konungen i Swerige kan icke med penningar ersätta oß den manskada, som de Swenske tillfogat oß. Derefter stod Konungen upp, och gick ut med Björn och hans män; då tog han fram ett guld-belagdt swärd och en guldring, och lemnade swärdet åt Björn, så sägande: detta giswer jag dig; jag fick det i somras af Ragnwald Jarl; till honom skall du fara, och framföra deßa mina ord, att han måtte bistå dig med råd och dåd, så att du kan komma fram med ärendet. Jag skall anse ditt wärf wara wäl uträttadt, om du får höra Swea-Konungens egna ord, och säge han då äntingen ja, eller nej. Men denna guldring förer du till Ragnwald Jarl; han känner wäl dett wärdtecknet. Hjalte gick fram för Konungen, hälsade honom, och sade: wi behöfwe det nu högeligen, Konung, att du lägger din lycka till denna färd; och önskade han derjemte, att de måtte åter träffas med hälsa och wälstånd. Konungen frågade, hwart Hjalte skulle fara? med Björn, swarade han; Konungen sade då: det warder wißerligen bidragande till denna färds lyckliga utgång, att du reser med dem, ty du hafwer uti swåra ärenden ofta warit pröfwad och lyckosam; war wiß

derpå,

derpå, att jag med all ifwer skall derom winlägga mig, om det gagnar något, att min lycka må ledsaga dig och eder alle. Biörn och hans följeslagare foro bort, och kommo till Ragnwald Jarls hof, hwarest de blefwo wål emottagne. Björn war en i många stycken utmärkt man, och kånd så wål till utseende som tal af alla dem, som sett Konung Olof; ty Björn stod upp på alla Ting, och talade å Konungens wägnar. Ingeborg, Jarlens hustru, gick till Hjalte och kysste honom; hon kände honom, ty hon war då hos sin broder, Olof Tryggwason, när Hjalte war der; åfwen råknade hon frändskap emellan Konung Olof och Wilborg, Hjaltes hustru; ty Wikinga-Kares, Låns-höfdingens på Wors, brodersöner woro Erik Biodeskalle, Fader till Astrid, som war Konung Olof Tryggwasons moder, och Bödwar, fader till Olofa, som war moder till Gißur Hwite, Wilborgs fader. De blefwo der wål undfågnade. En dag gingo Björn och hans mån till tals med Jarlen och Ingeborg; Björn frambar då sitt årende, och wisade för Jarlen sina wårdtecken. Jarlen sade: hwad hafwer du gjort, Björn, emedan Konungen will din död? ty det år så långt ifrån såkert för dig, att frambåra denna ordsåndning, att jag tror ingen finnas, som kommer ostraffad bort, om han talar deßa ord inför Swea-Konungen; ty Konung Olof i Swerige år mycket stormodigare, ån att någon inför honom skulle fördrista sig, att såga de ord som honom ej behaga. Björn swarade: intet år mig håndt, hwarösfwer Konung Olof blifwit wred på mig; men många hans rådslag, både för honom och hans mån, åro så beskaffade, att de synas wådlige och owiße till sin utgång för sådane mån, som ej wilja företaga något stort. Dock hafwa alla hans rådslag

hit-

intills wål lyckats, och hoppas jag, att det ännu skall så aflöpa. Nu ware det eder, Jarl, i sanning sagdt, att jag will fara till Swea-Konungen, och icke återwända, förrän jag låtit honom höra alla de ord, hwilka Konung Olof befallt mig föra till hans öron; så framt döden ej förmenar mig det, eller jag blifwer häcktad, så att jag ej kan komma fram. Detta skall jag göra, antingen I wiljen, på något eller intet sätt, befordra Konungens ordsändning. Då sade Ingeborg: snart skall jag yppa hwad mig i sinnet är, att jag will, det I, Jarl, läggen all eder åhåga derpå, att understödja Konungens i Norrige, Olofs, sändebud, så att detta ärende må framföras till Swea-Konungen, ehwad han än må swara dertill; fastän wi derigenom skulle ådraga oß Swea-Konungens wrede, eller förlora allt wåra gods och wälde, så will jag dock mycket heldre åfwentyra detta, än det skulle spörjas, att du nederlagt Konung Olofs ordsändning, af rädsla för Konungen i Swerige; ty du är så stor-ättad, och hafwer så många fränders bistånd, samt är i allt annat så skickad, att du kan wara nog sjelfrådande här i Swerige, för att kunna tala det, som skäligt är, och hwad alle lära gerna höra, antingen det säges inför många eller få, rike eller fattige, åfwen om sjelfwe Konungen hörde deruppå. Jarlen swarade: det är ej swårt att förstå, hwartill du nu äggar mig; kan ock hända, att jag på dina ord låfwar Konungens män, att wara dem följagtig, så att de må hinna fram till Swea-Konungen med sitt ärende, ehwad det behagar honom wål, eller illa. Dock will jag, att man uti sjelfwa sakens bedrifwande skall skicka sig efter mina råd; ty ingalunda springer jag efter Björns eller andre måns oförwågen-

wägenhet, uti en så wanskelig sak. Nu will jag, att de qwar blifwa hos mig intill den tid, som tyckes mig tjenligast till detta ärendets uträttande. När Jarlen hade gifwit det tillkänna, att han wille följa och bistå dem i denna sak, då tackade Björn honom mycket, och lofwade att lyda hans råd. Björn och hans män töfwade der hos Jarlen en lång tid.

69. Cap.

Om Björn Stallares och Ingeborg Tryggwadotters samtal.

Ingeborg war mycket wänlig emot dem; (derföre) talade Björn med henne om sin sak, och tyckte illa derom, att det skulle dröja så länge med färden. Hjalte och de andre talade ofta med hwarandra härom; då sade Hjalte: jag will fara till Konungen, om eder så täckes; jag är icke Nordman, och de Swenske lära ingen skuld gifwa mig. Jag hafwer sport, att hos Swea-Konungen äro (några) Isländske män uti god ynnest, nemligen Gizor Swarte och Ottar Swarte, som äro mina bekanta och Konungens Skalder; hos dem will jag utforska hwad mig är angeläget att weta om Swea-Konungen, hurwida denna sak är så wanskelig, som nu säges, eller om hon på något annat sätt kan winna sin fullbordan; och kan jag lätteligen påfinna mig något ärende, efter som jag då tycker tjenligast wara. Detta råd syntes Ingeborg och Björn wara ganska klokt, hwarföre de stadfästade det sig emellan. Sedan giorde Inge-

borg

borg allt färdigt till Hjaltes resa, och lemnade honom twå Göt-
ske män, befallande dem, att de skulle följa honom, samt gå
honom till handa med sin tjenst, och åfwenså, om han wille
sända dem bort i något ärende. Ingeborg gaf honom ock
tjugo marker wäget silfwer, till resepenningar; derjämte sän-
de hon med honom ord och wårdtecken till Ingegerd, Swea-
Konungen Olofs dotter, att hon måtte wända all sin håg der-
hån, att befrämja hans ärende, och wara honom behjelpelig med
allt hwad han kunde blifwa nödsakad att begära af henne.
Hjalte for bort, så snart han war färdig. När han nu kom
till Konung Olofs hof, råkade han genast Skalderne Gizar och
Ottar, som undfingo honom med mycken glädje, och gingo
strart med honom inför Konungen, sägande, att en man kom-
mit dit, som war deras landsman och den mest ansedde uti sin
hembygd; derföre budo de Konungen, att han wille wäl emot-
taga honom. Konungen befallde dem, att taga Hjalte och hans
följeslagare uti sitt sällskap. När nu Hjalte hade dröjt der nå-
gon tid, och gjort sig känd, då blef han af alla mycket wärde-
rad. Skalderne woro ofta hos Konungen, ty de woro fritali-
ge män; de suto ofta om dagen framför Konungens högsäte,
och med dem Hjalte, hwilken de uti alla ting mest acktade. Här-
igenom blef han ock känd af Konungen, som gerna talade med
honom, och åskade underrättelser om Island.

70. Cap.

70. Cap.

Om Sigwater Skald.

Det hade tilldragit sig, förrän Björn for hemifrån, att han bedt Sigwater, som då war hos Konung Olof, att han skulle wara honom följagtig på denna resa, hwartill de fleste då icke wisade sig mycket benägne. Emellan Björn och Sigwater war god wänskap. Då qwad Sigwater:

Hittills har jag wänskap ägt
Med den striddjerfwe Konungs
Goda Stallare alla,
Som wår Drott tjena.
Björn, du ofta påfann
Att gode Konungens-ynnest mig skaffa:
Du, som stridsjisen (swärdet) färgar,
Wäl mäktar att godt uträtta.

När de redo upp uti Göthland, qwad Sigwater deßa wisor:

Glad war jag ofta, då ute
Hårda wädret, på fjärden,
Konungens segel slet,
I windarnas storm,
Hafshästen hastigt sprang,
Kölarne skakade snälla männen,
Då wi skeppen läto
Ut på sundet löpa.

Tappre

Tappre Sköldungens skepp,
De tåltade, låto wi synas
Utanföre det sköna land,
Wid sommarens början;
Men i höst, der hästarne
Hagtorns-marken trampa,
Mig rida lyster, ty jag
Mångt ärende för Fursten tagit.

Då de sent om en afton redo upp genom Götland, qwad Sigwater:

Hästen springer i afton,
Uthungrad, på Skaras långa gator,
Skarpa hofwen marken sliter:
Liten dag ha wi ännu qwar.
Nu är det så, att öfwer bäckar
Hästen mig bär, från Danskar fjerran;
Gångarn i diket med foten skred:
Natt och dag nu mötas.

Sedan redo de in uti köpstaden Skara, och gatan framåt till Jarlens gård; då qwad han:

Ut månde hastigt
Sirade qwinnor titta:
De sköna se rök, der wi rida,
Ragnwalds stad igenom:
Körom kamparna framåt gården,
Så att, långt ifrån husen,

Sluga

Sluga qwinnan dér inne
Häste-dånet kan höra.

71. Cap.

Om Hjalte Skeggjason, när han war uti Swerige.

En dag gick Hjalte, tillika med Skalderne, inför Konungen; då tog Hjalte så till orda: det är så, Konung, som eder kunnigt är, att jag kommit hit, för att råka eder, och hafwer jag farit en lång och beswärlig wäg; men när jag kom öfwer hafwet, och hörde talas om eder stora wärdighet och magt, då tycktes det mig oförständigt wara, att återwända hem, utan att hafwa sett eder och eder herrlighet. Nu är det en lag emellan Island och Norrige, att när Isländske män komma till Norrige, skola de erlägga hamn-tull; men när jag kom öfwer hafwet, uppbar jag hamn-tullen af allt mitt skeppsfolk; och emedan jag nu wet, att det wälde, som uti Norrige är, med rätta tillkommer eder, så har jag rest hit, för att lemna eder hamn-tullen. Derpå wisade han silfwret för Konungen, och hällde i Gizor Swartes sköte tio marker silfwer. Konungen sade: få hafwa, på lång tid, fört sådant till oß ifrån Norrige; men nu will jag tillsäga dig, Hjalte, mycken tack och ynnest derföre, att du gjort dig så mycket omak, för att öfwerlemna oß hamn-tullen, heldre än du betalat den till wåra owänner; dock will jag, att du emottager deßa penningar, såsom en gåfwa af mig, och dertill min wänskap. Hjalte tackade Konungen med många ord, och kom från den stund uti största gunst

hos

hos Konungen, och hade ofta samtal med honom; ty Konungen ansåg honom, som sannt war, för en wis och wåltalig man. Hialte berättade för Gizor och Ottar, att han war sänd till Ingegerd, Konungens dotter, med wårdtecken, som skulle förskaffa honom hennes ynnest och bistånd, och bad, att de måtte förhjelpa honom till ett samtal med henne; hwilket de sade sig låtteligen kunna uträtta. De gingo då en dag till hennes boning, der hon satt och drack, med många män; hon tog wål emot Skalderne, ty de woro henne bekante. Hialte hälsade henne från Ingeborg, Jarlens hustru, och sade, att hon sändt honom dit, för att erhålla gunst och bistånd, hwarpå han framwisade wårdtecknen. Konungs-dottern tog detta wål upp, och försäkrade honom om sin wänskap. De suto der länge på dagen, och drucko. Konungs-dottern frågade Hialte om många saker, och bad, att han esomoftast skulle komma och tala med henne. Han gjorde så, kom ofta dit, och talade med Konungs-dottern, samt berättade henne förtroligen om sin och Björns resa, och frågade, huru hon trodde att Swea-Konungen skulle upptaga det anbud, att en förlikning blefwe gjord emellan bägge Konungarne. Konungs-dottern swarade och sade, sig förmoda, det wara aldeles fåfängt, att söka förmå Konungen till någon förlikning med Olof Digre; och tillade hon, att Konungen wore så wred på Olof, att han ej wille höra honom nämnas. Det hände sig en dag, att Hialte satt inför Konungen, och talade med honom: war då Konungen mycket lustig, och ganska drucken. Då sade Hialte till Konungen: stor och mångfaldig herrlighet får man här se, och har jag nu sjelf sett det, som jag ofta hört omtalas, att ingen Konung i Nordlanden

år

är så ypperlig, som du; men stor harm är det för oß, att wi hafwe en så lång wäg att resa, innan wi kunne träffa dig; ty först är det mycket långt öfwer hafwet, och sedan är det ej säkert att fara genom Norrige, för de män, som wilja draga hit med wänskap. Hwarföre finnes då ingen, som will åstadkomma förlikning emellan eder och Olof Digre? Mycket hörde jag det omtalas uti Norrige, och åfwensä uti Wester-Götland, att alle högeligen åstunda, det frid och förlikning gjordes; åfwen blef det mig för wißo sagdt, efter hwad Konungen i Norrige hade talat, att han gerna wille komma uti enighet med eder; och wet jag, att orsaken dertill lärer wara den, att han ser sig hafwa mycket mindre magt, än I hafwen. Så sades ock, att han ärnade begära eder dotter Ingegerd till hustru, hwilket ock wore det bästa medlet till en gagnelig förlikning; ty han är en förträffelig man, efter hwad jag hört sannfärdige män säga. Då swarade Konungen: icke skall du sådant tala, Hialte; dock will jag ej lägga dig deßa ord till last, emedan du icke wet, hwad man här bör akta sig för. Ingen må här uti mitt hof kalla den tjocka mannen Konung; och är han mycket mindre wärd, än månge söka utsprida; hwilket du ock lärer tycka, när jag nu säger dig, hwarföre detta giftermål ej är jämlikt: ty jag är den tionde Konungen i Upsala, sålunda, att wåra fränder, hwar efter annan, hafwa warit Enwålds-Konungar öfwer Swea Wälde, och många andra stora land, samt alle, warit Öfwer-Konungar öfwer andra Konungar här i Nord-Landen; Men Norrige är föga och glest bebygdt. Der hafwa allenast Små-Konungar warit; men Harald Hårfager war den störste Konungen der i landet, och hade strid med Små-

Konung-

Konungarne, samt underkufwade dem. Dock acktade han sig före att efterskråfwa Swea-Konungens wälde; derföre låto Swea-Konungarne honom sitta i frid, hwartill ock bidrog, att frändskap war dem emellan. När Håkan Adelstens Fostre war i Norrige, satt han med frid, till deß han härjade uti Götland och Danmark; men sedan samlades en krigshär emot honom, och han blef fälld ifrån riket. Gunhilds söner blefwo ock tagne af daga, så snart de ej mer wille lyda Dana-Konungen; men Harald Gormßon lade då Norrige under sitt wälde, och beskattade det. Likwäl syntes oß Harald Gormßon wara mindre mägtig, än Upsala-Konungarne; ty wår frände Styrbjörn kufwade honom, och Harald blef hans man; och dock slog Erik den Segersälle, min fader, Styrbjörn öfwer hufwud, när de försökte hwarandra. Då Olof Tryggwason kom till Norrige, och tog sig Konunga-namn, så låto wi det icke lyckas för honom, utan jag och Konung Swen i Danmark drogo åstad, och togo honom af daga. Jag hafwer således wunnit Norrige, med icke mindre magt, än du nu hört, ej eller med sämre åtkomst, än att jag sökt det med strid, och besegrat den Konung, som förut rådde deröfwer. Häraf kan du, förståndige man, wäl finna, att det måste wara långt ifrån mig, att jag skulle släppa detta rike, för den tjocka mannens skuld. Och är det underligt, att han icke påminner sig, huru swårligen han kom utur Lögaren, då wi hade instängt honom der; jag tänker, att han då hade annat i sinne, om han med lifwet skulle undkomma, än att oftare hålla delo med oß Swear. Nu skall du, Hjalte, aldrig mera hafwa sådana ord i munnen, inför mig. Hjalte förnam nu, att intet hopp wore, det Konungen skulle

wilja

wilja lyßna till något förlikningsanbud; derföre slutade han dermed, och tog sig annat tal. Någon tid derefter, då Hjalte samtalade med Ingegerd Konungs-dotter, berättade han henne alla sina och Konungens ord. Hon sade sig hafwa förmodat ett slikt swar af Konungen. Hjalte bad henne tillägga några ord hos Konungen, och sade, att det skulle härutinnan mycket gälla. Hon swarade, att Konungen ej skulle akta hwad hon sade; dock, säger hon, skall jag härom tala, om du så will. Hjalte sade sig wara skyldig henne tack derföre. Ingegerd Konungs-dotter kom en dag till tals med sin fader, Konung Olof, och när hon förmärkte, att Konungen war wid godt lynne, sade hon till honom: hwad hafwer du i sinnet, i anseende till din och Olof Digres stridighet? många knota öfwer denna bekymmersamma sak, och säga somlige, sig hafwa mistat sitt gods, somlige sina fränder, genom de Norrske; men alle (att de förlorat) frid och säkerhet, så att ingen af edra män kan med trygghet fara till Norrige, så länge detta warar. Det war mycket illa betänkt af eder, då I gjorden anspråk på något wälde uti Norrige: ty det är ett fattigt land och swårt att genomfara; dertill är folket ej att lita på, emedan inbyggarne der i landet wilja heldre hafwa hwar och en annan till Konung, än dig. Om jag nu skulle råda, då borde du öfwergifwa all fordran på Norrige, och icke trackta efter hans (Olofs) fäderne-arf, utan heldre tillkämpa dig det rike, hwilket dina förfäder, de fordne Swea-Konungar, ägt öster ut, och hwilket wår frände Styrbjörn nyligen lagt under sig; men låta Olof Digre behålla sitt arf-land, och göra förlikning med honom. Konungen swarade med wrede: det är ditt råd, Ingegerd, att

jag

jag uppgifwer Norrige, och gifter dig med Olof Digre; nej —, säger han, förr skall annat ske. Heldre skall jag, på Upsala-Tinget i winter, kundgöra för alla Swear, att en allmän Ledung skall utgå, både med folk och skepp, förr än wattnet blifwer fritt från is; då skall jag fara till Norrige, öda der landet med udd och ägg, bränna allestädes och sålunda wedergälla dem deras otrohet! wardt Konungen då så ond och wred, att ingen djerfdes swara honom ett ord; dermed gick hon bort. Hjalte wacktade derpå, och gick strart till henne. Då frågade han, huru hennes ärende hos Konungen aflupit? hon swarade, att det gått så, som hon wäntade, att Konungen ej wille höra ett ord derom talas, och utöste swåra hotelser deremot; ty bad hon Hjalte, aldrig mer tala derom inför Konungen. När Ingegerd och Hjalte talade med hwarandra, föll deras samtal ofta på Olof Digre; då berättade han henne mycket om Olof och hans seder, samt berömde Norriges Konung, det mesta han förmådde, hwilket ock war det sannaste, som kunde sägas; hon satte ock tro dertill. En gång, när de samtalade, sade Hjalte: skall jag fördrista mig, Konungs-dotter, att inför dig säga det, som ligger mig i sinnet? tala du, sade hon, dock så, att jag allena hörer det. Då sade Hjalte: hwad skulle du swara, om Olof Norriges Konung sände män till dig, med det ärende, att fria till dig? hon rodnade, och swarade något sent, men dock saktmodeligen: icke hafwer jag betänkt mig på något swar till denna fråga, ty jag trodde ej, att jag någonsin skulle behöfwa, att swara derpå; Men om Olof är så fullkomlig i alla ting, som du säger om honom, då skulle jag ej kunna önska mig någon bättre man, så framt du ej i många stycken har

beröm

berömt honom för mycket. Hialte sade, att han uti ingen måtto hade bättre talat om Konungen, än som sannt war. De talade ofta härom sig emellan. Ingegerd bad Hialte akta sig för att säga detta till någon annan, emedan Konungen skulle blifwa wred på honom, om han fick kunskap derom. Hialte berättade detta för Skalderne Gizor och Ottar; de sade detta råd wara ganska lyckligt, om det kunde hafwa framgång. Ottar war en fritalig man, och kunde wäl ställa sig in hos förnämt folk; han gaf sig snart i samtal med Konungs-dottern härom, och uppräknade för henne Konung Olofs förträffligheter, på samma sätt som Hialte hade giort. Hialte talade ofta med de andre härom; och då de sålunda ständigt höllo samtal, och Hialte med säkerhet wißte, huru hans ärende skulle aflöpa, då sände han bort de Götiske män, som hade följt honom dit, och lät dem återwända till Jarlen, med de bref, hwilka Ingegerd Konungs-dotter och Hialte skickade till Jarlen och Ingeborg. Hialte lät dem ock något märka om de samtal, hwilka han hade haft med Ingegerd, samt hennes swar derpå. Sändemännen kommo till Jarlen något före Jul.

72. Cap.

Konung Olofs färd till Upplanden.

När Konung Olof hade sändt Björn och de andre öster till Götland, då sände han andre män till Upplanden, med ärende att uppbåda gästning för honom. Han ärnade den wintern fara på gästning öfwer Upplanden; ty det hade warit

de fordne Konungars sed, att fara på gästning öfwer Upplanden, hwart tredje år. Han anträdde denna resa om hösten ifrån Borg (Sarpsborg), och drog först genom Wingulmarken, ställande sålunda sin färd, att han gästade nära intill skogsbygden, och stämde till sig alla bygdens män, särdeles dem, som bodde längst borta ifrån de stora Häraderna. Han undersökte då, huruledes Christendomen blef hållen af folket, och när han märkte någon brist deruti, lärde han dem rätta seder; men lade så stort straff derpå, om någon fanns, som ej wille afstå från hedendomen, att somlige dref han utur landet, somlige lät han stympa till händer eller fötter, eller lät han utstinga ögonen på dem; somlige lät han upphänga eller halshugga; men ingen lät han blifwa ostraffad, som ej wille tjena Gud. Sålunda drog han igenom hela det Fylket, och skonade hwarken rika eller fattiga. Han tillsatte der Lärare, och fördelade dem så på Häraderne, som han tyckte bäst wara; sålunda for han igenom detta Fylke. Han hade med sig tre hundrade käcka stridsmän, när han for upp till Romerike. Snart förnam han, att Christendomen war allt mindre hållen, ju längre han kom upp i landet; men han förhöll sig der på samma sätt, omwände allt folk till den rätta tron, och straffade strängeligen dem, som icke wille lyda hans ord.

73. Cap.

De Uppländske Konungars swek.

Då nu den Konung, som rådde öfwer Romerike, spordt detta, tyckte han, att det stod mycket illa till; ty dageligen kom-

mo

mo till honom många män, som klagade deröfwer, somlige rike, somlige fattige. Konungen tog det råd, att han for upp till Hedemarken, och besökte Konung Rörek, ty denne war wisast bland de Konungar, som då funnos der. När Konungarne kommo till tals med hwarandra, blefwo de ense derom, att sända bud norr i Dalarne, till Dala-Konungen Gudröd, så ock till den Konung, som i Hadaland war, och bedja dem komma till Hedemarken, för att träffa Rörek och den andre Konungen. De dröjde ej med färden; och kommo så fem Konungar tillsamman uti Hedemarken, på en gård, som kallas Rings-åker. Den femte af deße Konungar war Ring, Konung Röreks broder. Konungarne talade först med hwarandra uti enrum; tog då den först till orda, som war kommen från Römerike, och förtäljde om Konung Olof Digres färd, samt den ofrid han gjorde, både med mandråp och lemlästning; att han dref somlige utur landet, affatte andra från deras ämbeten, och borttog all egendom från dem, som sade honom något emot; dertill drog han genom landet med en stor krigshär, och icke med sådant antal af folk, som lagen tillstadde. Han sade sig för denna ofrid hafwa flytt dit, och tillade, att många andra förnäma män nödgats öfwergifwa sina Odal-gods uti Römerike; men (sade han) fastän denna wånda är nu oß närmast, så lärer det ej länge dröja, innan hon kommer till eder; och är derföre bäst, att wi nu alle tillsamman rådslå om det, som bör företagas. När han hade slutat sitt tal, bänskötо Konungarne till Rörek, att swara derpå. Han sade: nu är det framkommet, som jag befarade, då wi hade Stämma på Hadaland, och I alle woren så ifrige att tillstyrka, det wi måtte upphäfwa Olof öfwer

huf-

hufwudet på oß, (nemligen) att han skulle blifwa oß swår att taga i hornen, när han fått enwälde öfwer landet. Nu äro endast twå wilkor för handen, det ena, att wi alle drage till honom, och låte honom, efter sitt behag, styra och ställa allt emellan sig och oß, hwilket jag ock anser wara oß rådligast; det andra, att wi nu upprese oß emot honom, innan han farit längre fram öfwer landet; och fastän han nu hafwer tre eller fyra hundrade män med sig, så är denna här oß icke öfwerlägsen, om wi alle blifwa wid ett råd. Men oftare blifwa de öfwerwunne, som äro flere tillsamman, när alle äro lika mägtige, än den, som ensam är höfding öfwer sin krigshär; derföre är det mitt råd, att wi afstå derifrån, och icke försöke wår lycka emot Konung Olof Haraldsson. Derefter sade hwar och en af Konungarne hwad honom syntes; somlige afrådde det, att fara till Konung Olof, men somlige rådde dertill: och blef så intet beslut taget, utan hwar framställde sina anmärkningar. Då tog Dala-Konungen Gudröd till orda, och talade så: underligt tyckes mig, att I så länge betänken eder uti denna sak, och lären I wara mycket rädde för Olof; wi äre nu här fem Konungar, och ingen utaf oß är af ringare börd, än Olof. Wi hafwe giort honom bistånd, att strida emot Swen Jarl, och har han genom wår magt intagit detta land. Men om han nu will mißunna en hwar af oß det lilla rike, som wi hittills hafwe ägt, samt plåga och förtrycka oß, då må jag för min del säga, att jag will draga mig undan Konungens träldom; och håller jag icke den ibland eder för en man, som twekar deruti, att wi tage honom af daga, om han kommer hit upp till Hedemarken, i händerna på oß: ty det kan jag i sanning

ning såga, att aldrig lägge wi wår hand på fritt hufwud, så länge Olof lefwer. Efter denna uppäggelse, wände de sig alle till detta råd. Då sade Rörek: mig synes om detta samråd, att wår förening bör befästas, så att ingen måtte wackla uti trohet emot den andre. Om I nu hafwen beslutat, att öfwerfalla Olof, på utsatt tid och ställe, när han kommer hit till Hedemarken, så will jag ej lita på edra löften, när somlige af eder äro norr i Dalarne, och somlige ute på Hedemarken. Derföre will jag, om detta råd skall stå fast oß emellan, att wi förblifwe tillsamman natt och dag, tills saken wunnit framgång. Härtill samtyckte Konungarne, och drogo alle åstad. De läto bereda gästebud för sig på Ringsåker, hwarest de druckö tillsamman, och utsände emedlertid öfwer Römerike sina spejare, af hwilka några foro ut, när andre kommo tillbaka, så att de både dag och natt kunde weta, hwad det led med Olofs resa, och huru manstark han war. Konung Olof for på gästning omkring Römerike; sålunda, som förr är sagdt; och när gästnings-gården ej räckte till, för folkmängdens skuld, då låt han bönderne göra tillskott, och föröka gården, der han fann nödigt att uppehålla sig; men på somliga ställen dröjde han ej så länge, som ärnadt war, och kom han derföre snarare upp till sjön (Miors), än man förmodat. När Konungarne stadfästat sitt beslut, sände de bud till Läns-höfdingar och mägtiga bönder uti alla Fylken deromkring, och kallade dem till sig; men när de kommit dit, hade Konungarne samtal med dem uti enrum, samt gåfwo dem sitt beslut tillkänna, och utsatte en dag, då detta förehafwande skulle fullbordas. De gjorde ock det aftal, att en hwar af Konungarne skulle hafwa tre hundra-

de

de män med sig. Sedan skickade de Läns-höfdingarne tillbaka, för att samla krigsfolk, och derefter möta Konungarne, på utsatt ställe. Detta råd behagade de fleste; dock hände det så här, som ordspråket lyder, att hwar och en har någon wän hos owännerna.

74. Cap.

Uppländske Konungarnes lemlästas.

På denna Stämma war Kettil från Ringanäs; men när han kom hem om aftonen, åt hon först qwällsward, sedan klädde han och hans huskarlar på sig, och foro så ned till sjön (Miörs), hwarest han tog det fartyg, hwilket Konung Olof hade gifwit honom; de drogo ut fartyget, togo allt deß tillbehör, som war der i båthuset, satte sig wid årorne, och rodde ut åt sjön. Kettil hade fyratio män, wäl bewäpnade. De kommo tidigt om morgonen till sjöns ända; gick då Kettil bort med tjugo män, och lemnade de andre tjugo qwar, till att wackta fartyget. Konung Olof war då på Eid, öfwerst uti Römerike. Kettil kom dit, när Konungen gick från Ottesången; han tog wäl emot Kettil, som sade sig wilja tala med Konungen, utan dröjsmål. De gingo då till tals uti enrum. Då uppenbarade Kettil för Konungen de rådslag, som Konungarne hade för händer, och allt hwad han fått weta om deras förehafwande. När Konungen blifwit underrättad härom, kallade han sina män till sig, och utsände somlige i bygden, med befallning att anskaffa hästar; men somlige sände han till sjön, för

att

att taga alla farkostar, som de kunde få, och hålla dem färdige för honom. Derpå gick han till Kyrkan, och lät sjunga Messa för sig, hwarefter han gick till bords. Men när han hade ätit, gjorde han sig färdig, med största skyndsamhet, och for till sjön, der fartygen kommo honom till mötes. Sjelf steg han om bord på Kettils skepp, och med honom så många män, som det kunde inrymma; men de öfrige togo de fartyg, som woro der till hands. Sent om aftonen lade de ut ifrån landet; wädret war lugnt, och de rodde längsefter sjön. Konungen hade då nära fyra hundrade män. Förrän det dagades, kom han till Ringsåker, och blefwo wäktarne dem icke förr warse, än krigsfolket kom upp till gården. Kettills folk wißte noga, uti hwilka herbergen Konungarne såfwo; alla deßa herbergen lät Konungen omringa, och tillse, att ingen man måtte komma undan; och afbidade man så dagningen. Konungarne hade icke nog folk till att göra motstånd, utan blefwo alle till fånga tagne, och ledde inför Konungen. Konung Rörek war en klok, men hårdsinnt man; derföre fruchtade Konung Olof, att han skulle blifwa otrogen, om han gjorde någon förlikning med honom; ty lät han göra Rörek blind på bägge ögonen, och förde honom med sig. På Dala-Konungen Gudröd lät han utskära tungan; men af Ring och de andre bägge tog han en ed, att de skulle fara utur Norrige, och aldrig komma tillbaka. De Läns-höfdingar och bönder, som befunnos hafwa haft del uti detta förräderi, blefwo dels förwiste utur landet, och dels lemlästade; men somlige fingo förlika sig med honom. Härom säger Ottar Swarte:

Han,

Han, som hökfästets (handens) eld (Guldet) taget,
Landsförrädarne hårdt
Alla deras
Anslag wederguldit.
Store Furste, du, som fordom
Hårar förde, låt Hedemarkens
Konungar skälig lön hafwa,
För det men, de dig beredde.
Stridsmanare, du som swärden färgar,
Hafwer ur Landet bort
Konungarne drifwit;
Större war din, än deras styrka.
För dig wek, såsom folket känner,
Hwarje Konung fjerran;
Ordröret (tungan) skar du ut
På honom, som nordligast bodde.
Nu råder du öfwer det Land,
Som fem Konungar
Fordom styrde:
Stor lycka Gud dig förunnar.
Breda åttland (odalgods) du äger
Efter ut till de öde marker;
Aldrig någon stridshjelte har
Slika länder förr besutit.

Konung Olof lade då under sig det rike, som desse fem Konungar hade ägt, och tog derjemte Gisslan af Läns-Höfdingarne och bönderne. Han uppbar gästnings-gård norr i Dalarne och mångastädes uti Hedemarken; sedan återwände han till

Röme-

Römerike, och så wester till Hadaland. Denna winter dog Konung Sigurd Syr, hans styffader. Konung Olof wände då till Ringarike, hwarest hans moder Asta tillredde ett stort gästebud för honom. Då bar Olof allena Konungs-namn uti Norrige.

75. Cap.

Om Konung Olofs bröder.

Så är sagdt, att när Konung Olof gästade hos sin moder Asta, förde hon fram sina barn, och wisade honom dem. Konungen satte på sitt ena knä sin broder Guttorm, och på det andra sin broder Halfdan. Konungen såg på piltarna, och gjorde sig mycket wred och bister, hwaraf de blefwo förskrade. Då bar Asta till honom sin yngste son, wid namn Harald, som då war tre år gammal. Konungen såg likaledes med en grym uppsyn på honom; men han såg upp emot Konungen igen. Då tog Konungen i gossens hår och luggade; men gossen fattade i Konungens skägg, och drog så mycket han förmådde. Konungen sade: hämndesam blifwer du med tiden, frände. En annan dag gick Konungen med sin moder hit och dit omkring gården; då kommo de till en liten sjö, der gossarne Guttorm och Halfdan, Astas söner, roade sig; de hade der gjort sig stora gårdar och stora kornlador, med många nöt och får; det war deras lek. Ej långt derifrån, wid samma sjö, war Harald utmed en ler-wik, och hade der många trådspåner, som flöto wid landet. Konungen frågade, hwad det skulle wara? han sade, att det war hans härskepp. Konungen log deråt, och sade: kan så ske, frände, att du en gång råder

öfwer skepp. Då kallade Konungen Guttorm och Halfdan till sig, och frågade Guttorm: hwad will du åga mest utaf, frånde? åkrar, swarade han. Konungen sade: hurn stora åkrar will du hafwa? han swarade: jag wille, att Näset, som hår går ut i wattnet, wore alldeles besådt, hwar sommar; och att derpå stode tio gårdar. Konungen swarade: mycket korn kunde derpå wara. Då sporde Konungen Halfdan, hwad han wille åga mest utaf? kor, swarade han; Konungen frågade: huru många kor will du då åga? Halfdan sade: når de wattnades, skulle de stå så tått de kunde, omkring hela sjön. Konungen swarade: stora jordagods wiljen I hafwa; deruti innan liknen I eder fader. Konungen frågade då Harald: hwad will du åga mest utaf? huskarlar, swarade han. Konungen sade: huru många will du då hafwa? så många (swarade Harald), att de uti ett mål kunde åta upp min broder Halfdans kor. Konungen log deråt, och sade till Asta: moder, hår månde du uppföda en Konung. Hwad de mera hafwa talat, wet man ej att berätta.

76. Cap.

Om landskapernas indelning och Lagarne uti Swerige.

Uti Swerige war det en gammal sed, medan hedendomen derwarade, att förnåmsta offret blef anståldt uti Upsala i Göjemånaden; då skulle man offra till frid och seger för sin Konung; och dit skulle då allmogen komma från hela Swea-rike; der skulle ock alla Swears Ting då hållas, samt markvad och köp-stämma, som stod en wecka. Jemwål sedan Christendomen inkommit

mit i Swerige, hölls der Lag-Ting och marknad. Men när Christendomen blifwit allmänt wedertagen i Swerige, och Konungarne upphörde att bo i Upsala, då blef marknads-tiden förändrad och utsatt till Kyndelsmeßan; detta har allt sedan blifwit bibehållet; men nu står marknaden ej längre, än tre dagar. Der hålles Swearnes Ting, hwartill de draga från hela landet. Swerige utgöres af många delar. En del är Wester-Götland, Wermeland och Markerne, samt hwad derintill är belägct; och är denna del så stor, att under den Biskop, som är satt deröfwer, lyda elfwa hundrade kyrkor. En annan del är Öster-Götland, som är det andra Biskopsdömet; dertill hörer nu Gottland och Öland, och äro de alle tillsamman ett mycket större Biskopsdöme (än det förra). Uti sielfwa Swerige är ett land-stycke, som heter Södermanland; der är ock ett Biskopsdöme. Så heter (en del) Westmanland, eller Fiadryndaland, hwilket äfwen är ett Biskopsdöme. Det tredje stycket af Swerige kallas Tiundaland; det fjerde Attundaland, det femte Sialand, och hwad dertill hörer, öster ut wid hafwet. Tiundaland är den bördigaste och bäst bebyggda delen af Swerige; derunder lyder hela riket; der ligger Upsala, hwarest är Konunga-säte och Biskops-säte; och deraf hafwer Upsala-öde sitt namn; ty Swearne kalla Konungens i Swerige gods Upsala-öde. Hwart och ett af deßa landskap har sitt Lag-Ting och sin i många stycken särskilda lag. Öfwer hwarje Lag är en Lagman, och råder han mest hos Bönderne; ty det skall wara lag, som han pröfwar skäligt. Men när så händer, att Konungen, Jarlen eller Biskoparne draga genom landet och hålla Ting med bönderne, då swarar Lagmannen på

bön-

böndernes wägnar, och de följa honom alle; så att de wäldigaste män knappast fördrista sig, att komma till deras allmänna Ting, om bönderne och Lagmannen ej gifwa sitt tillstånd dertill. I de mål, som efter (de andre) lagarne ej skiljas kunna, skola alle rätta sig efter Upsala-lagen; och alle andre Lagmän skola stå under den Lagman, som är uti Tiundaland.

77. Cap.

Om Thorgny Lagman.

Då war uti Tiundaland en Lagman, som het Thorgny; hans fader het Thorgny Thorgnyßon. Deras förfäder hade warit Lagmän uti Tiundanland, under många Konungars tid. Thorgny war då gammal; han hade stort hof omkring sig, och hölls för den wisaste man uti hela Swerige; han war Ragnwald Jarls frände och fosterfader.

78. Cap.

Ragnwald Jarls Ingegerd Konungs-dotters sammankomst på Ullcråker.

Nu skole wi tala derom, att de män, hwilka Ingegerd Konungs-dotter och Hialte hade sändt östan ifrån, kommo till Ragnwald Jarl, och frambuco sitt ärende för honom och Ingeborg, hans hustru, och sade, att Konungs-dottern hade ofta talat till Swea-Konungen om förlikning emellan honom och Konung Olof Digre, samt att hon war mycket wänligen sin-

nad

säß emot Konung Olof; men Swea-Konungen blef wred hwar gång hon talte om Olof; så att hon trodde, det ingen förlikning kunde åstadkommas i deßa omständigheter. Jarlen berättade för Björn hwad han hade hört östan ifrån; men Björn swarade ännu, såsom tillförene, att han icke skulle draga tillbaka, förrän han råkat Swea-Konungen, och sade, att Jarlen hade lofwat wara honom följaktig till Swea-Konungen. Nu led det fram på wintern, och strax efter Jul giorde Jarlen sig färdig att resa, och tog med sig sextio män; med dem woro ock Björn Stallare, samt hans följeslagare. Jarlen for allt öster ut i Swerige. Men när han kom längre upp i landet, då sände han sina män före till Upsala, och med dem budskap till Konungs-dottern Ingegerd, att hon skulle fara ut till Ulleråker, honom till mötes; hon hade der en stor gård. När Konungs-dottern fick Jarlens bud, uppsköt hon ej resan, utan giorde sig färdig, och hade många män med sig. Hialte gaf sig ock i sällskap med henne; men förrän han reste bort, gick han inför Konung Olof, och sade: sitte du lyckligast ibland alla Konungar! Sanningen att säga, hafwer jag ingenstädes warit, der jag sett så mycken herrlighet, som hos dig; detta tal skall jag föra, ehwart jag hädanefter warder kommande; och will jag bedja det af dig, Konung, att du måtte wara min wän. Konungen swarade: hwarföre har du så brådtom härifrån? hwart skall du fara? Hialte swarade: jag skall rida ut till Ulleråker, med din dotter Ingegerd. Konungen sade: far då wäl; du är en wis och sedig man, och förstår wäl att umgås med förnäma män. Derefter gick Hialte bort. Ingegerd Konungs-dotter red till sin gård på Ulleråker, och låt der tillreda ett stort gästebud

för

för Jarlen. Sedan kom Jarlen dit, blef wäl emottagen, och dröjde der några nätter. Emedlertid talade han mycket med Konungs-dottern, och särdeles om det, som förewar emellan Sweriges och Norriges Konungar. Hon yttrade för Jarlen, att henne tycktes ringa hopp wara om förlikning. Då sade Jarlen: huru skalle du anse det, min fränka, om Konung Olof i Norrige begärde dig till hustru? oß tyckes, att det skulle mest bidraga till fullkomlig förlikning, om mågskap gjordes emellan bägge Konungarne; men icke will jag befrämja denna sak, om jag förnimmer, att den är twärt emot din wilja. Hon swarade: min fader lärer wäl i detta fall sörja för mig; men ibland andra mina fränder är du den, hwars råd jag mest acktar, uti de mål, som tyckas mig synnerligen wigtige: huru rådeligt synes dig nu detta? Jarlen tillstyrkte det högeligen, och talade mångahanda till Konung Olofs beröm, i synnerhet om hans stora bragder; han berättade henne utförligen det, som nyligen hade tilldragit sig, att Konung Olof på en morgon tagit fem Konungar till fånga, afhändt dem deras riken, och lagt deras gods och land under sitt wälde. Mycket talade de om denna sak, och woro i alla måtto wäl ense sig emellan. Jarlen for bort, när han war dertill färdig, och Hialte for med honom.

79. Cap.

Om Ragnwald och Thorgny Lagman.

Ragnwald Jarl kom en dag mot qwällen till Thorgny Lagmans gård, som war stor och präktig. Der woro många

mån,

män, som undfingo Jarlen wäl, samt togo emot hans hästar och ridtyg. Jarlen gick in i stugan; der war mycket folk; och satt i högsätet en gammal man; ingen man af sådan storlek hade Björn och hans följeslagare någonsin sett; skägget war så långt att det låg honom i knäet, och bredde sig ut öfwer hela bröstet: han war en skön och wördig man. Jarlen gick fram och hälsade honom. Thorgny tog wäl emot Jarlen och bad honom gå till det säte, som han war wan att sitta uti. Jarlen satte sig då på andra sidan midt emot Thorgny. De dröjde der några dagar, innan Jarlen bar fram sitt ärende. Han bad då, att Thorgny skulle gå med honom till samtals-rummet. Björn och hans följeslagare gingo ock dit med Jarlen. Då tog Jarlen till orda, och sade att Olof, Norriges Konung, hade sändt sina män dit, österut, för att göra frid: han talade ock länge om den olägenhet Westergöterne hade deraf, att ofrid war emellan dem och Norrige; han sade, att Olof, Norriges Konung, hade ditsändt män, som nu woro der tillstädes, och hwilka han (Jarlen) hade lofwat följa till Swea-Konungen; men att Swea-Konungen tog denna sak så illa, att det ej wore rådeligt för någon att bära den fram. Nu är det så, min Fosterfader, tillade Jarlen, att jag icke kan hjelpa mig sjelf i detta mål; derföre hafwer jag nu sökt träffa dig, och hoppas jag af dig goda råd och godt bistånd. Då Jarlen slutat sitt tal, teg Thorgny en stund; men då han började tala, sade han: Underlige ären I, som eftersträfwen Tignarnamn, men icke weten råd eller försigtighet, då I kommen i någon wånda; hwi besinnade du icke förut, innan du lofwade denna färd, att du ej äger makt, att tala emot Konung Olof; mig tyckes det icke

rin-

ringare, att wara bland böndernes antal, och hafwa frihet att säga hwad man will, fastån Konungen är närwarande. Nu skall jag komma till Upsala Ting, och sålunda bistå dig, att du kan, orädd, tala inför Konungen hwad dig godt synes. Jarlen tackade honom mycket för detta löfte; och dröjde han hos Thorgny, samt red med honom till Upsala Ting. Der war ganska mycket folk; Konung Olof war ock der med sitt Hof.

80. Cap.

Om Upsala Ting.

Första dagen, som Tinget stod, satt Konung Olof på en stol, och hans Hof deromkring. På andra sidan satt Ragnwald Jarl och Thorgny på en stol, och framför dem Jarlens hoffolk och Thorgnys huskarlar; men bakom stolen och på alla sidor stod bonde-allmogen i ring. Somlige stego upp på kullar och högar, för att derifrån höra hwad som talades. Sedan man förehaft Konungens ärender, som wanligt war på Tingen, och dermed war slut, uppstod Biörn Stallare wid Jarlens stol, och sade högt: Konung Olof sänder mig hit i det ärende, att han will bjuda Swea-Konungen frid och den Landskilnad, som af ålder warit hafwer emellan Norrige och Swerige. Han talade högt, så att Swea-Konungen noga hörde det. Men först, då Konungen hörde nämnas Konung Olof, trodde han, att något hans ärende framställdes; men när han hörde talas om frid och landskilnad emellan Swerige och Norrige, då märkte han, hwad som låg derunder, sprang upp, ropade högt, att den Mannen skulle tiga, och sade, att slikt icke

män-

månde lyckas. Björn satte sig då ned. Men när ljud ficks uppstod Ragnwald Jarl, och talade om Olof Digres ordsändning och fredsanbud till Olof Swea-Konung, samt derom, att Westgöterne alle sände Konung Olof den begäran, att han skulle göra frid med Norriges Konung; han uppräknade de olägenheter Westgöterne hade deraf, att sakna allt hwad de behöfde från Norrige, till underhåll, och, i deß ställe, wara utsatte för anfall och härnad, om Norriges Konung samlade krigshär och härjade i deras land. Jarlen sade ock, att Olof Norriges Konung hade sändt män dit, för att begära Ingegerd, Konungens dotter, till äkta. När Jarlen upphörde att tala, stod Olof Swea-Konung upp; han swarade owänligt om förlikningen, och giorde Jarlen stora och swåra beskyllningar för den djerfhet han haft, att sluta stillestånd och frid med den Digre Mannen, och ingå wänskap med honom; han sade, att Ragnwald Jarl war skyldig till förräderi emot Konungen och landet, samt förtjente att drifwas utur Riket; sägande, att slikt wederfors honom, emedan han låtit uppägga sig af sin hustru Ingeborg, och att det warit det oklokaste råd, då han fick lust till en sådan qwinna. Han talade länge och härdt, och wände sluteligen sitt tal emot Olof Digre. När han satte sig ned, war det i början tyst.

81. Cap.

Lagman Thorgnys tal.

Då stod Thorgny upp; men när han uppstod, då stodo ock alle de bönder upp, som förut hade sutit, och de, som an-

norstädes, hade warit, trängde alle fram, och wille lyßna till hwad Thorgny sade. Då blef först ett stort gny af det myckna folket och wapnen; men när ljud fick, sade Thorgny: Annorlunda är nu Swea-Konungarnes sinnelag, än förr warit hafwer. Thorgny, min faderfader, mindes Upsala Konungen Erik Edmundßon, och sade det om honom, att, medan han war i sin bästa ålder, hade han hwar sommar Leding ute, drog til åtskilliga Länder, och lade under sig Finland, Kyrialand, Estland, Curland och många andra land i öster; och kan man ännu se de jordborgar och andra stora werk, som han gjorde; dock war han ej så högmodig, att han ju wille höra de män, som hade något angeläget med honom att tala. Min fader Thorgny war lång tid med Konung Björn, och kände hans seder; och stod Björns rike, medan han lefde, uti mycken magt, och led aldrig minskning; dock war han mild emot sina wänner. Jag minnes Konung Erik Segersäll; och war jag med honom i många härfärder: han förökade Swea Rike, och wärjde det manneligen; doch war det oß lätt, att med honom komma i samråd. Men den Konung, wi nu hafwe, tillåter ej att någon wågar tala med honom annat, än det allena, som honom behagar; och drifwer han det med all flit; men sina skattländer låter han gå sig ur händerne, af wårdslöshet och wanmakt: han fikar efter att hålla Norrige under sitt wälde, hwilket ingen Swensk Konung förr hafwer eftersträfwat; och gör det många män oro. Nu wilje wi Bönder, att du, Konung Olof, gör fred med Olof Digre, Norriges Konung, och gifter din dotter Ingegerd med honom; men om du will återwinna de Riken i öster, som dina fränder och förfäder hafwa

ägt,

ägt, då wilje wi alla följa dig. Will du icke göra det, som wi säga; så skola wi anfalla dig och dräpa dig; ty wi tåla icke ofrid och olag af dig. Så hafwa wåra förfäder fordom giort; de störtade fem Konungar i brunn, på Mula-Ting, hwilka då woro uppfylde af öfwermod, som du nu är emot oß. Säg nu snart, hwilketdera du will utwälja. Då gjorde folket strax wapenbrak och stort gny. Konungen stod då upp, talade och sade, att han wille låta allt wara, som bönderne åstade, tilläggande, att alla Swenska Konungar hade så giort, och låtit bönderne råda med sig, i allt hwad de wille. Då stadnade böndernes sorl; men sedan talade Höfdingarne, Konungen, Jarlen och Thorgny, samt gjorde frid och förlikning å Swea-Konungens wägnar, efter hwad Norriges Konung förut, genom sina sändebud, begärt. På detta Ting blef då ock beslutadt, att Ingegerd, Konung Olofs dotter, skulle blifwa gift med Konung Olof Haraldsson. Konungen öfwerlemnade hennes trolofning åt Jarlen, och gaf honom sin fullmakt, att afsluta detta giftermål; och skiljdes de från Tinget med så förrättadt ärende. Men då Jarlen for hem, råkades han och Ingegerd Konungs-dotter, och talade sig emellan om denna sak. Hon sände Konung Olof en silkes-mantel, mycket guldsömmad, och strumpeband af silke. Jarlen for åter till Götland, och Björn med honom. Björn dröjde der en liten tid, och for sedan tillbaka till Norrige med sina följeslagare; och då han träffade Konung Olof, och berättade, hwad utgång saken tagit, tackade Konungen honom mycket för resan och sade, som det ock war, att Björn hade haft mycken lycka att uträtta detta ärende i sådan ofrid.

82. Cap.

82. Cap.

Om Konung Röreks swek.

När wåren kom, for Konung Olof ned till sjön, lät tillreda sina skepp, samlade folk och for utefter Wiken till Lidandisnäs, samt sedan norr ut till Hördaland. Han sände då bud till alla Länshöfdingar, stämde till sig de rikaste män från Häraderne, och beredde sig på det ståtligaste att resa emot sin fästmö. Detta gästebud skulle hållas om hösten, öster wid Elfwen, nära landamäret. Konung Olof hade med sig den blinde Konung Rörek. När hans sår woro läkte, gaf Olof honom twå män, till hans tjenst, lät honom sitta i högsätet hos sig, och höll honom i dryck och kläder ingen män sämre, än han förut hade hållit sig sjelf. Rörek war fåordig, och swarade twärt och kort, då man talade till honom. Det war hans sedwana, att han lät sin sko-swen leda sig ute om dagen, bort ifrån annat folk; och slog han då goßen. Men när denne lopp ifrån honom, sade han till Konung Olof, att den swennen ej wille tjena honom. Då bytte Konung Olof om tjenare hos honom; men det gick som tillförne, att ingen kunde blifwa hos Konung Rörek. Då satte Konung Olof en man, som het Swen, att följa och wårda Rörek; och war denne Konung Röreks frände, samt hade förut warit hans man. Rörek bibehöll sin antagna sed att wara knarrig och gå för sig sjelf; Men då han och Swen woro ensame, war Rörek munter och pratsam. Han påminde sig då mycket, som förr hade warit och tilldragit sig i hans dagar, då han war Konung; påminde sig sin förra lefnad, så ock, twem som störtat hans rike och sällhet, samt gjort honom till

till en allmose=man. Men det tyckes mig dock aldra tyngst, sade han, att du och andra mina frånder, hos hwilka fordom någon manlighet war, nu så mycket wanslåktas, att ingen will håmnas den skymf, som wederfarits wår ått. Sådan klagan förde han ofta. Swen swarade, att de hade med mycket mågtige mån att göra, men ågde sjelfwe liten styrka. Rörek sade: hwarföre skulle wi långe lefwa med skam och lemlåstning, om icke så skulle hånda, att jag, blind, månde segra öfwer den som besegrade mig, då jag sof. Wålan, låtom oß dråpa Olof Digre. Han fruktar nu intet; jag skall gifwa rådet, och icke wille jag spara hånderne, om jag kunde bruka dem; men det kan jag icke för min blindhets skuld, och skall du derföre båra wapen på honom. Så snart Olof år dråpen, ser jag förut, att riket åter kommer under hans owånner. Nu kan så hånda, att jag då blifwer Konung; då skall du blifwa min Jarl. Hans uppmaningar utråttade så mycket, att Swen lofwade följa detta oråd. Tillstållningen war sådan, att då Konungen war fårdig att gå i aftonsången, stod Swen ute på swalen och hade ett kort draget swård under kappan; men når Konungen kom ur stugan gick han hastigare fram, ån Swen hade tånkt, och når denne fick se Konungen i ansigtet, blef han blek, som ett lik, och fållde hånderne. Konungen mårkte hos honom en stor fruktan och sade: hwad år nu på fårde, Swen? will du swika mig? Swen kastade kappan och swårdet ifrån sig, föll Konungen till fota, och sade: allt står i Guds och Edert wåld, Konung. Konungen befallde sina mån taga honom; och blef han satt i jern. Sedan låt Konungen flytta Röreks såte till en annan bånk; men Swen gaf han frid; och for då denne bort ur

lan=

landet. Konungen gaf Röret ett annat herberge att sofwa uti, än det, hwari han sjelf låg. I det herberget sofwo många Hofmän. Han tillsatte twå af dem, att följa Röret dag och natt: dessa Män hade länge warit hos Konung Olof; och hade han då rönt deras trohet; icke är det omtaladt, att de woro storättade män. Konung Röret skiftade om, så att han ibland teg flera dagar, och ingen fick ett ord af honom; stundom war han så glad och munter, att man hade nöje af hwart ord, han sade; men stundom talade han litet och endast med ondska. Så hände det ock, att han stundom drack hwar och en omkull, och gjorde alla rusiga, som hos honom woro; men oftast drack han litet. Konung Olof gaf honom rikeliga kostpenningar. Då Röret kom hem, lät han ofta bära in några byttor mjöd, innan han lade sig att sofwa, och gaf alla, som i herberget woro, att dricka; derföre blef han mycket omtyckt.

83. Cap.

Om Finn den Lille.

En Uppländsk man het Finn den Lille, men somliga säga, att han war Finsk till härkomsten. Han war mycket liten och owanligt snabbfotad, så att ingen häst kunde hinna honom i loppet. Han kunde bättre löpa på skidor och skjuta med båge, än någon annan; och hade han länge warit i Konung Rörets tjenst, samt ofta farit med sådane hans ärender, som fordrade trohet. Han kände wägarne öfwerallt i Upplanden, och war der bekant med alla förnäma män. Då Konung Röret fördes under bewakning på Konungens resa, gaf Finn sig med

i fär-

i färden, och war oftast i följe med Knaparne och betjeningen. Hwar gång han kunde, gick han Konung Nörek tillhanda, och gaf sig i tal med honom; dock wille Konungen icke tala med honom länge i sänder, att icke deras samtal måtte misstänkas. Men när det led på wåren, och de kommo längre ut i Wiken, förswann Finn från hären, på några dagar; sedan kom han åter, och blef qwar en tid. Så skedde det ofta', utan att man gaf akt derpå; ty mycket löst folk war der i följet.

84. Cap.

Konung Olofs Hofmäns mord.

Konung Olof kom till Tunsberg före Påsk, och dröjde der ganska länge om wåren. Då kommo dit till staden många handelsskepp både från Saxland och Dannemark, östan från Wiken och från norra delen af landet; der war ganska mycket folk. Då war god tid i landet, och många dryckeslag höllos. Det hände sig en afton, att Konung Rörek kom ganska sent hem, hade druckit mycket, och war helt lustig. Finn den Lille kom då med en mjödbytta; och war detta mjöd satt på örter samt ganska starkt. Då lät Konungen gifwa alla dem, som inne woro, att dricka, till dess hwar och en somnade på sitt ställe. Finn hade då gått bort, och ljus brann i herberget. Då wäckte Rörek upp de män, som woro wane att följa honom, och sade, att han wille gå ut på gården. De hade med sig en lykta; men ute war det helt mörkt. På gården war ett stort afträdeshus, som stod på stolpar, och en trappa gick upp till dören

ren. Men då Rörek och hans följeslagare suto på gården, hörde de någon säga: hugg du till den djefwulen. Derefter hörde de ett brakande och ett dån, såsom något hade fallit. Konung Rörek sade: tillsyllest kära de hafwa druckit, som der slås; skynden dit, och skiljen dem åt. De gjorde sig strart färdige, och sprungo ut; men då de kommo i trappan, blef den först nedhuggen, som gick sist, och sedan den andre dräpen. Dit woro komne tolf Konung Röreks män, och bland dem Sigurd Hit, som warit hans Baner-förare: Finn den Lille war ock der. De drogo Liken upp emellan husen, och togo Konungen med sig, sprungo sedan på en skuta, som de hade, och rodde bort. Sigwater Skald sof i Konung Olofs herberge; han stod upp om natten, och hans skoswen med honom; och gingo de ut till det stora afträdeshuset. Men då de skulle gå tillbaka och nedför trappan, halkade Sigwater, föll på knä och tog för sig med händerne; och war der wått under. Han sade: det märker jag, att nu i qwäll månde Konungen hafwa gifwit många af oß swaga ben; och log deråt. Men när de kommo i herberget, hwarest ljus brann, frågade skoswennen: hafwer du skadat dig? eller hwi är du öfwerallt blodig? Sigwater swarade: icke hafwer jag skadat mig; men dock månde detta hafwa något att betyda. Han wäckte då Thord Folason, sin sängkamrat, och Konungens Baner-förare; de gingo ut med lyckta, och funno strart blodet; sedan letade de och träffade snart liken, hwilka de igenkände. De sågo ock, att der låg en stor trädstubbe med djupa hugg uti; och märktes det sedan, att de blifwit gjorde, för att narra dem ut, som dräptes. Sigwater och Thord sade sig emellan, att nödigt wore, det Konungen som snarast

sin-

finge weta desa händelser. De sände swennen straxt till det herberge, der Konung Rörek hade warit; der sofwo alla, men Konungen war borta. Han wäckte då de män, som derinne woro, och sade dem hwad som tilldragit sig. De stodo upp, och gingo straxt dit på gården, der liken woro. Men ehuru det ansågs nödigt, att Konungen snart fick weta detta, tordes dock ingen wäcka honom. Då sade Sigwater till Thord: hwilket will du heldre, Stallbroder, wäcka Konungen, eller säga honom tidningen. Thord swarade: för ingen del törs jag wäcka honom; men säga honom tidningen, will jag. Då sade Sigwater: mycket är ännu qwar af natten, och kan hända innan dag bliswer, att Rörek hafwer träffat ett sådant gömställe, att han sedan icke lätteligen kan finnas; men än lära de icke wara långt borta; ty liken woro warma. Oß skall aldrig hända den skam, att wi icke låta Konungen weta detta swek; gack du, Thord, upp i herberget, och wänta mig der. Sedan gick Sigwater till Kyrkan, wäckte Klockaren, och bad honom ringa för Konungens Hofmäns själar, samt nämnde dem, som dräpne woro. Klockaren gjorde som han bad. Men wid ringningen waknade Konungen, satte sig upp, och sporde, om det war Ottesångstid. Thord swarade: wärre är det; en stor händelse har timat: Rörek är förswunnen, och edra twå Hofmän äro dräpne. Då frågade Konungen huru det hade tillgått. Thord sade honom hwad han wiste. Sedan stod Konungen upp, och lät blåsa till Hof-stämma. Då folket war församladt, utnämde han män, som skulle draga åt alla sidor från staden, för att söka Rörek, till sjös och lands. Thorer Länge tog en skuta, samt for med trettio män; och när det blef ljust, såge

de

de twå små skutor fara framför sig. Då de blefwo hwarandra warse, rodde de å ömse sidor det mesta de kunde. Der war Konung Rörek med trettio män. Men när de kommo hwarandra närmare, styrde Rörek och hans följeslagare åt landet, och sprungo alla der upp, utom Rörek, som satte sig på däcket. Han böd dem farwäl, och önskade, att de åter måtte råkas oskadde. Sedan rodde Thorer och hans Män i land. Då sköt Finn den Lille en pil, som träffade Thorer i midjan; och det blef hans bane; men Sigurd och de andre sprungo alla till skogen. Thorers Män togo hans lik, tillika med Konung Rörek, och förde dem till Tunsberg. Konung Olof tog då wården öfwer Konung Rörek: han låt noga gifwa akt på honom och tog sig wäl tillwara för hans swek: några män fingo ock befallning att se efter honom, både natt och dag. Konung Rörek war nu ganska munter, och ingen kunde märka annat på honom, än att han war mycket nöjd med all ting.

85. Cap.

Om Konung Röreks anslag.

Det hände sig på Christi himmelsfärdsdag, att Konung Olof gick i högmessan. Då gick Biskopen med procession omkring Kyrkan, och ledde Konungen; men då de kommo tillbaka i Kyrkan, ledde Biskopen Konungen till sitt säte på norra sidan i Choret. Närmast derintill satt Konung Rörek, såsom han war wan, och hade sin kappa för ansigtet. Men då Konung Olof hade satt sig ned, tog Konung Rörek honom på axeln med handen och tryckte, sägande: silkes-kläder hafwer du nu,

från-

frände. Konung Olof swarade: nu hålles en stor högtid till åminnelse deraf, att Jesus Christus uppsteg till Himmelen från jorden. Konung Rörek swarade: icke förstår jag hwad I sägen om Christus, så att det fäster sig i mitt sinne; snarare synes mig mycket deraf otroligt: dock hafwa många underliga ting tilldragit sig i fordna tider. Då meßan war slutad, stod Konung Olof upp, höll händerne öfwer hufwudet, och lutade sig mot altaret, hwarwid manteln föll ned från axlarne. Konung Rörek sprang då häftigt upp, och anföll Konung Olof med ett kort swärd, som kallas Ryting. Stöten träffade i kappan wid axlarne, emedan Konungen hade lutat sig undan; kläderne blefwo mycket sönderskurne, men Konungen sårades icke. Då Konungen märkte detta anfall, lopp han fram på golfwet. Konung Rörek stack för andra gången efter honom med swärdet, träffade icke, och sade: flyr du nu Olof Digre, för mig blinde. Konungen bad sina män taga honom, och leda honom ur Kyrkan; hwilket ock skedde. Efter denna händelse äggade många Konung Olof, att han skulle låta dräpa Konung Rörek; ty det är, sade de, att förmycket pröfwa eder lycka, Konung, att hafwa honom hos eder, och skona honom, ehwad ofog, han än företager; men han bemödar sig natt och dag att taga eder af daga. Om I sänden honom bort ifrån eder, se wi ingen, som kan så bewaka honom, att man icke måste frukta det han flyr. Men om han kommer lös, kan han snart få en hop folk, och göra mycket ondt. Konungen swarade: sannt är det, att mången mistat lifwet för mindre tilltag, än Röreks äro; dock förringar jag ogerna den seger, som jag fick öfwer de Uppländske Konungarne, då jag tog fem

på

på en morgon, och bekom så deras riken, att jag ej behöfde wara någonderas baneman, emedan de alle woro mina fränder. Dock kan jag ännu knapt weta, huruwida Rörek mände twinga mig att låta dräpa honom, eller icke. Rörek hade derföre tagit Konung Olof på axeln med handen, att han wille weta om denne hade brynja på sig.

86. Cap.

Konung Röreks färd till Island.

En man het Thorarin Nefiolfsson; han war Isländare och härstammade från norra delen af landet. Han war icke af stor ätt, men ganska förständig och ordwis, och war dristig i tal med förnäma män; äfwen war han en stor sjöman, samt wistades mycket utomlands. Thorarin war ganska ful, mest genom sina manskapliga lemmar. Han hade stora och fula händer, men fötterne woro dock wida fulare. Thorarin uppehöll sig i Tunsberg, då de händelser tilldrogo sig, som nu äro berättade; han war känd af Konung Olof och hade warit i samtal med honom. Thorarin gjorde då sitt handelsskepp segelfärdigt, och ärnade sig om sommaren till Island. Konung Olof hade Thorarin till gäst några dagar, samt talade mycket med honom; och sof Thorarin uti Konungens herberge. En morgon tidigt hade Konungen waknat, medan de andre sofwo; solen war nyß uppgången, och det war ganska ljust i rummet. Konungen märkte att Thorarin hade sträckt den ena foten utanför sängkläderne, och såg på den en stund. Då

män-

männerne i herberget waknade, sade Konungen till Thorarin: jag hafwer wakat en stund och sett en syn, som gör min stora förundran; det är mansfot, sådan, att jag tror ingen fulare finnas här i köpstaden. Konungen bad de andre se efter, om dem så tyckes; och alla, som sågo den, bejakade att så wore. Thorarin märkte hwarom frågan war, och swarade: få saker äro så ensame i sitt slag, att man ej kan hoppas finna andra dylika; och är det troligast, att här äfwen så är. Konungen sade: heldre will jag påstå, att så ful fot icke mände finnas, om jag än skulle slå wad derom. Då sade Thorarin: jag är färdig att slå wad med Eder, att jag skall finna en fulare fot i staden. Konungen swarade: då skall den af oß, som hafwer rätt, få begära något af den andre. Så må det wara, sade Thorarin. Han sträckte då utom sängkläderne den andra foten, som war ingen män wackrare; och war minsta tån på den borta. Då sade Thorarin: se här, Konung, en annan fot, så mycket fulare, att den saknar en tå; och hafwer jag wunnit wadet. Konungen swarade: den förra foten är derföre mindre wacker, att den har fem fula tår, men här äro endast fyra; ty äger jag att begära något af dig. Thorarin sade: dyrt är Drottens ord; hwad will du nu begära af mig? Att du förer Rörek till Grönland och lemnar honom till Leif Eriksson, sade Konungen. Icke hafwer jag warit i Grönland, swarade Thorarin. Konungen sade: för en sådan sjöman, som du är, är det wäl nu tid att fara till Grönland, om du icke förr hafwer warit der. Thorarin swarade i början icke mycket härpå; men när Konungea fortfor i sin begäran, afslog Thorarin den icke aldeles, utan sade: jag skall läta Eder höra, Konung, den

be=

begäran, som jag hade tänkt göra, om jag wunnit wadet; jag wille nemligen bedja att blifwa antagen bland Edert Hoffolk; och om I lofwen mig det, blifwer jag så mycket mer skyldig, att icke uppskiuta det I begären. Konungen biföll detta; och blef Thorarin då hans Hofman. Sedan tillredde Thorarin sitt skepp, och då han war färdig, tog han emot Konung Rörek. När Konung Olof och Thorarin skiljdes åt, sade Thorarin: händer det nu så, Konung, som icke är otroligt och lätteligen kan ske, att wi ej komma fram till Grönland, utan drifwas till Island eller andra länder, huru skall jag då skilja mig från denna Konung, så att det må behaga Eder? Konungen swarade: om du kommer till Island, skall du lemna honom i Gudmund Eyolfssons eller Skapte Lagmans händer, eller åt någon annan Höfding, som will emottaga min wänskap och mina wårdtecken. Men om du drifwes till andra Länder, som äro oß närmare, laga då så, att du wet wißt, det Rörek aldrig mera kommer till Norrige; men gör det endast, om du ej ser annan utwäg. Då Thorarin war färdig, och fick wind, seglade han långt ifrån landet, förbi öarne, och norr från Lidandisnäs ut på hafwet. Han hade icke stark wind, dock tog han sig noga tillwara att icke komma nära landet. Han seglade söder om Island, och hade det i sigte; sedan for han wester om Ön, in uti Grönlands haf. Der fick han stark storm och drefs länge hit och dit; och när det led fram på sommaren, lade han till wid Island uti Breidafjärden. Thorgils Areson war, bland förnäme män den, som först besökte dem. Thorarin framförde till honom Konung Olofs begäran och wårdtecken, samt den wänskaps-tillsägelse, som åtföljde Konung Röreks emottagande. Thorgils

gils tog det wäl, och böd till sig Konung Rörek, som qwarblef hos Thorgils Areson öfwer wintern. Han trifdes icke der, utan bad Thorgils läta följa honom till Gudmund, sägande sig hafwa sport, att hos Gudmund war den största prakt och gästfrihet på Island, och wore han till honom sänd. Thorgils gjorde, såsom Rörek bad, och skaffade Män, som följde honom till Gudmund på Mödrewall. Gudmund tog wäl emot Rörek, för Konungens budskaps skuld; och war han hos Gudmund den andra wintren. Sedan trifdes han icke längre der. Då lät Gudmund honom bo på en liten gård, som kallades Kalfskinnet, och hwarest endast få hjon woro. Der war Rörek den tredje wintren, och sade han, att sedan han skiljdes från Konungsdömet, hade han funnit sig bäst på detta ställe; ty der war han af alla högst aktad. Sommaren derefter fick Rörek en sjukdom, som förde honom till döden. Han säges wara den ende Konung som hwilar på Island. Thorarin Nefiolfsson war sedan länge på resor, men wistades stundom hos Konung Olof.

87. Cap.

Slaget wid Ulfreksfjärden.

Den sommaren, då Thorarin for med Rörek till Island, for äfwen Hjalte Skeggason dit; och gaf Konung Olof honom wängåfwor, när de skiljdes åt. Samma sommar drog Eywinder Urarhorn i Westerwiking, och kom om hösten till Irland, till Konofoger, Irländarnes Konung. Denna höst träffades i Ulfreksfjärden Irländarnes Konung och Einar Jarl från Orkn-

dars

darne; och blef der ett starkt slag. Konung Konofoger hade mycket större här, och fick seger; men Einar Jarl undkom med ett skepp, och anlände om hösten åter till Orkndarne, sedan han mistat största delen af sitt folk och allt byte, som de tagit. Jarlen war ganska mißnöjd med sin färd, och tillskref sin förlust de Nordmän, som hade warit med Irländarnes Konung i slaget.

88. Cap.

Konung Olof bereder sig till bröllopsfärd.

Nu skole wi fullfölja den berättelse, som wi förut afbrutit, att Konung Olof Digre for i bröllopsfärd och ärnade hemta sin fästmö Ingegerd, Swea-Konungen Olofs dotter. Konungen hade mycket folk, och så utwaldt, att honom följde alla förnäma män, som han kunde finna; hwarje höfding hade ock med sig folk, som war utsökt, både till ätt och anseende. Alla woro på det bästa försedde med skepp, wapen och kläder. De höllo med sin flotta öster åt Kongshäll. Men då de kommo dit, hörde de icke af Swea-Konungen; och inga män woro komne å hans wägnar. Konung Olof wistades länge om sommaren wid Kongshäll, och efterforskade mycket hwad man kunde berätta om Swea-Konungens färd eller förehafwande; men ingen wiste att säga honom något säkert derom. Då sände han sina män upp i Götland, till Ragnwald Jarl, och lät spörja om han wiste huru det kom till, att Swea-Konungen icke infann sig på mötesplatsen, som sagdt war. Jarlen

swa-

swarade, att han icke wiste det; men om jag får kunskap derom, sade han, skall jag strart sända mina män till Konung Olof, och låta honom weta, huru det förhåller sig, och om detta dröjsmål har något annat skäl, än de många förrättningar, som ofta kunna göra att Swea-Konungens resor uppskjutas längre, än han will.

89. Cap.

Om Swea-Konungen Olofs barn.

Swea-Konungen Olof Eriksson hade först en frilla, som het Edla, och war dotter af en Windländsk Jarl. Hon hade blifwit tagen i krig, och kallades derföre Konungens Ambat (trälinna); deras barn woro Emund, Astrid och Holmfrid. Med Drottningen hade han en son, som war född Jakobsmeßeafton. När pilten skulle döpas, kallade Biskopen honom Jakob: detta namn behagade icke Swearne wäl; och sade de, att aldrig hade någon Swensk Konung hetat Jakob. Alla Konung Olofs barn woro fagre till utseendet och ganska wettige. Drottningen war storsinnt och icke god mot sina styfbarn: Konungen sände sin son Emund till Windland; han uppföddes der hos sin moders fränder, och war det länge, som han ej höll Christendomen. Konungens dotter Astrid uppföddes i Westergötland, hos en ansedd man, som het Egil; hon war en ganska skön qwinna, mycket wältalig, gladlynnt, nedläten och gifmild. När hon war fullwuxen, wistades hon ofta hos sin fader, och behagade hwar man wäl. Konung Olof war storsinnt och o-

blid att tala med; det förtröt honom på det högsta, att Landsfolket hade satt sig upp emot honom på Upsala Ting, samt hotat honom med wåld; och tillskref han det mest Ragnwald Jarl. Ingen anstalt låt han göra till bröllopsfärden, fastän aftaladt war om wintern, att han skulle gifta sin dotter Ingegerd med Olof Digre, Norriges Konung, och då om sommaren fara till Landamäret. Men när det led på sommaren, blefwo många nyfikne att weta, hwad affigt Konungen månde hafwa; om han wille hålla förlikningen med Norriges Konung, eller bryta både öfwerenskommelse och frid. Många woro bekymrade för denna sak; dock war ingen så djerf, att han tordes spörja Konungen derom; men flere klagade deröfwer för Ingegerd Konungs-dotter, och budo henne utforska Konungens wilja. Hon swarade: ogerna talar jag med Konungen om hans förhållande till Olof Digre, ty de äro icke wänner: han hafwer swarat mig hårdt, den enda gång jag sökt underslödja Konung Olof Digres sak. Detta ärende oroade mycket Ingegerd: hon war bekymrad och sorgsen, samt önskade gerna weta, hwad Konungen ärnade företaga. Dock ansåg hon det troligast, att han icke skulle hålla hwad han lofwat Norriges Konung; ty man märkte, att han blef wred hwar gång Olof Digre kallades Konung.

90. Cap.

Om Swea-Konungens jagt.

En dag bittida på morgonen hände det, att Konungen red ut med sina hökar och hundar; och följde hans män honom.

Då

Då de släppte hökarne, tog Konungens hök twå orrar i ett slag; och straxt derefter flög han åter ut, och tog då tre orrar. Hundarne lupo under honom, och togo upp hwar fogel, så snart den kom till jorden. Konungen skyndade efter, hemtade sielf sin fångst, skröt mycket deröfwer, och sade: lång tid må de fleste af eder behöfwa innan de göra en sådan jagt. De bejakade detta, och sade, att de trodde ingen Konung hafwa så stor lycka på jagt. Då red Konungen hem, och alla de andre med honom: han war då wid ganska godt lynne. Ingegerd Konungs-dotter war åfwen glad, och gick ut ur sitt herberge. Då hon såg att Konungen red in på gården, wände hon sig dit, och hälsade honom. Han mottog henne leende, räckte straxt fram foglarne, talte om sin jagt, och sade: hwar wet du den Konung, som hafwer gjort en så stor fångst, på så liten stund? Hon swarade: god morgonfångst är detta, Herre, att I hafwen tagit fem orrar; men mera är det, att Olof, Norriges Konung, på en morgon tog fem Konungar, och tillegnade sig allt deras rike. Då han hörde detta, sprang han af hästen, wände sig emot henne och sade: du må weta, Ingegerd, att ehuru mycken kärlek du än har fattat till den Digre Mannen, skall du dock aldrig få honom, och icke han dig. Jag skall gifta dig med någon af de Höfdingar, med hwilka jag kan hålla wänskap; men aldrig wände jag blifwa den mannens wän, som hafwer tagit mitt rike till rof, och gjort mig stor skada genom rån och mandråp. Så slutade de sitt samtal; och gick hwar sin wäg.

91. Cap.

91. Cap.

Olofs, Norriges Konungs, rådplägning.

Ingegerd Konungs-dotter hade nu med wißhet fått weta Konung Olofs uppsåt, och sände straxt män ned till Wester-götland, till Ragnwald Jarl, samt låt säga honom, huruledes det förhöll sig med Swea-Konungen, och att all öfwerenskommelse med Norriges Konung war bruten, samt bad Jarlen och de andre Westgöterne taga sig till wara, emedan det wore osäkert, om de fingo behålla fred med Norriges Män. Då Jarlen sporde detta, sände han bud omkring hela sitt rike, och bad folket wara på sin wakt, om Nordmännen wille härja i deras Land. Jarlen sände ock män till Konung Olof Digre, och låt säga honom hwad han fått höra, samt att han wille hålla frid och wänskap med Konung Olof: han bad derjemte, att Konungen icke skulle härja uti hans rike. När detta budskap kom till Konung Olof, blef han mycket wred och illa till mods; och war det några dagar, som ingen fick ett ord af honom. Sedan höll han Hus-Ting med sitt folk: då uppstod först Björn Stallare och började tala derom, huru han wintern förut hade farit öster ut, för att göra frid, och huru wäl Ragnwald Jarl hade tagit emot honom. Han berättade ock, huru swårt och illa Swea-Konungen i förstone tagit denna sak; och den förlikning, som gjordes, tillade han, skedde mera genom Allmogens styrka, Thorgnys anseende och Jarlens bistånd, än genom Swea-Konungens goda wilja; fördenskuld tro wi oß weta, att Konungen låter wålla, det friden är bruten; men Jarlen må det ej tillräknas, ty honom röne wi wara Konung

Olofs

Olofs sanne wän. Nu will Konungen weta, af Höfdingarne och andra sina män, hwad råd han skall taga: om han skall draga upp till Westergötland och härja med det folk, som wi nu hafwe, eller om eder synes, att något annat beslut bör fattas. Han talade både wäl och länge. Sedan talade många mäktiga män; och kommo slutligen de fleste deruti öfwerens, att de afrådde härnaden, sägande: fastän wi hafwe mycket folk, äro dock nästan endast mäktige och ansedde män här församlade; men till härfärd är ungt manskap icke mindre tjenligt, emedan det åstundar att förwärfwa sig gods och ära. Det är ock mäktige mäns sed, då de draga i kamp eller örlig, att hafwa med sig mycket folk, som skall gå förut och förswara dem; och ofta strida de icke sämre, som hafwa litet gods, än de, som äro i rikedom uppfödde. Efter deras tillstyrkan, fattade Konungen det beslut, att låta manskapet åtskiljas; och gaf han en hwar lof att fara hem, men kungjorde, att han följande sommaren skulle hafwa Leding af hela landet, samt draga emot Swea-Konungen, och hämnas dennes trolöshet. Det behagade alla wäl. Sedan for Konungen norr ut i Wiken, satte sig, om hösten, ned uti Sarpsborg, och lät ditföra allt hwad han behöfde till winterkost, samt hade der mycket folk öfwer wintern.

92. Cap.
Sigwater Skalds österresa.

Man fällde olika yttranden om Ragnwald Jarl: somlige sade, att han wore Konung Olofs sanna wän; men somlige

tyck-

tyckte det icke wara troligt, utan påstodo, det han nog förmådde hos Swea-Konungen utwerka, att denne hölle sina ord och den förlikning, han gjort med Konung Olof Digre. Sigwater Skald wisade sig wara Ragnwald Jarls goda wän i alla sina yttranden, och talade ofta till hans båsta inför Konung Olof. Han erböd sig att fara till Ragnwald Jarl och speia, om han förnumme något från Swea-Konungen, samt fresta, om han kunde åstadkomma förlikning. Detta behagade Konungen wål; ty det war honom angenämt, att, bland sina förtrogna mån, ofta tala om Ingegerd Konungs-dotter. I början af wintern for Sigwater Skald, sjelf tredje, från Sarpsborg, öster öfwer Markerne, och så till Götland; men innan de skiljdes åt, Konung Olof och Sigwater, qwad Sigwater denna wisa:

Nu sitte du hell, men i dina
Salar wi ej mera råkas,
Förrån jag borta warit,
Om Konung Olofs sak att spörja.
Skalden beder, att hjelmbullrets (stridens) herre
Lif och land behålla må:
Så dikten till ända år;
Och wisan jag nu slutar.

Nu åro ord sagda, Konung,
På hwilka ligger för oß
Den största makt; men wi nog
Än flera ting begripa kunne.
Gud låte dig behålla få,

Hög-

Högsinte Konung, ditt Rike.
Den önskan jag wißt hafwer;
Ty du är dertill buren.

Sedan drogo de öster till Ed, men hade swårighet att fara öfwer ån, på en liten ekstock, och kommo med nöd öfwer. Sigwater qwad då denna wisa:

Wåt jag låt (ty mig beskärdt det wår
Att återkomma) draga till Edet
Den rankiga ekan: så wind för wåg
Wi oß ställde på båten.
Tage högarnes hår (trollen),
Det löjliga skepp; wärre jag aldrig såg:
Fara jag spådde på strömwåduren (ekan);
Men bättre det gick, än jag trodde.

De foro derefter öfwer Edaskogen. Sigwater qwad då denna wisa:

Föga lustigt det war, då jag sprang
Hurtigt öfwer skogen från Ed,
Tretton mil; och nog fins den man,
Som wet hwad men mig mötte.
Jag tror, att breda sår
På både fot och fotblad kommo:
Raskt den dagen dock framåt
Gingo wi, Konungens mån.

De drogo sedan genom Götland och kommo, om qwällen, till en gård, som heter Hof; der war dörren stängd, så att de

ej kommo in; folket sade, att der hölls helgedag; de wände derföre hastigt dädan. Sigwater qwad:

Fram till Hof jag red:
Igen war dörren; men der ute
Wi lyddes, och ändtligen jag,
Nedåt lutande, satte näsan in.
Swar fick jag kort af folket:
De sade, att helgdag hölls, och oss
Bortwiste de Hedniske fällar;
Den onde med dem jag tråta bad.

Då kom han i en annan gård; der stod husmodren i dörren och bad honom icke komma in, sägande, att de höllo Alfablot (offer till Alferne). Sigwater qwad:

Gack icke, sade qwinnan,
Arme Dräng, än längre in;
Odens wrede jag rädes;
Ty hedningar äre wi.
Alfablot, sade hon, hålles derinne,
Den otäcka, hwilken mig,
Likson en farlig Ulf,
Körde ifrån sin gård.

En annan qwäll kom han till tre Bönder, af hwilka hwar och en het Ölder; och drefwo de honom alla ut. Sigwater qwad:

Nu hafwa mig bortdrifwit
Trenne män med samma namn,
De der nacken åt mig wände:
Föga wackert de sig betedde;

Ty

Ty tror jag ock, att hwar och en
Hafskidsåkare, som Ölver heter,
Alltjemnt månde
Sina gäster ifrån sig wisa.

De foro då widare, om qwällen, och träffade den fjerde Bonden, hwilken hölls för den bästa bland folket; men äfwen han dref dem bort. Sigwater qwad:

Sedan for jag att råka
Den utdelaren af böljeglansen (guldet),
Som folket kallade den aldrabäste:
Frid jag mig wäntade då.
Spadewårdaren (Bonden) lösligen på mig såg,
Han den högtprisade (föga jag aktar hopens lof):
Den wärste är då allenast ond,
Om denne heta bör den bäste.

Jag saknade, på min wäg
Östan för Edaskog,
Asta-Sonen (Olof), då jag herberge
Äskade hos den Ochristne.
Saxes rika son (Jarlen) jag icke fann;
Den ena ej bättre war, än de andra:
Ut jag blef, på en enda qwäll,
Manad fyra gånger.

När de kommo till Ragnwald Jarl; sade Jarlen, att de haft en beswärlig färd. Sigwater qwad:

Lång färd hafwa de gjort
Med Konungens ärenden,

De

De sändemän, som rest,
Å Sögne-Furstens wägnar.
Wi sparade oß föga; och männens
Möda är stor af gången.
Norriges raske Styrare oß befallde,
Att hit från nordan draga.

Dryg war för männen
(Skalden sprider furstens lof)
Edaskogen att öfwerwandra,
På österleden till Kunga-besegraren (Jarlen).
Ej hade, innan jag
Min milde Drott kom att finna,
Furstens folk mig neka bort
Öppen dörr till gästebänken.

Ragnwald Jarl gaf Sigwater en gulbring: då war der en qwinna, som sade, att han icke hade gått förgäfwes med sina swarta ögon. Sigwater qwad:

Oß hafwa deßa swarta
Isländska ögon, qwinna,
Långa branta wägen wisat
Till den bjärta ringen.
Denna foten min dugtigt stigit har
På de gamla wägar,
Som okände äro,
Mjödbärerska, för din man.

Då Sigwater kom hem till Konung Olof, och gick in i Salen, qwad han och såg på wäggen:

Konun-

Konungens sal med hjelmar
Och brynjor Hofmännen pryda,
De, som sårswanen lysten göra:
Begge slagen ser jag här på wäggen;
Ty har ock ingen ung Konung,
Twifwellöst det är, af skönare
Husbonad sig att rosa:
Salen dyrbar är i allo.

Sedan talade Sigwater om sin resa och qwad deßa wisor:

Lyckligt återkommen, (möder jag utslått)
Beder jag raske Konungens
Hugstore Hofmän höra de wisor,
Jag om resan diktat.
Sänd blef jag från swanfältets (hafwets) skidor
Öster till Swerige, om hösten: (skeppen),
Ej sof jag mycket,
På långa färden.

Och när han talade med Konungen, qwad han:

Hugfullt jag beskrifde, för Eder,
Olof, den wigtiga saken,
Då jag mäktige Ragnwald träffade,
Att aftalet, Konung, blef hållet.
Jag främjade med största nit
Milde Guldwårdarens bästa,
Då jag hörde omtalas
Hofmannens ord från Gardarike.

Dig

Dig, Rhensolens (guldets) förödare,
Bad Jarla-ättlingen (Ragnwald) hålla wäl
Hwarje huskarl från honom,
Som hitåt sig årnar;
Men lika wißt det också är,
Konung, att af dina snälla män,
En hwar, som öster ut reser,
Tillflykt har hos Ragnwald.

Folket förnam mestadels, Konung,
Då jag kom från westan,
Att Eriks åttling (Olof), nu som förut,
Deßa sweken wållat hade.
Men jag sade, att Ulfs frånder
Äga skulle eder wänskap,
Om I fingen det land behålla,
Som I från Jarla-brodren Swen tagit.

Wis, låt Ulf mellan sin son och Eder,
Olof, wänskapsförbundet slutas:
Det såkra swar wi fingo,
Att edra saker I begge bilägga skullen.
Det sade tjufwa-förstöraren sig önska,
Att för den brutna freden
Ingen fiendskap öfwades
På Ragnwalds folk.

I början af wintern for Sigwater Skald, sielf tredie, från Sarpsborg, öster öfwer Markerne, och så till Götland, och röns te, under denna färd, ofta elakt bemötande; en afton kom han till tre bönder, hwilka alla drefwo honom ut: då qwad Sig-

wa-

water Skald Österfärds-wisorne*) om sin resa. — Sigwater Skald kom till Ragnwald Jarl, och war hos honom en lång tid, samt blef derunder wäl bemött. Då sporde Jarlen, af Ingegerd Konungs-dotters skrifwelser, att till Olof Swea-Konung hade kommit Konung Jarisleifs sändemän, östan ifrån Holmgården, att fria till Ingegerd, Swea-Konungens dotter, för Konung Jarisleif, så ock, att Konung Olof detta mycket wänligen upptog. Den samma tiden kom ock till Ragnwald Jarls Hof Konung Olofs dotter Astrid; och blef der då ett stort gästebud tillagadt. Sigwater gjorde sig snart bekant med Konungs-dottren; och hon kändes wid honom och hans slägt; ty Ottar Skald, Sigwaters systerson, hade länge warit i ynnest hos Olof Swea-Konung. Der talades åtskilligt; och Ragnwald Jarl frågade Sigwater, om han tänkte, att Olof Norriges Konung skulle wilja hafwa Astrid Konungs-dotter till äkta. Will han det, sade Jarlen, så föreslår jag, att wi om denna sak ej tillspörje Swea-Konungen; härmed instämde ock Astrid Konungs-dotter. Derefter foro Sigwater och de andra männen hem, och kommo litet före Jul till Konung Olof på Sarpsborg. Strax säger Sigwater Konungen de tidningar, han hade hört. Konungen blef i början ganska illa till mods, när Sigwater omtalade Konung Jarisleifs frieri; och swarade Konung Olof, att han ej hade annat än ondt att wänta af Swea-Konungen; (tilläggande) wi måtte wäl någon gång kunna honom det wedergälla, så att han minnes det. Något derefter sporde Konungen Sigwater om

*) Dessa qwäden äro de, som ofwan finnas införde. Berättelsen, hwilken af dem blifwit afbruten är, för sammanhangets skuld, här upprepad, sådan den först i Capitlet warit påbörjad.

om mångahanda saker östan ifrån Götland. Sigwater berättade honom mycket om Astrid Konungs-dotters däglighet och wältalighet, sägande, att alla deruti instämde, det hon wore uti ingen mätto sämre, än hennes syster Ingegerd. Detta tal föll Konungen wäl i öronen; och upptäckte Sigwater derjemte alla de samtal, Astrid och han haft sig emellan. Konungen lade mycken wigt derpå, och sade: icke lärer Swea-Konungen tänka, att jag skulle töras taga hans dotter, utom hans wilja; dock gjordes icke denna sak kunnig för flera män; men Konung Olof och Sigwater Skald talade ofta derom. Konungen frågade Sigwater granneligen, hwad han hade förnummit om Ragnwald Jarl, huruwida han är wår wän, säger Konungen. Sigwater swarade, att Jarlen war Konung Olofs bäste wän; och qwad då Sigwater:

Fast skall du wänskapen hålla,
Mäktige Konung, med den mäktige Ragnwald:
Han ståndar willig
På ditt bästa, natt och dag.
Denne wet jag, Tingbådare, att du äger
Till säkraste wän
I alla de östra Landen
Utmed gröna hafwet.

93. Cap.

Om Ragnwald Jarls och Astrids resa till Norrige.

Efter Julen foro Thord Skotakoll, Sigwater Skalds systerson, och en annan, som war Sigwaters skoswen, lönligen från

från Hofwet: de drogo österut till Ösland, der de hösten förut hade warit med Sigwater. Då de kommo till Ragnwald Jarls Hof, buro de fram wårdtecknen, hwilka Konung Olof sielf hade sändt Jarlen, till bewis på deras trowärdighet. Jarlen giorde sig strax färdig till resan, och med honom Astrid Konungs-dotter; de hade med sig nära hundrade män, utwaldt folk, så wäl Hofmän, som rika bondesöner, i all måtto wäl utrustade, både med wapen, kläder och hästar. De redo sedan norr ut åt Norrige, till Sarpsborg, och kommo dit wid Kyndelsmessan.

94. Cap.

Konung Olofs giftermål.

Konung Olof hade der låtit göra nödiga anstalter; och fanns på stället allsköns dryck, den bästa man kunde få, och alla andra lifsmedel woro åfwen af bästa slag. Han hade ock stämt till sig många förnäma män ifrån Häraderne. Då Jarlen kom med sitt folk, emottog Konungen honom öfwermåttan wäl; och blefwo honom gifne herbergen, både stora, goda och med omsorg inrättade, samt betjening, och dessutom några, hwilka skulle tillse, att intet fattades, som gästebudet pryda kunde. Då detta gästebud hade stått några dagar, höllo Konungen Jarlen och Astrid Konungs-dotter ett samtal; och slutades det så, att Ragnwald Jarl fäste Astrid, Swea-Konungen Olofs dotter, till Olof, Norriges Konung, med samma hemgift, som förut hade warit bestämd för hennes syster Ingegerd. Konungen skulle ock gifwa Astrid lika brudgåfwa, som han skulle

le hafwa gifwit Ingegerd. Sedan blef gästebudet förökadt; och dracks då Konung Olofs och Drottning Astrids bröllop, med stor herrlighet. Derefter for Ragnwald Jarl till Götland. Wid afresan gaf Konungen Jarlen goda och stora skänker; och skiljdes de åt såsom de bästa wänner, samt höllo denna wänskap, så länge båda lefde.

95. Cap.

Öfwerenskommelsen med Norriges Konung brytes.

Följande wåren kommo Konung Jarisleifs sändebud till Swerige, östan ifrån Holmgården, för att efterfråga, om Konung Olof wille fullborda det löfte, han om sommaren förut hade gifwit, att gifta sin dotter Ingegerd med Konung Jarisleif. Konung Olof talade derom med Ingegerd, och sade det wara hans wilja, att hon gifte sig med Konung Jarlsleif. Hon swarade: om jag skall taga Konung Jarisleif till äkta, will jag hafwa i brudgåfwa Aldegioborg och det Jarldöme, som dit hörer. De Gerdska sändebuden bejakade detta, å deras Konungs wägnar. Då sade Ingegerd: om jag skall fara öster ut till Gardarike, will jag utwälja en man i Swerige, som tyckes mig tjenligast att medtaga; jag will ock tillägga det willkor, att han, der i öster, ej må hafwa mindre wärdighet och i ingen mån mindre rättigheter eller anseende, än han här hafwer. Konungen, åfwensom sändemännen, samtyckte till denna sak; och gåfwo de gemensamt sin försäkran derpå. Sedan sporde Konungen Ingegerd, hwilken den man war i hans Rike, som hon

wille

wille utwälja till följeslagare. Denne man, sade hon, är Ragnwald Jarl Ulfsson, min frände. Konungen sade: annorlunda hafwer jag tänkt löna Ragnwald Jarl det drottswek, att han for till Norrige med min dotter, och lemnade henne till frilla åt den Digre Mannen, som han wiste wara wår störste owän; och skall han derföre denna sommar bliswa hängd. Ingegerd bad då sin fader hålla det löfte, som han hade gifwit henne; och skedde det så, genom hennes bön, att Konungen sade, det Ragnwald Jarl skulle fara i frid bort ur Swea Rike, och icke komma för Konungens åsyn, eller till Swerige, medan Olof war Konung. Ingegerd sände då män till Jarlen, låt säga honom detta, och satte möte med honom, hwar de skulle träffas. Jarlen gjorde sig strax färdig till resan, red upp till Östergötland, fick sig der skepp, och for med sitt folk Ingegerd Konungsdotter till mötes; de foro derpå allesamman, om sommaren, öster till Gardarike. Då blef Ingegerd gift med Konung Jarisleif; och woro deras söner, Waldemar, Wisiwald och Holte den Fräkne (Tappre). Drottning Ingegerd gaf Ragnwald Jarl Aldegisborg och det Jarldöme, som dermed följde. Ragnwald Jarl blef länge der och war en ansedd man. Ragnwald och Ingeborgs söner woro Ulf Jarl och Eilif Jarl.

96. Cap.

Emund Lagmans Saga.

En man het Emund från Skara; han war Lagman i Westergötland, samt ganska wis och wältalig. Han war ock ätt-

stor, mycket rik, och hade många fränder. Emund sades wara listig och mättigt trefast. Sedan Jarlen farit bort, war han den mäktigaste man i Westergötland. Då Ragnwald Jarl reste från Götland, höllo Göterne Ting sig emellan, och klagade deröfwer, (att de icke wiste) hwad Swea-Konungen ärnade företaga. De sporde att han war wred på dem derföre, att de heldre sökt Nordmanna-Konungens wänskap, än legat i delo med honom: Swea-Konungen ansåg ock de män brottslige, som följt hans dotter Astrid till Norrige. Somlige sade, att de skulle söka sig bistånd af Norriges Konung, och tillbjuda honom sin tjenst; andre ogillade det, och påstodo, att Westgöterne icke hade makt att hålla delo med Swearne. Norriges Konung blifwer oß aflägsnare, sade de, ty den förnämsta delen af hans rike ligger längre ifrån oß; och må wi derföre först sända män till Swea-Konungen, och försöka att komma i förlikning med honom; men kan det icke winnas, då hafwe wi den utwäg, att söka bistånd af Norriges Konung. Bönderne budo Emund åtaga sig denna sändefärd: han sade ja dertill, for åstad med trettio män och kom fram i Östergötland; der woro många hans wänner och fränder, och blef han der wäl emottagen. Emund talade med de klokaste män om denna wansketiga sak; och kommo alla deri öfwerens, att de tyckte det wara oskick och laglöshet, som Konungen gjorde emot dem. Sedan for Emund upp i Swerige, hwarest han hade samtal med många förnäma män; och woro äfwen der alla af samma tanka. Emund fortsatte resan, till deß han, en dag om aftonen, kom till Upsala: der togo de sig godt herberge och hwilade öfwer natten. Följande dagen gick Emund till Kon-

ungen

ungen, då denne höll Stämma och mycket folk war omkring honom. Emund gick fram, neg för Konungen och hälsade honom. Konungen såg på Emund, hälsade honom och sporde efter tidningar. Emund swarade: stora saker hända icke hos oß Göter; men det tyckes oß en märkelig nyhet, att Atte den Dälske (dumbristige) i Wärmeland, denna winter, for upp till Markerne, med skidor och båge; honom anse wi för den störste jägare. Han hade på fjället fått så mycket gråwerk, hwarmed han fyllt sin släda, att han ej kunde draga mera. Då wände han hemåt ifrån skogen. I detsamma såg han en Ekorn i ett träd, sköt på honom, men träffade icke; då blef han wred, lemnade slädan och sprang efter Ekornen: men denne lopp alltjemt der, som skogen war trångast, stundom wid rötterne, stundom upp i grenarne och hoppade från ett träd till ett annat. När Atte sköt efter honom, flög pilen beständigt antingen öfwer eller under; men aldrig sprang Ekornen så, att ju Atte såg honom. Atte war så begifwen på denna fångst, att han gick derefter hela dagen; dock kunde han icke komma åt Ekornen. När det blef mörkt, kastade han sig ned i snön, såsom han war wan, och låg der öfwer natten; det war då blåst och yrwäder. Följande dagen gick Atte att söka sin släda, men fann den aldrig sedan, utan drog hem, med så förrättadt ärende. Deße äro mina nyheter, Herre. Konungen sade: små nyheter, om icke mer är att berätta. Emund swarade: för kort tid sedan skedde ännu något, som man må kalla märkeligt, att Gaute Tofason med fem härskepp for ut åt Göt-Elfwen; men när han låg wid Ekeröarne, kommo der Danskar med fem stora Köpmans-skepp. Gaute och hans folk togo strart fyra af fartygen,

tygen, förlorade ingen man, och fingo mycket gods; men det femte skeppet kom undan på hafwet och hißade sina segel. Gaute satte efter det med ett skepp; då började winden wåxa, och Danskarne flydde undan. Nu wille Gaute wända om; men då blef stormen stark, och han led skeppsbrott wid Lesö; allt godset och en stor del af folket förlorades. Hans följeslagare skulle afbida honom wid Ekeröarne. Då kommo öfwer dem Danskar med femton Köpmans-skepp, dräpte dem alla, och togo allt byte, som de förut hade fått. Så lyckades dem deras girighet. Konungen sade: detta är en stor nyhet, och wärd att berättas: men hwad är ditt ärende hit? Emund swarade: jag kommer, Herre, för att söka utslag i en wansklelig sak, hwars uti wår lag skiljer sig ifrån Upsala-lagen. Konungen sporde: hwad är det, som du will kära? Emund swarade: det war twå ädelborne män, lika i ätt, men olika i egendom och skaplynne; de lågo i delo om jordagods och tillfogade hwarandra skada, men den mest, som rikast war. Deras twist blef slutad och afdömd på Allsheriars-Tinget; och gick det så, att den rikaste skulle gälda skadan. Wid första betalningstiden gaf han gåsling för gås, gris för gammalt swin; för en mark renadt guld lemnade han en half mark, och andra hälften i ler och orenlighet: desutom hotade han swårligen den, som detta tog i betalning. Hwad dömen I härom, Herre? Konungen swarade: gälde han tillfullo det, som dömdt war, och sin Konung tre gånger så myckett; men om det icke är betalt inom året, fare han i landsflykt från all sin egendom, och falle af hans gods, hälften till Konungen och hälften till den, hwars skada han skulle ersätta. Emund kallade till wittnen på denna dom alla

de mäktigaste män, som der funnos, och hänsköt saken till de lagar, hwilka gängse woro på Upsala Ting. Sedan tog han afsked af Konungen och gick ut. Derpå framställde andra män sina käromål för Konungen; och satt han till doms långt in på dagen. Men då Konungen kom till bordet, sporde han, hwar Emund Lagman war: man sade, att han war hemma i herberget. Då sade Konungen: gån efter honom, ty han skall wara min gäst i dag. Sedan inburos rätterne; derefter inkommo spelmän, med harpor, gigor och annan spelredskap, samt slutligen dryckesmarorne. Konungen war ganska glad, hade många mäktiga män till gäster, och kom icke widare ihog Emund: han drack hela den dagen och sof sedan öfwer natten. Om morgonen, då Konungen waknade, påminde han sig hwad Emund hade talat dagen förut. När han war klädd, lät han kalla sina wise Män (Rådgifware). Konung Olof hade alltid hos sig tolf de wisaste män, som suto till doms med honom och rådslogo öfwer swåra saker: men detta war icke lätt; ty det mißhagade Konungen, om domen afwek från rättwisan; dock tålde han icke, att man sade honom emot. I denna sammankomst tog Konungen först till orda, och befalde, att man skulle kalla Emund Lagman dit; men när sändemannen kom åter, sade han: Emund Lagman reste bort i går, så snart han hade ätit. Då sade Konungen: sägen mig, gode Höfdingar, hwad betydde den lagfråga Emund gjorde i går? De swarade: Herre, det månden I sielf hafwa betänkt, om den syftade på något annat, än han yttrade. Konungen sade: när han talade om twänne ädelborne män, den ene mäktigare, än den andre, hwilka hade warit oense och gjort hwarannan skada, mente han

Olof

Olof Digre, och mig. Så är det, Herre, som I sägen, swarade de. Konungen tillade: wår sak dömdes på Upsala Ting; men hwad gick det ut på, då han berättade, att illa betaldes, och gäsling gafs för gås, gris för gammalt swin, samt hälften ler för guld? Anwid Blinde swarade: Herre, säger han, olikast äro rödt guld och ler; men ännu större skillnad är emellan Konung och träl. I loswaden Olof Digre eder dotter Ingegerd; hon är Konungaburen i alla grenar af Upp-Swea ätt, som är den förnämsta i Nordlanden; ty denna ätt är kommen från sielfwa Gudarne. Men nu hafwer Konung Olof fått Astrid; och fastän hon är Konungabarn, så är dock hennes moder en trälinna, och dertill Windländsk. Stor skillnad är emellan de Konungar, af hwilka den ene emottager sådant med tacksamhet; och är det ock wän, att en Nordman icke må jemföras med Upsala Konung. Tackom alle Gudarne att så fortfar; ty de hafwa länge haft stor omwårdnad om sina ättlingar, ehuru många nu öfwergifwa deras dyrkan. (Der woro tre bröder: Arnwid Blinde; han såg så litet, att han knapt kunde draga i härnad, men war dock en ganska dugtig man; den andre war Thorwid Stamme; han kunde icke tala mer än twå ord i senden, men war likwäl den djerfwaste och ståndaktigaste man: den tredje het Freywid Döfwe; han hörde illa. Deßa bröder woro rike och mägtige, storättade och wise samt alle älskade af Konungen.) Då sade Konung Olof: hwad betyder det, som Emund talade om Atte den Dälske. Ingen swarade, utan såg hwar på annan. Sägen ut, sade Konungen. Då swarade Thorwid Stamme: Atte, trätosam, enwis, illwillig; Dälsk, dumdristig. Hwem gälla deßa speord? frågade

Konun-

Konungen. Freywid Döfwe swarade: tydligare mände man tala Herre, om det sker med Edert tillstånd. Konungen sade: du har nu lof att tala det du will. Freywid tog då till orda: Thorwid, min broder, som anses för den wisaste bland oß, kallar en och densamme Atte och tråtosam, Dålsk och dumdristig: så kallar han den, som ej lider frid, utan siker efter ringa ting, dem han dock icke får, och fördenskuld låter stora och wigtiga saker gå sig ur händerne. Nog är jag döf, men så hafwa många talt, att jag kunnat urskilja, det både mäktige män och allmoge äro dermed illa tillfreds, att I, Herre, icke hållit Edra ord emot Norriges Konung. Men det är ännu wärre, att I hafwen ryggat hela Menighetens dom, som fäldes på Upsala Ting. Icke behöfwen I rädas Norriges Konung eller Dana-Konungen eller någon annan, så länge Swea-hären will följa Eder; men om landsfolket enhälligt wänder sig emot Eder, då se wi, Edra wänner, icke något råd, som ofwikeligen duga månde. Hwilka äro Hufwudmän deri, att förråda riket undan mig, frågade Konungen. Freywid swarade: alla Swear wilja hafwa urgammal lag och sin fulla rätt. Märken till det, Herre, huru många Höfdingar nu sitta här i rådplägning med Eder: jag tror, sanningen att säga, att wi nu äro här endast sex, som I kallen Edra rådgifware; alla de andra hafwa, som jag tror, ridit bort och farit till Häraderne, samt hålla der Ting med Landsfolket; och Eder sanningen att säga, är budkafwel uppskuren och sänd omkring hela landet, samt Refste-Ting stämdt. Wi bröder hafwa alla warit erbudne, att deltaga i denna rådplägning; men ingen af oß will bära det namn, att kallas Drottswikare: ty sådan war icke wår fader. Konungen tog då

till

till orda: hwad utwäg skole wi taga? stor wånda är nu för han-den: gifwen nu råd, gode Höfdingar, så att jag må få behålla Konungadömet och mitt fädernearf; icke will jag kämpa med hela Sweriges menighet. Arnwid Blinde swarade: det synes mig rådeligt, Herre, att I riden ned till Aros, (Åmynningen) med det folk, som will följa Eder, tagen der Edra skepp, hållen så ut på Lögaren, stämmen der folket till Eder, faren icke widare fram med trots, utan bjuden menigheten Lag och Lands-rätt, lagen att budkaflen nedlägges; ännu tärer den icke kom-mit wida omkring i landet, ty tiden hafwer warit kort; och sänden slutetligen dem af edra män, hwilka I bäst tron, till dem, som denna sak hafwa för händer och försöken om miß-nöjet kan stillas. Konungen sade, att han wille låta detta råd sig täckas; och will jag, tillade han, att I bröder gören denna resa; ty jag tror Eder bäst af mina män. Då sade Thorwid Stamme: jag må blifwa qwar; men Jakob fare: det behöfwes. Freywid sade: gören så, Herre, som Thorwid rådde: han will icke skiljas wid Eder [illegible] fara; men jag och Arnwid må resa. Detta råd fick framgång, [illegible] att Konung Olof for till [illegible] och gick ut i [illegible]; och samlades då snart myc-ket folk till honom. Bröderna [illegible] och [illegible] redo [illegible] rå Ulleråker och hade meg sig Jakob, Konungens son, men höllo hans färd hemlig. De blefwo snart warse, att der war stor folksamling och starkt upplopp, samt att bönderne höllo Ting bå-de dag och natt. Då Freywid och hans broder råkade sina fränder och wänner, sade de, att de wille wara med i hopen. Det upptogo alla med fägnad: rådslagen hänsköts strax till dessa bröder, och menigheten förenade sig med dem; dock sade

alla

alla med en munn, att de ej längre skulle hafwa Olof till Konung öfwer sig, och icke wille tåla af honom olag och det öfwermod, att han ingens råd will lyda, ehuru stora Höfdingar såga honom sanningen. Då Freywid märkte folkets häftighet, såg han till hwilken ytterlighet det war kommit: han hade då sammankomster med Landshöfdingarne och talade till dem, sägande: mig synes, att om detta stora förehafwande skall få framgång, och Olof Eriksson afsättas från wäldet, böre wi Upp-Swear råda. Så hafwer alltid warit, att hwad Upp-Swea Höfdingar stadfäst sig emellan, hafwa de andre landsmännen åt lydt: icke behöfde wåra fäder tigga råd af Westgöterne om Swea lands styrelse. Nu må wi icke så wanslägtas, att Emund skulle behöfwa lära oß råd: utan will jag, att wi fränder och wänner lägga wåra rådslag tillsamman. Dertill jakade alla och tyckte det wara wäl sagdt. Sedan slog sig hela allmogen till det förbund, som Upp-Swea Höfdingar gjort sig emellan; och woro då Freywid och Arnwid Höfdingar för folket. När Emund fann det, anade han, hwad framgång deras råd månde winna. Han for derföre till deßa bröder och hade samtal med dem. Då sporde Freywid Emund: hwad uppsåt hafwen I, om Olof Eriksson blifwer tagen af daga? hwilken Konung wiljen I då hafwa? Emund swarade: den som oß synes bäst dertill fallen, ehwad han är af Höfdinge-ätt, eller icke. Freywid sade: icke wiljom wi Upp-Swear, att Konungadömet skall gå ur de fordna Konungars gamla ätt, i wåra dagar, medan så god tillgång är, som nu. Konung Olof har twå söner; och wilje wi wälja en af dem till Konung; dock är emellan dem stor skillnad; den ene är af äkta börd och Swensk till hela sin

ätt; men den andre är en trälinnas son och Windländsk till halfwa ätten. Wid detta förslag hördes stort bifall; och wille alla hafwa Jakob till Konung. Då sade Emund: I Upp-Swear hafwen wäld att råda denna gång; men det säger jag Eder, som framdeles hända månde, att somlige af dem, hwilka nu intet annat wilja höra, än att Konungadömet i Swerige må förblifwa innom gamla ätten, de torde sjelfwe lefwa och gifwa sitt samtycke, då Konungadömet går till annan ätt; och månde det bättre lyckas. Derefter läto Bröderne Freywid och Arnwid leda fram Jakob Konungs-son på Tinget, och gifwa honom Konunga-namn; och dertill gåfwo Swearne honom namnet Anund; så kallades han sedan, medan han lefde. Då war han tio eller tolf år. Sedan antog Konung Anund Hof-folk samt walde sig Höfdingar; och hade en hwar af dem så mycket folk, som han fann nödigt. Anund gaf då hela bonde-allmogen lof att draga hem. Derefter foro sändemän emellan Konungarne; och kom det derhän, att de sjelfwe träffades och gjorde förening sig emellan: Olof skulle wara Konung öfwer landet så länge han lefde; han skulle ock hålla frid och enighet med Norriges Konung, så ock med alla de män, som hade warit med i detta rådslag. Anund skulle äfwen wara Konung, och hafwa så mycket af landet, som han och fadren sämjades om, samt wara skyldig att stå på böndernes sida, om Konung Olof gjorde något, som deße icke wille tåla af honom.

97. Cap.

Konungarnes förlikningsmöte och tärningkast.

Derefter foro sändemän åt Norrige, till Konung Olof, med det ärende, att han skulle göra ett mötesståg till Kongshäll, för att träffa Swea-Konungen, som wille, att de der skulle stadfästa sin förening. När Konung Olof hörde detta budskap, war han nu, som förr, benägen till frid, och for med sitt folk, som utsagt war. Swea-Konungen kom äfwen dit; och när deßa swågrar träffades, ingingo de frid och förlikning sig emellan. Olof Swea-Konung war då saktmodig och god att tala wid. Så säger Thorsten den Wise, att en bygd låg på Hisingen, som ymsom hade lydt till Norrige och till Götland. Konungarne sade då sig emellan, att de skulle lotta om denna bygd, och kasta med tärningar: den, som fick högsta kastet, skulle hafwa densamma. Swea-Konungen kastade twå sexor och sade, att Konung Olof då icke behöfde kasta. Denne swarade, skakande tärningarne i sina händer: ännu äro twå sexor på tärningarne; och kostar det Gud, min Herre, litet, att låta dem falla upp. Han kastade, och twå sexor föllo upp. Då kastade Olof Swea-Konung, och fick åter twå sexor. Sedan kastade Olof Norriges Konung; och war sex på den ena tärningen, men den andra brast sönder och blef derpå sju. Norriges Konung blef då ägare af bygden. Flere berättelser hafwa wi icke hört om detta möte. Konungarne åtskiljdes sedan, förlikte, med wänskap.

98. Cap.

98. Cap.

Om Olof Norriges Konung.

Efter de händelser, som nu äro berättade, wände Konung Olof med sitt folk åter till Wiken, for sedan först tills Tunsberg, och dröjde der en liten tid, samt drog derpå norr ut i landet. Om hösten begaf han sig till Trondhem, lät der anskaffa winterkost, och satt qwar öfwer wintern. Då war Konung Olof Haraldsson Enwålds-Konung öfwer Norrige och allt det Rike, som Harald Hårfager haft, och hade det framför honom, att Olof war ensam Konung öfwer landet. Han hade nu, med frid och sämja, fått den del af landet, som Olof Swea-Konung förut ägt; men den del, Dana-Konungen haft, tog han med wåld och rådde deröfwer, som annorstädes i landet. Knut Dana-Konung herrskade den tiden både öfwer Danmark och England; och wistades han sjelf långst i England, men satte Höfdingar att styra Danmark: han gjorde då inga anspråk på Norrige.

99. Cap.

Jarla-Saga.

Så är sagdt, att, i Harald den Hårfagres, Norriges Konungs, dagar, bebygdes Orknöarne; men förut war der wikinga-näste. Sigurd het den förste Jarl på Orknöarne: han war Eisten Glumres son och Ragnwald Möre-Jarls broder. Efter honom war hans son Guttorm Jarl i ett år. Efter denne tog Torf-Einar, Ragnwalds son, Jarldömet, rådde länge öfwer landet,

det, och war en mäktig man. Halfdan Halegg (Högben), Harald Hårfagers son, drog emot Torf-Einar och dref honom bort från Orkndarne. Einar kom sedan åter och drap Halfdan dan på Rinansö. Derefter for Konung Harald med sin hår till Orkndarne. Einar flydde då upp till Skotland. Konung Harald låt folket på Orkndarne swärja, att de skulle lemna honom all deras ödal. Derefter giorde Konungen och Jarlen förlikning: Jarlen blef Konungens man, tog landet i förläning af honom, och skulle ingen skatt gifwa deraf; ty det war mycket utsatt för härjning. Jarlen gaf Konungen sextio marker guld. Då härjade Konung Harald i Skotland, som det berättades i Glymdrapan. Efter Torf-Einar rådde öfwer landet hans söner, Arnkell, Erlend och Thorfin Hieße-klyfware. I deras dagar kom Erik Blodöx ifrån Norrige; och blefwo då Järlarne honom undergifne. Arnkell och Erlend föllo i härnad; men Thorfin rådde öfwer landet, och wardt gammal. Hans söner woro: Arnfid, Haward, Lödwer, Lioter och Skule; deras moder war Grelöd, Dungad Jarls af Katanäs dotter; hennes moder war Groa, Thorsten Rödes dotter. På Thorfin Jarls sednare dagar, kommo Blodöxes söner från Norrige, sedan de flytt för Håkan Jarl, och foro då hårdt fram på Orkndarne. Thorfin Jarl blef sotdöd: efter honom rådde hans söner öfwer landet; och äro många berättelser om dem. Lödwer lefde längst och herrskade slutligen ensam öfwer öarne. Hans son war Sigurd Digre, som tog Jarldömet efter honom: denne war en mäktig man och stor krigare. I hans dagar kom Olof Tryggwason från Westerwiking med sin här, lade till wid Orkndarne och tog Sigurd Jarl till fånga i Ragnwaldswiken, der denne låg

med

med ett skepp. Konung Olof erböd då Jarlen att få lösa sitt lif dermed, att han skulle taga dopet och den rätta tron, blifwa hans man och påbjuda Christendomen öfwer alla Orknöarne. Konung Olof tog i gislan hans son, som het Hund eller Hwalp. Dådan for Olof till Norrige och blef der Konung. Hund war hos Konung Olof några år och dog der. Sedan wisade Sigurd Jarl Konungen ingen lydnad: han tog då Skotske Konungen Melkolms dotter till äkta; och deras son war Thorfin. Sigurd Jarls äldre söner woro, Sumarlid, Bruse och Einar Rång(Wrång)-munn. Fyra eller fem år efter Olof Tryggwasons fall, for Sigurd Jarl till Irland och satte sina äldre söner att råda öfwer landet. Thorfin sände han till Skotske Konungen, deß moderfader. På denna färd stupade Sigurd Jarl i Briams-slaget (Briam, en Konung på Irland, föll i denna slagtning). Då detta spordes till Orknöarne, togos bröderne Sumarlid, Bruse och Einar till Jarlar och delade landet i tre delar sig emellan. Thorfin Sigurdsson, war fem år gammal, då Sigurd Jarl stupade. När Skotske Konungen fick höra Jarlens död, gaf han Thorfin, sin frände, Katanäs och Söderland samt tillika Jarlsnamn: han satte ock män till att styra riket med honom. Thorfin Jarl war, redan då han uppwärte, tidigt mogen i all manlig idrott: han war stor och stark, men ful; och då han blef äldre, wisade det sig, att han war en häftig, hård och grym, dock ganska klok man. Derom säger Arnot Jarla-skald:

Land att wärja och intaga,
Skapad war den hugstarke:

Hur-

Hurtigare än Einars broder,
Ingen man under molnhwalfwet fanns..

100. Cap.

Om Einar Jarl och Bruse Jarl.

Bröderne Einar och Bruse woro olika i skaplynne. Bruse war ganska saktmodig och fredlig, wis, wältalig och wänsäll. Einar war styfsinnt, fåordig, oblid, häftig, girig och en stor krigare. Sumarlid liknade Bruse i skaplynne: han war äldst, lefde kortast af bröderne och blef sotdöd. Efter hans död gjorde Thorfin anspråk på sin lott af Orknöarne. Einar swarade, att Thorfin hade Katanäs och Söderland, hwilket Rike Sigurd Jarl, deras fader, förut ägt; och sade han det wara mycket större, än tredjedelen af Orknöarne, samt wille icke tillåta Thorfin någon delning. Men Bruse å sin sida biföll delningen; och will jag, sade han, icke fika efter att hafwa mer, än den tredjedel af landet, som jag äger med rätta. Då lade Einar under sig twå lotter af Öarne, samt blef mäktig och manstark: han war ofta om somrarne i härnad, och uppbodade mycket folk af landet; men Wikingsfärderne woro stundom föga båtande. Bönderne började då ledsna wid detta beswär; men Jarlen höll fort att med stränghet yrka alla pålagor, och tillät ingen att motsäga honom i denna sak. Einar Jarl war en ganska öfwermodig man. I hans Rike blef dyr tid af de beswär och kostnader, som bönderne pålades; men i den del af landet, som Bruse hade, war stor ymnighet och lugn: han war ock af bönderne mycket älskad.

101. Cap.

101. Cap.

Om Thorkel Amundsson.

En mäktig och rik man het Amund: han bodde på Kroßs i Sandwik å Löpandenäs. Hans son het Thorkel; och war den förträffligaste man på Orknöarne. Amund war ganska wis och mest ansedd i landet. Det hände en wår, att Einar Jarl uppbodade folk, som han wär wan; men bönderne knorrade mycket deröfwer, framburo saken för Amund och budo honom tala för dem hos Jarlen. Han swarade: Jarlen är obeweklig; och lärer det icke hjelpa, att bedja honom om detta. Än är wänskapen emellan mig och Jarlen god, som saterne nu stå; men mig synes wådligt, om wi blifwa oense, med det lynne wi båda hafwa: och will jag mig härmed icke befatta. Sedan talade de med Thorkel: han hade ej eller lust dertill, men lofwade dock omsider, emedan de äggade honom. Amund tyckte honom hafwa för hastigt lofwat. Då Jarlen höll Ting, talte Thorkel å böndernes wägnar, bad honom lindra pålagorne och framställde folkets nöd. Jarlen swarade fogligt och sade, att han skulle göra mycket affeende på Thorkels ord. Jag hade ärnat (tillade han) att taga sex skepp af landet; men nu skall jag icke taga mer än tre: dock kom du, Thorkel, icke oftare fram med slika böner. Bönderne tackade Thorkel mycket för hans bistånd. Jarlen for i Wiking, och kom åter om hösten. Wåren derefter gjorde han samma uppbod, som han wat wan, och hade Ting med folket: då talade Thorkel å nyo och bad Jarlen skona bönderne. Jarlen swarade nu med wrede, att böndernes willkor denna gång skulle förwärras genom Thorkels förbön; och blef

han

han så häftig och ond, att han sade, det de, en annan wär, icke båda skulle helbregda träffas på Tinget, och slöt sedan detta Ting. När Amund fick weta hwad Thorkel och Jarlen hade talt med hwarandra, bad han Thorkel fara bort; och reste denne öfwer till Katanäs, till Thorfin Jarl. Thorkel war sedan länge der och uppfostrade Jarlen, medan denne war ung: han blef sedan kallad Thorkel Fostre, och war en ansedd man.

102. Cap.

Jarlarnes förlikning.

Flere woro de mäktige män, som lemnade sina odalgods och flydde från Orknöarne, för Einar Jarls öfwermakt; och begåfwo sig de fleste öfwer till Katanäs, till Thorfin Jarl; men somlige flydde från Orknöarne till Norrige, och några till åtskilliga andra länder. När Thorfin Jarl blef fullwäxt, sände han bud till sin broder Einar, och begärde af honom det rike, som han trodde sig äga på Orknöarne; och war det en tredjedel af Öarne. Men Einar Jarl war icke böjd att minska sitt rike. När Thorfin sporde det, uppbodade han krigshär af Katanäs och for ut till Öarne. Då Einar Jarl fick weta detta, samlade han här och ärnade att wärja landet. Bruse Jarl samlade ock folk, for bröderne till mötes och bar förlikningsord emellan dem. Den förening blef gjord, att Thorfin skulle hafwa tredjedelen af Orknöarne, hwilken han ägde med rätta; men Bruse och Einar lade sina lotter tillsamman; och skulle Einar ensam råda öfwer båda. Om en af dem dödde, så skulle den,

le den, som långre lefde, få landet efter honom. Dock syntes detta fördrag icke jemnlikt; ty Bruse hade en son, som het Ragnwald, men Einar war sonlös. Sedan satte Thorfin Jarl sina mån att styra det rike, som han hade på Orknöarne; men han sjelf war mest på Katanås. Einar Jarl war, som oftast, om somrarne i hårnad omkring Irland, Skotland och Bretland.

103. Cap.

Eywind Urarhorns dråp.

Det hände en sommar, då Einar Jarl hårjade på Irland, att han stridde i Ulfreksfjärden med Konofoger, Irländarnes Konung, led stort nederlag och förlorade mycket folk, såsom förr år sagdt. Sommaren derefter for Eywind Urarhorn westan från Irland, och årnade sig till Norrige; men som wädret war stormigt och sjögången gjorde hafwet osegelbart, wände han in till Asmundswiken och låg der någon tid, qwarhållen af stormen. När Einar Jarl sporde det, höll han dit med mycket folk, tog Eywind och låt dråpa honom, men gaf de flesta af hans mån frid: desse foro, om hösten, öster till Norrige, kommo till Konung Olof och berättade honom Eywinds dråp. Konungen swarade ej mycket derpå; dock märktes det, att han ansåg denna manskada stor och sig till mycken saknad; och war han mestadels fåtalig, når något gick emot hans sinne. Thorfin Jarl sände Thorkel Fostre ut till Orknöarne, för att hemta hans skatter. Einar tillråknade Thorkel mycket, att Thorfin wäckt

anspråk

anspråk på Harne. Thorkel for derföre skyndsamt ifrån Harne, öfwer till Katanäs, och berättade för Thorfin Jarl, att han fått weta, det Einar årnat honom döden, om hans fränder och wänner icke hade lemnat honom underrättelse derom. Nu må jag, sade han, antingen så möta Jarlen, att någon förändring blifwer oß imellan, eller ock fara längre bort och dit hans öfwerwälde icke sträcker sig. Jarlen rådde Thorkel att fara öster åt Norrige, till Konung Olof. Du mände, sade han, blifwa mycket ansedd, hwart du kommer, ibland förnäma män; men jag känner ditt och Jarlens lynne, att I icke länge skolen styra Eder wrede. Då gjorde Thorkel sig färdig, och for om hösten till Norrige, och sedan till Konung Olof; han war der öfwer wintren hos Konungen i stor ynnest. Denne samtalade mycket med Thorkel, och ansåg honom för en wis och ganska förträfflig man, som han ock war. Konungen märkte af hans tal, att han hade ganska olika omdömen om Jarlarne, och war Thorfins stora wän, men lastade mycket Einar Jarl. Bittida på wåren sände Konung Olof skepp, westerut öfwer hafwet, till Thorfin Jarl, med det budskap, att Jarlen skulle komma österut till honom. Jarlen uppsköt icke denna resa; ty wänskaps-försäkran åtföljde budskapet.

104. Cap.

Einar Jarls dråp.

Thorfin Jarl for öster till Norrige och kom till Konung Olof, blef der wäl emottagen, och dröjde qwar långt inpå som-

sommaren. Då han giorde sig färdig att segla westerut, gaf Konung Olof honom ett stort och godt långskepp med allt tillbehör. Thorkel Fostre beredde sig då att fara med Jarlen; och gaf denne honom det skepp, som han hade haft med sig westanifrån om sommaren. Konungen och Jarlen åtskiljdes med stor wänskap. Thorfin Jarl kom om hösten till Orknöarne. När Einar Jarl sporde det, hade han mycket folk och låg på sina skepp. Bruse Jarl for då till båda bröderne och medlade frid emellan dem; och kom det åter derhän, att de förliktes samt befästade det med ed. Thorkel Fostre skulle wara i sämja och wänskap med Einar Jarl; och blef det sagdt, att de skulle göra gästebud åt hwarandra, och att Jarlen först skulle besöka Thorkel i Sandwik. När Jarlen war der i gästebud, undfägnades han på det bästa, men war icke glad. Der war ett stort rum med dörrar på båda ändarne. Den dag, Jarlen skulle fara bort, skulle ock Thorkel resa med honom till gästebud. Thorkel sände män förut, att bespeja den wäg de ärnade färdas. Då spejarne återkommo, sade de Thorkel, att de funnit tre bakhåll; och tro wi, tillade de, att swek månde wara derunder. När Thorkel sporde detta, drog han ut på tiden med res-anstalterne och hemtade sina män till sig. Jarlen bad honom göra sig färdig och sade, det tid wore att rida. Thorkel swarade, det han hade mycket att beställa, samt gick stundom ut och stundom in. Eld war på golfwet; och kom Thorkel in genom den ena dörren samt efter honom en man, som het Hallward, en Isländare från Österfjärdarne: denne tillstängde dörren efter sig. Thorkel gick emellan elden och det ställe, der Jarlen satt. Är du icke ännu

redo?

redo? frågade Jarlen. Nu är jag redo, swarade Thorkel, och högg så till Jarlen i hufwudet; hwarpå denne störtade till golfwet. Då sade Isländaren: Aldrig såg wärre rådlöshet, än att I icke dragen Jarlen ur elden; och stötte derpå till med en stör, som han satte under Jarlens nackeben, och ryckte honom upp på bänken. Thorkel och hans följeslagare gingo båda hastigt ut, genom en annan dörr, än den, genom hwilken de gått in: der utanför stodo Thorkels män i full rustning. Jarlens män togo honom; och war han då redan död; men alla stodo handfallne, så att ingen kunde hämnas. Dertill kom, att detta skedde hastigt och icke någon wäntade en dylik gerning af Thorkel; ty de trodde alla, att så skulle förhålla sig, som förut sades, att wänskap war emellan Jarlen och Thorkel. De fleste derinne woro ock wapenlöse, samt många redan förut Thorkels goda wänner; och instämde detta med ödet, som beskärt Thorkel ett längre lif. Då Thorkel kom ut, woro hans män icke färre än Jarlens. Thorkel for då till sina skepp, och Jarlens män drogo sina färde. Thorkel seglade genast samma dag bort, och österut på hafwet. Detta skedde efter wintrens början; och kom han lyckeligen till Norrige, samt for, som skyndsammast, till Konung Olof, som tog wäl emot honom. Konungen berömde denna gärning; och war Thorkel hos honom öfwer wintern.

105. Cap.

Konung Olofs och Bruse Jarls fördrag.

Efter Einar Jarls fall, tog Bruse Jarl den lott af landet, som Einar förut haft; ty det hade hunnit till många

måns

måns wetskap, med hwad wilkor bröderne, Einar och Bruse, öfwerenskommit om sina besittningar. Men Thorfin ansåg rättast, att han och Bruse hade hwar sin hälft af Öarne; dock behöll Bruse den wintern de twå lotterne. Wåren derpå fordrade Thorfin del af landet, och wille hafwa hälften emot Bruse; men denne gaf icke bifall dertill. De höllo Ting och stämmor om denna sak. Deras männer sökte då att bilägga den; men det blef derwid, att Thorfin sade sig icke wara nöjd med något annat, än att hafwa hälften af Öarne, och tillade, att Bruse icke behöfde mer, än en tredjedel, med det skaplynne, som han hade. Bruse swarade: jag nöjdes med, att åga den tredjedel af landet, hwilken jag tog i arf efter min fader; och icke gjorde någon anspråk derpå; men nu hafwer jag fått den andra tredjedelen i arf efter min broder, genom rätt öfwerenskommelse. Faslån jag nu icke måktar att hålla delo med dig, broder, will jag heldre söka annan utwäg, än affäga mig riket, i det skick saken nu är. Dermed slutade de sitt samtal. När Bruse såg, att han icke ågde styrka att stå jemnfötes med Thorfin (icke war honom wuxen), emedan denne hade mycket större Rike och understöd af Skotlands Konung, sin moderfader, tog han det råd, att fara ur landet, österut, till Konung Olof, och hade med sig sin son Ragnwald, som då war tio år gammal. Då Jarlen träffade Konungen, tog denne wäl emot honom. Jarlen bar fram sitt ärende, sade Konungen hela förhållandet emellan honom och hans broder, samt bad Konungen bistå honom, så att han kunde behålla sitt rike, och erböd deremot sin fullkomliga wänskap. Konungen swarade, och sade först, att Konung Harald Hårfager tillegnat

sig

all Odal på Orknöarne; och hade Jarlarne sedan beständigt haft landet i förläning, men aldrig till egendom. Bewis derpå är, tillade han, att då Erik Blodöx och hans söner wistades på Orknöarne, woro Jarlarne dem undergifne; och när Olof Tryggwason, min frände, kom dit, då blef Sigurd Jarl, din fader, hans man. Nu hafwer jag tagit hela arfwet efter Konung Olof, och will jag förelägga dig det wilkor, att du blifwer min man: då will jag gifwa dig Öarne i förläning; och skola wi sedan försöka, då jag lemnar dig mitt bestånd, om icke det bättre skall komma dig till gagn, än Skotska Konungens hjelp, din broder Thorfin. Will du icke antaga detta wilkor, skall jag dock söka förskaffa mig de besittningar och den odal, som mina fränder och förfäder ägt der i wester. Dessa ord förde Jarlen sig till sinnes och sade dem för sina wänner, samt frågade dem till råds, hwad han skulle swara; om han på detta sätt skulle göra öfwerenskommelse med Konung Olof och blifwa hans man. Det är osäkert, tillade han, hwad min lott månde blifwa, då wi skola åtskiljas, om jag swarar nej; ty Konungen har gifwit tillkänna det anspråk, han gör på Orknöarne: med hans tilltagsenhet, och sedan wi äro hitkomne, må det kosta honom litet, att göra med oss, som han will. Fastän Jarlen tyckte swårigheter wara på båda sidor, walde han dock, att lemna allt, både sig och sitt rike, i Konungens wåld. Konungen emottog då af Jarlen makt och wälde öfwer alla Jarlens arfländer; och blef Jarlen hans man, samt bekräftade det med ed.

106. Cap.

106. Cap.

Jarlarnes fördrag med Konung Olof.

Thorfin Jarl sporde, att Bruse, hans broder, farit öster ut till Konung Olof, att söka bistånd af honom; men emedan Thorfin förut warit hos Konung Olof och wunnit hans wänskap, trodde han sig der äga allting wäl förberedt, och wißte, att hans sak hade, hos Konungen, många beforodrare; dock wänkade han, att få ännu flere, om han sielf kom dit. Thorfin Jarl tog då det beslut, att, som skyndsammast, göra sig färdig, och for öster till Norrige, förmodande, att Bruse icke skulle komma långt före honom, och Bruses ärende icke afgöras, innan Thorfin träffade Konungen. Men det hade annorlunda tillgått, än Jarlen tänkte; ty då Thorfin kom till Konung Olof, war dennes och Bruse Jarls förening till alla delar slutad och afgiord. Thorfin Jarl wißte ej eller, förr än han kom till Konung Olof, att Bruse hade uppgifwit sitt rike. Så snart nu Thorfin Jarl och Konung Olof träffades, wäckte Konungen samma anspråk på wäldet öfwer Orknöarne, som han framställt för Bruse Jarl, och begärde af Thorfin, på lika sätt, att han skulle lemna Konungen den del af landet, som han förut ägt. Jarlen swarade wäl och saktmodigt på Konungens tal, och sade, att han ansåg Konungens wänskap mycket wigtig för sig. Om I, Herre, tillade han, tron Eder behöfwa mitt bistånd emot andra Höfdingar, så hafwen I det tillförne fullt förtjent; men mig höfwes icke, att gifwa mig under Eder; ty jag är redan förut Skotske Konungens Jarl och hans undersåte. Då Konungen

fann

undflykter i Jorlens swar på den fordran, Konungen hade yppat, sade han: om du, Jarl, icke will blifwa min man, så gifwes det en annan utwäg, att jag sätter öfwer Orknöarne den man, jag will; men då åskar jag, att du förbinder dig med ed, att icke göra anspråk på deßa länder, och låter honom wara i frid, som jag sätter öfwer öarne. Men antager du intetdera af deßa wilkor, så månde den, som öfwer Länderne råder, tro sig hafwa ofrid att wänta af dig; och må dig då icke underligt synas, om lika betalas med lika. Jarlen swarade, och bad Konungen gifwa honom tid att betänka detta mål: Konungen giorde så och lemnade Thorfin råderum, att öfwerlägga om saken med sina män. Sedan begärde Jarlen uppskof till följande sommaren, och wille först fara wester ut öfwer hafwet; emedan hans rådgifware woro hemma, och han sielf war oerfaren, för sin ungdoms skuld; men Konungen tillsade honom, att strax wälja. Thorkel Fostre war då hos Konung Olof: han sände lönligen bud till Thorfin Jarl och bad honom, ehwad han hade i sinnet, dock icke föresätta sig, att denna gång skiljas wid Konung Olof, utan att de woro förlikte, då han nu hade kommit i Konungens händer. Af dylika warningar tyckte Jarlen sig se, det bästa utwägen wore, att låta Konungen råda i denna sak; och fann han det ej förmånligare, att sielf icke äga någon förhoppning om sitt fäderne-arf, utan förbinda sig med ed, att de, som icke woro burne till Riket, skulle få behålla det i frid. Emedan han war osäker om han kunde komma undan, walde han, att gifwa sig under Konungen och blifwa hans man, likasom Bruse hade giort. Konung Olof fann, att Thorfin war mycket storsinntare än

Bruse,

Bruse, och mindre fördrog detta twång; derföre trodde han ej Thorfin så wäl, som Bruse. Konungen förstod ock, att Thorfin kunde anse sig hafwa biständ att wänta af Skotska Konungen, om han bröt detta fördrag. Han förnam, genom sin klokhet, att Bruse trögt ingick i alla förbindelser, och lofwade endast det, han ärnade hålla. Men hwad Thorfin beträffade, antog han lätt alla wilkor, så snart han beslutat hwilken utwäg han ärnade wälja, och gjorde inga inwändningar emot det, som Konungen först yrkade. Derföre mißtänkte Konung Olof, att Jarlen torde rygga en del af förlikningen.

107. Cap.

Thorfin Jarls bortresa och förlikning med Thorkel.

När Konung Olof i sitt sinne hade öfwerwägat hela denna sak, lät han blåsa till allmän stämma och ditkalla Jarlarne. Då sade Konungen: mitt fördrag med Orknö-Jarlarne will jag nu kungöra för folket. De hafwa medgifwit mig wäldet öfwer Orknöarne och Hialtland, samt båda blifwit mina män och stadfästat allt detta med ed: nu will jag gifwa dem deßa länder i förläning, åt Bruse en tredjedel och åt Thorfin en annan tredjedel, såsom de förr haft. Men den tredjedel, som Einar Rångmunn innehade, dömmer jag wara fallen i min ägo, för det att han drap Eywind Urarhorn, min Hofman, stallbroder och goda wän; och will jag förordna om denna del af landet, efter som mig godt synes. Det will jag ock afgöra med eder bröder, mina Jarlar, att I tagen förlikning

af

Thorkel Amundsson, för eder broder Einars dråp; och will jag att denna sak ställes under min dom, om I dertill samtycken. Härmed gick det, som med allt annat, att Jarlarne jakade till hwad Konungen sade. Thorkel steg derpå fram och underkastade detta mål Konungens dom; och slutades så Tinget. Konungen ålade så stora böter för Einar Jarl, som för tre Länshöfdingar; men emedan Einar sielf gifwit anledning till dråpet, skulle tredjedelen af böterne förfalla. Thorfin Jarl bad sedan Konungen att få resa bort; och så snart han fick tillstånd dertill, gjorde han sig, som skyndsammast, färdig. När Jarlen war redo, hände det en dag, då han drack på skeppet, att Thorkel Amundsson oförwarande kom fram till honom, lade sitt hufwud i Jarlens knå, och bad honom göra dermed hwad han wille. Jarlen sporde, hwarföre Thorkel bar sig så åt, och tillade: wi äro redan förlikte män, enligt Konungens dom; statt du upp, Thorkel. Han gjorde så och sade: den förlikning, som Konungen gjort, må gälla emellan mig och Bruse; men hwad dig angår, skall du ensam råda. Fastän Konungen tillåtit mig, att behålla min egendom och wistas på Orknöarne, känner jag dock ditt skaplynne, Jarl, att mig blifwer orådligt, att wara på Öarne, med mindre jag får din wänskapsförsäkran; och will jag lofwa dig, sade han, att aldrig komma till Orknöarne, ehwad Konungen än må säga derom. Jarlen teg en stund, men tog omsider till orda, sägande: will du heldre, Thorkel, att jag skall döma i wår sak, än följa Konungens dom, så må det wara en början till wår förlikning, att du far med mig till Orknöarne, blifwer hos mig och icke skiljes från mig, utan mitt lof och tillstånd; du skall ock wara skyldig att wärja mitt

land

land och utföra allt, hwad jag will låta dig göra, så länge wi båda äre i lifwe. Thorkel swarade: Det skall stå i Edert wåld, Jarl, likasom allt annat, hwad på mig beror. Derefter gick han fram och gaf Jarlen sin försäkran på allt, hwad denne yrkade. Jarlen sade, att han sedan skulle tala om böterne, men tog nu ed af Thorkel. Denne beredde sig nu strart att resa med Jarlen, som for bort så snart han war färdig; och sedermera sågo Konung Olof och han aldrig widare hwarannan.

108. Cap.

Bruse Jarls bortresa.

Bruse Jarl blef qwar efter, och lagade sig så småningom till resan. Innan han for bort, hade Konung Olof samtal med honom, och sade: det synes mig, Jarl, att jag i dig månde hafwa en trogen man der westan om hafwet; ty will jag, att du skall råda öfwer twå tredjedelar af landet, som du förut gjort, och icke wara en mindre ansedd eller mäktig man, sedan du blifwit mig undergifwen, än du förut wär; och will jag befästa din trohet dermed, att din son Ragnwald blifwer qwar här hos mig. Jag ser, att du då wäl må kunna behålla i frid, för din broder Thorfin, hwad ditt är med rätta, när du hafwer mitt bistånd och twå lotter af landet. Bruse upptog med tacksamhet, att han fick twå lotter, i stället för blott ena tredjedelen. Han dröjde sedan en liten tid, innan han for bort, och kom om hösten wester till Orknöarne. Bruses son Ragnwald blef qwar i Norrige hos Konung Olof:

han

han war en ganska skön man, med stort hår och gult som silke, blef tidigt stor och stark, samt war utmärkt, både för klokhet och höfwiskt umgänge; han wistades sedan länge hos Konungen. Om detta talar Ottar Swarte i den wisa, han gjorde om Konung Olof:

Som dina undersåter, ädle Furste,
(Öfwer goda Sköldungars folk
Manligt du herrskar)
Äro Hjaltländingarne kände.
Aldrig war på Jorden, i Öster (Norrige),
Stridbråde, någon Konung,
Som de westliga Öar under sig twang,
Innan du dem fick.

109. Cap.

Om Bruse Jarl och Thorfin Jarl.

Då Bröderne Thorfin och Bruse kommo wester till Orknöarne, tog Bruse twå lotter af landet att råda öfwer, och Thorfin en tredjedel: denne war beständigt å Katanäs och på Skotland, men satte sina män öfwer Öarne. Bruse hade då, ensam, landwärnet för Öarne; och på den tiden war landet mycket utsatt för plundring; ty Nordmän och Danskar härjade starkt i wester-wiking, samt kommo ofta till Orknöarne, antingen de foro från öster eller wester, och togo byte på Näsen. Bruse förebrådde sin broder Thorfin, att han inga krigsomkostningar widkändes för Hjaltland eller Orknöarne; men dock

hade

hade alla skatter och utskylder för sin lott. Då erböd Thorfin honom det wilkor, att Bruse skulle hafwa en tredjedel af Öarne, men Thorfin twå tredjedeler, och denne ensam wärja landet, för bägges räkning; och änskönt detta byte icke skedde då strax, säges dock i Jarla-sagan, att det gick i fullbordan, så att Thorfin hade twå lotter, men Bruse den tredje, när Knut den Rike hade lagt under sig Norrige, och Konung Olof war faren ur landet. Thorfin Jarl Sigurdsson hafwer warit den ypperste Jarl på Öarne och haft det största wälde af alla Orknö-Jarlarne: han ägde Hjaltland, Orknöarne och Söderöarne samt ett stort rike på Skotland och Irland. Så qwad Arnor Jarla-Skald:

Under den Gifmilde lydde
Hela skaran, från Thursa-skär
Allt till Dublin: i sanning jag säger,
Hwad folk för Thorfins ansägs.

Thorfin war en ganska stor stridsman: han tog Jarlsdömet fem år gammal, styrde det mer än sextio år, och blef fotdöd i Harald Sigurdssons sista dagar. Bruse afled i Knut den Rikes tid, kort efter Olof den Heliges fall.

110. Cap.

Om Harek från Thiotto.

Nu komma twänne berättelser; och skall der widtagas, som förut blef afbrutit, då det sades, att Konung Olof Haraldsson hade gjort frid med Olof Swea-Konung, och att Konung

Olof

Olof den sommaren for norr till Trondhem. Han hade då warit Konung i fem år. Följande hösten beredde han sig wintersäte i Nidaros, och blef der öfwer wintren. Då war Thorkel Fostre Amundsson hos Konung Olof, som förr är skrifwit. Konungen efterspordе då noga, huru Christendomen hölls i Landet, och fick höra, att den icke hölls, så snart man kom norr ut till Halogaland, samt det mycket fattades, att wål stode till i Nömedalen och inre Trondhem. En man het Harek, Eywinder Skaldaspillers son. Han bodde på den Ö, som kallas Thiotto och ligger i Halogaland. Eywinder hade icke warit mycket rik, men war ättstor och en ypperlig man. På Thiotto bodde i början många småbönder; och köpte Harek der först en gård, som ej war mycket stor, hwarest han bosatte sig. Men innom få år, hade han bortskaffat alla bönder, som der förut waro, så att han ensam ägde hela Ön, och bygde då derstädes en stor hufwudgård. Harek blef snart ganska rik: han war mycket wis och driftig, hade länge haft stort anseende ibland Höfdingarne och war i frändskap med Norriges Konungar; derföre hade Harek blifwit mycket ärad af dem, som rådde öfwer Landet. Gunhild, Hareks fadermoder, war dotter af Halfdan Jarl och Ingeborg, Harald Hårfagers dotter. Harek hade redan hunnit till en hög ålder, då detta skedde, och war den mest ansedde man på Halogaland: han hade redan länge haft handeln med Finnarne och warit Konungens Höfding i (Finn=) Marken, stundom ensam, stundom gemensamt med andra. Han hade icke besökt Konung Olof; men bud och sändemån hade gått dem emellan och allt wänskapligen aflupit. Den winter, då Konung Olof war i Nidaros, foro åter sändebud

emellan

emellan Konungen och Harek från Thiotto. Konungen kungjorde då, att han sommaren derefter årnade resa norr till Halogaland, och widare till norra Landsändan: men Haleyerne (Halogaländarne) gjorde sig olika tankar om denna färd.

111. Cap.

Om Haleyerne.

Konung Olof gjorde sig, nu om wåren, resfärdig med fem skepp, och hade nära trehundrade män. Då han war redo, började han sin färd norr utmed landet, och när han kom till Naumdäla-Fylke, stämde han Ting med bönderne. Han blef då tagen till Konung på hwarje Ting. Han lät ock der, som annorstädes, uppläsa de lagar, hwarigenom han befalde männerne der i landet, att hålla Christendomen, och stadgade förlust af lif, lemmar eller egendom, för hwar och en, som ej wille underkasta sig Christen lag. Konungen pålade många män stora straff, dem han lät lika öfwergå rika och fattiga, och skiljdes på det sätt från hwarje Härad, att folket lofwade hålla den heliga tron. De fleste mäktige män och många rika bönder gjorde gästebud åt Konungen. Så for han norr ut ända till Halogaland. Harek på Thiotto gaf Konungen gästebud; och war der ganska mycket folk samt gästebudet öfwermåttan präktigt. Harek blef då Länshöfding; och gaf Konung Olof honom de förläningar, som han förut haft af landets fordna Höfdingar.

Cap.

112. Cap.

Om Asmund Granketils son.

En man het Grankel eller Grankettil, en rik bonde och då temligen till ålders kommen, men i sina unga dagar hade han farit i Wiking och warit stor krigsman: han war den tiden en ganska skicklig man i alla stycken, som till idrotter hörde. Hans son het Asmund, och war till alla delar lik sin fader, eller snarare något öfwer honom. Det war mångas sägen, att han, i skönhet, styrka och idrotter, warit den tredje mest utmärkte man i Norrige; men, såsom de förste, nämndes Konung Håkan Adalstens Fostre och Olof Tryggwason. Grankettil böd Konung Olof till gästebud: detta gästebud war ganska wäl tillredt; och wid bortresan gaf han Konungen stora wängåfwor. Konungen bad Asmund fara med sig och lade dertill många ord; Asmund trodde, att han ej borde stöta ifrån sig sin egen lycka, beredde sig att resa med Konungen, blef sedan hans man och kom i stor kärlek hos honom. Konung Olof dwaldes största delen af sommaren i Halogaland, for till hwarje Tingslag och christnade allt folket. Då bodde Thorer Hund i Bjarkö: han war den mäktigaste man der i norr och blef äfwen Konung Olofs Länshöfding. Många mäktiga bondesöner från Halogaland gåfwo sig nu i Konungens följe. Då det led fram på sommaren, kom Konungen tillbaka nordan ifrån, och wände in åt Trondhem till Nidaros, der han sedan wistades öfwer wintren. Samma winter kom Thorkel Fostre westan ifrån Orknöarne, efter att hafwa

dräpit Einar Jarl Rångmunn. Den hösten war dyr tid på säd i Trondhem; men förut hade länge warit god årswärt. Swår tid war i hela norra delen af Riket, och ju längre norr ut, ju swårare; men öster i landet war ymnighet på säd, och lika så uti Upplanden. Folket i Trondhem kom det till nytta, att de hade mycken gammal säd.

113. Cap.

Om Trondernes offer.

Samma höst blef Konung Olof den tidning sagd från inre Trondhem, att bönderne der haft stora gästebud wid wintrens början, och att der warit ett starkt drickande. Man berättade äfwen Konnngen, att alla minnesskålar der signades åt Asarne, efter gammal sed, samt tillade, att nöt och hästar blifwit slaktade, Gudarnes altare bestrukne med blod, och offer sålunda hållne, med förkunnande, att det skedde för bättre årswärt, emedan alla tyckte det wara ögonskenligt, att Gudarne wredgades, derföre att Haleyerne gått öfwer till Christendomen. När Konungen sporde detta, sände han män inåt Trondhem och stämde till sig wißa bönder, dem han sjelf nämnde. En man het Ölwer på Eggia; han kallades efter den gård, han bodde på: han war mäktig och ättstor, samt blef hufwudman för dem, hwilka, å böndernes wägnar, foro till Konungen. Då de kommo dit, anförde Konungen mot bönderne ofwannämnde beskyllningar. Ölwer swarade å deras wägnar, och sade, att de den hösten ej haft några gästebud,

utom

ukom fina gillen eller dryckeslag samt några wänskaps-målti-
der. Men hwad de ordasätt angår, killade han, som Eder är sagt, att wi Tronder skulle bruka, när wi dricka, så weta alla förständiga män att taga sig tillwara för slikt tal; dock kan jag icke swara för hwad dåraktige och druckne säga. Ölwer war snäll och djerf i sitt tal: han förswarade bönderne emot alla deßa beskyllningar. Slutligen sade Konungen, att Tronderne sjelfwa månde bära wittnesbörd för sig, huru rättrogne de woro. Bönderne fingo sedan lof att fara hem; de reste ock så snart de woro färdige.

114. Cap.

Om In-Trondernes offer.

Sedan om wintren blef Konungen sagdt, att In-Tronderne talrikt församlat sig på Möre, och der wid midwintren gjorde stora offer för frid och god winter. När Konungen trodde sig förwißad härom, sände han män och budskap inåt Trondhem och stämde bönderne till staden (Nidaros) samt utnämnde dertill de män, hwilka honom syntes klokast. Bönderne samtalade och rådslogo sig emellan om detta budskap; och woro de minst willige att resa, som förut om wintern hade farit: dock förmåddes Ölwer till färden, genom alla böndernes bön. När han kom ut till staden, begaf han sig strax till Konungen; och började de tala med hwarandra. Då anförde Konungen samma beskyllningar emot bönderne, att de hade haft midwinters-offer. Ölwer swarade, att Bönderne woro

woro oskyldige i denna sak: wi hålle, sade han, endast Julgästebud och, widtomkring i häraderne, samdryckeslag; men bönderne bereda icke så knappt deras Julgästebud, att ju mycket blifwer öfwer; och detta drack man, Herre, länge derefter. På Möre är en hufwudgård och stora hus, samt en widsträckt bygd (bebodt land) deromkring; och tycka männen det wara en glädje, att der dricka, många tillsamman. Konungen swarade ej mycket, och war ganska förtörnad; ty han trodde sig weta annat, som sannare war, än hwad nu föregafs. Konungen bad bönderne fara tillbaka: jag lärer nog, sade han, få weta sanningen, fastän I nu döljen den, och skolen I då icke kunna säga emot; men huru det hittils må hafwa warit, så gören slikt icke oftare. Bönderne foro åter hem, samt omtalade huru resan hade aflupit, och att Konungen war ganska wred.

115. Cap.

Ölwers på Eggia dräp.

Konung Olof höll ett stort gästebud wid Påsk, och hade till gäster många stadsboar och äfwen bönder: men efter Påsk lät han sätta ut sina skepp samt bära dit tackel och åror, lät tiljda, tälta och utrusta fartygen, samt lät dem ligga så tillredde wid Bryggorne. Straxt efter Påsk sände Konung Olof män till Weradal. En man, het Thorald, Konungens gårdsfogde, som förestod hans gård på Haug; till honom lät Konung Olof sända bud, att han, som skyndsammast, skulle komma till

till Konungen. Thorald uppsköt icke denna resa, utan for strart till staden med sändemännen. Konungen kallade honom då till enskilt samtal, och sporde, huruwida det wore sannt, som honom blifwit sagdt om In-Tronderernas seder; om så förhöll sig, att de återwändt till offren. Jag will, tillade Konungen, att du säger mig, som det är, och du wet sannast wara; du är skyldig att säga mig sanning, ty du är min man. Thorald swarade: Herre, det will jag först berätta, att jag flyttat hit till staden, mina twå söner, min hustru och alla mina lösören, som kunde medtagas. Om I wiljen weta sanningen af mig, skall det stå i edert wåld; men om jag säger Eder, som det är, då mågen I taga mig uti edert beskydd. Konungen sade: säg du sanningen om det, jag spörjer, och jag skall skydda dig, så att dig intet må skada. Då sade Thorald: det är att förtälja Eder sanningen, Konung, om jag skall säga, som det sig förehåller, att i Inre Trondhem är nästan allt folket hedniskt i sin tro, fast somlige äro döpte. Det är deras sedwana, att hafwa offer om hösten och då fira wintrens ankomst, sedan offra om midwintren och tredje gången om sommaren. Häri äro Öboarne, Sparbyggarne, samt Weradals och Skogns inwånare delaktige. Tolf män äro satte till föreståndare för Offerhögtiderne; och har Olwer nu i wår att hålla gästebudet: han är derföre mycket syßelsatt på Möre, dit man fört alla förnödenheter, som tarfwas till högtiden. Då Konungen fick weta sanningen, lät han blåsa tillsamman sitt folk och säga männen, att de skulle gå om bord. Konungen nämnde skeppsstyrmän och anförare för härskarorne, och sade huru mycket folk skulle wara på hwart skepp. Allt giordes då hastigt

hastigt redo: Konungen hade fem skepp och trehundrade män samt höll in efter fjärden. Winden war god och snäckorna gingo fort; men ingen tänkte, att Konungen så snart skulle komma dit in. Han kom om natten till Möre: en mannring slogs strax omkring husen; Ölwer blef tillfångatagen, och Konungen lät dräpa honom, jemte många andra män. Men Konungen tog alla gästebuds-anrättningarne, och lät flytta dem till sin skepp, tillika med allt godset, både husgeråd, kläder och kostbarheter, som folket hade ditfört, samt lät skifta det, såsom byte, emellan sina män. Han lät och hemsöka de bönder, som han trodde hafwa största del i deßa företag: somliga togos tillfånga och sattes i jern, somlige undkommo genom flykten, och från många blef deras gods borttagit. Konungen stämde sedan Ting med bönderne; och emedan han tagit så många mäktige män till fånga samt hade dem i sitt wäld, togo deras fränder och wänner det råd, att tillsäga Konungen lydnad; och gjordes ingen resning emot honom den gången. Han omwände der allt folket till rätta Tron, tillsatte lärare, samt lät bygga och inwiga kyrkor. Konungen dömde, att Ölwer skulle ligga ogild och tade under sig allt det gods, som denne hade ägt. Hwad de andre männen angick, som honom tycktes mest skyldige, lät han somlige dräpa, somlige stympa och någon drifwa ur landet; men af en del tog han gods. Konungen for sedan ut till Nidaros.

116. Cap.

Om Arnes Söner.

En man het Arne Thormodsson och hade Thora, Thorsten

Galges

Galges dotter, till äkta; deras barn woro: Kalf, Finn, Thorberg, Amund, Kolbjörn, Arnbjörn och Arne. Deras dotter het Raghnhild; hon war gift med Harek från Thiotto. Arne war Länshöfding, mäktig och ansedd samt Konung Olofs goda wän. Hans söner Kalf och Finn woro då hos Konung Olof i mycken ära. Den qwinna, som Ölwer på Eggia haft till hustru, war ung och skön, ättstor och rik; och ansågs det för ett ösweermättan godt gifte, att få henne till äkta; men hon berodde af Konungen. Ölwer hade med henne twå unga söner. Kalf Arnesson bad Konungen gifta denna qwinna med honom, och för wänskaps skuld, biföll Konungen det, samt gaf honom derjemte alla de ägodelar, som Ölwer hade haft. Konungen gjorde Kalf till Länshöfding och gaf honom Inre-Trondhem att styra. Kalf blef då en stor Höfding, och war en wis man.

117. Cap.

Konung Olofs färd till Upplanden.

Konung Olof hade då warit sju år i Norrige: den sommaren kommo till honom Jarlarne Thorfin och Bruse från Orknöarne; och tillägnade sig Konungen deßa länder, som förr är skrifwit. Samma sommar for Konung Olof genom båda Mörerna, och om hösten till Römsdalen; der gick han af sina skepp, och for sedan till Upplanden samt kom fram på Leßie. Han lät gripa alla de yppersta män både å Leßie och Dofre; och måste de antaga Christendomen, eller lida döden, eller fly

undan,

undan, om de kunde det. Men de, som antogo Christendomen, lemnade sina söner i Konungens händer, till gißlan för sin trohet. Konung Olof war några dagar på det stället, som het Borar å Leßie och tillsatte der prester. Sedan for han öfwer Orkadal och Liardal, och kom ned till det stället, som heter Stafabrecka; der rinner en Å, utefter dalen, som kallas Otta; på båda sidor om ån är en wacker bygd, hwilken heter Loar; och kunde Konungen se långsutåt hela bygden. Det är skada, sade han, att en så wacker bygd skall brännas, samt begaf sig ned i dalen med sitt folk; och woro de öfwer natten på en gård, som het Näs. Konungen tog sig der herbärge uti en loftsal, hwarest han sjelf sof; och står den än i dag, utan att sedan något derwid blifwit förändradt. Konungen war der i fem dagar, skar upp Tingbud och stämde till sig bönderne, både från Waga, Lom och Hedal, samt låt de ord medfölja, att de antingen skulle hålla slag med honom och låta sin bygd brännas, eller mottaga Christna Tron och gifwa honom sina söner i gislan. Sedan kommo de till Konungen, och gåfwo sig under honom; men somlige flydde söderut i Dalarne.

118. Cap.

Dala-Gudbrands Saga.

En man hafwer hetat Dala-Gudbrand, hwilken war liksom Konung öfwer Dalarne, men förde namn af Herse. Sigwater Skald jemnförde honom i makt och widsträckta länder med Erling Skialgsson; Sigwater qwad sålunda om Erling:

En

En annan, dig lik, jag känner,
Du, som Odens tafla (skölden) krossar;
Widt rådde männernes wårdare
(Gudbrand han het) öfwer landen.
Eder säger jag jemnlika tyckas,
Ormlägrets hatare (gifmilde) båda:
Han ljuger, drakfätets utdelare,
Den som påstår sig bättre wara.

Gudbrand hade en son, som här warder omtalad. Då Gudbrand fick höra, att Konung Olof war kommen till Loar och nödgade folket att antaga Christendomen, skar han upp budkafwel och stämde alla män i Dalarne till den gård, som heter Hundtorp, att der möta honom. De kommo ock alla; och blef det en öfwermåttan stor här; ty nära derintill ligger ett watten, som kallas Lögr; och kunde man fara dit, så wäl till sjös, som lands. Gudbrand höll Ting med dem på detta ställe, och sade, att en man som het Olof, war kommen till Loar: denne will, tillade han, befalla oß att antaga annan tro, än wi förut hafwa haft, och sönderbryta alla wåra Gudar, sägande sig hafwa en mycket större och mäktigare Gud; och är det ett underwerk, att jorden icke brister sönder under honom, eller att wår Gud låter honom längre gå, då han dristar slikt tala. Men jag wet, att om wi bära ut ur wårt Gudahus Thor, som står här på denna gård och alltid hielpt oß, och han får se Olof och deß män, då månde dennes Gud bortsmälta och warda till intet, tillika med honom sjelf och hans män. Då ropade bönderne, alla på en gång, att Olof aldrig skulle skulle slippa bort derifrån, om han kom till dem;

och icke lårer han töras fara långre söderut efter Dalarne, sade de. Sedan utsågo de sjuhundrade mån, hwilka skulle fara norr till Breida, för att speja. Höfding för denna hår war Gudbrands son, aderton år gammal; och med honom woro många andra ypperliga mån. De kommo till den gård, som heter Hof, hwarest de hörde omtalas Konung Olof, och woro der i tre dagar; dit kom till dem mycket folk, som hade flytt från Leßie, Lom och Waga, och icke wille underkasta sig Christna Tron. Men Konung Olof och Biskop Sigurd tillsatte lårare på Lom och Waga, innan de foro derifrån. Sedan drogo de öfwer Urgeröst, kommo ned till Uso, dröjde der öfwer natten och sporde, att en stor hår war samlad emot dem. Det (deras ankomst) sporde ock bönderne, som på Breida woro, och beredde sig till strid emot Konungen. När Konungen stod upp, hårklådde han sig, for söderut genom Suwallarne, och stadnade, icke förr ån han kom till Breida, der han såg för sig en stor hår, redo till strid. Sedan uppstållde Konungen sin hår i slaktordning, red sjelf främst, talade med bönderne och bad dem antaga Christna Tron. De swarade: du skall i dag få annat att göra, ån begabba oß; gåfwo till hårskri och slogo wapnen mot sina sköldar. Konungens mån lupo nu fram och skjöto med spjut: bönderne togo då strart till flykten, så att få stodo qwar. Gudbrands son blef tillfångatagen; men Konungen gaf honom frid samt hade honom med sig; och dröjde Konungen der i fyra dagar. Han sade då till Gudbrands son: far du nu tillbaka till din fader och såg honom, att snart månde jag töras komma. Denne for sedan hem och sade sin fader den swåra tidning, att de tråffat Konungen och

hållit

hållit slag med honom; men, tillade han, wår hår flydde strax i början, och jag blef tillfångatagen: Konungen gaf mig frid och bad mig säga dig, att han snart kommer hit. Nu hafwa wi icke mer, än twåhundrade män, af all den hår, som wi då hade att sätta emot honom; och råder jag dig, fader, att icke strida med denna man. Det kan jag höra, swarade Gudbrand, att all käckhet år slagen ur dig: i en ond stund reste du hemifrån och länge lärer man minnas denna din färd; du tror nu redan på de galenskaper, som den mannen far med, hwilhafwer gjort dig och ditt folk en stor nesa. Men natten derefter drömde Gudbrand, att en lysande man, från hwilken mycken skräck utgick, kom till honom och sade: din son drog ej med åra emot Konung Olof; men mycket mindre skall du winna, om du ärnar hålla slag med Konungen: sjelf skall du falla och allt ditt folk; och skola wargar släpa och korpar slita dig och Eder alla. Han blef mycket förfärad öfwer dena skräckfulla syn, och berättade den för Thord Istermage, som war Höfding öfwer Dalarne. Det samma hars äfwen för mig, swarade denne. Om morgonen läto de blåsa till Ting och sade, att dem syntes rådligt, att hålla möte med den Man, som kom nordanifrån med ny lära, och förnimma med hwad sanning han for. Sedan sade Gudbrand till sin son: du skall nu fara med tolf män till den Konung, som gaf dig frid; och skedde det så. Han for strax åstad, och mötte Konungen wid den gård, som het Lidstad. När de kommo inför Konungen, sade de sitt ärende, att bönderne wille hafwa Ting med honom, och göra stillestånd emellan Konungen och allmogen. Konungen lät sig detta wäl behaga; och stadfäste de stilleståndet, genom särskild öfwerens-

kom-

kommelse med honom, för den tid mötet warade. Sedan foro de tillbaka, med så förrättadt ärende, samt sade Gudbrand och Thord, att stillestånd war ingånget och bekräftadt genom särskild öfwerenskommelse. Efter träffningen med Gudbrands son hade Konungen farit till Lidsstad och dröjde der i fem dagar. Derefter for Konungen till bönderna och hade Ting med dem. Den dagen war mycket regn. Då Tinget war satt, stod Konungen upp och sade, att de på Leßie, Lom och Waga hade antagit Christna Läran, nedbrutit sina offerhus och nu trodde på den sanna Guden, som skapat himmel och jord och wet allting. Sedan satte Konungen sig ned; men Gudbrand swarade: icke weta wi, om hwem du talar; eller kallar du den Gud, som hwarken du eller någon annan ser? men wi hafwa en Gud, som hwar dag kan ses; dock är han icke ute i dag, emedan wädret är wått, och månde han Eder förfärlig och ganska wäldig synas: jag tror att han skall jaga Eder skräck i bröstet, om han kommer på Tinget. Men emedan du säger att eder Gud förmår så mycket, så låt honom nu göra att luften i morgon är molnfull, utan att det regnar; och må wi då råkas här. Konungen begaf sig sedan hem till herberget; och följde Gudbrands son med, såsom gißlan; men Konungen gaf dem en annan man i stället. Om qwällen, sporde Konungen Gudbrands son, huru deras Gud war gjord. Denne sade, att han war bildad efter Thor, hade en hammare i handen, war stor till wäxten och ihålig, samt att under honom war likasom en bänk, hwarpå han står då han är ute. Icke saknar han guld och silfwer på sig (tillade han); fyra kakor bröd gifwas honom dagligen och kött dertill. Sedan gingo de till sängs. Konungen wakade hela natten

ten och war stadd i sina böner. När det blef dag, gick Konungen i Messan, sedan till bords och slutligen till Tinget: wädret war sådant, som Gudbrand hade sagt. Då stod Biskopen upp, klädd i Chorkåpa, med Biskopsmössa på hufwudet och staf i handen, förkunnade tron för bönderne, sade dem många järtecken, som Gud hade gjort, och utförde wäl sitt tal. Thord Istermage swarade: mycket talar Horngumsen, som har staf i handen, ofwantill böjd såsom ett wädurshorn. Men emedan I, stallbröder, sägen, att eder Gud gör så många järtecken, så säg du honom, att han i morgon förmiddag låter blifwa klart wäder och solsken, och låtom oss då råkas här, samt antingen förlikas om denna sak eller hålla slag; men för denna gång må wi nu skiljas åt.

119 Cap.

Dala-Gudbrand döpes.

Kolbein Starke het en man, som war med Konung Olof och härstammade från Fjärdarne: han gick alltid så bewäpnad, att han war omgjordad med swärd och hade en stor klubba i handen. Konnngen sade till Kolbein, att han skulle stå närmast honom om morgonen. Sedan sade han till sina män: gån i natt dit, som böndernes skepp äro, och borren hål på dem alla, samt riden bort med deras hästar från gårdarne, der de wistas; och skedde det så. Men Konungen war hela natten stadd i böner och bad Gud, att han af mildhet och miskund wille gifwa denna bekymmersamma sak en god utgång. Då Messan war slutad och det led emot dagen, for Konungen till Tings.

När

När han kom på Tinget, woro somlige af bönderne anlände: då sågo de en ansenlig mängd bönder komma dit, bärande emellan sig en stor mannsbild, som öfwerallt lyste af guld och silfwer. När de bönder, som på Tinget woro, sågo det, sprungo de alla upp och bugade sig för detta widunder. Sedan sattes bilden midt på Tingswallen: på ena sidan suto bönderne, och på den andra Konungen och hans folk. Derefter uppstod Dala-Gudbrand och sade: hwar är nu din Gud, Konung; jag tror att han nu bär skägget lägre, och mig synes som ditt mod wore mindre, än förra dagen, äfwensom Horngumsens, hwilken i kallen Biskop, och som sitter hos dig; ty nu är wår Gud kommen, hwilken råder öfwer allt, och ser på Eder med skarpa ögon. Jag märker, att I nu ären betagne af fruktan och knapt wågen se upp: öfwergifwen derföre eder galenskap och tron på wår Gud, som hafwer all eder wälfärd i sina händer; och slutade Gudbrand sålunda sitt tal. Konungen sade derpå till Kolbein Starke, så att bönderne icke hörde det: om så händer, då jag talar, att bönderne se bort från sin Gud, gif du då honom ett slag med klubban, det mesta du förmår. Sedan stod Konungen upp och sade: mycket hafwer du talt till oß denna morgon och tyckes dig underligt, att du icke kan se wår Gud; men wi wänta, att han snart skall komma till oß. Du will skräma oß med din Gud, som är blind och döf, hwarken kan hjelpa sig eller andra och icke kommer någorstädes från stället, utan att bäras; men nu tror jag att hans ofärd är nära: wänden Eder och sen mot öster, der kommer wår Gud med stort ljus. Då rann solen upp; och sågo alla bönderne ditåt. I samma ögonblick slog Kolbein så till deras Gud, att han hel

och

och hållen brast sönder; och lupo derur möß, stora som kattor, samt ödlor och ormar. Bönderne blefwo så rädde, att de togo flykten; och sprungo somlige till skeppen, men då de sköto ut sina fartyg, lopp wattnet in och uppfyllde dem, så att de icke kunde komma om bord; och de, som skyndade till hästarne, funno dem icke. Sedan lät Konungen kalla bönderne och sade, att han wille tala med dem: då wände de om och satte Ting. Derefter stod Konungen upp och talade, sägande: icke wet jag hwad detta stoj och springande betyder, som I förehafwen. Men nu kunnen I se, hwad eder Gud förmådde, den I öfwerhopanden med guld och silfwer, mat och kost: sen nu hwilka troll sig deraf närt hafwa, möß och ormar, ödlar och paddor; illa är med dem, som på slikt tro och icke wilja öfwergifwa sin galenskap. Tagen nu edert guld och edra smycken, hwilka ligga kringspridde på marken, bären dem hem till edra qwinnor och sätten dem aldrig widare på stockar och stenar. Men här äro nu twå wilkor oß emellan; antingen, att I genast antagen Christna Tron, eller ock, att I hållen slag med mig nu i dag; och bekomme segern den, som den Gud will, på hwilken wi tro. Då stod Dala-Gudbrand upp och sade: stor skada hafwa wi nu lidit på wår Gud; men emedan han icke förmådde hjelpa oß, ty wiljom wi tro på den Gud, som du tror uppå; och antogo då alla Christna Läran. Sedan döpte Biskopen Gudbrand och hans son. Konung Olof och Biskop Sigurd satte der lärare efter sig; och åtskiljdes de, såsom wänner, hwilka förut woro owänner. Gudbrand lät sedan bygga Kyrkor der i Dalarne.

120. Cap.

120. Cap.

Hedmarken christnas.

Konung Olof for sedan till Hedmarken och christnade der folket; ty förut, då han hade tagit Konungarne tillfånga, wågade han icke, efter ett slikt storwerk, draga widtomkring landet med liten här, hwadan Christna Läran den tiden war föga kringspridd i Hedmarken; men på denna färden stadnade Konungen icke förr, än hela Hedmarken war christnad, kyrkorne derstädes inwigde och lärare tillsatte. Sedan for han ut till Thotn och Hadaland, rättade der folkets seder och slutade så, att Christendomen allestädes war antagen. Dädan for han till Ringerike; och gåfwo sig alla under Christna Tron. Sedan sporde Römerikes inbyggare, det Olof beredde sig att draga dit; de samlade då en stor här och sade sig emellan, att de aldrig skulle glömma den resa, som Konung Olof förra gången gjorde genom landet, tilläggande, att han aldrig widare så skulle framfara. Icke deß mindre gjorde Konungen sig redo; men då han kom till Römerike, med sin här, mötte honom bondehopen wid den Å, som heter Nizia; och hade bönderne stor här. Då de träffades, började bönderne strax striden, men ledo snart nederlag, gåfwo sig hastigt på flykten och blefwo slagne till sin båtnad, ty de antogo ofördröjligen Christna Läran. Konungen for öfwer hela detta Fylke, och skiljdes icke förr derifrån, än alla inwånarne gått öfwer till Christendomen. Derifrån drog han österut till Solöarne och christnade den bygden. Der kom till honom Skalden Ottar Swarte och bad att få gå i Konung Olofs tjenst. Samma winter, innan detta till-

drog

drog sig, hade Olof Swea-Konung aflidit. Anund Olofsson war då ensam Konung i Swerige. Konung Olof wände nu åter till Römerike; och war då långt lidit på wintren. Derefter stämde Konung Olof ett allmänt Ting på det ställe, der Heidsåwis-Ting sedan hafwer warit (troligen Eidswold); och satte han då det i Lagen, att Uppländingare skulle besöka detta Ting samt att Heidsåwislag skulle gälla för alla Fylken i Upplanden och annorstädes, så widt den sedan gångse warit. När wåren började, begaf han sig åt sjösidan, lät sedan tillreda sina skepp och for till Tunsberg, der han wistades om wåren, då der war mesta folket och waror blefwo förde till staden från andra länder. Då war god tid på säd öfwer allt i Wiken och icke eller någon brist norrut ända till Stad; men derifrån längre åt norr war ganska dyr tid.

121. Cap.

Konung Olofs och Einar Tambaskelfwers förlikning.

Konung Olof sände bud om wåren, westerut kring Agder och norrut ända till Rogaland och Hördaland, att han wille, det hwarken säd, malt eller mjöl skulle föras derifrån eller säljas; tilläggande att han ärnade komma dit med sitt folk och fara i gästning, som sedwanligt war. Detta bud gick öfwer alla förenämnde Härader; men Konungen dröjde i Wiken öfwer sommaren och reste österut ända till landsändan. Einar Tambaskelfwer hade warit hos Olof Swea-Konung alltsedan hans swåger, Swen Jarl, afled, blifwit Swea-Konungens man och af denne mottagit stora förläningar. Men när Konungen war

död, åstundade Einar att ingå förlikning med Olof Digre; och hade då om våren sändebud farit emellan dem. Då Konungen låg i Elfwen (Götelfwen), kom Einar Tambaskelfwer dit med några män; han och Konungen talades wid om sin förlikning, och såmjades på det sätt, att Einar skulle fara norr till Trondhem samt behålla all sin egendom och tillika de jordagods, som hade warit Bergliots hemgift. Einar fortsatte då sin resa norrut; men Konungen uppehöll sig i Wiken och war länge i Sarpsborg, öfwer hösten och inpå wintren.

122. Cap.

Konung Olofs och Erling Skialgssons förlikning.

Erling Skialgsson hade sitt Rike så, att han rådde öfwer bönderne ända från Sognsiön (den del af hafwet, som stöter intill wiken Sogn) i norr, till Lidandisnäs i öster; men förläningar af Konungen ägde han mycket mindre, än förut. Dock utgick sådan skräck från honom, att ingen tordes göras annorlunda, än han wille; och tyckte Konungen, att Erlings makt sträkte sig för wida. En man, både ättstor och mäktig, het Aslak Fitiaskalle: Skialg, Erlings fader, och Askell, Aslaks fader, woro brodersöner. Aslak war Konung Olofs goda wän; och lät Konungen honom sätta sig ned i Sunnhordaland samt gaf honom der stor förläning och ansenliga inkomster, bedjande honom icke hålla sig ringare, än Erling. Men det skedde icke så, när Konungen ej war närwarande. Erling rådde då ensam, som han wille, i allt dem emellan; och blef han icke derföre mera eftergifwen, att Aslak wille gå i bredd med honom. Deras

ras tåflan slutades så, att Aslak icke kunde behålla sitt Lån, utan måste fara till Konung Olof; och berättadel han för denne, hwad sig tilldragit emellan honom och Erling: Konungen bad Aslak blifwa hos sig, till deß jag och Erling träffas (sade han). Han sände sedan bud till Erling, att han om wåren skulle komma till Tunsberg, till Konungen. Då de råkades, hade de samtal; och sade Konungen: så är mig berättadt om ditt wälde, Erling, att från Sognsjön till Lidandisnäs ingen man finnes, som får behålla sin frihet för dig: der äro flere, som tro sig wara odalburne och derföre äga rättwisa att fordra af jemnbördige män. Här är nu din frände Aslak; och tycker han sig mest erfara wederwilja i de saker, som I hafwen Eder emellan. Icke wet jag hwilketdera det är, antingen Aslak är skuld dertill, eller han skall umgälla, att jag hafwer satt honom öfwer det mig tillhörer; men fastän jag nämner endast honom, klaga dock många andra öfwer slikt inför oß, både de, som förläningar innehafwa och fogdarne, som wåra gårdar sköta samt skola göra gästebud för mig och mitt folk. Erling sade: härpå skall jag snart swara; och nekar jag, att jag lägger Aslak eller någon annan till last, att han är i eder tjenst; men det tillstår jag, att ännu är, som länge warit hafwer, det en hwar af oß fränder will wara större, än de andre: det tillstår jag ock, att jag gerna böjer halsen för Eder, Konung Olof; men det tyckes mig swårt, att krypa för Sel-Thorer, som är trälboren till hela sin slägt, fastän han nu är eder Fogde, eller för andre, som likna honom i ätt, änskönt I tillägge den anseende. Då började begges wänner att tala och budo, att de måtte ingå förlikning, sägande, att Konungen af

in-

ingen skulle hafwa så mycket bistånd, som af Erling, om denne blefwe hans fullkomlige wän. Å andra sidan sade de till Erling, att han skulle gifwa efter för Konungen, tilläggande, att om han stode i wänskap med Konungen, skulle det blifwa honom lätt, att uträtta allt det han wille hos hwar och en annan. Deras sammankomst slutades så, att Erling skulle hafwa samma förläningar, som han förut haft och alla de beskyllningar nedläggas, som Konungen giort honom. Erlings son Skjalg skulle ock komma till Konung Olof och blifwa hos honom. For då Aslak åter till sina gårdar, och ansågos de då wara förlikte. Erling for åfwen hem och förhöll sig uti sitt wälde, likasom tillförene.

123. Cap.

Början af Asbjörn Selsbanes Saga.

Sigurd Thorersson het en man, broder till Thorer Hund i Bjarkö. Sigurd war gift med Sigrid Skjalgsdotter, Erlings syster: deras son het Asbjörn; han artade sig mycket wäl, då han uppwäxte. Sigurd bodde i Omd på Trondenäs: han war ganska rik och ansedd; aldrig hade han gått i Konungens tjenst; men af bröderne war Thorer i största åra, emedan han war Konungens Länshöfding. Hemma på sin gård förde dock Sigurd uti ingen måtto mindre ståt. Medan hedendomen fortfor, war han wan att hålla tre offer hwarje år, ett wid första winternatten, det andra wid medwintren och det tredje mot sommaren. Sedan han öfwergått till Christendomen, bibehöll han likwäl sin antagna sedwana med gästebuden. Om hösten

gjor-

gjorde han en stor anrättning för sina wänner och om wintren Julgästebud, samt bjöd äfwen då många män; tredje gästebudet höll han wid Påsk, likaledes för mycket folk. På detta sätt fortfor han, så länge han lefde. Sigurd blef sotdöd; och war Asbjörn då aderton år gammal, samt tog hela arfwet efter sin fader: han bibehöll den gamla sedwanan, och hade hwarje år tre gästebud, likasom hans fader haft. Kort efter sedan Asbjörn mottagit fädernearfwet, började årswärten försämras, så att folkets utsäde slog fel. Asbjörn fortfor dock med sina gästebud; och hjelpte det honom, att der fanns gammal säd och de förnödenheter, han behöfde, ifrån förra åren. Men när detta år war förlidit och ett annat kom, blef säden ingen män bättre, än förut. Då wille Sigrid, att alla eller somliga gästebuden skulle afskaffas; men Asbjörn wille det icke, utan for om hösten, till sina wänner och köpte säd hwar han kunde, men fick af somlige till skänks. Så gick åter ett år förbi, hwarunder han höll alla gästebuden. Wåren derefter blef icke mycket sådt; ty tjenligt utsäde war icke till köps. Sigrid rådde då, att minska huskarlarnes antal: Asbjörn wille det icke, utan fortfor i allt, som förut. Den sommaren war icke eller någon god årswärt att wänta; dertill kom och den underrättelse, från södra delen af landet, det Konung Olof förböd att föra säd, malt och mjöl sunnanifrån norr ut i Wiken. Då märkte Asmund, huru swårt det blef att anskaffa förnödenheterne till hushållet och fattade det beslut, att sätta ut en farkost, som han hade, hwilken war så stor, att den kunde brukas på öppna hafwet. Fartyget war godt, och med utwald redskap försedt; det hade ett segel af randigt tyg. Asbjörn begaf sig

på

på resan med tjugo män: de foro nordan ifrån om sommaren; och är intet berättadt om deras färd, förrän de, en afton, kommo till Karmtsund, och lade till wid Ögwalldsnäs. Der står en stor gård, icke långt in på ön Kormt, som heter Ögwalldsnäs och war en ypperlig Konungsgård: öfwer den rådde Thorer Sel; han war Konungens Fogde på stället. Thorer war en man af ringa härkomst, som gjort sig ansedd, en driftig man, wältalig, präktig i sin klädedrägt, äregirig och oförwägen, hwilket lyckades honom, sedan han fick Konungens bistånd: han talade hastigt och ganska fritt. Asbjörn och hans följeslagare lågo der öfwer natten; men om morgonen, när ljust war, gick Thorer ned till fartyget och hade några män med sig. Han frågade, hwilken som rådde om det präktiga skeppet. Asbjörn swarade, sägande sitt och sin faders namn. Thorer sporde, hwart han skulle fara, som längst, eller hwad hans ärende war. Asbjörn swarade, att han wille köpa sig säd och malt, och sade, som sannt war, att stor brist på spanmål rådde norr i landet; men oß är berättadt, tillade han, att här är god årswäxt: will du, bonde, sälja oß säd? jag ser att här stora sädesskylar; det wore oß en lisa, att icke behöfwa fara längre. Thorer swarade: den lisa skall jag göra dig, att du icke behöfwer fara längre, för att köpa säd, eller widare omkring i Rogaland. Jag kan säga dig, att du här måste wända om och icke resa längre, ty du kan hwarken här eller annorstädes få säd, emedan Konungen förbjuder att sälja spanmål härifrån norrut i landet; och far du tillbaka, Halogaländare: det är ditt bästa. Asbjorn swarade: om så är, som du säger, bonde, att wi icke få köpa säd, så skall jag, icke desmindre, fullgöra mitt ärende, att

be-

besöka min slägt på Sola och se Erlings, min frändes, hus. I huru stor frändskap är du med Erling? frågade Thorer. Min moder är hans syster, swarade Asbjörn. Då kan hända, sade Thorer, att jag icke hafwer talt försiktigt, om du är Ryga-Konungens systerson. Sedan kastade Asbjörn och hans män tälten ned, och wände skeppet till sjöß. Thorer ropade då till dem: faren nu wäl, och kommen hit, då I resen tillbaka. Asbjörn sade, att så skulle ske. De foro sin wäg och kommo, om qwällen, till Jader. Asbjörn gick i land med tio män, men de andra tio waktade skeppet. När Asbjörn kom till gården, blef han der ganska wäl emottagen; och gladde sig Erling mycket åt honom, satte honom närmast sig och sporde efter många underrättelser nordan ifrån landet. Asbjörn sade honom utförligen sitt ärende. Det war rätt illa, swarade Erling, att Konungen förböd sädesförsäljning: jag ser ingen wän att någon man här skulle djerfwas bryta Konungens ord, och jag måste taga mig noga i akt, om jag skall wara Konungen till nöjes; ty många söka att störa wår wänskap. Asbjörn sade: sent får man spörja sanningen: mig berättades i min ungdom, att min moder war friboren i alla släktleder, och tillika, att Erling på Sola war den ypperste af hennes fränder; men nu hörer jag dig säga, det du icke är så fri för Konungens trätar här på Jader, att du kan råda öfwer din säd, som dig lyster. Erling såg på honom, smålog och sade: mindre weten I, Halogaländare, af Konungens makt, än wi Ryger. Fritalig lärer du wara hemma, frände, och bräs du ej eller deri mycket från din släkt. Låtom oß nu först dricka, och i morgon tillse, huru det förhåller sig med ditt ärende. De gjorde så och woro

ro glade om qwällen. Dagen derefter taltes Erling och Asbjörn wid; och sade Erling: betänkt hafwer jag något din sädeshandel, Asbjörn; gör du affeende på, af hwem du köper? Asbjörn swarade, att han icke frågade efter, af hwem han köpte säden, blott den säldes honom af rätt ägare. Jag tror wäl sade Erling, att mina trälar skola äga så mycket spanmål, som du behöfwer; de stå icke under Lag och Landsrätt med andra män. Asbjörn swarade, att han wore nöjd dermed. Då blefwo trälarne tillsagde om detta köp; och förde de fram säd och malt, som säldes till Asbjörn, hwarpå han lastade sitt skepp efter behag. När han war färdig att resa, gaf Erling honom wängåfwor wid afskedet; och åtskiljdes de med kärlek. Asbjörn fick god wind, och lade om qwällen till wid Ogwalldsnäs i Karmtsund, der de woro öfwer natten. Thorer Sel hade strax fått underrättelse om Asbjörns färd, och tillika att hans skepp war fullastadt. Thorer stämde till sig folk om natten, så att han före dagningen hade sextio män, och begaf sig till Asbjörn, så snart det war litet ljust: de gingo genast ut på skeppet. Asbjörn och hans följeslagare woro redan klädde; och hälsade Asbjörn på Thorer. Thorer sporde, hwad last Asbjörn hade på skeppet. Denne swarade, att det war säd; och malt. Thorer sade: då gör Erling, som wanligt, att han föraktar Konungens bud; och ledsnar han ännu icke wid att i allt wara hans motståndare: underligt är, att Konungen låter det lyckas honom. Thorer talade en stund med häftighet; men då han tystnade, sade Asbjörn, att Erlings trälar hade ägt denna säd. Thorer swarade hastigt, att han icke frågade efter Erlings listiga påfund; och är nu intet annat råd, Asbjörn, tillade han, än att

I gån

I gån i land, annars kasta wi Eder öfwer bord; ty wi wilja icke hafwa någon trängsel af Eder, medan wi rödja skeppet. Asbjörn såg att han icke war så manstark, som Thorer; och gingo derföre han och hans följeslagare i land; men Thorer lät föra hela lasten från skeppet. När det war afrödjdt, gick Thorer längsutåt fartyget, sägande: öfwermåttan godt segel hafwa deße Halogaländare; tagen wårt gamla lastdragare-segel, och gifwen dem: det är godt nog åt dem, som segla med tomt skepp. Det skedde så, och segel ombyttes. Asbjörn och hans män foro sin wäg, med så förrättadt ärende; och styrde han norr utmed landet och stadnade ej förr, än han kom hem, wid wintrens början. Denna färd blef mycket bekant; och befriades Asbjörn från allt beswär, att hålla gästebud den wintren. Thorer Hund bjöd Asbjörn till Julgästebud, jemte hans moder och alla män, som de åstundade att hafwa med sig. Asbjörn wille icke fara, utan satt hemma; och märkte man, att Thorer tyckte, det Asbjörn föraktade hans bjudning, efter han icke wille komma. Thorer begabbade Asbjörns resa, sägande: stor skilnad i wärdighet är emellan oß fränder, Asbjörn och mig; och så uppförer han sig, han, som förleden sommar anwände slik möda för att besöka släkten hos Erling på Jader, men här icke will komma till mig i närmsta hus: icke wet jag om han tror att Sel-Thorer är före honom på hwar holme. Sådane och andra dylika ord sporde Asbjörn efter Thorer. Han war mycket mißnöjd med sin färd, men blef det ännu mer, då han hörde, att den hades till löje och spott. Asbjörn war hemma öfwer wintren, och for ingenstädes i gästebud.

124. Cap.

124. Cap.

Sel-Thorers dråp.

Asbjörn hade ett långskepp; det war en snäcka med tjugo roddarbänkar och stod i ett stort skjul. Efter Kyndelsmessan låt han sätta ut skeppet, bära dit redskaperne och göra fartyget segelfärdigt. Sedan stämde han till sig sitt folk och sina wänner samt fick nära nittio män, alla wäl beväpnade. Då han war redo och bekom wind, seglade han söder utmed landet; och fortsatte de sin färd; men i början gick den långsamt. När de kommo till södra delen af Riket, och så snart de kunde, höllo de längre ut, än wanliga segelleden. Intet berättas om deras resa, förrän de, femte dag Påsk, anlände utanför Kormt. Denna Ö är så beskaffad, att hon är stor, lång och till största delen föga bred: derutanför går wanliga segelleden. Ön är mycket bebygd: dock är den delen, som ligger utåt hafwet, på många ställen obebodd. Asbjörn och hans män lade till wid yttra sidan af ön, der den icke är bebygd. Sedan de hade tältat skeppet, sade Asbjörn: nu skolen I blifwa qwar här och afbida mig; men jag skall gå upp på ön och speja efter, hwad der är på färde; ty wi hafwa icke hittills sport något derom. Asbjörn war illa klädd, hade en djup hatt på hufwudet, och en stör i handen; men under kläderne bar han ett swärd. Han gick i land och öfwer till andra sidan af ön: så snart han kom till en höjd, der han kunde se gården på Ögwalldsnäs, märkte han, på alla sidor om den, mycket folk, som for både till lands och sjös; och begåfwo sig alla till Ögwalldsnäs. Detta tycktes honom underligt. Sedan gick han till gården och dit, der tjen-

stefol-

stefolket tillagade mat: han hörde då strax och märkte af deras tal, att Konung Olof kommit dit till gästebud samt att han redan satt sig till bords. Asbjörn begaf sig då till stugan: när han kom i förstugan, gick den ene ut och den andre in, men ingen gaf akt på honom; och war stugan öppen. Han såg, att Thorer Sel stod framför högsätesbordet; och war då långt lidet på qwällen. Asbjörn hörde, att man frågade Thorer, om hwad emellan honom och Asbjörn hade förelupit, samt att Thorer berättade en lång saga; och tyckte Asbjörn, att han afwek från sanningen i sin berättelse. Då hörde han någon säga: huru förhöll sig Asbjörn, när I afröjden skeppet? Thorer swarade: då wi aflastade fartyget, gaf han sig någorlunda, fast ej wäl, tillfreds; men när wi togo seglet, då gråt han. När Asbjörn hörde detta, rykte han starkt och hastigt ut swärdet, sprang in i stugan och högg genast till Thorer; hugget träffade på halsen: hufwudet föll på bordet framför Konungen, men kroppen föll på hans fötter; och blefwo borddukarne blodige både ofwan och nedantill. Konungen befallde, att man skulle gripa Asbjörn och leda honom ut; och skedde det så, att Asbjörn blef tagen och förd ur stugan. Bordredskapen och dukarne blefwo ock borttagne, åfwensom Thores lik, och allt rengjordes, som blodigt war. Konungen war ganska wred, men styrde wäl sina ord, som han ständigt plägade göra.

125. Cap.

Om Skjalg Erlingsson.

Skjalg Erlingsson stod upp, gick inför Konnngen och talade sålunda: nu månde det ske, som ofta annars, Konung, att

saker

saker kunna botas, der I ären: jag will erbjuda gods för denna man, på det han må behålla lif och lemmar; men i allt annat mågen I, Konung, styra och råda. Är icke det en lifssak, Skjalg, swarade Konungen, om någon bryter Påskafrid? och är ej det en annan, att han drap man i Konungens herberge? Och den tredje är det, som du och din fader lären anse af föga wigt, att han hade mina fötter till huggstock. Illa är det, Konung, sade Skjalg, att detta mißhagar Eder; annars wore det ett wäl beståldt werk; men om I, Konung tycken denna sak wara emot edert sinne och af stor betydenhet, så tror jag ock, det I lären gifwa mig mycket för min tjenst; och torde många säga, att I det wäl göra kunden. Konungen swarade: fastän du är mycket wärd, Skjalg, må jag likwäl icke, för din skuld, bryta lagen och förnedra Konungawärdigheten. Skjalg wände sig då bort och gick ut ur stugan. Tolf män hade warit der med Skjalg; och följde de honom alla; många andra gingo ock bort med honom. Skjalg sade till Thorarin Nefiulfsson: om du will hafwa min wänskap, så anwänd all omtanka derpå, att mannen ej warder dräpen före söndagen. Sedan drogo Skjalg och hans män sin wäg, togo en skuta, som han hade, och rodde söder ut så fort de kunde, samt kommo uti första dagningen till Jader; de gingo strax upp till gården och till det loft, der Erling sof. Skjalg lopp emot dörren, så att naglarne brusto sönder. Derwid waknade Erling och alla andra, som inne woro: han war först på fötterne, grep sin sköld och sitt swärd, sprang till dörren och frågade, hwilken så häftigt framfor. Skjalg sade sitt namn och bad honom öppna dörren. Erling swarade: troligast war, att det skulle wara du, som for så ursinnigt fram; eller är det några, som förfölja Eder. I dets

sam=

samma blef dörren upplåten. Då sade Asbjörn: änskönt du tycker mig fara häftigt fram, tror jag dock, att din frände Asbjörn icke finner det för hastigt, der han sitter i fjättrar norr på Ögwallds näs; och är det manligare, att fara dit och bistå honom. Sedan taltes fadren och sonen wid; och, berättade då Skjalg för Erling hela händelsen med Sel-Thorers dråp.

126. Cap.

Om Thorarin Nefiulfsson.

Konungen satte sig i sitt säte, då allt war redo i stugan; och war han ganska wred. Han sporde, huru det förhöll sig med mördaren; och sades honom, att denne bewakades ute på swalen. Konungen frågade: hwi är han icke dräpen? Thorarin Nefiulfsson swarade: kallen I icke det mord, Herre, att dråpa man om natten? då sade Konungen: sätten honom i fjättrar och dräpen honom i morgon. Sedan blef Asbjörn fjättrad och ensam instängd i ett hus öfwer natten. Dagen derefter hörde Konungen ottesången, hwarpå han gick till Tings och satt der till högmessan; men när han kom från gudstjensten, sade han till Thorarin: är icke nu solen så högt uppe, att eder wän Asbjörn må kunna hänga? Thorarin bugade sig för Konungen och swarade; Herre, förliden fredag sade Biskop Sigurd, att den Konung, hwilken allt hafwer i sitt wåld, dock tålde ofördrätter; och är den säll, som heldre liknar honom, än dem, hwilka då dömde honom till döden eller wållade hans mord. Nu är icke långt till morgondagen; och är då söckendag. Konungen såg på honom, sägande: råda må du deri, att han icke dräpes i dag; men

nu

nu skall du taga emot honom och bewaka honom; och wet det med wißo, att det gäller ditt lif, om han på något sätt undkommer. Derpå gick Konungen sina färde. Thorarin gick dit, der Asbjörn satt i jern, lät taga af honom skättrarne, följde honom till en liten stuga och lät sedan gifwa honom mat och dryck, sägande, hwad straff Konungen hade ålagt honom, om Asbjörn flydde bort. Asbjörn swarade, att Thorarin icke behöfde frukta det. Thorarin satt länge hos honom om dagen och sof likaledes der öfwer natten. Lördagen stod Konungen upp och begaf sig i ottesången: sedan gick han till Tings; och war ditkommen en stor mängd bönder, som hade mycket att kära. Konungen satt der långt inpå dagen, så att man något sent gick i högmeßan. Derefter satte Konungen sig till bords; och då han hade ätit, drack han en stund, hwarföre borden blefwo stående. Thorarin gick till den prest, som hade wård om kyrkan, och gaf honom twå öre-silfwer, för att han skulle ringa till högtiden, så snart Konungens bord borttogos. När Konungen hade druckit så länge han wille, togs bordet bort. Då sade Konungen, det tid wore, att trälarne ginge bort med mördaren och dräpte honom; i samma ögonblick ringdes till högtiden. Thorarin gick då inför Konungen och sade: frid må denna man hafwa öfwer helgen, änskönt han hafwer illa gjort. Akta du honom, Thorarin, swarade Konungen, så att han icke kommer bort. Konungen gick sedan till Kyrkan och bewistade aftonsången; men Thorarin satt äfwen den dagen hos Asbjörn. Söndagen gick Biskopen till Asbjörn, skriftade honom och gaf honom lof att göra högmeßan. Thorarin bad då Konungen sätte andra män att bewaka mördaren; jag will

nu,

nu, sade han, blifwa skiljd från denna sak. Konungen tackade honom och tillsatte andra män att akta Asbjörn: då blef denne slagen i fjättrar. När man gick i högmessan, fördes Asbjörn till Kyrkan; och stod han utanföre, tillika med dem, som bewakade honom. Konungen och allt folket bewistade messan.

127. Cap.

Erlings och Konung Olofs förlikning.

Nu skall berättelsen fortsättas, der den förut blef afbruten, då Erling och hans son Skjalg rådgjorde om denna wanskeliga sak; och bestämdes det, genom Skjalgs och Erlings andra söners uppmaning, att de skulle samla här och skära upp budkafwel. Snart kom myckct folk tillhopa; och gjorde de sig redo samt tillagade skeppen. Manskapet räknades och utgjorde nära femton hundrade män. Med denna här foro de bort och anlände söndagen till Ögwallsnäs på Kormt, gingo upp till gården med allt folket och kommo dit just som Ewangelium war slutadt: de begåfwo sig strart till Kyrkan, togo Asbjörn och bröto af honom fjättrarne. Wid detta gny och wapenbrak, lupo alla in uti Kyrkan, som dittills warit utanför; men de, som i Kyrkan woro, sågo ut, undantagande Konungen, som stod stilla och icke såg sig om. Erling och hans söner uppställde sitt folk på båda sidor om den wäg, som gick från Kyrkan till stugan; sjelfwe stodo de närmast stugan. Då hela gudstjensten war slutad, gick Konungen strax ut ur kyrkan; och gick han först fram på den instängda wägen, men sedan följde hans män, hwar efter an-

nan

nan. Så snart han kom hem till dörren, steg Erling framför den, bugade sig för Konungen och hälsade på honom: Konungen swarade, bedjande Gud hjelpa honom. Då började Erling tala sålunda: det är mig sagdt, att min frände Asbjörn hafwer råkat i en stor förseelse; och är det illa, Konung, om sådant händt, som mißhagar Eder. Nu är jag derföre kommen, att jag will för honom erbjuda förlikning och sådane böter, som I sjelf wiljen pålägga, men deremot utwerka, att han får behålla lif och lemmar samt fritt wistas i landet. Konungen swarade: mig synes, Erling, som du nu månde tycka dig hafwa Asbjörns sak i ditt wåld; och wet jag icke hwarföre du låtsar, som du wille erbjuda någon förlikning för honom: jag förmodar dig derföre hafwa sammandragit manskap, att du will råda oß emellan. I skolen råda, Konung, swarade Erling, och råda så, att wi åtskiljas förlikte. Ärnar du skräma mig, Erling, sade Konungen; och kommer du derföre så manstark? Nej, tillade han, det skall du icke: om något annat ligger härunder, så will jag nu icke fly. Erling swarade: icke behöfwer du påminna mig derom, att wi hittills så hafwa råkats, att jag alltid haft liten här mot din; men nu skall jag icke dölja för dig, det jag har i sinnet, nemligen att jag will, det wi skola åtskiljas förlikte; i annat fall är mera wän, att jag icke försöker flera möten med dig. Erling war då röd, som blod, i anletet. Då gick Biskop Sigurd fram och sade till Konungen: Herre, jag bjuder Eder i Guds namn, att I ingån den förlikning med Erling, hwarom han beder, att denna man får behålla lif och lemmar, men I bestämmen alla öfriga wilkoren. I skolen råda, swarade Konungen. Då sade Biskopen: I, Er-

ling

ling, ställen Konungen den borgen, som honom täckes: sedan mottage Asbjörn frid och öfwerlemne sig i Konungens wåld. Erling gaf Konungen borgen, och Konungen antog den. Derpå fick Asbjörn frid, öfwerlemnade sig i Konungen wåld och kyste hans hand. Sedan återwände Erling med sin här, utan att taga affked. Konungen gick då in i stugan och Asbjörn med honom. Derefter kungjorde Konungen förlikningen, sägande: det skall wara början till wår förlikning, Asbjörn, att du underkastar dig den landslag, att ehw, som dräper Konungens tjensteman, han måste påtaga sig densammas tjenst, om Konungen will. Nu will jag, att du mottager den fogde-sysla, Sel-Thorer hafwer haft, och här råder öfwer min gård på Ögwallds-näs. Asbjörn swarade, att så skulle ske, som Konungen wille; dock måste jag först fara hem till min gård och der ställa i ordning (sade han). Konungen lät sig det wäl behaga, och for dädan till ett annat gästebud, som war tillredt för honom. Asbjörn gaf sig då på wägen till sitt följe, som legat i en förborgad hafswik, hela den tid Asbjörn warit borta: de hade sport, huru det stod till med hans förehafwande, och wille icke fara bort, förrän de wißte hwad utgång saken skulle taga.

128. Cap.

Om Thorer Hund och Asbjörn Selsbane.

Derefter begaf sig Asmund på resan och stadnade icke förr, om wåren, än han kom norrut till sin gård: han blef sedan kallad Asbjörn Selsbane. Asbjörn hade icke

långe warit hemma, innan han råkade sin frände Thorer; och taltes de wid: Thorer tillsporde Asbjörn noga om hans färd och allt hwad sig derwid tilldragit hade. Asbjörn berättade det som händt. Derpå sade Thorer: då månde du nu tycka dig hafwa utplånat den skymf, att du förleden höst blef plundrad. Så är det, swarade Asbjörn; eller hwad synes dig, frände? Det skall jag snart säga, yttrade Thorer: den förra färden, som du gjorde söderut i landet, war ganska wanhederlig, dock stod den på något sätt att förbättra; men denna resa är en skam både för dig och dina fränder, om det sker, att du blifwer Konungens träl och den sämsta mans, Thorer Sels, like. Uppför dig nu så manligt, att du heldre sitter här på dina gods; och skola wi, dina fränder, så bistå dig, att du aldrig widare kommer i slik wånda. Detta behagade Asbjörn wäl; och innan han skiljdes från Thorer, stadfästades det beslut, att Asbjörn skulle qwarblifwa på sin gård och icke framledes begifwa sig till Konungen eller i hans tjenst. Han gjorde så och satt hemma på sina gods.

129. Cap.

Huruledes Konung Olof christnade Vors och Valdres.

Efter det Konung Olof och Erling Skjalgsson hade träffats på Ögwaldsnäs, uppkom å nyo oenighet dem emellan; och wärte den så, att deraf blef full fiendskap. Konung Olof drog, om wåren, i gästning kring Hördaland och for sedan upp till Vors; ty han sporde att folket der war föga rätttroende. Han hade

Ting

Ting med bönderne på det stålle, som heter Vang; och kommo bönderne dit manstarke samt i full rustning. Konungen befalde dem antaga Christna Låran; men de tillbödo honom deremot slaktning; och gick det så långt, att båda hårarne uppstäldes. Då kom skråck i bröstet på bönderne; och wille ingen wara den främste, utan slutades det så, som dem båttre gagnade, att de gåfwo sig under Konungen och antogo Christna Tron. Konungen skiljdes icke förr derifrån, ån hela landet war christnadt. Det hånde en dag, att Konungen red sin wåg fram och sjöng sina psalmer; men når han kom midtför några högar, höll han stilla, sågande: deßa mina ord skola sågas man efter man, att jag anser rådeligt, det ingen Norriges Konung hådanefter reser mellan deßa högar. Det år ock en sågen, att de fleste Konungar sedan tagit tillwara derföre. Då drog Konungen ut till Austrarfjärd och kom der till sina skepp; sedan for han norr till Sogn samt tog der gåstning om sommaren. Men når hösten började, begaf han sig in åt fjärden och for dådan upp till Valdres; der hade dittills warit hedendom. Konungen for, som skyndsammast, upp till sjön, kom dit, bönderne oförwarande, tog deras skepp och gick om bord på dem med hela sin hår. Sedan skar han upp Tingbud och satte Tinget så nåra sjön, att han hade fri tillgång till skeppen, om han trodde sig behöfwa dem. Bönderne kommo till Tinget med stor och fullt bewåpnad hår. Konungen befalde dem antaga Christendomen; men bönderne skreko emot, budo honom tiga och gjorde strax stort gny och wapenbrak. När Konungen såg, att de icke wille höra hwad han förestålde dem och tillika woro så manstarke, att han icke kunde göra motstånd, wånde han talet va

annat, spörjande, om några woro på Tinget, som hade twister med hwarandra, hwilka de wille att han skulle bilägga. Det märktes snart af böndernes ord, att många woro sig emellan oense, som då hade sammansatt sig, att tala emot Christendomen. Så snart bönderne började anföra sina kåromål, skaffade hwar och en sig medhåll att understödja sin sak: detta fortfor hela dagen; och slutades Tinget om qwällen. När bönderne hade spört, att Konung Olof farit genom Valdres och kommit i deras bygd, hade de genast låtit utgå härbud och stämt tillsamman både frie män och trälar: med denna här drogo de emot Konungen, så att bygden på många ställen war öde. Då Tinget war slutadt, höllo bönderne sig tillhopa. Detta fick Konungen weta. När han kom på sina skepp, lät han, om natten, sätta twärtöfwer sjön; der lät han göra landstigning samt bränna och röfwa. Dagen derefter rodde de från det ena näset till det andra; och lät Konungen öfwerallt bränna bygden. Då de bönder, som samlade woro, sågo Konungens förfarande, att han brände och plundrade, och när de sågo rök och låga från sina gårdar, lemnade de hopen: hwar och en begaf sig derifrån och skyndade hem, på det han måtte finna de sina. Men då hären började åtskiljas, drog den ene bort efter den andre, till deß alla skingrades i små flockar. Konungen rodde nu öfwer sjön och brände landet på bägge sidor: då komme bönderne till honom, budo om miskund och erbödo sig att lyda honom. Hwar och en, som kom till honom och begärde det, fick frid och sitt gods tillbaka: ingen talade nu mera mot Christendomen. Konungen lät då döpa folket och tog gislan af bönderne: han dröjde länge der, om hösten, och lät draga skeppen

öfwer

öfwer näsen mellan sjöarne. Konungen for ej långt upp i landet från sjöarne; ty han trodde bönderne illa. Han lät der bygga och inwiga Kyrkor samt tillsatte Lärare. Men när Konungen wäntade att det skulle frysa, for han upp i landet och kom fram på Thotn. Derom, att Konung Olof brände i Uppland, talar Arnor Jarla-skald uti den wisa, som han gjorde om hans broder Harald:

I ätten det ligger, att Kungen
Uppländingarnes hus brände,
(Folket umgälde Furstens wrede)
Han, som främst war bland Männen.
Ej wille mäktiga Länderne,
Förr'n wådan war nära,
(At Herrskarens fiender restes galge)
Den Sagnprydande lyda.

Sedan for Konung Olof norrut genom Dalarne ända till Fjället och stadnade ej förr, än han kom i Trondhem och till Nidaros: der beredde han sig wintersäte och blef qwar öfwer wintren. Detta war tionde året af hans Konungawälde.

130. Cap.

Om Einar Tambaskelfwer.

Sommaren förut drog Einar Tambaskelfwer ur landet, och först wester till England: der träffade han sin swåger Håkan Jarl och dwaldes hos honom en tid. Sedan for Einar till Konung Knut och fick af honom stora gåfwor. Derefter

seglade han söderut öfwer hafwet ända till Rom och kom åter andra sommaren: då begaf han sig till sina gårdar. Einar träffade icke Konung Olof denna gången.

131. Cap.

Konung Magnus den Gode födes.

Alfhild het en qwinna, som kallades Konungens Ambat, men dock war af god härkomst: hon war ganska skön och åtföljde Konung Olofs Hof. Denna wår hände, att Alfhild blef h af wande; och wißte Konungens förtrogne, att han månde wara barnets fader. En natt sjuknade Alfhild; då woro icke många tillstädes, endast några Qwinnor, en Präst, Sigwater Skald och få andre. Alfhild led swåra plågor och war nära döden: hon födde ett swenbarn; och woro de en tid osäkre, om det lefde. Då barnet började andas, änskönt ganska swagt, bad Prästen Sigwater gå och säga det för Konungen. Han swarade: jag törs för ingen del wäcka Konungen; ty han hafwer förbudit hwar och en att afbryta hans sömn, förrän han sjelf waknar. Nöden fordrar, sade Prästen, att detta barn får dop; mig synes det ganska swagt. Sigwater swarade: heldre törs jag äfwentyra att du döper barnet, än jag wäcker Konungen; och will jag påtaga mig answaret och gifwa pilten namn. Så gjorde de; pilten blef döpt och kallades Magnus. Morgonen derefter, när Konungen war waken och klädd, berättades honom denna händelse. Då lät han kalla till sig Sigwater och sade: hwi war du så djerf, att du lät döpa mitt barn, innan jag wißte det? Emedan jag heldre wille gifwa Gud twå menniskor,

än

än Diefwulen en, swarade Sigwater. Hwarföre behöfdes det? frågade Konungen. Barnet war nära döden, sade Sigwater; och hade det blifwit Diefwulens, om det dödt, såsom hedning; men nu är det Guds barn. För det andra, änskönt jag wißte att du skulle blifwa wred på mig, månde det likwäl ej kosta mig mer än lifwet; och om du will att jag skall mista det för denna sak, hoppas jag blifwa Guds man. Hwarföre lät du kalla pilten Magnus? frågade Konungen; icke är det wårt ättnamn. Sigwater swarade: jag kallade honom efter Konung Karl Magnus, hwilken jag anser för den bästa man på jorden. Då sade Konungen: du är en ganska lycklig man, Sigwater: och icke är det underligt att lyckan följer wisdomen; men det är sällsamt, som stundom händer, att hon följer dårar, och att owist råd wänder sig till lycka. Konungen war nu mycket glad. Pilten uppföddes och artade sig snart wäl, då han tillwäxte i ålder.

132 Cap.

Asbjörn Selsbanes dråp.

Samma wår gaf Konung Olof Asmund Grankelsson halfwa Höfdingedömet på Halogaland emot Harek i Thiotto; men Harek hade tillförne haft det ensam, en del till gästning och en del såsom Län. Asmund hade en skuta och nära trettio wäl bewäpnade män. När han kom norrut, träffade han Harek, och sade honom, huru Konungens hade förordnat om Höfdingedömet samt uppwiste Konungens wärdtecken. Harek swarade, att det stod i Konungens makt, hwem, som skulle hafwa för-

förläningen; dock, tillade han, gjorde de förra Höfdingarne icke så, att de minskade wår rätt, som ättborne äro till att åtnjuta Lån af Konungarne, och gåfwo dem i händerne på bondesöner, hwilka slikt tillförne icke haft. Ehuru det märktes på Harek, att detta mißhagade honom, lät han likwäl Asmund taga Höfdingedömet, som Konungen hade befalt. For då Asmund hem till sin fader, dwaldes der en liten tid och drog sedan till sitt Höfdingedöme norr på Halogaland. När han kom norrut på Längö, bodde der twå bröder: den ene het Gunnstein och den andre Karl; de woro rike och mycket ansedde män. Gunnstein war god hushållare och äldst af bröderne: Karl war dägelig till utseendet och ganska ståtlig i kläder; men båda woro skicklige i många idrotter. Asmund blef der wäl emottagen, dröjde hos dem en tid och samlade de skatter från Länet, som han kunde få. Karl sade då för Asmund, att han wille fara med honom, söderut, till Konung Olof och söka sig hoftjenst. Asmund styrkte honom i detta råd och lofwade sitt bistånd hos Konungen, så att Karl skulle få hwad han begärde; Karl beredde sig då att följa med Asmund. Asmund sporde, att Asbjörn Selsbane hade farit söder till Vagastamma (Vaga, en Marknads och Tingsplats i Halogaland) med en stor farkost, som han ägde, och nära tjugo män derpå; och war han då att wänta sunnanifrån. Asmund och hans följeslagare foro söder utmed landet och hade motwind, dock icke stark. Då kommo seglande emot dem några skepp, som woro af Vagaflottan; och sporde de då oförmärkt efter Asbjörns färd. Det blef dem sagdt, att han war på wägen sunnanifrån. Asmund och Karl woro sängkamrater och de käraste wänner. En dag, då de rodde

de genom ett sund, hände det, att en lastdragare seglade emot dem. Detta skepp war ödkändt; ty det war högt på båda si- dor om framstammen och måladt med hwit och röd färg samt hade ett segel af randigt tyg. Då sade Karl till Asmund: of- ta talar du derom, att du skulle hafwa mycken lust att se As- björn Selsbane: jag känner intet skepp rätt, om icke han seglar der. Asmund swarade: gör så wäl, stallbroder, och säg mig till, om du känner honom. I detsamma möttes skeppen, och Karl sade: der sitter han, Selsbane, wid styret, i blå rocken. Jag skall gifwa honom röd rock, swarade Asmund. Derpå sköt han ett spjut mot Asbjörn Selsbane, hwilket träffade ho- nom midt på lifwet och flög genom honom, så att det fastna- de i öfwersta brädet (af bakstammen). Asbjörn föll död från styret. Sedan for hwar sin wäg. Asbjörns män förde hans lik norr till Trondenäs. Då låt Sigrid sända till Biar- ö efter Thorer Hund; och kom han dit när Asbjörns lik war redo (att begrafwas) efter deras sed. Sigrid gaf skänker åt si- na wänner, då de reste bort. Hon följde Thorer till skeppet; men innan de åtskiljdes, sade hon: nu är det så, Thorer, att min son Asbjörn lydde dina wänskapsråd; dock fick han ej så långt lif, att han kunde löna dig, som sig borde. Ehuruwäl jag äger mindre förmåga dertill, än han månde hafwa, skall dock icke wilja fattas mig. Här är nu en skänk, som jag will gif- wa dig; och önskade jag, att den komme dig wäl till nytta. Det war ett spjut. Se här det spjut, tillade hon, som stod igenom min son Asbjörn; och sitter blodet ännu qwar derpå, att du desto bättre må minnas att det passar till det sår, du sett på Asbjörn, din brorson. Nu wiste du dig som en man,

om

om du låt detta spjut så komma ur dina händer, att det stode i Olof Digres bröst; och det förklarar jag, att du warder hwars mans niding, om du icke hämmar Asbjörn. Derefter gick hon bort. Thorer blef, wid hennes ord, så wred, att han icke kunde swara; ej eller kom det honom i sinnet att släppa spjutet. Han gaf icke akt på bryggan, och hade störtat i sjön, om hans män ej fattat uti honom och stödt honom, då han gick ut på skeppet. Detta spjut war utsiradt och icke stort samt hade ett gulds beslaget handtag. Thorer och hans män rodde då bort och foro hem till Bjarkö. Asmund och hans stallbröder fortsatte sin resa, tilldeß de kommo söderut till Trondhem och träffade Konung Olof. Asmund sade då åt Konungen, hwad som hade tilldragit sig på hans färd. Karl blef Konungens Hofman: han och Asmund höllo wäl sin wänskap. Men de ord, som Asmund och Karl hade talt med hwarannan, innan Asbjörn dräptes, blefwo icke döljde, ty de sjelfwe sade dem för Konungen; och gick det här som man plägar säga, att hwar och en har någon wän hos owännerne. Der woro några, som fäste dessa ord i minnet; och kommo de sedan för Thorer Hund.

133. Cap.

Om Konung Olof.

När det led på wåren, gjorde Konung Olof sig färdig och tillredde sina skepp. Sommaren derefter for han söder utmed landet, hade Ting med bönderne, förlikte folk och lärde inwånarne rätta seder: Konungen tog ock utskylder hwar han for

fram

fram. Om hösten drog han söderut alltintill landsändan. Konung Olof hade då christnat folket alleståders, der stora Härader woro, och skipat lag omkring hela Riket. Han hade ock lagt under sig Orknöarne, som förr är sagdt. Likaledes hade han haft bud och gjort sig många wänner, både på Island, Grönland och Färöarne. Konung Olof hade skickat kyrkotimmer till Island; och byggdes deraf Kyrkan å Tingswall, hwarest Lands-Tinget hålles: han sände äfwen en stor klocka, som ännu finnes der. Detta skedde sedan Isländingarne ändrat sin lag och stadgat Christen rätt, efter de bud, som Konung Olof hade sändt dem. Sedan foro från Island många ansedde män och gingo i Konung Olofs tjenst. Desse woro: Torkel Eyolfsson och Thorleik Bollason, Thord Kolbeinsson, Thord Barkarson, Thorgeir Havardsson och Thormodr Kolbruna-Skald. Konung Olof hade sändt wängåfwor till många Höfdingar på Island; men de skickade honom sådane saker, som der woro att få och de trodde att han mest skulle tycka om. Under de wänskapsbewis, Konungen gaf Isländingarne, låg något annat förborgadt, som sedan blef uppenbart.

134. Cap.

Om Konung Olofs budskap till Island och Isländingarnes rådplågning.

Denna sommar sände Konung Olof Thorarin Nefiulfsson till Island i sina ärenden; och höll Thorarin med sitt skepp ut från Trondhem, när Konungen for, och följde honom söder

till

till Möre. Sedan seglade Thorarin ut åt hafwet och fick så stark wind, att han på fyra dygn nådde Öarne (Westmansarne) wid Island. Han begaf sig genast till Lands-Tinget och kom, då folket war på Lagberget (Tingshögen) samt gick strax dit. Då folket hade utfört sina saker, tog Thorarin Nefiulfsson till orda, sägande: för fyra dagar sedan skiljdes jag wid Konung Olof Haraldsson; och sände han alla Höfdingar och Landstyrare samt hela allmogen, män och qwinnor, unga och gamla, fattiga och rika, här i Landet, Guds och sin hälsning, tilläggande, att han will wara eder Drott, om I wiljen wara hans undersåtare, så att han och I blifwen hwarandras wänner och bistånd i alla goda saker. De swarade wäl på hans tal; och sade alla, att de gärna wille wara Konungens wänner, om han wille wara Landsfolkets wän. Då sade Thorarin widare: det åtföljer Konungens hälsning, att han wänligen beder Nordländingarne (Innewånarne på norra delen af Island) gifwa honom den Ö eller klippa, som ligger utanför Öfjärden och kallas Grimsö, hwaremot han will lemna af sitt Land, hwad man kan begära; men till Gudmund på Mödrewall sände Konungen det bud, att han skulle befordra detta mål; ty han har hört, att Gudmund der hafwer mest att säga. Gudmund swarade: Jag önskar högeligen Konungens wänskap, och tror, att den mer gagnar mig, än det utskär, hwarom han beder; men det hafwer Konungen icke rätt sport, att jag skulle äga större makt deröfwer, än andre; ty ön är nu giord till allmänning. Fördenskuld må wi, som hafwa mesta nyttan af denna Ö, hålla stämma oß emellan. Derefter gingo de till bydborne. Sedan höllo Nordländingarne stämma och rådgiorde

om

om detta mål; och sade då en hwar hwad honom syntes. Gudmund beforbrade saken; och gingo många på hans sida. Då sporde man, hwarföre hans broder Einar icke yttrade något derom; han tyckes oß, sade de, bäst kunna inse de flesta saker. Derföre är jag så fåordig i detta ärende, swarade han, att ingen hafwer tillfrågat mig; men om jag skall säga min tanka, så tror jag, att Landsfolket (om Olofs begäran bifalles) måste underkasta sig skatt, till Konung Olof, och alla sådane pålagor, som han har af Norriges män; och denna tunga pålägga wi icke oß allena, utan både oß och wåra söner och deras söner samt all wår ätt och hela almogen, som bebor detta land. Denna träldom månde aldrig gå från landet. Änskönt Konung Olof, som jag tror, är en god man; så skall dock hädanefter hända, som hittills, då Konungar ombytas, att de äro olike, somlige gode och somlige onde. Men om Landsfolket will behålla sin frihet, som det hafwer haft alltsedan detta land bebygdes, så måste man ingalunda lemna Konungen något insteg, hwarken besittning i landet eller skatter, hwilka kunna anses, såsom en skyldighet. Dock håller jag det för wäl paßande, att de, som wilja, skicka Konungen wängåfwor, hökar eller hästar, tält eller segel, eller annat, som kan sändas; och är det wäl anwändt, om wänskap derigenom winnes. Men om Grimsö är det att säga, att om intet derifrån utföres, som är tjenligt till föda, kan en stor här underhållas på ön; och om der finnes utländskt krigsfolk, som far dädan med långskepp, så tror jag, att många småbönder månde tycka det trångt för dörrarne. Så snart Einar hade sagt detta och framstält förhållandet,

sam-

samtyckte hela allmogen, att saken icke skulle bifallas; och fåg då Thorarin utgången af sitt ärende i detta mål.

135. Cap.

Om Isländingarnes swar.

Thorarin gick, följande dagen, till Lagberget, framställde då ytterligare sitt ärende och började sålunda: Konung Olof sände bud till sina wänner här i landet, och nämnde i synnerhet Gudmund Eyolfsson, Snorre Gode, Thorkel Eyolfsson, Skapte Lagman och Thorsten Hallsson. Han sände Eder den begäran, att I skullen besöka honom och komma dit till wänskaps-gästebud, sägande, att I icke måtten uppskjuta denna färd, om hans wänskap syntes Eder af något wärde. De swarade på detta tal, tackade Konungen för hans bjudning och tillade att de sedan skulle yttra sig for Thorarin om resan, då de hade öfwerlagt derom med sig sjelfwa och sina wänner. Men när desza Höfdingar rådslogo sig emellan, sade en hwar hwad honom syntes om färden. Snorre Gode och Skapte afrådde att så öfwerlemna sig i de Norrskes händer, att alla män, som mäktigast woro i Island, på en gång drogo dädan till Norrige; och sade de, att detta budskap bragt dem på starka miszstankar, det Konungen, som Einar hade sagt, wille bruka något twång emot Isländingarne, om han fick råda. Gudmund och Thorkel Eyolfsson yrkade mycket att man skulle skicka sig efter Konung Olofs begäran och sade, att det mände blifwa en ärofull resa. Men då de nogare öfwerlade detta mål med hwarandra, stadfästades ändtligen dem emellan, att de sjelfwe icke

skulle

skulle fara, utan att hwar och en, å sina wägnar, skulle sända en man, som dertill tycktes tjenligast; och åtskiljdes detta Ting med så förrättadt ärende; men ingen utländsk färd företogs den sommaren. Thorarin reste samma sommar både bort och hem samt kom, om hösten, till Konung Olof och sade honom, huru hans ärende aflupit, tilläggande att Höfdingarne eller ock deras söner skulle komma från Island, enligt de bud Konungen hade sändt.

136. Cap.

Om Färöarnes Inbyggare.

Den samma sommaren kommo från Färöarne till Norrige, efter Konungens ordsändning, Gille Lagman, Leif Össursson, Thoralf af Dimen och många andra bondesöner. Thrond i Göta beredde sig ock till färd; men då han nästan war redo, fick han fallandesot, så att han ingenstädes kunde komma, och blef derföre qwar. Då Färöboarne kommo till Konung Olof, kallade han dem till samtal och hade stämma med dem; och uppenbarade han då hwad som låg under färden, sägande, att han wille hafwa skatt af Öarne och att inbyggarne skulle antaga de lagar, som Konung Olof gaf dem. På stämman märktes det af Konungens ord, att han wille taga försäkran om denna sak af de Färöiske män, som då woro ditkomne, derest de fördraget med ed bekräfta wille. Han erböd tillika de män, som ibland dem syntes honom de ypperste, att gå i hans tjenst och få af honom ära och wänskap. Men de Färöiske förstodo så Konungens ord, som det wore osäkert, hwad deras öde skulle

blifwa

blifwa, om de icke wille underkasta sig allt det Konungen begärde af dem. Änskönt flere stämmor höllos om denna sak, innan den afgjordes, fick dock allt framgång, som Konungen yrkade. Leif, Gille och Thoralf gingo i Konungens tjenst och blefwo hans Hofmän; men hela följeslaget gaf Konung Olof ed att på Färöarne hålla den Lag och Landsrätt, som han satte och betala den skatt, han pålade dem. Sedan gjorde de sig färdige till hemresan. Wid skilsmässan gaf Konungen wängåfwor åt dem, som gått i hans tjenst. Då de woro redo, drogo de bort; men Konungen lät tillreda ett skepp och förordnade män, att dermed resa till Färöarne, för att upptaga de skatter, hwilka inbyggarne skulde gälda till honom. De blefwo sent färdige och drogo bort, då de woro redo; och är det att säga om deras färd, att de icke kommo åter och ej eller någon skatt den följande sommaren; ty de hade icke ankommit till Färöarne och ingen hade der upptagit utskylder.

137. Cap.

Ketils och Thords giftermål.

Konung Olof for, om hösten, in uti Wiken, och sände bud för sig till Upplanden samt lät påbjuda gästning, emedan han årnade, om wintern, fara genom Upplanden. Sedan började han sin resa och drog till Upplanden. Konung Olof dwaldes der den wintren, for i gästning och ställde till rätta de saker, hwilka syntes honom behöfwa bot. Han renade ock Christna Tron, der det syntes honom af nöden. Då Konung Olof war å Hedmar-

marken, tilldrog det sig, att Ketil Kalf på Ringenås begärde till äkta Gunhild, dotter af Sigurd Syr och Asta Konung Olofs moder. Gunhild war Konung Olofs syster; och ägde Konungen att swara och råda i denna sak. Han upptog det wäl, emedan han wisste om Ketil, att han war ättstor och rik, en wis man och mäktig Höfding; Ketil hade ock långt förut warit Konung Olofs goda wän, som här redan är sagdt. Allt detta gjorde att Konungen unnade Ketil ett sådant giftermål; och gick det så, att Ketil fick Gunhild. Konung Olof war på detta gästebud. Han drog sedan norrut till Gudbrandsdalen och tog der gästning. Der bodde en man, som het Thord Guttormsson, på den gård, hwilken kallas Steig; han war den rikaste man i norra delen af Gudbrandsdalen. När han och Konungen råkades, begärde Thord Isrid Gudbrandsdotter till äkta: hon war Konung Olofs moder-syster; och ägde Konungen att swara i denna sak. Då man nu rådslagit om detta ärende, blef beslutadt att giftermålet skulle gå för sig; och fick Thord Isrid till hustru. Han blef sedan Konung Olofs uppriktige wän, tillika med många sina fränder och wänner, hwilka deri följde hans efterdöme. Konung Olof for sedan åter söderut genom Thotn och Hadaland samt dädan till Ringerike och så till Wiken. Om wåren reste han till Tunsberg och dröjde der länge, medan största köpenskapen och tillförseln warade. Derpå lät han tillreda sitt skepp och hade med sig mycket folk.

138. Cap.

Om Isländingarne.

Denna sommar kommo från Island, efter Konung Olofs ordsändning, Stein, Skapte Lagmans son, Thorodd, Snorre Godes son, Gellir, Thorkel Eyolfssons son, och Egill, son af Sido=Hall, Thorstens broder. Gudmund Eyolfsson hade aflidit wintren förut. Deße Isländske män foro genast till Konung Olof, så snart tillfälle gafs. Då de träffade Konungen, blefwo de wäl emottagne och woro sedan alle hos honom. Samma sommar sporde Konung Olof, att det skepp hade blifwit borta, hwilket han, sommaren förut, sände till Orknöarne efter skatten, och att det ingenstädes kommit till lands, så widt spörjas kunnat. Konungen utrustade då ett annat skepp, förság det med besättning och sände det till Orknöarne efter skatten. Deße män foro då bort och höllo ut på hafwet; men sedan spordes icke mera om dem, än om de förre; och woro många gißningar, hwad af deßa skepp månde hafwa blifwit.

139. Cap.

Början af berättelsen om Knut den Rike.

Knut den Rike, hwilken somliga kalla Gamle Knut, war i den tiden Konnng öfwer England och Danmark. Knut Rike war son af Swen Tjuguskägg Haraldsson; denna ätt hade länge rådt öfwer Danmark. Harald Gormson, Knuts fader=

fader

faderfader, hade tagit Norrige, efter Harald Gunhildssons fall, och uppburit skatt deraf, men satt Håkan Jarl den Rike att styra landet. Swen Dana-Konung, Haralds son, rådde ock öfwer Norrige och satte sin måg, Erik Jarl Håkansson, att wårda riket. Bröderne Erik och Swen Håkanssöner styrde då Landet, till deß Erik Jarl for wester till England, efter sin swågers, Knut den Rikes, ordsändning; och satte han då, i sitt ställe, att råda öfwer Norrige, sin son Håkan Jarl, hwilken war systerson af Eriks swåger, Knut den Rike. Men sedan när Olof Digre kom till Norrige, tog han Håkan Jarl Eriksson till fånga och satte honom från styrelsen, som förr är skrifwit. Håkan Jarl for då till Knut, sin moderbroder, och hade sedermera warit hos honom allt intill den tid, dit wi nu äre komne med sagan. Knut den Rike hade wunnit England genom krig, och haft en långwarig möda innan landsfolket blifwit honom lydigt. Men när han tyckte sitt wälde wara stadfästadt der i landet, då påminde han sig den rätt, han syntes hafwa till det Rike, som han sielf icke förestod; och detta Rike war i Norrige. Han trodde sig äga hela Norrige i arf; men Håkan, hans systerson, ansåg sig äga en del deraf och tyckte sig tillika hafwa förlorat den med wanära. Det war ock en orsak hwarföre Knut och Håkan så länge hållit inne med sitt anspråk på Norrige, att först då Konung Olof Haraldsson kom i landet, gjorde hela allmogen och menigheten upplopp och wille icke höra annat, än att Olof skulle wara Konung öfwer allt Riket; men sedan när folket tyckte sig icke wara sjelfrådande under hans wälde, flydde somliga bort ur landet. Ganska många mäktige män och rika bönders söner hade farit till Konung Knut, föregif-

föregifwande åtskillige ärenden. Men hwar och en, som kom till Konung Knut och wille blifwa hans man, fick af honom händerne fulla af skänker. De sågo ock der mycket större herrlighet, än annorstädes, både i anseende till den stora mängd folk, som der dageligen wistades, och all annan stat, som fanns i det herberge, Knut ägde och sjelf war uti. Knut den Rike tog skatt och utskylder af de länder, som i Norden rikast woro; men i samma mån han hade mera att uppbära, än andre Konungar, gaf ock han ock mera, än hwarje annan Konung. I hela hans Rike war så god frid, att ingen tordes bryta den. Sjelfwa landsfolket höll ock frid sig emellan och urgammal landsrätt. Deraf blef han mycket frejdad öfwer alla länder. Men bland dem som kommo från Norrige, klagade många öfwer det förtryck, de ledo, samt framställde för Håkan Jarl, och somlige för Konung Knut sjelf, att Norriges män då mände wara redo, att åter gifwa sig under Konung Knut eller Håkan Jarl och af dem få sin frihet tillbaka. Detta tal behagade Jarlen wäl; och sade han det för Konungen samt bad honom försöka, om Konung Olof wille uppgifwa sitt Rike till dem eller dela det genom något fördrag. Månge woro som bistodo Jarlen i denna sak.

140. Cap.

Om Konung Knuts sändemän.

Knut den Rike sände män wästan ifrån England till Norrige; och woro de på det bästa utrustade till denna färd

samt

samt hade Engelske Konungen Knuts bref och insegel. De kommo om wåren till Olof Haraldsson, Norriges Konung, i Tunsberg. Men när Konungen blef sagdt, att Konung Knut den Rikes sändemän woro ditkomne, wardt han ganska illa till mods och sade, att Knut icke månde sända män dit med sådane ärenden, som skulle wara honom (Olof) och hans folk gagnelige; och gingo några dagar förbi innan sändemännen erhöllo företräde. När de fingo lof att tala med Konungen, gingo de inför honom samt buro fram Konung Knuts bref och det ärende som medföljde, att Konung Knut gjorde anspråk på hela Norrige, såsom sin egendom, och sade, att hans förfäder haft detta Rike före honom. Men fördenskuld (tillade de) att Konung Knut wille tillbjuda alla länder frid, ty will han och (här) erbjuda fred åt en hwar, som det åstundar, och icke fara med härskjöld till Norrige, om annan utwäg är. Will Konung Olof Haraldsson wara Konung öfwer Norrige, så fare han till Konung Knut, tage landet i förläning af honom och blifwe hans man samt gälde honom sådan skatt af Riket, som Jarlarne tillförne gåfwo. Sedan buro de fram brefwen, hwilka innehöllo allt detsamma. Då swarade Konung Olof: det hafwer jag hört sägas i gamla berättelser, att Gorm Dana-Konung ansågs wara en mäktig Öfwer-Konung, änskönt han rådde öfwer Danmark allena; men de Dana-Konungar, som sedan warit hafwa, tyckes det icke nog. Nu är så widt kommit, att Knut ensam råder öfwer Danmark och England; och hafwer han derförutan underkufwat en stor del af Skotland. Dock begär han nu mitt fädernearf ur mina händer: han borde weta att en gång sätta gräns för sin girighet. Eller månne

månne han tänker ensam råda öfwer alla Nordländerne? eller årnar han ensam äta all kål i England? Förr skulle han orka det, än jag för till honom mitt hufwud eller gör för honom en enda bugning. Nu skolen I säga honom deßa mina ord, att jag skall wärja Norrige med egg och udd, så länge mitt lif räcker och icke gälda skatt af mitt Rike till någon man. Efter detta swar gjorde Konung Knuts sändemän sig' resfärdige och woro icke wäl tillfreds med sitt ärende. Sigwater Skald hade warit hos Konung Knut; och gaf Knut honom en guldring, som wägde en half mark. Då war ock hos Konung Knut Berse Skald Torfason; och gaf Knut honom twå guldringar, af hwilka hwardera wägde en half mark, och derjemte ett guldbeslaget swärd. Så siöng Sigwater:

Knut den dådstore hafwer,
Du ypperlige (Berse), bägges
Wåra händer ståtligen prydt,
Då wi Konungen funno.
Dig gaf han en mark guld, eller mera,
Den mångwise, och ett skarpt swärd,
Men mig en half: Gud sielf
Öfwer all wår lycka råder.

Sigwater kom sig i bekantskap med Konung Knuts sändemän och sporde dem om många ting. De sade honom allt hwad han efterfrågade, om deras samtal med Konung Olof och hurusedes deras ärende aflupit. De sade, att Konungen hade illa upptagit deras tal; och weta wi icke, tillade de, hwarpå han för-

förlitar sig, då han nekar att blifwa Konung Knuts man och draga till honom, hwilket dock wore hans bästa råd; ty Konung Knut är så mild, att aldrig bryta Höfdingar honom så mycket emot, att han ju tillgifwer dem, om de komma till honom och wisa honom underdånighet. Det hände sig nu för kort tid sedan, att till honom kommo twänne Konungar nordan ifrån Fife på Skotland; och öfwergaf han sin wrede emot dem, lät dem behålla alla Länder, som de förut haft, och skänkte dem tillika stora wängåfwor. Då qwad Sigwater:

Mäktige Konungar nordan
Från Fife hafwa
Sina hufwuden fört till Knut:
Dermed friden de köpte.
Aldrig Olof sin hjessa,
I denna werlden böjde
Under någon man:
Ofta seger fick den Digre.

Konung Knuts sändemän drogo sina färde, och hade god wind öfwer hafwet. Sedan foro de till Konung Knut och sade honom huru deras ärende aflupit, äfwensom de ord, hwarmed Konung Olof slutat sitt tal till dem. Konung Knut swarade: icke gissar Konung Olof rätt, om han tror att jag ensam skulle wilja uppäta all kål i England: heldre wille jag, att han funne, det annat bor innom mina refben, än kål allena; ty från hwart och ett af dessa refben skola komma swåra råd för honom. Denna sommar kommo från Norrige till Konung

ung Knut Aslak och Skjalg, söner af Erling på Jader, och blefwo der wäl emottagne; ty Aslak hade till äkta Sigrid, Swen Jarl Håkanssons dotter, som war syskonbarn med Håkan Jarl Eriksson. Konung Knut gaf deßa bröder stora förläningar hos sig; och blefwo de hållne i stor ära.

141. Cap.

Konung Olofs och Swea-Konungen Anunds förbund.

Konung Olof stämde till sig sina Länshöfdingar och mycket folk om sommaren; ty det rykte gick, att Knut den Rike samma sommar skulle fara westan från England, emedan man trodde sig hafwa spört af köpmansskepp, som kommo westanifrån, att Knut sammandroge en stor här i England. Men när det led på sommaren, påstodo somlige att krigshär skulle komma; men andre motsade det. Konung Olof war om sommaren i Wiken och hade folk ute, för att efterspana om Konung Knut skulle komma till Danmark. Om hösten sände Konung Olof män österut åt Swerige, till sin swåger Konung Anund, och lät säga honom Knuts ordsändningar samt de anspråk, han hos Konung Olof gjort på Norrige, tilläggande, det han trodde att om Knut lade Norrige under sig, skulle Anund icke länge få behålla Swea Rike i frid; och ansåg han derföre rådligast, att de förenade sin makt och reste sig till motwärn: då, sade han, skulle icke fattas dem styrka, att hålla delo med Konung Knut. Konung Anund upptog wäl Konung Olofs budskap, och sände honom det swar tillbaka, att han, för sin del, wille ingå wänskapsförbund med Konung Olof sålunda att de

skulle

skulle lemna hwarannan bistånd, hwar från sitt Rike, så snart någondera det behöfde. Det budskap, som gick emellan dem, innehöll åfwen, att de skulle träffas och rådslå om sina angelägenheter. Konung Anund årnade att, wintren derefter, fara öfwer Westergötland; men Konung Olof beredde sig att taga wintersäte i Sarpsborg.

142. Cap.

Knut Rikes sändebud till Konung Anund.

Knut den Rike kom samma höst till Danmark och satt der öfwer wintren med mycket folk. Honom blef sagdt, att män hade farit med budskap emellan Norriges och Sweriges Konungar och att stora anslag månde ligga derunder. Konung Knut affärdade, om wintren, sändebud till Konung Anund i Swerige samt skickade honom stora gåfwor och wänskapstillbud, sägande, att han wäl kunde sitta stilla och icke befatta sig med Knuts och Olof Digres delo; ty du, Anund, tillade han, och ditt Rike skola wara i frid för mig. När sändemännen kommo till Konung Anund, buro de fram de gåfwor, som Konungen skickade honom, och tillika hans wänskapstillbud. Konung Anund hörde icke gerna detta tal; och tyckte sändemännen sig finna, att han war mycket böjd för wänskap med Konung Olof. De foro då tillbaka och sade Konung Knut, huru deras ärende afflupit, samt bådo honom icke wänta någon wänskap af Konung Anund.

143. Cap.

143. Cap.

Bjarmalands-färd.

Denna winter satt Konung Olof i Sarpsborg och hade myckt folk: då sände han Karl den Haleyiske norrut i landet med sina ärenden. Karl for först till Upplanden, sedan norrut öfwer Fjället, och kom fram till Nidaros, hwarest han tog så mycket af Konungens gods, som han hade befallning till, samt ett godt skepp, hwilket syntes honom tjenligt till den färd, Konungen hade föresatt honom, nemligen att draga norrut till Bjarmaland; och war så beslutadt, att Karl skulle hafwa bolag med Konungen och hwardera få hälften af winsten. Karl höll med sitt skepp norrut till Halogaland, tidigt om wåren: hans broder Gunnstein beredde sig då att fara med honom; och hade han handelswaror för sig serskildt: de woro nära tjugufem män på detta skepp. De foro strax, bittida om wåren, norrut till (Finn-)Marken. Då Thorer Hund sporde detta, sände han bud till bröderne, att han, om sommaren, ärnade fara till Bjarmaland och wille att de skulle segla tillsamman samt dela lika allt hwad de kunde få. Karl och Gunnstein sände Thorer det swar, att han skulle hafwa tjugufem män, likasom de hade; och wille de då att det gods, de fingo, skulle delas jemnt emellan skeppen, förutan de handelswaror, som hwar och en hade serskildt. Men då Thorers sändemän kommo tillbaka, hade han låtit utsätta och tillreda ett stort långskepp, som han ägde: på detta fartyg hade han sina huskarlar; och woro derpå nära åttatio män: Thorer rådde ensam öfwer deßa och skulle tillika hafwa allt, som förwärfwades i färden. När Thorer war redo, höll

han

han med sitt skepp norr utmed landet, och träffade Karl och dess broder i Sandver. Sedan foro de alle tillsamman och hade god wind. Gunnstein sade till sin broder Karl, så snart de träffade Thorer, att denne tycktes honom wara för manstark; och anser jag det, tillade han, wara rådligare, att wi wända åter och icke fara så, att Thorer kan göra med oß hwad han will; ty jag tror honom illa. Karl swarade: icke will jag återwända; men dock är det sannt, att, om jag hade wetat, då wi woro i Långö, det Thorer skulle komma i wårt följe med så mycket folk, som han hafwer, då skulle wi hafwa tagit flere män med oß. Bröderne talte härom med Thorer och sporde hwarthän det syftade, att han hade mycket flere män med sig, än i budskapet war utsatt. Han swarade: wi hafwa ett stort skepp, som fordrar mycket folk; och tyckes mig, på en sådan farlig resa, ingen god dräng öfwerflödig. De foro, om sommaren, oftast så fort, som skeppen kunde gå. När winden war sakta, gick brödernes skepp hastigare; och seglade de då undan; men när det blåste starkare, hann Thorer dem. Sällan woro de alle tillsamman, men wißte dock beständigt af hwarandra. Då de kommo till Bjarmaland, lade de till wid köpstaden: der började marknad; och fingo alle gods tillfyllest, som hade något att gifwa i stället. Thorer fick ock öfwermåttan mycket waror i gråwerk, bäfwerskinn och Sobel. Karl hade ganska ansenligt med gods, hwarför han köpte en stor mängd waror. Sedan köpstämman der war sluted, höllo de ut efter än Wina: då blef friden uppsagd med landsfolket. När de kommo ut ur än, höllo de stämma med skeppsfolket; och sporde Thorer om de hade någon håg att gå upp å landet och förskaffa sig gods:

män=

männen swarade, att de lust dertill, om något wore att få. Thorer sade, att gods skulle fås, om denna färd lyckades; men det wore icke otroligt, att lifsfara förestode under wägen. Alla sade då, att de wille försöka det, om wän wore att erhålla gods. Thorer swarade, att der i landet war sådan sedwana, att då rike män afledo, skulle deras lösören skiftas emellan den döde och hans arfwingar; sjelf skulle han hafwa hälften eller tredjedelen, men stundom mindre: detta gods skulle bäras ut i skogar eller läggas i högar och blandas med mullen; under tiden byggdes ock hus, hwari det förwarades. Han tillade, att de skulle göra sig resfärdige till aftonen. Det blef aftalt, att ingen fick löpa ifrån den andre, ej eller någon blifwa efter, när styrmännen sade att man skulle bort. De lemnade män qwar att wakta skeppen. Derefter gingo de upp å landet: der war först slätt mark, men sedan en stor skog; Thorer gick främst samt bröderne Karl och Gunnstein sist. Thorer bad dem gå tyst fram och taga barken af träden, så att det ena (afbarkade) trädet kunde ses från det andra. Slutligen kommo de fram till en stor öppen plats i skogen; der war en hög skidgård med en låst dörr före. Sex män af landets inbyggare skulle hålla wakt öfwer skidgården hwarje natt, och twå i sender waka hwar sin tredjedel (af natten). När Thorer och hans följeslagare kommo till skidgården, hade männen gått hem; men de, som dernäst skulle waka, woro ännu icke komne på wakten. Thorer gick till skidgården, hakade fast sin yxa ofwantill, drog sig upp efter den och sprang så in öfwer stängslet på ena sidan om porten. Karl hade då äfwen kommit öfwer på andra sidan om ingången. Thorer och han kommo på samma gång till dörren,

togo

togo sedan från slagbommen och öppnade porten: folket gick då in; och sade Thorer: innom detta stängsel är en hög af guld, silfwer och jord, blandade om hwarandra; till den skall man hålla sig; men innom skidgården står åfwen Bjarmaländarnes Gud, som Jomala heter; ingen må wara så djerf, att han rånar honom. Sedan gingo de till högen, togo så mycket gods, de kunde, och buro det bort i sina kläder; mycken mull följde med, som man wäl kan tänka. Derpå sade Thorer att man skulle begifwa sig bort, tilläggande: nu skola bröderne Karl och Gunnstein gå först ut, men jag skall komma sist. Då gingo alla ut till porten; men Thorer wände åter till Jomala och tog en silfwerskål, som stod på hans knä och war full med silfwerpenningar. Han slog silfret i sitt klädesskört, stack armen in uti grepen, som war öfwer skålen, och gick sedan till porten. Alla följeslagarne wöro då komne ut ur skidgården och märkte, att Thorer hade blifwit efter. Karl wände åter för att söka honom; och träffades de wid porten: Karl såg då att Thorer hade med sig silfwerskålen. Sedan lopp Karl till Jomala och fick se att denne hade ett stort guldsmycke på halsen. Han lyftade då sin yxa och högg sönder det band, hwarmed smycket war fästadt bak på halsen; men detta hugg war så starkt, att hufwudet flög af Jomala, och derwid uppkom ett så stort dån, att alle förundrade sig deröfwer: tog Karl då halssmycket. Sedan drogo de bort. Men i samma stund, som dånet hördes, kommo wäktarne fram på den öppna platsen och blåste genast i sina horn; derefter hörde de (Nordmännerne) skall af lurar och folk på alla sidor om sig: de skyndade då till skogen och in uti den, men hörde från platsen bakom sig rop

och

skrik; ty Bjarmaländarne woro ditkomne. Thorer Hund gick efterst af alla män i sitt följe; twå gingo framför honom och buro emellan sig en stor säck, hwari något war, som liknade aska: Thorer tog deraf i händerne och strödde det på wägen bakom sig; stundom kastade han det fram öfwer folket. Således kommo de ur skogen på slätten: der hörde de, att Bjarmaländarnes här förföljde dem med rop och förskräckligt wrålande; den störtade då fram på slätten både bakefter och på bägge sidor om dem; dock kommo icke Bjarmaländarne eller deras wapen dem så nära, att de deraf ledo något men; ty märkte de att Bjarmaländarne icke sågo dem. Då följeslaget kom till fartygen, gingo Karl och hans broder först till skepps; ty de woro främst; men Thorer blef längst på landet. Så snart Karl och hans män kommo på sitt skepp, kastade de ned tältningen och loßade sina fästen; sedan drogo de upp seglet. Skeppet gick då hastigt ut på hafwet. Men för Thorer och hans män gick allt långsammare; ty deras skepp war owigare. Då de kommo under segel, war Karl redan långt ifrån landet. Båda foro öfwer Gandwiken. Nätterne woro ännu ljusa; och seglade de både natt och dag, till deß Karl och hans följeslagare en afton lade till wid några öar, fällde segel och kastade ankare, för att der bida till deß hafsströmmen skulle lägga sig; ty stora sandreflar woro framför dem. Då kommo Thorer och hans folk efter, och ankrade äfwen der. Sedan sköto de ut en båt, hwari Thorer steg, tillika med några män, samt rodde till Karls skepp; och gick Thorer upp å skeppet. Bröderne hälsade honom; Thorer bad då att Karl skulle lemna honom halssmycket, sägande: jag tycker mig mest förtjent att få de dyrbar-

heter,

heter, som der blefwo tagne; ty jag tror, det I hafwen mig att tacka för, att wi alle undkommo utan manspillan; men du, Karl, förde oß i den största fara. Då sade Karl: Konung Olof äger hälften emot mig af allt gods, som jag förwärfwar i denna färd: nu ärnar jag honom halssmycket; far du till honom, om du will; kan då hända att han gifwer dig smycket, om han sjelf icke will hafwa det, emedan jag tog det af Jomala. Då swarade Thorer och sade, att han wille, det de skulle gå upp på ön och skifta sitt byte. Gunnstein sade, att strömen då wände sig och tid wore att segla. Sedan drogo de upp sina ankartåg. När Thorer såg det, gick han ned i båten; och rodde de till sitt skepp. Karl och hans män hade då dragit upp seglet och woro långt borta, innan Thorer fick upp sitt segel. De foro så, att Karl alltid seglade förut och båda skyndade allt hwad de kunde. De seglade på detta sätt till deß de kommo till Geirsver, hwarest den första skeppsbrygga är, då man far nordanifrån: dit kommo de bägge om en afton och lade der in uti hamnen till bryggan. Thorer låg innanföre, men Karl utanföre i hamnen. När Thorer och hans folk hade tältat skeppet, steg han i land och hade ganska många män med sig. De gingo till Karls skepp, der man då lagat sig i ordning. Thorer ropade ut åt skeppet och bad styrmännen komma i land. Brödderne gingo upp å landet med några män. Då började Thorer samma tal som förut, och bad dem gå i land samt bära dit till delning allt det gods, som de tagit i byte. Bröderne swarade, att det ej war af nöden, förrän de kommo hem till sin bygd. Thorer sade, att det icke war sedwana, att ej skifta bytet förrän hemma och sålunda förlita sig på andras redlighet.

lighet. De talte härom några ord och woro af olika tankar. Då begaf Thorer sig bort; och när han gått ett litet stycke, wände han åter och sade, att hans följeslagare der skulle afbida honom. Han ropade på Karl och sade, att han wille tala med honom allena. Karl gick emot honom; och då de möttes, stack Thorer till honom med spjutet, så att det stod midt igenom honom. Då sade Thorer: här skall du, Karl, få röna en Bjarköing; tänkte jag ock att du skulle känna spjutet Selshämmaren. Karl dog strax; men Thorer och hans män gingo åter till skeppet. Gunnstein och deß följe sågo Karls fall; de lupo strax till, togo hans lik och buro det till sitt fartyg, togo bort tältningen och bryggorne samt gåfwo sig ut från landet. Sedan hißade de segel och foro sina färde. Då Thorer och hans män sågo det, kastade de ned tältningen och gjorde sig redo som skyndsammast; men när de drogo upp seglet, gick tåget sönder; och föll seglet ned, twärtöfwer skeppet: det förorsakade Thorer långt dröjsmål innan de, för andra gången, fingo upp seglet. Gunnstein war redan långt borta när Thorers skepp kom i gång: de seglade då och rodde tillika. Det samma gjorde ock Gunnstein. Båda foro med största hast dag och natt och träffade icke tillsamman på lång tid; ty så snart de kommo till sunden emellan öarne, blef det lättare att wända med Gunnsteins skepp. Dock kom Thorers skepp allt närmare, hwarföre Gunnstein och hans män, då de kommo utanför Leingiowik, lupo af skeppet och upp å landet. Litet derefter anlände Thorer och hans följeslagare dit, sprungo i land och satte efter dem: en qwinna kom Gunnstein till hjelp och gömde honom; det säges, att hon warit ganska förfaren i trolldomskonster. Thorer och hans män

wände

wände då åter till skeppen, togo allt gods, som war på Gunnsteins fartyg, och buro dit sten i stället, förde skeppet ut på fiärden, höggo hål derpå och sänkte det. Sedan foro Thorer och hans folk hem till Biarkö. Gunnstein och hans män drogo ganska lönligen fram, foro på småbåtar och reste om nätterne, men lågo stilla om dagarne: så färdades de, till deß de kommo förbi Biarkö och ur Thorers Höfdingedöme. Gunnstein for först hem till Långö och dröjde der en liten tid; sedan drog han söderut och stadnade icke förr, än han kom till Konung Olof, sägande honom då hwad som tilldragit sig på Biarmalandsfärden. Konungen war illa tillfreds med deras resa, erböd Gunnstein att wara hos sig, och sade, att han skulle bringa denna sak till rätta, så snart han kunde. Detta tillbud behagade Gunnstein wäl; och blef han hos Konung Olof.

144. Cap.

Konungarne Olofs och Anunds sammankomst.

Såsom förr är sagdt, wistades Konung Olof öster i Sarpsborg den wintren, då Knut den Rike satt i Danmark. Swea-Konungen Anund red samma winter öfwer Westergötland, och hade med sig mer än tre tusende män. Då foro män med ordsändningar emellan honom och Konung Olof; och satte de möte med hwarandra, att de skulle råkas, wåren derpå, uti Konghäll. De uppsköto sin sammankomst så länge, emedan de wille weta, innan de råkades, hwad Konung Knut skulle företaga. Men när det led fram på wåren, giorde Konung Knut sig re-

do, att med sitt folk fara wester till England. Han satte efter sig i Danmark sin son Hårda-Knut, och jemte honom Ulf Jarl, Thorgil Sprakeleggs son. Ulf war gift med Astrid, Konung Swens dotter och Knut den Rikes syster; deras son war Swen, som sedan blef Konung i Danmark. Ulf Jarl war en ganska ypperlig man. Knut den Rike for wester till England; men när Konungarne Olof och Anund sporde detta, drogo de åstad till det utsatta mötet, och råkades wid Elfwen i Konghäll. De undfingo hwarandra med mycken glädje och många wänliga ord, som åfwen kommo till allmogens kunskap; likwäl talade de sig emellan om många saker, hwilka de allena då kände, men som sedan till en del wunno framgång, och blefwo allmänt bekante. Wid skilsmeßan skiftade de gåfwor med hwarandra, och åtskiljdes såsom wänner. For då Konung Anund upp i Götland; men Konung Olof drog norr till Wiken, sedan ut till Agder, samt derifrån norr utmed landet, och låg mycket länge uti Eikundasund, wäntande på wind. Här sporde han, att Erling Skjalgsson och Jaderboarne med honom höllo sig tillsamman, och hade en stor här. Det hände en dag, att Konungens män talade sig emellan om winden, antingen han kom från söder, eller sydwest, och om man med denna wind kunde segla förbi Jader, eller ej. De fleste sade, att det ej kunde ske. Då swarade Haldor Brynjolfsson: jag skulle tro, sade han, att man med denna wind kunde komma förbi Jader, om Erling Skjalgsson hade beredt oß ett gästebud på Sola. Derpå sade Konung Olof, att de skulle borttaga skeppstälten, och lägga ut ur hamnen; hwilket ock skedde. De seglade den dagen förbi Jader, och hade den bästa wind; men om aftonen lade de till

wid

wid Hwitingsö. Konungen drog då norr till Hördaland, och for der på gästning.

145. Cap.

Thoralfs dråp.

Denna wår hade ett skepp farit från Norrige ut till Färöarne; med detta skepp skickade Konung Olof sådane befallningar, att derifrån skulle någon af hans hofmän komma till honom, nemligen Leif Össursson, eller Gille Lagman, eller Thoralf af Dimen. När detta budskap kom till Färöarne, och blef deße män kunnigt, då samtalade de om, hwad denna ordsändning kunde hafwa att innebära; och blefwo de alle derom ense, att Konungen torde wilja efterfråga den händelse, hwilken somlige ansågo för sannfärdig, och påstodo hafwa tilldragit sig der på Öarne, nemligen den olyckа, som träffat Konungens sändemän och deras twänne skepp, hwilka med hela besättningen blifwit borta, så att ingen man undankommit. Det blef då beslutadt, att Thoralf skulle fara. Han gjorde sig redo till färden, utrustade en farkost, som han ägde, och skaffade sig dertill besättning, så att der woro tio eller tolf män på skeppet. När de woro färdige och wäntade på wind, hände det sig på Österö, hos Thrond i Göta, att en dag, då det war särdeles wackert wäder, inträdde Thrond i stugan, der hans bägge brodersöner, Sigurd och Thord den Låge hade lagt sig på stugupallarne; deße woro Thorlaks söner: den tredje (som då war derinne) het Gaut den Röde, deras frände; alla woro de Thronds fostersöner och hurtige män. Sigurd war den äldste ibland

dem,

dem, och öfwergick de andre i alla stycken. Thord hade fått ett tillnamn, och kallades Thord den Låge, änskönt han war en owanligt reslig man; dock öfwerträffade han andre ännu mera uti raskhet och kroppskrafter. Då sade Thrond: mycket förändras under en mansålder! sällsynt war det uti min ungdom, att unge och till allt wäl skickade män suto eller låge stilla på en dag, då wäderleken war god; och lärer wäl ingen af forntidens män hafwa hållit det för troligt, att Thoralf af Dimen skulle wara raskare, än I ären. Den skuta, hwilken jag hafwer ägt, och som står här i båthuset, blifwer wäl nu snart så förfallen, att hon ruttnar under tjäran; icke destomindre är hwart hus här fullt af ull, som hwarken förarbetas, eller säljes; så skulle det ej tillgå, om jag wore några år yngre. Sigurd sprang upp, och ropade på Thord och Gaut, sägande, att han ej kunde tåla Thronds försmädelser. De gingo då dit, hwarest huskarlarne woro, samt begåfwo sig med dem till skutan, och drogo henne ut. Sedan läto de ditföra warorne, och lastade farkosten. Der hemma saknades icke laddning för skutan, ej eller något af deß tillbehör, så att de blefwo färdige inom få dagar. På farkosten woro tio eller tolf män. De och Thoralf afseglade med samma wind, och hade hwarandra ständigt i sigte på hafwet. De landade en afton wid (ön) Herna; lade då Sigurd och hans män sitt skepp längre ut wid stranden, dock så, att det ej war långt emellan dem. Samma afton, när det blifwit mörkt, och Thoralf med sina män ärnade gå till sängs, tilldrog sig, att Thoralf gick i land tillika med en annan man, sökande sig der ett hemligt ställe; men när de woro färdige att åter gå ned till skeppet, då blef, efter hwad föl-

jeslagaren

jeslagaren (sedan) berättade, ett kläde kastadt öfwer dennes hufwud, och han lyftad upp från jorden; och hörde han i detsamma ett hårdt slag; men sedan blef han bortburen, och nedstörtad der sjön war under, så att han sönk långt ned i djupet. Då han åter kom i land, begaf han sig dit, der han hade skiljts från Thoralf; han fann der Thoralf, hwars hufwud war klufwet ned till skuldrorne, och som då war död. När skeppsfolket fingo kunskap härom, buro de hans lik ut på skeppet, och lade det der öfwer natten. Wid den tiden war Konung Olof på gästning i Lygre; och blef honom der tillkännagifwet hwad som hade tilldragit sig. Då blef folket sammankalladt till pil-stämma eller Ting; och war Konnngen sielf på Tinget. Han hade dit låtit kalla Färöingarne från bägge skeppen; och hade de jemwäl kommit dit. När Tinget war satt, då uppstod Konungen och sade: en sak hafwer här tilldragit sig, sådan, att det är desto bättre, ju mera sällan man hörer talas om något dylikt: en god dräng är här af daga tagen; och war han, efter som jag tror, saklös: månne här på Tinget finnes någon, som kan säga, hwem som begått denna gärning? Men ingen swarade något härtill. Då sade Konungen: jag will ej dölja, hurudan min tanka är om denna sak, att jag mißtänker Färöingarne derföre; mig tyckes det sålunda hafwa tillgått, som skulle Sigurd Thorlaksson hafwa dräpit mannen, och Thord den Låge kastat hans följeslagare i sjön. Deßutom kan jag gißa, det orsaken härtill lärer warit den, att de icke wille, det Thoralf måtte omtala deras ogerningar, hwilka han kanske wetat i sanning, men jag allenast haft mißtankar om, nemligen det mord och illwerk, hwarigenom mina sändemän der omkommo. När han slutat sitt tal,

då

då uppstod Sigurd Thorlaksson, och sade: icke hafwer jag tillförne talat på något Ting, och förmodar jag, att man ej lårer tycka mig wara ordsnåll; dock finner jag det nödigt att swara något. Jag gißar, att det tal, hwilket Konungen nu framfört, måtte hafwa flutit från deras tungor, som åro mycket owisare ån han, och mera ondskefulle; och år det klart, att sådane menniskor måtte wara wåre fullkomlige owånner. Det år orimmeligt taladt, att jag skulle wilja wara Thoralfs baneman, då han war min fosterbroder och gode wån. Men om något annat hade legat hårunder, och någon orsak funnits till fiendskap oß emellan, så år jag född med så mycket wett, att jag heldre företagit denna gerning hemma på Fårdarne, ån hår under edra hånder, Konung; ty förnekar jag, för mig och alla skeppsmånnen, denna gerning, och bjuder Eder min ed derpå, på sått som eder lag kråfwer; men om det synes Eder wara mera tillförlitligt, så skall jag undergå järnbörd; och will jag, att du sielf, Konung, må wara nårwarande wid profwet. När Sigurd hade slutat sitt tal, woro de många, som uttydde hans sak till det båsta, och budo Konungen, att han skulle få wisa sin oskuld i detta mål; tycktes dem, att Sigurd hade wål talat; och sade de, att han wißerligen wore oskyldig uti det, som war honom tillwitadt. Konungen sade: denna mannens sak år mycket wanskelig; om han falskeligen blifwit beskylldad, då måtte han wara en from man; men i annat fall år han mycket djerfware, ån att man någonsin skulle hafwa sett hans like, hwilket mig anar; och gißar jag, att han sielf lårer båra sig wittne derom. På andras förbön, antog dock Konungen Sigurds försåkran, att fria sig med järnbörd. Dagen derpå skulle han komma till

Lygre,

Lygre, hwarest Biskopen skulle bereda proswet; och lycktades så Tinget. Konungen for åter till Lygre, men Sigurd och hans följeslagare wände om till sina skepp. Derefter kom nattmörkret hastigt på; och sade då Sigurd till sina män: det är wißerligen sannt, att wi äro komne uti en stor wåda, genom den groswa lögn, hwilken man hafwer oß påfört; och är denne Konung mycket illistig och swekfull, så att man lätteligen kan finna hwad wår lott blifwer, om han får råda; ty han hafwer först låtit dräpa Thoralf, och will sedan göra oß skyldige till urbotamål. Det är honom ringa, att förwilla denna järnbörden; och tror jag, att den man lårer stå sig slätt, som wågar derpå med honom. Se, nu kommer här en liten fjällblåst från landet utefter sundet; och är det mitt råd, att wi hißa seglen, och gå till sjös. Throud må en annan sommar sjelf fara med sin ull, om han will sälja henne; men om jag nu kommer undan, så tyckes det mig likligt, att jag aldrig mera kommer till Norrige. Detta behagade hans följeslagare ganska wäl; de hißade derföre upp seglet, och läto om natten gå ut tills hafs, det mesta de kunde. De stadnade ej förr, än de kommo till Färöarne, och hem till Göta. Throud lät illa öfwer deras färd, och de swarade icke eller wäl, men förblefwo dock hemma hos Throud. Om morgonen derefter sporde Konungen, att Sigurd och hans följeslagare farit bort, och talade då mycket illa om dem och deras sak. Nu woro många, som sade det wara sannolikt, att Sigurd och hans män blifwit rätteligen beskyllade, hwilka förut inför Konungen nekat dertill och sagt honom emot. Konung Olof talade ej mycket om detta mål, men tycktes nu för wißo weta, hwad han förut hade mißtänkt. Sedan for Konungen sin wäg,

och

och tog gästning på de ställen, der man hade tillredt för honom.

146. Cap.

Om Isländingarne.

Konung Olof kallade till tals med sig de män, som hade kommit från Island, Thorodd Snorreson, Gellir Thorkelsson, Stein Skapteson och Egil Hallsson; då tog Konungen sålunda till orda: I hafwen i sommar låtit mig förmärka, det I willen göra Eder färdige att fara till Island, men jag hafwer hittills icke swarat något derpå; nu skall jag säga Eder, hwad jag har i sinnet. Jag will, att du, Gellir, skall fara till Island, om du der will utföra mitt ärende; men af de öfrige Isländske män, som nu äro här, må ingen återwända hem, förrän jag fått spörja, huru man der upptagit den ordsändning, som du, Gellir, skall föra dit. När Konungen sålunda hade yttrat sig, tycktes dem, som gerna wille resa till Island, men ej fingo lof dertill, att de blefwo behandlade med mycken obillighet, och qwarhållne såsom ofrie män. Gellir gjorde sig nu färdig, och for, om sommaren, till Island, dit han medförde Konungens ordsändning, hwilken han ock frambar nästa sommar på Tinget. Men detta war Konungens budskap, att han bad Isländingarne, det de måtte emottaga den lag, hwilken han hade satt i Norrige, och gifwa honom af landet Thegngäld (frie undersåtares skatt), och uti Nefgäld (Koppskatt) för hwar näsa en sådan penning, att tio deraf swarade emot en aln wadmal. Derjemte tillsade han folket sin wänskap, om de wille samtycka härtill; men i annat fall hotade han, att till-

foga

föga dem all skada, så ofta han kunde komma åt. De talade länge om denna sak, och rådgjorde sig emellan; och blef det omsider, med allas samtycke, beslutadt, att afslå skatten och alla pålagor, som kräfde woro af dem. Samma sommar for Gellir åter till Norrige, och råkade Konung Olof om hösten öster i Wiken, då han nyligen hade kommit ofwan ifrån Götland, hwilket jag framdeles ärnar berätta i Konung Olofs Saga. Då det led fram på hösten, begaf Konungen sig norr till Trondhem, och drog med sitt folk till Nidaros, hwarest han låt bereda wintersäte för sig; och wistades Konung Olof, den wintern öfwer, der i köpstaden. Denna winter war den trettonde, sedan han kom till Riket.

147. Cap.

Om Jemtarne.

Ketil Jemte het en man, som war son af Anund Jarl från Sparebo i Trondhem; han flydde för Konung Östen Illråde öster öfwer Kiölen, hwarest han afröjde skogarne, och bebyggde det land, som nu kallas Jemtland. Dit öster ut flydde ock många andra män från Trondhem, för att undwika öfwerwåld; ty Konung Östen skattade Tronderne, och satte till Konung öfwer dem sin hund, som het Sör. Ketils soneson war Thorer Helsing; af honom har Helsingeland fått sitt namn, ty han bosatte sig der. När Harald Hårfager underkufwade Riket, då flydde åfwen mycket folk utur landet för honom, både från Trondhem och Nömedalen; och blefwo då nya trakter be-

byggde

byggde öster i Jemtland; men somlige foro allt in uti Helsingeland, öster wid hafwet, och blefwo Konungen i Swerige undergifne. Men när Håkan Adalstens Fostre rådde öfwer Norrige, då gjordes frid, och köpfärder anställdes från Trondhem till Jemtland; och derföre att Konungen war mycket mild och wänsäll, drogo Jemtarne östanifrån till honom, lofwade honom sin lydnad, och erlade skatt. Han satte dem lag och landsrätt; ty de wille heldre wara under hans wälde, än under Swea-Konungens, emedan de woro komne af Nordmanna ätt: så gjorde ock alla Helsingar, som woro ättade från norra sidan af Kjölen; och stod det fast så uti lång tid, ända till deß att Olof Digre och Olof Swenske kommo i delo om landskiftet: då gåfwo Jemtarne och Helsingarne sig under Swea-Konungen; och blef då Eda-skogen landskilnad åt öster, samt Kjölberget åt norr, allt intill Finnmarken. Då tog Swea-Konungen skatt både af Helsingeland och Jemtland. Men Olof Norriges Konung trodde det wara afgjordt, wid förlikningen med Swea-Konungen, att derefter skulle annorlunda tillgå med skatten af Jemtland, än tillförne; dock hade det en lång tid fortfarit, att Jemtarne skattat till Konungen i Swerige, och derifrån fått Befallningsmän öfwer landet. Icke eller wille Swearne höra annat, än att under Swea-Konungen lydde allt land, som låg öster om Kjölen. Det gick här sålunda till, som ofta plägar hända, att fastän mågsämja och wänskap war Konungarne emellan, wille dock en hwar behålla allt det land, hwarpå han tyckte sig äga något anspråk. Konung Olof hade låtit bud utgå till Jemtland, att hans wilja wore, det Jemtarne skulle wara honom underdånige; och hotade han dem i annor

hän-

händelse med swåra willkor; men Jemtarne hade då rådgjort och beslutadt, att de wille lyda under Swea-Konungen.

148. Cap.

Steins Saga.

Thorodd Snorreson och Stein Skapteson förtröt det högeligen, att de icke fingo råda sig sielfwe. Stein Skapteson war en mycket dågelig man och särdeles wäl öfwad uti idrotter, god Skald, mycket pråktig uti kläder och ganska ärelysten. Hans fader Skapte hade gjort en Drapa om Konung Olof, hwilken han lärt åt Stein, i den affigt, att han skulle framföra qwädet för Konungen. Stein kunde ej hålla sig ifrån förklenliga ord om Konungen, både uti bundet och obundet tal. Han och Thorodd woro bägge owarsamme uti sina ord, sägande, att Konungen uppförde sig illa emot dem, som på god tro sändt honom sina söner, hwilka han nu bemötte såsom ofrie män. Konungen blef wred öfwer detta tal. Det hände sig en dag, då Stein Skapteson stod inför Konungen, att han frågade, om Konungen wille höra den Drapa, som hans fader Skapte gjort om honom. Konungen swarade: låt det först ske, Stein, att du qwäder det, som du sielf hafwer diktat om mig. Stein sade då, att det icke fanns något qwäde, som han hade gjort: jag är icke Skald, Konung, sade han; och om jag än kunde dikta, så skulle det, äfwensom allt hwad jag annars förmår, synas Eder af ringa wärde. Derpå gick Stein bort; och tyckte han sig märka hwad Konungen menade med sitt tal. Thorgeir het en

Konun-

Konungens Fogde, som förestod hans gård uti Orkadal: denne war då hos Konungen, och hörde hans samtal med Stein. Kort derefter for Thorgier hem. Det hände sig en natt, att Stein flydde utur staden, och hans skoswen med honom; foro de då upp öfwer Gölarås, och så widare ut till Orkadal. De kommo en afton till Konungens gård, som Thorgeir förestod; han tillböd Stein att blifwa der öfwer natten, och frågade huru det förhöll sig med hans färd. Stein bad honom läna sig en häst och släda; ty han såg, att der kördes hem fäd. Thorgeir sade: jag wet ej i hwad ärende du färdas, eller om du rest bort med Konungens lof; ty jag tyckte, att ditt och Konungens samtal war icke mycket wänligt i förrgår. Stein swarade: fastän jag ej får wara sjelfrådande för Konungen, så skall jag dock ej lida twång af hans trälar; derpå drog han sitt swärd och dräpte Fogden. Sedan tog han hästen, och bad swennen hoppa upp på den, men sjelf satte han sig i slädan; sålunda foro de sin wäg, åkte hela natten och fortsatte resan, tills de kommo ned till Syrnedal på Möre; der fingo de sig färjor öfwer fjärdarne, och foro med största hastighet. Hwar de kommo, sade de för ingen något om dräpet, utan föregåfwo sig wara Konungens sändemän, och blefwo derföre allestädes wäl bemötte. En dag emot aftonen kommo de till Giska, Thorbergs Arnesons gård; han war då icke hemma, men hans hustru Ragnhild, Erling Skialgssons dotter, war tillstädes. Stein blef der på bästa sätt emottagen; ty de woro förut mycket bekante. Det hade nemligen tilldragit sig, när Stein kom från Island på ett skepp, hwilket han sjelf ägde, att han lade till wid Giska, när han kommit öfwer hafwet, och ankrade der wid ön. Då

låg

låg Ragnhild uti barnsnöd, och plågades swårligen; men der fanns ingen Pråst på ön, ej eller i grannskapet. Då kom ett bud till köpskeppet, och frågade, om der war någon Pråst. På skeppet war en Pråst, wid namn Bard, åttad från Westfjårdarne, en ung man och föga lärd. Sändemånnen budo Pråsten att han skulle följa med dem hem; men det tycktes honom wara en wanskelig sak, ty han kände sin fåkunnighet, och wille icke fara med. Stein lade då sitt ord till, och bad Presten resa dit; Pråsten swarade: jag skall fara, om du följer med mig, ty det anser jag wara ett godt bistånd, om råd skulle behöfwas. Stein sade, att han derutinnan icke skulle brista; hwarpå de foro till gården, och gingo in der Ragnhild war. Litet derefter födde Ragnhild barn; det war en flicka och tycktes wara mycket swagt. Pråsten döpte barnet, men Stein höll flickan under dopet; och blef hon kallad Thora. Stein gaf henne en guldring. Ragnhild lofwade Stein sin fullkomliga wänskap, och bad att han skulle besöka henne, om han någonsin tyckte sig behöfwa hennes bistånd. Stein swarade, att han ej skulle hålla flera flickebarn under dopet; och dermed skiljdes de åt. Men nu war det kommet derhän, att Stein påminde Ragnhild om deßa goda löften, och sade hwad honom hade händt, samt att han råkat ut för Konungens wrede. Hon swarade, att hon skulle stå honom bi efter yttersta förmåga, bad honom der afbida Thorbergs återkomst, och satte honom bredwid sin son, Östen Orre, som då war tolf år gammal. Stein gaf Ragnhild och hennes son förāringar. Thorberg hade sport allt beträffande Steins resa, förrån han kom hem, och war derföre ganska ofryntlig. Ragnhild talade med honom och berättade hwad som händt

Stein

Stein, samt bad Thorberg taga honom under sitt beskydd, och låta hans sak wara sig angelägen. Thorberg swarade: jag hafwer sport, säger han, att Konungen låtit hålla Ting om Thorgeirs dråp, och att Stein är dömd fredlös, så ock, att Konungen är ganska wred. Nu har jag mera förstånd, än att jag skulle taga en utländsk man i förswar, och dermed ådraga mig Konungens wrede; låt derföre Stein fara bort utan dröjsmål. Ragnhild swarade, att antingen skulle de bägge resa, eller bägge blifwa qwar. Thorberg bad henne då fara hwart hon wille; och hoppas jag, sade han, att fastän du reser bort, skall du dock nog komma tillbaka; ty här lärer du wäl finna dig mest hedrad. Då gick Östen Orre, deras son, fram, talade och sade, att han icke wille blifwa qwar, om Ragnhild reste bort. Thorberg swarade, att de bägge wisade sitt mycket trottsiga och häftiga lynne härutinnan; och torde det wara bäst, sade han, att I nu fån råda, emedan detta tyckes Eder så högeligen angäget; men mycket är du deruti släktlik, Ragnhild, att du ringa aktar Konung Olofs ord. Ragnhild swarade: om det synes dig så farligt att behålla Stein när dig, så far sjelf med honom till min fader Erling, eller gif honom så godt följe, att han kan komma dit i frid. Thorberg sade sig icke wilja sända Stein dit, och att Erling torde, detta förutan, råka i mångahanda, som Konungen kunde mißtycka. Blef då Stein qwar öfwer wintern. Men efter Jul kommo Konungens sändemän till Thorberg, med de ord, att Thorberg skulle inställa sig hos honom före Midfastan; och war detta strängeligen befalldt. Thorberg gaf sina wänner del häraf, och rådfrågade dem, om han skulle fördrista sig att resa till Konungen, i så beskaffade om-

ståndigheter. Men de fleste rådde honom derifrån, och sade det wara klokare att skilja Stein ifrån sig, än att gifwa sig i Konungens wåld; men Thorberg war mera benägen att företaga resan. Någon tid derefter for Thorberg till sin broder Finn, och framställde saken för honom, bedjande, att han måtte wara honom följaktig till Konungen. Finn swarade, det honom tycktes ett slikt qwinnowälde wara ganska förderfligt, att man för sin hustru ej tordes hålla trohets-löftet emot sin råttmätige Konung. Det står dig fritt, sade Thorberg, att ej följa med; dock tänker jag, att du undandrager dig mera af fruktan för Konungen, än af kärlek till honom; och alltså skiljdes de wrede ifrån hwarandra. Derpå for Thorberg till sin broder Arne Arneson, berättade honom sakens beskaffenhet, och bad, att han skulle följa med till Konungen. Arne sade: underligt tyckes mig, att du, som är en så wis och försiktig man, hafwer rusat i så stor olycka, att du ådragit dig Konungens wrede, utan något nödtwång: det wore någorlunda ursäktligt, om du skyddat en frände eller en fosterbroder; men detta kan aldeles icke ursäktas, att du så åtagit dig en Isländsk man, och hyser den, hwilken Konungen gjort fridlös, hwarigenom du nu hafwer satt både dig och alla dina fränder uti wåda. Thorberg swarade: det är så, som ordspråket lyder, att uti hwar slägt är alltid någon stackare. Min faders uppenbarligaste olycka tyckes mig wara den, som träffat honom i anseende till hans söner, att han sist skulle få en sådan, som ej har någon likhet med wår ått, och i hwilken ingen mandom eller kraft finnes: det skulle jag anse sannolikast, om det icke lånde min moder till skam, att du aldrig borde kallas wår broder. Derpå gick Thorberg bort, ganska olustig, och for hem.

Sedan

Sedan sände han bud till Trondhem, till sin broder Kalf, och bad, att han skulle möta honom wid Agdenäs; och när sändemännen träffade Kalf, lofwade han att komma, samt förebar inga ursäkter. Ragnhild sände män öster till Jader, till sin fader Erling, begärande, att han skulle skicka henne folk till hjelp. Då foro Erlings söner Sigurd och Thord derifrån, och hade hwardera med sig en farkost om tjugo roddarbänkar samt nittio män till besättning; och när de kommo norr till Thorberg, tog han emot dem på bästa och wänligaste sätt, och gjorde sig färdig till resan med en farkost om tjugo roddarbänkar. Sedan styrde de sin kosa norr ut; och när de kommo Trondhemsfjärdens mynning, då lågo der före dem Finn och Arne, Thorbergs bröder, med hwar sin farkost om tjugo roddarbänkar. Thorberg tog wäl emot sina bröder, och sade sig nu märka, att de blifwit skarpe på hans brynsten. Finn swarade, att han sällan behöfde någon äggelse. Sedan foro de med allt sitt folk norr till Trondhem; och war då Stein i deras sällskap; men när de kommo till Agdenäs, låg deras broder Kalf Arneson der före dem, med ett wäl bemannadt skepp om tjugo roddarbänkar. Derpå seglade de med hela flottan in till Nidarholmen, och lågo der öfwer natten. Följande morgonen höllo de samråd; och wille då Kalf samt Erlings söner, att de med hela flottan skulle fara in till staden, och låta saken så aflöpa, som lyckan wille; men Thorberg tyckte, att man först borde gå tillwäga med foglighet, och bjuda böter; häruti instämde Finn och Arne; och blef då beslutadt, att Finn och Arne skulle först fara till Konung Olof, med några få män. Konungen hade då allaredan sport, huru manstarke de woro; fördenskuld tilltalade

han

han dem med stränghet. Finn erböd böter för Thorberg, och äfwenså för Stein, samt bad, att Konungen måtte pålägga dem så stora penninge-böter, som honom täcktes, men att Thorberg skulle få blifwa qwar i landet och behålla sina förläningar, samt Stein benådas till lif och lemmar. Konungen swarade: mig tyckes, att I hafwen så utrustat Eder hemifrån, som tänkten I att råda härutinnan lika mycket som jag, eller mera; men detta hade jag ingalunda förwäntat mig af Eder och edra bröder, att I skullen draga emot mig med härsmakt. Jag förstår wäl, att Jaderboarne warit upphofsmän till detta företag; men icke behöfwen I bjuda mig penningar. Då sade Finn: ingalunda hafwe wi bröder samlat folk dertill, att wi skulle bjuda Eder ofrid, Konung, utan fast mer är det wårt uppsåt, att först tillbjuda Eder wår tjenst; men om I wägren den, och wiljen tillfoga Thorberg något ondt, då skole wi alle fara till Konung Knut den Rike, med det folk wi nu hafwe. Då såg Konungen på honom, och sade: om I och edra bröder wiljen med ed förplikta Eder att följa mig så innom som utom landet, och icke skiljas ifrån mig, utan mitt lof och samtycke, samt icke dölja för mig, om I förnimmen något swek emot mig wara på färde, då will jag ingå förlikning med Eder och edra bröder. Derpå for Finn åter till sitt folk, och gaf tillkänna de willkor, som Konungen hade förelagt dem. De rådslogo nu med hwarandra härom, och Thorberg sade, att han, för sin del, wille antaga deßa wilkor; ty jag will ogerna, sade han, fly från mina egodelar och begifwa mig till utländska Höfdingar; hwaremot jag alltid skall hålla det för en ära, att följa Konung Olof och wara der han är. Då sade Kalf: icke will jag med

ed binda mig wid Konung Olof, men wäl blifwa hos honom, så länge jag får behålla mina förläningar och andra wärdigheter, och Konungen will wara min wän; och är det mitt råd, att wi alle så göra. Finn swarade: wi wilje wåga derpå, att låta Konungen allena råda härutinnan. Arne Arneson talade sålunda: om jag är beredd att följa dig, broder Thorberg, fastän du skulle wilja strida emot Konungen, så skall jag wäl icke skiljas wid dig, om du tager ett bättre råd; och will jag nu följa dig och Finn, samt antaga de wilkor, med hwilka I låten Eder nöja. De tre bröderne, Thorberg, Finn och Arne, stego då på ett skepp, rodde in till staden, och gingo till Konungen. Då kom saken sålunda till förlikning, att deße bröder swuro Konungen den ed, som han fordrat. Sedan bad Thorberg, att Stein också måtte blifwa förlikad med Konungen; hwartill han swarade, att Stein skulle få fara i fred för honom, hwarthän han wille; men icke må han wara hos mig hädanefter, sade han. Derpå återwände Thorberg och hans bröder till sitt folk. Kalf for då in till Eggia; men Finn begaf sig till Konungen, och Thorberg samt de öfrige af deras folk, seglade söderut hem igen. Stein for ock söderut med Erlings söner; men tidigt om wåren for han wester till England, till Konung Knut den Rike, och war länge hos honom uti stor ynnest.

149. Cap.

Finn Arneson färd till Halogaland.

När nu Finn Arneson en liten tid hade warit hos Konung Olof, hände det sig en dag, att Konungen kallade till samtal

med

med sig, Finn och några andra män, hwilka han war wan att taga till råds; då begynte Konungen sitt tal, så sägande: i mitt sinne är det beslut stadfästadt, att jag årnar nästa wår påbjuda Leding, både af skepp och folk, öfwer hela landet, och sedan, med all den krigsmakt, som jag kan församla, draga emot Konung Knut den Rike; ty jag wet wäl, att han ej läter så plötsligen öfwergifwa sin påbegynta tracktan efter det Rike, som nu är i mina händer. Nu må du weta, Finn Arneson, det min wilja är, att du reser norr till Halogaland uti mitt ärende, och påbjuder der allmän Leding af folk och skepp, amt möter mig med denna flotta wid Agdenäs. Sedan utnämnde Konungen andre män, och sände somlige in uti Throndhem, och somlige söder i landet, så att han lät detta påbud utgå öfwer hela Riket. Om Finns resa är det att säga, att han hade en skuta, och på den nära trettio män; och när han war redo, for han sin wäg, till deß han kom till Halogaland. Der stämde han Ting med bönderne, frambar sitt ärende, och påböd Leding. Bönderne der i häradet hade stora skepp, tjenlige till krigståg, hwilka de, på Konungens befallning, utrustade. När Finn kom norrut i Halogaland, höll han Ting, och utsände några af sina män, för att påbjuda Leding, hwarest det syntes honom nödigt. Finn sände ock bud till Thorer Hund i Biarkö, och lät der kräfwa Leding, såsom annorstädes. När detta Konungens bud kom till Thorer, gjorde han sig färdig, och bemannade med sina huskarlar det skepp, hwilket han sommaren förut haft till Biarmaland; detta utrustade han på egen bekostnad. Finn sammankallade Haleyerne, som bodde norrut, till Vaga; och församlades der om wåren mycket

folk

folk, som alle wäntade till deß Finn kom norr ifrån. Der hade ock Thorer Hund infunnit sig. När nu Finn kom dit, låt han blåsa till Huß-Ting för allt Ledings-folket. På detta Ting blefwo ock folkets wapen besigtigade, samt manskapet af hwarje skeppslag mönstradt. Men när detta war förrättadt, sade Finn: dig will jag göra den fråga, Thorer Hund, hwad förlikning du will bjuda Konung Olof, för det dråp, du föröfwat på hans hofman Karl, och för det rån, att du borttog Konungens gods, norr uti Lengiowik; ty jag hafwer Konungens befallning, att afgöra denna sak; och will jag nu höra ditt swar. Thorer såg sig omkring, och blef warse, att på bägge sidor stodo många fullwäpnade män, bland hwilka han igenkände Gunnstein och många andra Karls fränder. Då sade Thorer: snart skall du, Finn, få weta mitt förliknings-anbud, nemligen, att jag hänskjuter till Konungens dom allt hwad han kan hafwa emot mig. Finn swarade: det är nu så, att mindre ära warder dig förunnad, ty du måste nu öfwerlemna saken åt min dom, om någon förlikning skall åstadkommas. Thorer sade: jag förmodar, att min sak ändock är i goda händer, och skall icke undandraga mig det. Då gick Thorer fram, och gaf sin hand derpå; men Finn förestafwade honom allt hwad han skulle säga. Sedan affade Finn förliknings-dommen, att Thorer skulle gifwa Konungen tio marker guld, och åt Gunnstein samt de andre fränderne andra tio marker, men för röfweriet och det förlorade godset, de tredje tio markerne; och detta skall du genast erlägga, sade han. Thorer swarade, att deße böter woro mycket store. Då är här ett annat wilkor, sade Finn, att ingen förlikning blifwer afslutad. Thorer bad då, att Finn måtte

te lemna honom så långt uppskof, att han kunde begära lån af sina följeslagare; men Finn bad honom betala der på stället, och dessutom gifwa ifrån sig det stora halssmycke, han tog af Karl, sedan denne blifwit ihjälslagen. Thorer sade sig icke hafwa tagit något smycke. Då framträdde Gunnstein, sägande, att Karl hade ett smycke på halsen, när de skiljdes från honom, men att detta war borta, då de upptogo hans lik. Thorer swarade, att han ej gifwit akt på detta smycke; och om jag äger något smycke, sade han, så lärer det ligga hemma på Biarkö. Då satte Finn udden af sitt spjut framför Thorers bröst, sägande, att han strax skulle gifwa ifrån sig smycket. Thorer tog nu smycket från sin hals, och lemnade det åt Finn; sedan wände han om och gick ut på sitt skepp; men Finn följde strax efter honom dit, och många män med honom. Finn gick längs efter skeppet, och lät der öppna rummen (emellan roddarbänkarne); men wid masten, under däcket, sågo de twå tunnor, så stora, att de förundrade sig deröfwer. Finn frågade, hwad som war i dessa tunnor: Thorer sade, att der förwarades hans dryck; då sade Finn: hwarföre ger du oss då ej att dricka, stallbroder, när du har så mycken dryck? Thorer befallde en af sina tjenare, att han skulle tappa något af ena tunnan i en skål; sedan räcktes detta åt Finn och hans män, till att dricka; och war det en mycket god dryck. Då bad Finn, att Thorer skulle erlägga böterne. Thorer gick fram och tillbaka på skeppet, talande än med den ene, än med den andre af sina män. Finn ropade då högt, och bad honom frambära böterne; men Thorer bad honom gå i land, och sade sig der skola betala. Då gingo Finn och hans män i land. Sedan kom Thorer dit och

lem-

lemnade något silfwer, som blef räknadt utur en pung, och befanns swara mot tio wägda marker. Derpå låt Thorer frambära många små linne-knyten, af hwilka somlige innehöllo en wägd mark, somlige en half mark, eller några öre. Då sade Thorer: detta är lånta penningar, hwilka mina wänner och åtskillige andre hafwa försträckt mig, ty mina tärepenningar äro, som jag tror, redan åtgångne. Sedan gick Thorer åter ut på skeppet, och när han kom tillbaka, räknade han fram penningarne långsamt och styckewis. Då led det mot aftonen. Men när Tinget war slutadt, gick folket ned till skeppen, och gjorde sig redo att fara bort: allt som de blefwo färdige, seglade de sin wäg; och kom det slutteligen så widt, att de fleste woro borta. Finn märkte nu, att folket förminskades omkring honom, och i detsamma ropade hans män, att han skulle göra sig färdig. Då war ännu icke tredjedelen af penningarne erlagd. Finn sade då: det går nog långsamt, Thorer, med betalningen; och kan jag wäl märka, att du ogerna gifwer ut penningarne; nu skall det ock så blifwa derwid, för denna gången; återstoden skall du erlägga i Konungens egna händer. Derpå stod Finn upp och gick bort. Thorer sade då: det är wäl, Finn, att wi nu skiljas åt; men willig skall jag framgent wara, att så afbörda denna skuld, att både du och Konungen skola tycka den, wara till fullo betald. Då gick Finn till sitt skepp, och seglade åt samma led, som hans folk hade farit. Thorer blef sent färdig att draga utur hamnen; när han lätit hißa segel, höll han sin kosa öfwer Westfjärden, och sedan ut på hafwet, söder efter landet, så att han stundom såg öfwersta delen af fjällen, stundom alls intet; och låt han så gå söderut, till deß han kom i Englands

haf,

haf, och landade slutligen wid England; derpå reste han till Konung Knut, och blef af honom wäl emottagen. Då wardt det uppenbart, att Thorer fört med sig stora rikedommar, nemligen allt det gods, hwilket både han och Karl tagit i Bjarmaland. Men uti de stora tunnorna war, nära intill den yttre bottnen, en annan inre, och emellan dessa hade man slagit dryck; men för öfrigt woro tunnorne uppfyllde med gråwerk samt bäfwerskinn och sobelskinn. Thorer förblef sedan hos Konung Knut. Finn Arneson for med sin flotta till Konung Olof, berättade honom det som tilldragit sig under hans färd, och sade sig förmoda, att Thorer dragit bort af landet, och wester till England, till Konung Knut den Rike; och tror jag, sade Finn, att han blifwer oss till mycket förfång. Konungen swarade: jag tror ock, att Thorer ej är wår wän; ty, ser jag heldre, att han är mig fjerran, än när.

150. Cap.

Hareks och Asmund Grankelssons delo.

Asmund Grankelsson hade den wintern warit på Halogaland, uti sin Embets-förwaltning (såsom Länshöfding), och wistades då hemma hos sin fader Grankel. Der ligga ute i hafwet några små öar, hwarest godt tillfälle är att jaga foglar och skälar, åfwensom att samla ägg och fiska. Dessa öar hade af gammal häfd tillhört Grankels gård; men Harek af Thiotto gjorde nu anspråk derpå; och war det så långt kommet, att han, under några år, haft allt gagn af öarne, genom makt och öfwerwäld. Men Asmund och hans fader tyckte sig nu kunna

för-

förtrösta på Konungens bistånd uti alla rättmätiga saker. Derföre reste de bägge om wåren till Harek, och framburo Konung Olofs wärdtecken och ord, att Harek skulle afstå från sitt anspråk på Sarne. Härtill swarade Harek med wrede, att Asmund farit till Konungen med lögn och förtal; men jag hafwer dock, sade han, all rätt på min sida. Du, Asmund, borde dock weta fog och mätta, fastän du nu tycker dig wara stor, i förlitande på Konungens ynnest; och lärer du wäl äga denna, om du strafflöst får dräpa Höfdingar, såsom fredlöse män, och röfwa oß, som tillförne tyckte oß kunna hålla stånd, äfwen emot sådane, som med oß woro af lika börd; men det är långt ifrån, att I skullen kunna anses för jemngode med mig, i anseende till härkomst. Asmund swarade: det hafwa många erfarit af dig, Harek, att du är frändstor och wäldsam; och äro de ej få, som sitta i knappa willkor, för din skuld; men nu är det likligast, att du, Harek, får söka något annat ställe, der du kan utöfwa ditt öfwerwäld, än hos oß, och bedrifwa så stor orättwisa, som detta är. Derpå skiljdes de åt. Harek utsände tio eller tolf af sina huskarlar med en stor roddar-färja; de foro till Sarne, togo der allehanda willebråd, och lastade färjan dermed. När de nu woro färdige att draga bort, kom Asmund Grankelsson öfwer dem med trettio män, befallande dem gifwa ifrån sig hela sin fångst; och när Hareks huskarlar icke strax wille samtycka härtill, anföllos de af Asmund och hans män; och märktes då snart, hwem som war manstarkast; ty somlige af Hareks huskarlar blefwo illa slagne, somlige sårade och andre kastade i sjön; men hela fångsten togs från deras skepp och bortfördes af Asmund och hans följeslagare: Kommo

mo då Hareks huskarlar hem, med så förrättadt ärende, och omtalade för honom huru det gått med deras färd. Han swarade: allt hwad sällan sker kallar man nyhet! det hafwer ej tillförne händt, att mina män blifwit slagne. Sedan höllt saken tyst, och Harek talade icke mera derom, utan ställde sig helt glad och förnöjd. Om wåren lät Harek reda ut en farkost om tjugo roddarbänkar, och bemannade den med sina huskarlar; och war detta skepp wäl utrustadt, så i anseende till folket, som all redskapen. Harek for då om wåren till Ledings-tåget, och när han kom till Konung Olof, fann han der före sig Asmund Grankelsson. Konungen utsatte då en stämma för Harek och Asmund, och förlikade dem sålunda, att de hänskiöto saken till hans dom. Sedan lät Asmund tillkalla wittnen derpå, att öarne hade tillhört Grankel, hwarefter Konungen rättade sin dom; och fick då deras sak en sådan utgång, att inga böter ådömdes för det, som wederfarits Hareks huskarlar, och öarne blefwo Grankel tillerkände. Harek sade det ej kunna lända honom till wanära, att lyda Konungens dom, hurudan än sakens utgång måtte blifwa.

151. Cap.

Thorodds Saga.

Thorodd Snorreson hade, på Konung Olofs befallning, stadnat qwar i Norrige, när Gellir Thorkelsson fick lof att fara till Island, såsom förr är skrifwet; och wistades han då hos Konung Olof, warande illa tillfreds med det twång, att ej få resa sin wäg, hwart han wille. I början af den winter, då

Konung

Konung Olof satt i Nidaros, kungjorde Konungen, att han wille sända några män till Jemtland, för att kräfwa skatt. Men denna resa wille ingen gerna påtaga sig; ty de män, hwilka Konung Olof tillförene skickat dit, nemligen Thronder Hwite och hans elfwa följeslagare, hade blifwit dräpne, såsom förr är skrifwet; och hade Jemtarne allt sedan slått under Swea-Konungens wälde. Thorodd Snorreson erböd sig att göra denna resa, ty han skötte ej om hwad honom öfwergick, allenast han kunde komma på fri fot. Detta täcktes Konungen; och for så Thorodd bort, sielf tolfte. De kommo fram öster i Jemtland, och begåfwo sig till en man som het Thorar; han war Lagman, och hade mest att säga der i landet. De blefwo wäl emottagne; och, när de dröjt der en liten tid, gåfwo de sitt ärende tillkänna för Thorar. Han swarade, att detta war en sak, öfwer hwilken landets öfrige innebyggare och Höfdingar hade ej mindre rätt att utlåta sig, än han; och sade han sig skola hålla Ting derom. Det skedde ock så, att Tingbud utsändes, och folket kallades till allmänt Ting. Dit begaf sig då Thorar; men sändemännen wistades emedlertid i hans hus. Thorar frambar saken för allmogen; och blefwo de alle derom ense, att ingen skatt betala till Norriges Konung; men sändemännen wille somlige låta hänga, andre wille låta offra dem åt Gudarne; dock blef på sidstone beslutadt, att de skulle qwarhållas, tills Swea-Konungens befallningsmän kommo dit; och skulle deße få handla med dem efter sitt behag och folkets godtfinnande. Derjemte skulle man sålunda fördölja anslaget, att sändemännen blefwo wäl undfägnade, och föregifwa, att de allenast derföre uppehöllos, emedan man ej hunnit insamla

skat-

skatten; emedlertid skulle de fördelas, twå och twå på hwart matlag. Thorodd, tillika med en af hans följeslagare, blef qwar hos Thorar. Der hölls ett stort Julgästebud och sammanskotts-öl; ty der i gården bodde många bönder, som alle drucko tillsamman öfwer Julen. Nära intill war en annan gård, hwarest Thorars måg bodde; han war en rik och mäktig man, och hade en fullwuxen son. Deße fränder skulle hwar sin hälft af Julen undfägna hwarandra, och gästebudet börja hos Thorar. Swärfadern och mågen drucko i ett lag, likaså Thorodd och bondens son; då blef först kappdrickande, och längre fram på aftonen ordstrid, samt jemförelse emellan Nordmän och Swear; slutligen började man tala om deras Konungar, både dem, som förr hade warit, och dem, som nu woro, samt de stridigheter, som warit emellan begge Rikena, med mandråp och rån. Då sade bondens son: om wåra Konungar mistat flere män, så torde Swea-Konungens befallningsmän, när de komma söder ifrån, efter Jul, jemna det, med tolf mäns lif; och I uslingar weten icke, hwarföre I här blifwen qwarhållne. Thorodd eftertänkte nu sin belägenhet; men många af de andre skämtade deröfwer, förekastande både dem och deras Konung åtskilligt, med försmädliga ord. När nu ölet talade ur Jemtarne, blef det uppenbaradt, som Thorodd förut ej hade besinnat. Följande dagen tog Thorodd och hans följeslagare alla sina kläder och wapen, hwilka de lade sig till handa, och om natten, när de andre insomnat, lupo de bort till skogen; men morgonen derpå, när man blifwit warse deras bortwikande, foro män efter dem med spårhundar, funno dem i skogen, hwarest de undanstuckit sig, samt förde dem hem, och in i ett rum; der war en djup graf

i hwil-

i hwilken de blefwo nedkastade, hwarefter dörren tillstängdes; de fingo ganska litet mat, och inga kläder utom sina egna. När Julen war halfliden, for Thorar, med alle friburne män, till sin måg, der gästebudet skulle hållas under sista hälften af Jultiden. Thorars trälar skulle emedlertid wakta grafwen. De hade fått tillräckligt att dricka, och brukade så liten måtta wid sitt drickande, att de blefwo rusige strax om aftonen. När de nu druckit så mycket de förmådde, och tiden war inne, att bära mat till graf-männen, sade de sig emellan, att desse då skulle få så mycket mat, de åstundade. Thorodd qwad wisor för trälarne, och förlustade dem sålunda. De sade, att han måtte wara en ypperlig man, och gåfwo honom ett mycket stort ljus, som war påtändt. Då kommo de trälar dit, som förut warit inne, och ropade högljudt, att de andre skulle begifwa sig in. Men de woro allesamman så druckne, att de hwarken tillstängde rummet eller grafwen. Thorodd och hans stallbröder skuro då sönder sina skinnpälsar i remsor, som de sammanknöto, och gjorde sedan deraf på den ena ändan ett nystan, hwilket, de uppkastade på kammar-golfwet; nystanet slingrade sig der omkring foten af en stor kista, och fastnade; derpå försökte de att hissa sig upp, och lyftade då Thorodd sin stallbroder, tills denne stod på hans axlar, och sedan klängde han sig upp igenom gluggen. Han fann då många rep der i kammaren, och nedsläppte en rep-ända till Thorodd; men när han skulle draga honom upp, kunde han icke röra honom från stället. Då sade Thorodd, att han skulle kasta repet öfwer den bjelke, som war i huset, och göra en ögla på ändan, samt deruti hänga så mycket stockar och stenar, att det wägde mer än Thorodd. Han gjorde så; och när tyngden sönk ned i grafwen, lyftades Thorodd upp.

De

De togo så mycket kläder i' kammaren, som de behöfde. Der lågo ock några renshudar, af hwilka de skuro klöfwarne, och bundo dem bakwände under sina fötter. Men innan de foro bort, lade de eld uti en stor kornlada, som der war, och lupo sedan sin wäg i tjockaste mörkret. Ladan brann upp, och likaledes många andra hus der på gården. Thorodd och hans följeslagare gingo hela natten genom obebodda skogstrakter, och gömde sig der wid dagningen. När de om morgonen saknades, satte man efter dem med spårhundar, sökande på alla wägar ifrån gården; men hundarne wände om till gården; ty de hade lukt af renklöfwarne, och följde spåren dit de woro wände; derföre kunde man ej finna flyktingarne. Thorodd och hans stallbröder irrade länge omkring uti ödemarkerne, tills de en afton kommo till en liten gård, och gingo der in. En man och en qwinna suto der wid elden; mannen kallade sig Thorer, och sade, att det war hans hustru, som satt bredwid honom, samt att de ägde huset. Bonden tillböd dem herberge, hwilket de ock gerna emottogo. Han berättade huru han kommit till detta ställe, nemligen, att han flytt dit från landsbygden, för ett mandråps skuld. Thorodd och hans följeslagare blefwo wål undfågnade; och åto de samtelige wid elden. Sedan tillreddes för dem en bädd der på bänken, hwarest de lade sig att sofwa. Elden brann ännu med låga; då såg Thorodd, att en man kom ut från ett annat hus; och hade han aldrig sett någon, som kunde förliknas med denne, i storlek. Mannen hade skarlakanskläder, med gyllene häktor, och war ganska dägelig till utseende. Thorodd hörde honom förebrå wärdfolket, att de togo emot gäster, fastän de sjelfwe knappt hade så mycket mat, som de behöfde. Hus-

mo-

modern swarade: war icke wred, broder; detta händer så sällan; utan gör dem heldre någon hjelp, ty du förmår mera, än wi. Thorodd hörde, att den långa mannen kallades Arnliot Gellina, och förnam, att husmodern war hans syster. Han hade förut hört talas om Arnliot, samt att han war den största stigman (röfware) och wäldsverkare. Thorodd och hans stallbröder sofwo der öfwer natten, ty de woro trötte af gåendet. När en tredjedel af natten ännu war qwar, kom Arnliot dit, och bad dem stå upp och göra sig färdiga till sin resa. Thorodd och hans följeslagare stodo strart upp, klädde sig, och fingo dagward. Sedan lemnade Thorer dem hwar sitt par skidor. Arnliot lagade sig till att följa med, och steg på sina skidor, som woro både breda och långa; men så snart Arnliot stötte med sin käpp i marken, war han genast långt ifrån de andre; då stadnade han, och sade, att de på sådant sätt ej skulle komma fort; derföre bad han dem stiga upp på hans skidor; hwilket de ock gjorde. Thorodd stod Arnliot närmast, och höll sig fast i hans bälte; men följeslagaren höll sig fast i Thorodd. Icke deß mindre lopp Arnliot så fort, med dem bägge, som hade han warit ensam. När nu tredjedelen af natten war förbi, kommo de till ett obebodt hus (som war uppbygdt till herberge åt resande), slogo der upp eld, och lagade sig mat; men när de åto, talade Arnliot till dem, och bad, att de icke skulle kasta ifrån sig något af maten, hwarken ben eller smulor. Arnliot tog utur sin ficka en silfwertallrik, hwarpå han lade sin mat. När de woro mätte, samlade Arnliot ihop hwad som öfwerblifwit; sedan gjorde de sig färdige att gå till sängs. I den ena ändan af huset war ett loft, ofwanpå twärbjelkarne; dit gick Arnliot tillika med

de

de andre, och lade sig till att sofwa. Arnliot hade ett stort huggspjut, hwars öfwersta del war guldbelagd, och skaftet så långt, att när spjutet hölls upprätt, kunde han med utsträckt hand ej räcka längre, än till skaftets öfre ända; han war ock omgiordad med swärd. Sina wapen och kläder hade de tagit med sig upp på loftet. Arnliot bad dem wara tyste, och lade sig der ytterst. Litet derefter kommo tolf män till samma hus; de woro Köpmän, som ärnade sig till Jemtland med sina waror. När de kommo i huset, glammade de myckel, och woro ganska lustige, samt upptände stora eldbrasor åt sig. Men när de åto, kastade de ifrån sig alla benen. Sedan gjorde de sig färdige att gå till sängs, och lade sig på en bänk framför elden. Då de nu hade sofwit en liten stund, kom en stor trollqwinna dit till huset; och när hon kommit in, skrapade hon tillsamman allt, som låg deromkring, tog benen och hwad hon tyckte wara ätligt, och slängde i munnen på sig. Sedan grep hon den man, som låg henne närmast, ref och slet honom i stycken, och kastade dem på elden; då waknade de andre med stor förskräckelse, och sprungo alle upp; men hon dräpte den ene efter den andre, så att omsider allenast en war qwar wid lif. Denne sprang under loftet, och ropade på hjelp, om der funnes någon, som kunde frälsa honom. Arnliot sträckte då ned sin arm, tog mannen i axlarne, och drog honom upp på loftet. Trollqwinnan wände sig nu till elden, och började äta af de menniskokroppar, som hunnit blifwa stekta. Då stod Arnliot upp, fattade sitt huggspjut, och stack henne dermed emellan skuldrorne, så att udden gick ut genom bröstet. Hon kastade sig hastigt om, uppgaf ett gräseligt skrik, och sprang på dörren. Arnliot släppte spjutet, hwilket

hon

hon förde med sig bort. Sedan företog sig Arnliot att bära ut de döde kropparne, och satte åter upp dörren samt dörstolparne; ty allt detta hade trollqwinnan brutit löst, då hon sprang ut. Derpå sofwo de den öfriga delen af natten. Då det blef ljust, stodo de upp, och åto först sin dagward; men när de hade ätit, sade Arnliot: nu måste wi här skiljas åt; och skolen I följa spåren efter de Köpmäns slädar, som i går kommo hit; men jag will uppsöka mitt spjut; och årnar jag, för mitt omak, taga hwad mig tyckes redbart, af det gods, som desse män efterlemnat. Du, Thorodd, skall frambära min hälsning till Konung Olof, och säga, att han är den man, hwilken jag haswer största åstundan att råka; men min hälsning lärer wäl tyckas honom af intet wärde. Derpå tog han silfwertalriken, torkade den med duken, och sade: lemna Konung Olof denna tallrik, och säg, att det är min hälsning. Sedan gjorde de sig resefärdige å ymse sidor, och skiljdes sålunda ifrån hwarandra. Thorodd och hans följeslagare samt den man, som allena af hela Köpmans-sällskapet kommit undan, foro nu tillsamman. Thorodd fortsatte resan, till deß han fann Konung Olof i köpstaden (Nidaros), berättade då allt, som tilldragit sig på hans färd, och framförde Arnliots hälsning tillika med silfwertallriken. Konungen sade det wara illa, att Arnliot ej kommit sjelf till honom; och är det en stor skada, sade han, att så mycket ondt skall wara förelagdt en så god dräng och märkelig man. Thorodd war sedan hos Konung Olof det öfriga af wintern, och fick följande sommar tillstånd att återwända till Island; då skiljdes han och Konung Olof såsom goda wänner.

152. Cap.

152. Cap.

Konung Olofs utbod.

Konung Olof gjorde sig färdig om wåren att resa från Nidaros; och samlades då till honom mycket folk, både från Throndhem och norra delen af landet. När han war resfärdig, for han med flottan söderut till Möre, och samlade der, åfwensom från Römsdalen, folk till sitt härtåg. Sedan for han till Sunnmöre, och låg länge wid Häröarne, wäntande på sitt folk. Der höll han ofta Hus-Ting; ty mycket kom der till hans öron, som tycktes honom fordra goda råd. Det hände sig på ett af deßa Hus-Ting, att han begynte tala om den manskada, han haft af Färöboarne; men den skatt, sade han, som de hafwa lofwat mig, kommer ej fram. Nu ärnar jag åter sända några män dit, efter skatten. Detta tal ställde Konungen till åtskillige, som der woro närwarande; men han fick derpå sådant swar, att alle drogo sig undan denna resa. Då uppstod på Tinget en reslig man, af ganska wackert utseende; han hade en röd lifrock, hjelm på hufwudet, swärd i bältet, och ett stort huggspjut i handen; han tog till orda: det är så i sanning, sade han, att myken åtskilnad är emellan de män, som här finnas närwarande; I hafwen en god Konung, men han hafwer elaka tjenare: I wägren nu att göra den resa, hwartill han förordnar Eder, och hafwen dock af honom emottagit wängåfwor och många hedrande wedermålen af hans ynnest. Jag har hittills ej warit Konungens wän; hafwer han ock warit min fiende, hwartill han lärer säga sig hafwa haft skälig orsak. Men nu will jag erbjuda dig, Kon-

ung, min tjenst deruti, att jag företager denna färd, om intet bättre råd är för handen. Konungen swarade: hwem är denne karlwulne man, som swarar till mitt tal? Du wisar dig wara mycket hurtigare, än alla de andre, som här äro tillstädes, emedan du erbjuder dig sjelf, att göra denna resa, då de andre, som jag trodde skulle gerna företaga den, undandraga sig; men jag känner dig alldeles icke, och wet ej heller ditt namn. Han swarade: mitt namn är icke swårt att känna, Konung; och tänker jag, att du lärer hafwa hört mig nämnas tillförne: jag kallas Karl den Mörske. Konungen sade: så är det, Karl; jag hafwer förr hört ditt namn, och, sanningen att säga, hafwa de stunder warit, då wårt möte skulle blifwit sådant, om jag fått råda, att du sjelf ej hade kunnat berätta utgången. Men då du nu erbjuder mig din tjenst, will jag icke skicka mig sämre, än du, utan tillsäger jag dig tack och ynnest derföre. Nu skall du, Karl, komma till mig, och i dag wara min gäst; då skole wi öfwerlägga denna sak. Karl swarade, att så skulle ske.

153. Cap.

Karl den Mörskes Saga.

Karl den Mörske hade tillförne warit Wiking, och den störste rånsman; och hade Konungen ofta sändt män ut, för att dräpa honom; men Karl war en storättad man, mycket drifstig i sina företag, tapper och wäl öfwad i alla idrotter. När nu Karl hade åtagit sig denna resa, blef han förlikt med Konungen, och kom snart uti stor ynnest hos honom. Konungen

lät

lät utrusta honom på bästa sätt; och hade han på skeppet omkring tjugo män. Konungen skickade hälsningar till sina wänner på Färöarne, bedjande dem förswara och bistå Karl; deße woro Leif Øzursson och Gille Lagman; till dem sände han sina wärdtecken. Så snart Karl war resfärdig, for han bort. De hade god wind, anlände till Färöarne, och lade in uti Thorshamn wid Strömsö. Sedan stämdes Ting, hwartill mycket folk infann sig; dit kom Throud i Göta, med stort följe; dit kommo äfwen Leif och Gille, åtföljde af många män. Men när de hade tältat, och ställt sina saker i ordning, besökte de Karl den Mörske. Sedan de wänligen hälsat hwarandra, frambar Karl Konung Olofs ord, wärdtecken och wänliga hälsningar till Gille och Leif; de upptogo detta wäl, bödo Karl till sig, och låfwade att befodra hans ärende och bistå honom uti allt hwad de förmådde; hwilket han tacksamligen emottog. Litet derefter kom Throud i Göta dit, och hälsade Karl med mycken wänlighet: jag är glad, sade han, att en sådan ypperlig man kommit hit, med wår Konungs ärende, hwilken wi alle äro skyldige trohet och lydnad; och will jag ej weta af annat, Karl, än att du kommer till mig i winterkost, med så många af dina män, som du sjelf finner tjenligt till ditt anseendes förökande. Karl swarade, att han redan beslutat fara till Leif; annars, sade han, skulle jag gerna hafwa antagit detta anbud. Throud sade: så finner jag nu, att denna ära blifwit Leif beskärd framför mig; men är det då i ingen annan måtto, som jag kunde wara Eder till någon tjenst? Karl swarade, att han skulle anse det för ett godt bistånd, om Throud insamlade skatten från Østerö, äfwensom från alla Nord-öarne.

Thrond sade sig wara både skyldig och willig, att sålunda befrämja Konungens ärende. Derpå gick Thrond åter till sitt tält; och tilldrog sig ej widare något på detta Ting. Karl for till Leif Özursson, och gästade hos honom öfwer wintern; och undertiden samlade Leif skatten på Strömsö och alla öarne söder ut. Wåren derpå blef Thrond i Göta krank, och hade ögonwärk samt åtskilliga andra krämpor; icke desto mindre gjorde han sig redo att fara till Tinget, såsom han war wan. När han kommit dit, och hans tält blifwit uppstäldt, lät han inwändigt hänga upp swart tältduk, på det att ljuset ej måtte för starkt intränga. Då nu Tinget hade stått i några dagar, gingo Leif och Karl, med ett stort följe, till Thronds tält; och när de kommo dit, stodo några män der utanföre. Leif frågade, om Thrond wore inne i tältet; de swarade, att han war der. Leif bad, att de skulle kalla ut Thrond; ty Karl och jag hafwa ärende till honom, sade han. När männen kommo tillbaka, sade de, det Thrond hade en sådan ögonwärk, att han ej kunde komma ut, hwarföre han bad att Leif måtte gå in till honom. Leif sade då till sina följeslagare, att de skulle fara warligen, när de kommo in uti tältet, och icke tränga sig fram, utan den borde först gå ut, som sist kom in. Leif gick först in, och dernäst Karl, hwarefter hans följeslagare kommo, alle i full wäpnad, liksom de ärnat sig till strids. Leif gick in ända till det swarta täckelset, och frågade, om Thrond wore der. Thrond swarade, och hälsade honom. Leif beswarade hans hälsning, och frågade sedan, om han samlat någon skatt på Nord-öarne, och om han kunde redowisa för det silfwer han uppburit. Thrond swarade, att han ingalunda förgätit det, som blifwit aftaladt e-

mel-

mellan honom och Karl, samt att han nu wille göra reda för skatten; här, sade han, är en pung, full med silfwer, som du, Leif, skall emottaga. Leif såg sig omkring, och blef warse, att endast få män woro i tältet; några lågo på bänkarne, men få suto uppe. Leif gick då fram till Thrond, och tog emot pungen, samt bar den ut i yttre tältet, hwarest ljusare war; der slog han ut penningarne på sin sköld, rörde deri med handen, och bad, att Karl skulle skärskåda dem. När de betraktat dem en stund, frågade Karl, hwad Leif tyckte om silfret; han swarade: jag tror, att hwarenda falsk penning, som fanns på Nord-öarne, har kommit hit. Thrond hörde detta, och frågade: tycker du ej wäl om silfret, Leif? Nej, sade han. Thrond swarade: wåra fränder äro icke medelmåttige skälmar, så att man kan i ingen mån sätta tro till dem; jag sände dem ut i wåras, att kräfwa skatt af Nord-öarne, emedan jag då ej kunde sjelf kunde komma någon wäg; men de hafwa låtit muta sig af bönderne, att emottaga dessa falska penningar, hwilka ingen håller för gångbare; och är det nu bäst, Leif, att du ser på detta silfwer, som jag erhållit i skatt af mina landtboar. Leif gaf honom då det förra silfret tillbaka, och tog emot en annan pung, hwilken han bar till Karl; och när de ransakade dessa penningar, frågade Karl, hwad Leif tyckte derom: han swarade, att dessa penningar syntes honom så dålige, att han ej wille taga dem i betalning för den osäkraste fordran; och ingalunda, sade han, wille jag emottaga dem i Konungens skatt. Wid dessa ord, kastade en man, som låg på öfwerbänken, fällen från sitt hufwud, och sade: sannt är det gamla ordspråket: hwar och en försämras, allt som han

äldras;

åldras; så går det ock med dig, Thrond, som nu låter Karl den Mörske wraka dina penningar, hela dagen igenom. Detta war Gaut den Röde. Thrond sprang upp, wid Gauts ord, och talade med stor häftighet, gifwande sina fränder skarpa förebråelser. Sluteligen bad han, att Leif skulle gifwa honom silfret tillbaka; och tag här, sade han, en annan pung, hwilken mina Landtboar fört hem till mig i wår; fastän jag ser litet, är dock egna handen trognast. En man, som låg i öfwerbänken, reste sig då upp och stödde sig mot armbågen; det war Thor den Låge; han sade: det är ingen ringa smålek, som wi nu måste lida af Möre-Karl; och wore det skäligt, att han finge sin lön derföre. Leif tog pungen, och bar den till Karl; och när de sågo penningarne, sade Leif: man behöfwer ej långe betrakta detta silfwer; här är den ene penningen bättre än den andre; och wilje wi taga emot dem; ställ du nu hit en man, Thrond, som tillser wägningen. Thrond swarade, att han trodde sig bäst belåten, om Leif wille göra detta, på hans wägnar. Derpå gick Leif, med de andre, ut ur tältet, och satte sig ned ett litet stycke derifrån, för att wäga silfret. Karl tog sin hjelm af hufwudet, och slog deruti det silfwer, som blifwit wägdt. De sågo då en man gå bredwid dem: han hade i handen en käpp, hwarpå en yxa war fästad, wid hatt på hufwudet, och grön kåpa; han war barfotad, och hade linne-byxor, som woro tillknutne om benen. Sedan han stött sin käpp ned i marken, gick han fram till Karl, och sade: akta dig, Möre-Karl, att du ej får skada af min käpp. Litet derefter kom en man springande, och ropade med stor häftighet på Leif Özursson, bedjande, att han måtte genast komma

ma till Gille Lagmans tält; ty, sade han, Sigurd Thorlaksson har der ingått genom tält-öppningen, och dödeligen sårat en af Gilles tält-kamrater. Leif stod genast upp, och gick till Gilles tält, samt allt hans folk med honom; men Karl satt qwar, och Östermännen (de Norrske) stodo rundt omkring. Då sprang Gaut den Röde fram, och högg till, med en handyxa, sträckande sig öfwer männens axlar; och kom det hugget i Karls hufwud; dock wardt detta sår icke mycket stort. Thord den Låge ryckte nu upp käppen, som stod der bredwid honom i marken, och slog dermed på yx-hammaren, så att yxan stadnade ned i hjernan. Då rusade mycket folk ut från Thronds tält; och blef Karl buren död derifrån. Thrond harmades mycket öfwer denna gerning; dock erböd han penninge-böter till förlikning för sina fränder. Leif och Gille, som här woro åklagare, wille ej emottaga penninge-böter; och blef då Sigurd lands-flyktig, för den åwerkan, han gjort på Gilles man, och likaså Gaut och Thord, för Karls dråp. Östermännen tillredde det skepp, som Karl hade haft dit, foro öster till Konung Olof, och berättade honom hwad som tilldragit sig. Han blef mycket wred deröfwer, och hotade, att genast hämnas; men det war ej Konung Olofs öde, att få taga någon hämnd på Thrond och hans fränder; ty då war redan den ofrid i Norrige uppkommen, hwarom framdeles mera skall sägas. Härmed slutas nu berättelsen om de händelser, som tilldrogo sig derigenom, att Konung Olof sände män till Färöarne, för att kräfwa skatt af dem. Efter Karl den Mörskes dråp, uppkommo stora twistigheter på Färöarne, emellan fränderne Thrond i Göta och Leif Özursson, hwarom man hafwer widlyftiga berättelser.

154 Cap.

154. Cap.

Konung Olofs Leding.

Nu skole wi återtaga den berättelse, som förut blifwit börjad, då Konung Olof drog ut med sin här, och hade påbudit Leding öfwer hela Riket. Honom följde då alla Länshöfdingar från norra delen af landet, förutan Einar Thambaskelfwer, som hade sutit stilla på sina gårdar, sedan han kom åter till landet, och tjenade icke Konungen. Einar hade ganska stora jordagods, och höll sig ståteligen, fastän han ej hade någon förläning af Konungen. Konung Olof seglade med sin flotta söderut förbi Stad; och samlades då ännu mycket folk till honom från Häraderne. Då war Konung Olof sjelf på det skepp, hwilket han låtit bygga wintern förut, och som kallades Wisund (Buffel-oxen); det war störst bland alla skepp, och hade i framstammen ett guldbelagdt buffel-hufwud. Derom talar Sigwater Skald:

Ljungets fisk (Ormen) den flykthatande
Tryggwasonens sköldar,
Röda af guldet, bar
(Gud så wille) till striden.
En annan, Wisund med firade stjerten,
Lät Olof Digre på böljan
Spjerna; djurshornet då
Af ymniga wågen sköljdes.

När Konungen kom söder till Hördaland, sporde han, att Erling Skjalgsson farit utur landet med mycket folk, på fyra eller

ler fem skepp. Sielf hade han haft ett stort långskepp, och hans söner tre farkostar om tjugu roddarbänkar; de hade seglat wester till England, för att träffa Knut den Rike. Sedan for Konung Olof öster utmed landet, och hade en ganska stor krigshär. Han efterfrågade allestädes, om man wißte något om Knut den Rikes färd; men alla sade, att han war i England; dock berättades derjemte, att han hade Leding ute, och ärnade sig till Norrige. Emedan Konung Olof nu hade en stor här, men ej för wißo kunde få weta, hwarthän han skulle draga, för att träffa Konung Knut, och folket tyckte det föga gagna, att ligga länge på samma ställe, med en så stor krigshär, så tog han det råd, att segla med hären söder till Danmark; och hade han då med sig alla de män, som syntes honom wara de tappraste och bäst utrustade; men de öfrige gaf han hemlof, såsom qwädet lyder:

Olof, den ordsnälle, med åran
Wisund från nordan drifwer:
En annan Konung, på Draken,
Wägfältet plöjer från sunnan.

Alltså drog det folk hem igen, som syntes honom mindre dugligt; och hade då Konung Olof både stor och wäl utrustad här; ty med honom woro nu de fleste Länshöfdingar, de allena undantagne, om hwilka det är berättadt, att de dragit utur landet, eller blifwit qwar hemma.

155. Cap.

Om Konungarne Olof och Anund.

Konung Olof seglade nu till Danmark, ställande sin kosa åt Seland; och när han kom dit, företog han sig att härja, och gjorde landgång. Landsfolket wardt deraf mycket förskräckt; och blefwo somlige dräpne, somlige tillfångatagne och bundne, samt derefter förde till skeppen; men alle, som kunde, flydde undan; och blef intet motstånd gjordt. Konung Olof for då gräseligen fram, med dråp och härjning. När nu Konung Olof war på Seland, fick han den tidning, att Konung Anund Olofsson hade Leding ute, och for med en stor krigshär öster utmed Skåne, härjande der. Då uppenbarades de rådslag, som Konungarne Olof och Anund hade haft wid Götelfwen, när de slöto förbund och wänskap, nemligen, att de begge skulle sätta sig emot Konung Knut. Konung Anund drog sålunda framåt, till deß han träffade sin swåger, Konung Olof; och när de råkades, kungjorde de bägge för sina krigshärar och för landets inwånare, att de ärnade lägga Danmark under sig, och begärde nu, att landsfolket skulle erkänna dem såsom sina Konungar. Då skedde det här, som man mångenstädes sett hända, att när landsfolket öfwerfalles med härnad, och ei har makt att göra motstånd, då jaka de fleste till alla wilkor, hwarmed de kunna köpa sig frid. Det skedde ock nu så, att många män gåfwo sig under Konungarne, och tillsade dem lydnad. Sålunda intogo de landet wida omkring, hwarest de drogo fram, men härjade, om något motstånd gjordes.

des. Sigwater Skald talar om denna härnad, i den Drapa, han giorde om Konung Knut den Rike:

Knut under himlarna wida
Frågdad blef; så tror jag ock,
Att Haralds ått (Olof) i hären
Oförskräckt hug månde båra.
Årsälle Olof
Flottan lät,
Söder ur Nidan,
På fiskwågen fara.

Det spordes då, att från nordan
De swala kölar tordes
Med Konungen draga
Till Selands slätter:
Och från andra sidan
Anund kom,
Med Swenska hären,
Emot de Danska.

Konungen lät kring landet
Flottan läggas,
Strandbrädden att omgifwa
Med wäpnade skeppen:
Der slukande böljan
Under gråa årorna låg,
Hafwet gömdes bort
Af de talrika skidor.

156. Cap.

156. Cap.

Om Konung Knut den Rike.

Konung Knut sporde wester i England, att Olof, Norriges Konung, hade Leding ute, och redan dragit med sin här till Danmark, så att mycken ofrid war i hans rike. Då började Knut samla folk; och fick han snart en stor här, samt många skepp. Öfwer denna krigsmakt war Håkan Jarl höfwidsman, näst Konungen. Sigwater Skald kom om sommaren till England, westan från Rudoborg (Rouen) i Walland, och hade med sig en man, wid namn Berg; de hade farit dit i köpfärd, sommaren förut. Sigwater gjorde då ett litet qwäde, kalladt Westfarar-wisor, som börjas sålunda:

Berg wäl minnes, hur mången
Morgon, i denna färd,
Jag skeppsborden fästas lät
Wid Rudoborgs arm, den westra.

När Sigwater kom till England, for han genast till Konung Knut, och wille utbedja sig orlåf att resa till Norrige; ty Konung Knut hade gifwit befallning, att alla köpskepp skulle hållas qwar, tills han blifwit färdig med sin flotta. När Sigwater kom till Konungsgården, begaf han sig till det herberge, hwarest Konungen bodde; men herberget war tillstängdt; och stod han då länge utanföre. Omsider träffade han Konungen, och fick det orlof, som han begärde. Då qwad han:

Utan-

Utanföre jag måste bida,
Innan jag Jota-Konungens samtal nådde:
För Odalmannen war dörren stängd;
Ty måste jag spörja mig före.
Men på wårt ärende
Gorms ättling i höga salen
Swarade wäl. Ofta jag bär
Jernkläder på armen.

När Sigwater förnam, att Konung Knut beredde sig till härfärd emot Konung Olof, och han derjemte wißte, hwilken stor styrka Konung Knut ägde, då qwad han:

Det sägs, att gifmilde Knut
Och Håkan allt utrustat hafwa,
Olofs lif att förkorta:
Öfwer Konungens död månde jag qwida.
Warder mig nekadt att honom råka,
Så will, om han sielf kommer undan,
Jag döljas med honom långst bort på fjället,
Fast Knut och Jarlarne det ej wilja.

Sigwater gjorde ännu flere Wisor om Knuts och Håkans färd; i deßa qwäder han ock sålunda:

Ej war det Jarlen, den ståtlige,
Som gamla bönderna härtill rådde,
Utan de andra, som oftast
Fördrag med Olof slutit.
De hafwa fordom i faran

Håkan

Håkan wecklat in (ty dristig
Ur Eriks slägt): Wi oß annat,
Än hat, betingat hade.

157. Cap.

Om Konung Knuts drake.

När Konung Knut utrustat sin här, och war färdig att draga bort, hade han ganska mycket folk och öfwermåttan stora skepp. Sjelf hade han en drake, så stor, att derpå woro sextio rodsbarbänkar; och war drakens hufwud gulbbelagdt. Håkan Jarl hade ock en drake, om fyratio roddarbänkar, och med förgyldt hufwud; men bägge drakarnes segel woro randade med blått, rödt och grönt. Alla skeppen woro målade öfwer wattengången, och allt deras tillbehör war ganska prydeligt. De hade ock många andra skepp, som woro stora och mycket wäl utrustade. Derom talar Sigwater Skald i Knuts Drapa:

Knut under himlarna wida
War, då hären från östan drog,
Han, den sköne af Dana-Ätten
Med de strålande ögon.
Skeppet från westan
Skred, och glänsande
War det, som bar
Adalråds fiende dädan.

Och Drakarne, i winden,
Med blåa seglen wid råen,

Lands-

Landsherrskarne buro:
Dyr war Konungens färd.
Och de kölar, som kommo
Westan ifrån, togo
Kosan öfwer
Limafjärds bränning.

Det berättades, att Konung Knut höll, med denna stora krigsmakt, westan ifrån England, kom med hela flottan lyckligen till Danmark, och lade in i Limafjärden; der war en stor hop af landsfolket honom till mötes.

158. Cap.

Hörda-Knut tages till Konung.

Ulf Jarl Sprakeleggsson hade blifwit satt till landwärn i Danmark, när Konung Knut for till England; och lemnade Konungen sin son Hörda-Knut i Ulf Jarls händer: detta skedde sommaren förut, såsom förr är skrifwet. Men Jarlen föregaf strax, att Konung Knut, wid deras skilsmessa, sagt det wara sin wilja, att de Danske skulle taga hans son Hörda-Knut till Konung öfwer Danmark, och att denne, i sådan afsigt, blifwit lemnad i hans händer; både jag, sade han, och andra landets Höfdingar och män, hafwa ofta förestället Konung Knut, att Rikets inbyggare tyckte det wara dem mycket wådeligt, att nu sitta här Konungslöse, då likwäl fordna Dana-Konungar tyckt sig hafwa nog makt och ära, när de rådde öfwer Danmark allena; och, hwad mera är, i de förra tider

hafwa

hafwa många Konungar på en gång warit rådande öfwer detta Rike: derjemte äre wi nu uti mycket brydsammare omständigheter, än tillförne; ty wi hafwe hittills sutit i fred för utländska Höfdingar; men nu spörje wi, att Norriges Konung ärnar besöka oß med härjande; och befara månge, att Swea-Konungen torde wara med på denna färd. Under allt detta är Konung Knut i England. Sedan framlade Jarlen Konung Knuts bref och insegel, som besannade allt hwad Jarlen sagt. Detta ärende understöddes af många Höfdingar, och på deras gemensamma intalan beslutade landets män, att taga Hörda-Knut till Konung, hwilket ock werkställdes på samma Ting. Till detta anslag hade Drottning Emma warit första upphofwet; ty hon hade låtit skrifwa och besegla deßa bref, sedan hon med list kommit öfwer Konungens insegel; men för honom sjelf war allt detta lönligt. När nu Hörda-Knut och Ulf Jarl blefwo warse, att Konung Olof kom nordan ifrån Norrige, med stor krigshär, då foro de till Jutland; ty der är Dana-Rikets mesta styrka; sedan utsände de budkafle och församlade mycket krigsfolk. Men när de sporde, att äfwen Swea-Konungen kommit till Danmark, med sin här, då tyckte de sig ej hafwa makt, att lägga till strids emot dem begge; dock höllo de sin krigshär tillsamman på Jutland, och ärnade wärja landet emot Konungarne; men hela flottan församlade de i Lima-fjärden, och wäntade der på Konung Knuts ankomst. När de sporde, att Konung Knut kommit westan ifrån till Limafjärden, då sände de män till honom, äfwensom till Drottning Emma, bedjande henne utforska, om Konungen war wred på dem, eller ej, och låta dem få kunskap derom. Drottningen

fram-

frambar denna sak för Konungen, och sade, att deras son Hörda-Knut wille umgälla det, på hwad sätt Konungen behagade, om han giort något, som mißhagade Konungen. Han swarade, att Hörda-Knut ej handlat efter sina egna råd hårutinnan; och har det nu gått, sade han, som man kunnat förmoda, når han, som war barnslig och oförfaren, wille låta kalla sig Konung, att, då han kom i någon wånda, skulle hela detta land öfwerfallas med krig och blifwa lagdt under utländske Höfdingar, om min makt ej hade kommit emellan. Will han nu ingå någon förlikning med mig, så må han komma hit, och aflägga sitt fåfänga Konunga-namn. Drottningen sände deßa samma ord till Hörda-Knut, och bad tillika, att han ej skulle uppskiuta denna resa, sägande, som sanningen war, det han ej hade makt, att göra sin fader motstånd. När detta budskap kom till Hörda-Knut, sökte han råd hos Jarlen och andra Höfdingar, som med honom woro. Men det begaf sig, att så snart landsfolket sporde, det Knut den Gamle war kommen, skyndade sig genast hela Rikets allmoge till honom, och satte derhån all sin förtröstan. Då sågo Ulf Jarl och hans öfrige följeslagare, att endast twänne wilkor woro för handen, det ena, att fara till Konung Knut och lemna allt i hans wåld, det andra, att fly utur landet; och rådde de nu alle Hörda-Knut, att fara till sin fader; hwilket råd han ock följde. När de råkades, föll han sin fader till fota, och lade i hans knä det insegel, som åtföljde Konunga-namnet. Konungen tog Hörda-Knut i handen, och satte honom i så högt säte, som han tillförne hade sutit uti. Ulf Jarl sände till Konung Knut sin son Swen, som war Konungens systerson; han begärde af Konun-

gen frid och förlikning för sin fader, och erböd sig att blifwa gislan i Jarlens ställe. Swen och Hörda-Knut woro jemnårige. Konung Knut låt säga Jarlen, att han skulle samla folk och skepp, och komma dermed till Konungen; sedan skulle de tala om förlikningen. Jarlen gjorde så.

159 Cap.

Härnad i Skåne.

När Konung Olof och Konung Anund sporde, att Konung Knut war kommen westanifrån, och tillika, att han hade öfwermåttan stor krigshär, seglade de öster om Skåne, började härja och bränna i bygden, och höllo derefter än längre österut förbi landet, upp emot Swea-Konungens Rike; men så snart landsfolket förnam, att Konung Knut hade kommit westanifrån, upphörde man att gifwa sig under Konungarna. Härom talar Sigwater Skald:

Ej förmådde Drottarne
Danmark kufwa
Under sig, för den snabbe
Härförarens ankomst.
Då lät hårdligen
Skåne härjas
Danskarnes förödare,
Den hufwudfrämste (ypperlige) Konung.

Konungarne höllo sedan allt öster utmed landet och lade till wid den ån, som heter Helga, hwarest de uppehöllo sig en

til

tid. Då sporde de, att Konung Knut for med sin här öster efter dem. De rådgjorde sig emellan och beslöto, att Konung Olof skulle, med en del af sitt folk, begifwa sig upp på landet och öfwer skogarne, till den sjö, hwarifrån Helgeån faller ut. Der lät han i åmynningen göra en fördämning af träd och torf, hwarmed wattnet uppstämdes. Sedan grofwo de stora diken och ledde flera sjöar tillsamman, så att widsträckta wattenflöden uppkommo; men i fåran, der ån förut haft sitt lopp, fällde de grofwa träd. Med sådant arbete woro de sysselsatte i många dagar. Konung Olof hade hela bestyret med detta påfund; men Konung Anund hade derunder styrelsen öfwer skeppshären. När Konung Knut fick underrättelse om Konungarnes färd, och derjemte om all den skada, de giort på hans Rike, seglade han att möta dem, der de lågo i Helgeån, och hade stor här, dubbelt större än de båda. Härom talar Sigwater:

Ej lät han, af Konunga-ätten,
Jotlands män
Längre täras,
Då han i landet kom:
Han ej wille, att landet
Minsta rån skulle tåla,
Danskarnas sköld (förswarare),
Den hufwudfrämste Konung.

160 Cap.

160. Cap.

Slaget wid Helgeår.

Det hände sig en dag mot aftonen, att Konung Anunds spejare sågo Konung Knut komma seglande; och war han då icke långt derifrån. Konung Anund lät genast blåsa härblåst; folket slog då ned tälten, wäpnade sig, rodde ut ur hamnen och styrde öster om landet: der lade de tillsamman sina skepp, hopbundo dem, och gjorde sig färdige till strid. Konung Anund skickade ock upp på landet män med underrättelse härom, hwilka foro till Konung Olof och sade honom hwad som förehades. Då lät Konung Olof uppbryta fördämningen och släppa ån i sitt förra lopp; men om natten reste han sjelf ned till sina skepp. När Konung Knut kom framför hamnen, såg han hwar Konungarnes flotta låg, redo till strid. Det tycktes honom, som blefwe det nog sent på dagen att angripa dem, sedan han hunnit få hela sin flotta i ordning; ty den tarfwade stort rum på sjön, för att segla; och war det derföre ganska långt emellan hans främsta skepp och det eftersta, så ock emellan det, som seglade ytterst på sidan, och det, som gick närmast landet; winden war jemwäl swag. Men då Konung Knut märkte, att Swearne och Nordmännen hade utrymt hamnen, lade han in dit, med så många skepp, som der fingo rum; dock blef en stor del af flottan qwarliggande ute på sjön. Om morgonen, då det war fullkomligen ljust, fanns mycket af hans folk uppe å landet; somlige talade med hwarannan, och somlige förlustade sig eljest. Derunder blefwo de ingenting warse förr, än watten kom brusande på dem med forsfall, hwarwid medföljde

stora

stora tråd, som wråktes mot skeppen, så att deßa mycket skadades. Wattnet flödade öfwer hela marken, och mycket folk omkom, dels af dem, som woro på landet, och dels af dem, som blifwit qwar på skeppen; men så många, som kunde, afhöggo sina skeppsfästen, och løßade sig sålunda ut, hwarefter skeppen drefwo, det ena hit och det andra dit. Den stora Draken, på hwilken Konungen sielf war, wråktes ock ut för strömmen, så att den ej stod att wända med årorne, utan fördes mot Konungarne Anunds och Olofs flotta. Så snart de igenkände skeppet, lade de till rundt omkring; men emedan skeppet war högt, liksom en borg, och besättningen jemwäl talrik, af utwaldt och öfwermåttan wäl bewäpnadt folk, war detta skepp ej lätt att anfalla: lång stund gick ej eller förbi, innan Ulf Jarl kom till med sin flotta; och då började striden. Derefter drog Konung Knuts flotta sig tillsamman från alla håll. Då sågo Konungarne Olof och Anund, att de för denna gången hade wunnit all den seger, som war dem beskärd, läto derföre skeppen småningom draga sig tillbaka och göra sig lösa från Konung Knuts flotta: sålunda blefwo flottorne då åtskiljde; och emedan detta anfall ej hade slagit så ut, som Konung Knut påräknat, gjordes intet försök att ro efter de andra, utan började hans folk sätta flottan åter i ordning och laga om sig. När de nu på detta sätt woro skiljde åt, och flottorne lågo hwar för sig, mönstrade (de andra) Konungarne sitt folk och funno, att de icke lidit någon manspillan; dock sågo de, att om de bidade till deß Konung Knut hunnit iordningsätta hela den här, han hade, och han sedan angrepe dem, wore skilnaden i styrka så stor, att föga wån syntes, det de skulle segra, men deremot

ögon

ögonskenligt wore, att der skulle blifwa ett ganska betydligt mansall. Nu togs således det råd, att ro med hela flottan öster utmed landet; men när de sågo, att Konung Knut icke höll efter dem, reste de masterne och satte upp seglen. Så säger Ottar Swarte i den drapa, som han diktade om Knut den Rike:

Swearne dref du tillbaka,
Stridlätte Konung; och mycken
Ulfwemat rofdjuret fick,
På det ställe, som Helgeån heter.
Du behöll, der korparne ej swulto,
Landet mot twenne Konungar
Och deras krigareslägt:
Hurtig du är, förskräckelsens herre.

Så qwad Thord Siareksson i Konung Olofs Likfång:

Agde-Drotten stålgny
Hade med den widtfrägdade
Joternas ädling,
Som ringar utdelade:
Nära och skarpt då sköt
Skåningarnes Konung mot honom:
Swens Son, den fege, ej war i striden:
Ulfwen öfwer liken tjöt.

161. Cap.

161. Cap.

Konung Olofs och Konung Anunds rådplägning.

Konung Olof och Konung Anund seglade öster om Swea-Konungens Rike; och en afton lade de till land på ett ställe, som heter Barwik; der lågo Konungarne om natten. Men då märktes det på Swearne, att de woro hemsjuke; ty större delen af hela hären seglade öster utmed landet om natten och stadnade ej förr, än hwar kom hem till sin boning. När Konung Anund blef detta warse, och det började ljusna till dag, lät han blåsa till Hus-Ting: allt folket gick då upp på landet, och Tinget sattes. Derefter tog Konung Anund till orda: så är det, säger han, Konung Olof, som I weten, att wi hafwe i sommar farit alle tillsamman och härjat wida omkring i Danmark; wi hafwe derigenom wunnit mycket gods, men intet land: jag har haft i sommar halftfjerde hundrade skepp; men nu är icke mera qwar, än ett hundrade. Så synes det mig, som wi hade liten framgång att wänta med icke större flotta, än wi nu hafwe, oaktadt I ägen i behåll de sextio skepp, som I hafwen haft förut i sommar. Nu tyckes det mig rådligast att fara åter till mitt Rike; ty godt är i hel wagn hem att åka. Wi hafwe i denna färd något förwärfwat, men ingenting förlorat. Nu will jag bjuda dig, Swåger Olof, att fara med mig; låtom oß öfwer wintren wara alle tillsamman: tagen I, uti mitt Rike, allt hwad I wiljen och som fordras för att wäl uppehålla Eder och det folk, Eder följer; görom sedan, när wåren kommer, hwad oß då rådligt synes. Men om I wiljen heldre begagna wårt land till genomfärd, så skall ock det Eder

fritt

fritt stå, om I wiljen fara landwägen till Norrige. Konung Olof tackade Konung Anund för det wänliga anbud, han hade gjort honom; men om jag finge råda (tillade han), då skulle annat beslut tagas, och det skulle blifwa, att hålla tillsamman det folk, som nu är qwar. Jag hade ock först i sommar, innan jag drog från Norrige, halftfjerde hundrade skepp; men når jag for ur landet, utwalde jag af denna flotta hwad som syntes mig wara det båsta, och bekom sålunda de sextio skepp, jag nu hafwer. Nu förefaller det mig så om Edert folk, som de skulle hafwa bortlupit, hwilka dåblösast woro och minst gagna kunde; men jag ser här ännu alla edra Höfdingar och Här-styrare, och wet, att det folk alltid är båttre i wapenbragd, som utgöres af hofmän. Wi hafwe nu en utwald krigshär och goda skepp: wi kunne wål ligga på skeppen hela wintren öfwer, som Här-Konungars sedwana är. Knut lårer icke länge stanna qwar i Helgeån; ty der är ingen hamn för en sådan hop af skepp, som han har: kanhända han styrer öster ut efter oß; då skola wi hålla undan; och lårer sedan snart nog folk samla sig till oß; men wänder han tillbaka dit, som hamnar äro, hwarest han kan ligga med sin flotta, då wet jag ock, att der lårer folket finnas ingen mån mindre hemsjukt, än här: jag tror, att wi hafwe så tillstållt i sommar, att torparen (jordbrukaren) nog wet hwad han bär att göra, både i Skåne och på Seland; och lårer derföre Knuts här snart kringsprida sig åt alla håll: sedan wet ingen, hwem det unnar segren: låtom oß nu först genom spejare utröna, hwad han företager. Konung Olofs tal slutade så, att folket högeligen prisade hwad han sagt; och wardt det råd antagit, som han wille. Derefter

sändes

sändes spejare i Konung Knuts här; men båda Konungarne Olof och Anund lågo stilla.

162. Cap.

Om Konung Knut och Ulf Jarl.

Konung Knut såg, att Norriges Konung och Swea-Konungen höllo med sin flotta öster utmed landet: då utsände han män, som redo dag och natt uppe å landet, lika fort som Konungarne seglade ute på hafwet; och af deße spejare foro somlige fram och somlige tillbaka, så att Konung Knut hade hwar dag underrättelse om de andras färd. Alltid hade han ock spejare i deras här; och när han sporde, att en stor del af deras folk hade seglat ifrån dem, styrde han åter till Seland och lade sig i Öresund med hela flottan, hwaraf en del låg wid Skåne och en del wid Seland. Nästa dagen före Michaelis-mäßan, red Konung Knut upp till Roskild, med stort följe. Ulf Jarl, hans swåger, hade då tillredt gästebud för honom; och undfägnade Jarlen honom på det präktigaste; men Konungen war ej glad eller fryntlig. Jarlen sökte med åtskilligt tal att muntra honom, och walde sådane ämnen för talet, som han trodde Konungen häst behaga; men Konungen war twär och fåtalig. Slutligen böd Jarlen honom att spela Schack; och dertill jakade han. De framtogo då Schackbrädet och spelade. Ulf Jarl war mycket hastig och gaf ej gerna wika för någon, men war ganska driftig i sin styrelse, samt en stor krigsman; och förtäljes om honom en lång saga. Han war den mäktigaste man i Danmark, näst Konung Knut. Ulf Jarls syster

war

war Gyda, som war gift med Godwin Jarl Ulfnadsson; och deras söner woro Engelska Konungen Harald, samt Toste Jarl, Walthiof Jarl, Möre-Kåre Jarl och Swen Jarl; deras dotter het Gyda, som hade till äkta Jatward den Gode, Englands Konung.

163. Cap.

Ulf Jarls dråp.

När de hade en stund spelat schack, hände det, att Konungen gjorde ett stort feldrag, hwarwid Jarlen schackade en Riddare ifrån honom. Konungen förde tillbaka hans bricka, och bad honom draga annorlunda. Jarlen blef wred och stöt ned hela brädet med brickorna, stod upp och geck bort. Derwid sade Konungen: springer du nu, Ulf den fege? Jarlen wände sig om wid dörren, och swarade: längre torde du hafwa sprungit i Helgeån, om du hade det åtkommit: då kallade du mig icke Ulf den fege, när jag tade till, för att hjelpa dig, och Swearne slogo Eder, som hundar. Sedan gick Jarlen ut och begaf sig till sömns: litet derefter gick äfwen Konungen att sofwa. Påföljande morgonen, när Konungen klädde sig, talade han med sin skoswenn: gack du, sade han, till Ulf Jarl och dräp honom. Swennen gick, war borta en stund och kom åter. Då frågade Konungen: drap du Jarlen? Jag drap honom icke (sade swennen), ty han war gången till Lucius-Kyrkan. En man het Iwar Hwite, af Norrsk härkomst; han war Konungens Hofman och herbergesman (gjorde wakt i Konungens egit rum). Till honom sade Konungen: gack du och dräp Jarlen. Iwar

gick

gick till Kyrkan och in uti Choret, der han stack sitt swärd igenom Jarlen; gaf då Ulf Jarl genast upp andan. Iwar wände åter till Konungen, bärande swärdet blodigt i handen. Konungen frågade: drap du Jarlen? Jag drap honom, swarade Iwar. Konungen sade: wäl gjorde du då. Men efter det Jarlen war dräpen, läto munkarna tillsluta Kyrkan. Detta berättades för Konungen, som sände bud till munkarna, att de skulle upplåta Kyrkan och sjunga mässan. De giorde som Konungen befallde. Och när Konungen kom till Kyrkan, skänkte han dit stora jordagods, utgörande ett helt härad, hwaraf denna Kyrka wann mycken förkofran; och de godsen hafwa alltsedan derunder lydt. Konung Knut red sedan till sina skepp, hwarest han låg länge om hösten med en ganska stor här.

164. Cap.

Om Konung Olof och Swearne.

När Konungarne Olof och Anund sporde, att Konung Knut ställt sin kosa till Öresund, och låg der med en stor här, då höllo de Hus-Ting och rådslogo mycket om hwad som borde göras. Konung Olof wille, att de skulle töfwa der med hela hären, och afwakta hwad Konung Knut ärnade företaga. Men Swearne sade det wara ett oråd, att dröja der tills frosten infööll; och blef då beslutadt, att Konung Anund skulle segla hem; men Konung Olof stadnade qwar.

265. Cap.

165. Cap.
Om Egil och Towe.

Den tid Konung Olof låg der, hade han ofta samtal och rådslag med sitt folk. Det hände sig en natt, att Egil Hallsson och Towe Valgautsson skulle hålla wakt på Konungens skepp. Towe war åttad från Westergötland, och af hög börd. När de suto på sin wakt, hörde de mycket grät och klagan af det fångna folket, som om nätterne hölls bundet på stranden. Towe sade sig ej kunna uthärda, att höra detta skrån, och bad Egil fara med sig och lösa folket. Detta werk företogo de, skuro sönder banden, och läto folket springa bort. Denna gerning blef mycket berömd af folket; men Konungen wardt så wred, att de sjelfwe kommo i stor fara; och kort derefter, när Egil war sjuk, wille Konungen ej tala med honom, förrän många män budo för honom; och ångrade då Egil storligen, att han så handlat, och bad Konungen om tillgift. Då stillade Konungen sin wrede emot Egil, lade sina händer på hans sida, der wärken war, och söng derjemte sina böner, hwarwid all hans plåga genast förswann; och blef Egil sedan frisk. Towe kom, såsom man berättar, på det wilkor i förlikning med Konungen, att han skulle föra till honom sin fader Valgaut, som war en hundhedning; denne blef på Konungens ord döpt, och dog strax efter dopet.

166. Cap.
Förräderi emot Konung Olof.

När Konung Olof talade med sina män, rådgjorde han med dem och Höfdingarne, hwad beslut man skulle taga; men

de

de woro föga ensge; ty hwad den ene kallade oråd, tycktes den andra wara ganska tjenligt; och sålunda rådslogo de länge hit och dit. Konung Knut hade allt jemnt sina spejare i Konung Olofs här, som gåfwo sig i tal med många af hans män, och erbödo dem penningar och ynnest, på Konung Knuts wägnar. Månge läto häraf förleda sig, och sålde sitt löfte, att blifwa Konung Knuts män samt hålla honom landet tillhanda, om han komme till Norrige. Till detta swek befunnos sedan mån-ge wara skyldige, fastän det då i början hölls lönligt. Somli-ge togo då genast emot penninge-gåfwor; åt andre blefwo de utlofwade för framtiden; och woro de ganska många, som tillför-ne erhållit stora wängåfwor af Konung Knut; ty man kan med sanning säga om denne, att alla de, som kommo till ho-nom, och hos hwilka han tyckte sig finna någon manlighet, fingo, om de sökte hans ynnest, fullt upp af gods och pen-ningar, hwarigenom han blef mycket wänsäll; dock wisade han i synnerhet sin frikostighet emot utländske män, och aldramest emot dem, som kommit från mycket aflägsna länder.

167. Cap.

Konung Olofs rådplägning.

Konung Olof hade ofta samtal och stämmor med sina män, och frågade dem till råds; men när han förnam, det hwar ha-de sin mening, då mißtänkte han, att några måtte finnas, som rådde annat, än hwad de ansågo för honom wara gagneligast, och att det war owißt, om alle betalade honom sin gärd af tillbörlig trohet. Månge sökte öfwertala honom, att med för-

sta

sta gynnande wind segla genom Öresund, och så norrut till Norrige, föregifwande, att de Danske ej skulle töras anfalla dem, fastän de lågo der med en stor flotta. Men Konungen war en så förständig man, att han såg detta wara aldeles ogörligt, och wißte derjemte, att Konung Olof Tryggwason, då han med få män lade till strids emot en stor här, fått erfara annat, än att de Danske ej wågade slås. Konungen hade sig ock bekant, att månge Nordmän woro i Konung Knuts här; ty fattade han den mißtanka, att de, som gåfwo slikt råd, måtte wara huldare emot Konung Knut, än emot honom. Då tog Konung Olof sitt beslut, och sade, att de män, som wille följa honom, skulle göra sig redo, och draga landwägen genom det öfra Götland, och så till Norrige; men wåra skepp, sade han, och all den troß, som wi ej kunne föra med oß, will jag sända österut, i Swea-Konungens Rike, och låta der förwaras oß till handa.

168. Cap.

Om Hareks af Thiotto färd.

Harek af Thiotto swarade sålunda på Konungens tal: det är ögonskenligt, att jag icke kan wandra till fots till Norrige, ty jag är gammal och tung, samt föga wan att gå; deßutom skiljes jag ogerna wid mitt skepp: jag har anwändt så mycket arbete på detta skepp och deß tillbehör, att det skulle göra mig ondt, om jag nödgades lemna det i mina fienders wäld. Konungen swarade: far du med oß, Harek; wi skole bära dig, om du ej orkar gå. Då qwad Harek denna wisa:

Be-

Beslutat har jag att rida
På långa Sjöhästen min,
Hellre, än att gånga
På andras händer;
Om ock på härskepp ute
Knut, som guldet utdelar,
Låge i Öresund:
Folket mitt skämt wäl begriper.

Då lät Konung Olof göra allt redo till sin färd; hans män hade sina gångkläder och wapen på sig; men de hästar, som kunde anskaffas, lastade man med kläder och lösören. Han förordnade några män, att föra skeppen öster till Kalmarenäs, hwarest de läto uppdraga dem, och bragte allt deras tillbehör samt annat gods i förwar. Harek gjorde så, som han hade sagt, nemligen, att han afwaktade tjenlig wind, och seglade sedan westerut förbi Skåne, till deß han kom öster om Högarne; det war då mot aftonen, och stark medwind blåste. Nu lät han nedtaga seglet och masten, lägga flaggstången afsides, och öfwertäcka hela skeppet, ofwan wattengången, med grå tältdukar, lät sedan ro på några få bänkar framtill och efterst, befallande största delen af sina män, att sitta lägt ned. När Konung Knuts wärdmän sågo skeppet, talade de sig emellan, hwad det kunde wara för ett fartyg, och gißade, att det wore lastadt med sill eller salt, ty de märkte der få män och roddare; och tycktes skeppet wara grått och otjäradt, liksom det blifwit uttorkadt af solen; derjemte sågo de, att det war mycket lastadt. Men när Harek kom fram i sundet och förbi flottan, då lät han uppresa masten, hißa segel och sätta upp den förgylda

gylda flaggan. Seglet war hwitt, som snö, och randadt med blått och rödt tyg. När Konung Knuts män sågo skeppet segla sålunda bort, sade de till Konungen, att efter all sannolikhet hade Konung Olof seglat der förbi; men Konung Knut swarade, det Konung Olof wore en så klok man, att han ej med ett enda skepp reste igenom Konung Knuts flotta; och sade han sig snarare tro, att det warit Harek af Thiotto, eller någon af hans wederlikar. Många hålla det för sannt, att Konung Knut wetat af Hareks färd, och att han ingalunda hade rest på sådant sätt, om de icke förut tillsagt hwarandra sin wänskap; hwilket ock syntes bekräftadt, när Konung Knuts och Hareks wänskap sedan blef allmänneligen bekant. Harek gjorde denna wisa, när han seglade norr förbi Wederö:

Ej låt jag Lunds qwinnor
Eller de Danska mör
(Styrom skeppet utanföre
Ön) deråt skratta,
Att jag ej töras skulle,
Uppå fartyget, om hösten,
Öfwer Frodes släta wägar (hafwet),
Åter till hemmet draga.

Harek fortsatte sin resa, och stadnade ej förr, än han kom norr till Halogaland, och till sin gård på Thiotto.

169. Cap.

169. Cap.
Konung Olofs resa från Swerige:

Konung Olof började sin färd, och drog först genom Småland till Westergötland; han for stilla och fredligen fram, hwarföre ock landsfolket med tjenstwillighet befordrade hans resa. Konungen fortsatte sin färd, tills han kom ned i Wiken, och så norr efter Wiken till Sarpsborg, hwarest han stadnade, och låt der bereda sig wintersäte. Konungen gaf då största delen af folket hemlof, men behöll hos sig så många Lånshöfdingar, som han fann för godt. Der woro då hos honom alla Arne Armodssons söner, hwilka Konungen framför alla andra högt wärderade. Då kom ock till Konung Olof Gellir Thorkelsson, som kommit från Island sommaren förut.

170. Cap.
Om Sigwater Skald.

Sigwater Skald hade länge warit hos Konung Olof, såsom förr är sagdt; och hade Konungen gjort honom till sin Stallare. Sigwater kunde ej med synnerlig lätthet framföra obundet tal; men i skaldskap hade han en sådan färdighet, att qwäden lågo lika så wäl tillreds för hans tunga, som annat tal. Han hade warit på köpfärd till Walland, och under denna färd kommit till England, och träffat Knut den Rike, samt af honom erhållit orlof att resa till Norrige, såsom förr är skrifwet. När han kom till Norrige, reste han genast till Konung Olof, fann honom i Sarpsborg, och gick in för Konun-

gen, då han satt wid bordet. Sigwater hälsade Konungen, men denne såg på honom, och teg. Sigwater qwad:

Hem äro wi, dine Stallare,
Nu komne, Härarnes Konung,
Gif akt på hwad wi
För männen förtälja;
Säg hwar Du säte utsett,
Konung, åt Hofmännen dina,
Hwarje plats behaglig är
I det herberge, Du bebor.

Då sannades det gamla ordspråket, att många äro Konungens öron; ty Konung Olof hade fått weta allt om Sigwaters resa, och att han besökt Konung Knut. Konung Olof sade till Sigwater: jag wet ej, om du nu ärnar wara min Stallare, eller redan blifwit Konung Knuts man. Sigwater qwad:

Knut, som dyrbara ringar skänker,
Sporde, om jag honom wille
Tjena, som jag giort
Den hugstore Olof.
En Drott, sade jag, i sender
Det höfwes hwarje man att hafwa:
Så jag tyckte mig riktigt swara:
Godt efterdöme jag dertill äger.

Då bad Konung Olof, att Sigwater skulle gå till det säte, der han tillförne war wan att sitta; och dröjde det ej länge, innan Sigwater å nyo kom i lika stor ynnest hos Konungen, som förut.

171. Cap.

171. Cap.

Om Erling Skjalgsson och hans söner.

Erling Skialgsson och alla hans söner hade om sommaren warit i Konung Knuts här, och i Håkan Jarls följe; der war jemwål Thorer Hund, och hade stört anseende. När Konung Knut sporde, att Konung Olof farit landwägen till Norrige, upplöste han Ledingen, och gaf hwar man tillstånd, att bereda sig wintersäte; och war då i Danmark en stor hop utländske män, både Engelske, Norrske, och från flera andra land, hwilka sommaren förut kommit till Konung Knuts här. Erling Skjalgsson for om hösten till Norrige med sitt folk, och fick af Konung Knut kostbara gåfwor, när de skiljdes åt; men Thorer Hund blef qwar hos Konung Knut. Med Erling foro Konung Knuts sändemän norrut till Norrige, förande med sig mycket gods och penningar; de drogo om wintren wida öfwer landet, och erlade penningarne, hwilka Konung Knut hösten förut lofwat de män, som utfäst sig att wara honom behjelpelige; men derjemte gåfwo de penningar åt många andra, hwilkas wänskap Konung Knut kunde köpa med gåfwor. Till denna resa genom landet hade de bistånd af Erling. Då gick det så, att många män sökte Konung Knuts ynnest, och tillsade honom sin tjenst, samt lofwade äfwen göra Konung Olof motstånd; hwilket några gjorde uppenbarligen; men de woro dock mycket flere, som höllo det hemligt för allmogen. Konung Olof sporde dessa tidningar; ty många wisste derom, och det war allmänna talämnet bland hans hoffolk. Sigvater qwad sålunda:

Konun-

Konungens fiender der gånga
Hoptals, och bjuda tunga malmen,
Ur öppna pungar, för Furstens
Hufwud, som ej är falt.
En hwar inom sig må weta,
Om han sin hulda Herre
Säljer för guldet: wäl wore
Slik gerning helfwete wärd.

Och widare qvad Sigwater detta:

Sorgligt köp det war, då de
Med Odens swekfulla eld (guldet),
Anslag giorde mot Drotten,
Som högt i himmelen upptagen är.

Der blef då ofta taladt om Håkan Jarls uppförande, samt huru illa det anstod honom, att draga med härsmakt emot Konung Olof, som skänkte honom lifwet, när Jarlen fordom war i hans wåld; men Sigwater war Jarlens synnerligen gode wän, och när han hörde dessa beskyllningar emot Jarlen, qwad han sålunda:

Hörda-Konungens huskarlar
Blefwo Jarlen för mycket
Tillgifne, då de penningar
Togo för Olofs lif.
Hans Hofmän det höfdes
Att ej fläckas af sådant brott:

Wäl

Wäl oß, om wi alle woro
Från sweket rene.

172. Cap.

Konung Olofs Julgåfwor.

Konung Olof giorde ett stort gästebud om Julen; och woro då många förnäme män komne till honom. Det tilldrog sig siunde dag Jul, att Konungen gick ut med några få män. Sigwater följde Konungen dag och natt; han war jemwäl då med honom: de gingo till ett hus, hwarest Konungens kostbarheter förwarades. Konungen hade då, enligt sin wana, giort stora anstalter, och samlat ihop sina klenoder, för att deraf utdela wängåfwor, åttonde dag Jul om aftonen. Der i huset stodo guldbelagde swärd, icke få till antalet. Då qwad Sigwater:

Guldbelagda swärd der stånda;
De swärden prisa wi:
Här-Konungens ynnest
Oß huldast warder.
Om du ett af deßa,
Allrådare, som hafselden (guldet) skänker,
Mig gifwa wille,
Jag toge det gerna.

Konungen tog ett swärd, hwars handtag war omlindadt med guldtråd, och knappen guldbelagd: detta kastbara stycke gaf han åt Sigwater; men gåfwan blef ej afundslös, såsom

man

man sedan fick höra. Strax efter Jul började Konung Olof sin färd till Upplanden, ty han hade mycket folk hos sig, men hade ej den hösten bekommit några inkomster från norra delen af landet, emedan Leding warit ute om sommaren, och Konungen derpå anwändt all den kostnad, som han kunde åstadkomma; ej heller funnos der några skepp, på hwilka han med sitt folk kunde draga norr i landet. Han fick derjemte sådane tidningar nordan ifrån, att han ingalunda ansåg sig säker, om han ej reste med mycket folk. Fördenskull beslöt Konungen att resa genom Upplanden. Men ännu war ej så lång tid förliden, sedan han reste der på gästning, som det borde wara, efter lagens föreskrift och fordna Konungars wana; derföre bödo Länshöfdingarne och de rikaste bönderne honom till gäst, när han kom till Upplanden, och lättade sålunda hans kostnad.

173. Cap.
Om Björn Fogde.

Det war en man, wid namn Björn, af Götisk härkomst: han war Drottning Astrids wän och bekante, samt äfwen något beslägtad med henne; och hade hon derföre gjort honom till Fogde och Befallningsman uti Öfre Hedemarken. Han hade ock Höfdingedömet i Öster-Dalarne. Björn war icke synnerligen omtyckt af Konungen, ej heller woro bönderne nöjde med honom. Det hade ock så burit till i den bygd, der Björn war rådande, att många nöt och swin kommo bort. Björn lät då stämma Ting, och höll ransakning om det, som blifwit förloradt, sägande det wara troligast, att de män, som bodde i

skogs-

skogsbygden, långt ifrån andra menniskor, hade begått detta tjufweri; och syftade han härmed på dem, som bodde i Öster-Dalarne; ty i denna trakt lågo gårdarne mycket enstaka, wid sjöar och afröjdningar i skogarne, men på få ställen såg man byar.

174. Cap.

Om Röds söner.

En man, wid namn Röd, bodde der i Öster-Dalarne; hans hustru het Ragnhild: deras söner Dag och Sigurd woro män af utmärkta egenskaper. De woro närwarande på detta Ting, swarade å deras wägnar, som bodde i Dalarne, och urskuldade dem. Björn tyckte dem wara nog stortalige, samt allt för ståtelige i wapen och kläder; derföre wände han beskyllningen emot deße bröder, och sade det wara sannolikt, att de föröfwat tjufweriet. De nekade dertill; och slutades så Tinget. Litet derefter kom Konung Olof med sitt folk till Björn Fogde, och gästade der. Då blef den sak, som förewarit på Tinget, åter rad inför Konungen; och sade Björn, det honom tycktes, att Röds söner sågo så ut, som skulle de kunna begå slika onda gerningar. Derpå sändes bud efter Röds söner; men när de kommo inför Konungen, sade han, att de ej hade utseende af tjufwar, och frikände dem. Sedan bödo de Konungen hem till sin fader, att han måtte gästa der tre dagar, med allt sitt folk. Björn afrådde Konungen från denna färd, men icke deß mindre for han åstad; och blef då hos Röd ett ganska prydeligt gästebud. Konungen frågade Röd, af hwad slägt han och hans hustru woro: Röd swarade, att han war en Swensk man,

samt

samt rik och storättad; men jag flydde derifrån, sade han, med denna qwinna, hwilken jag sedan haft till hustru; och är hon Konung Ring Dagssons syster. Då påminde sig Konungen beggeş ätt; och emedan han förnam, att både fadren och hans söner woro myckel förståndige män, frågade han om deras idrotter. Sigurd sade, att han kunde uttyda drömmar, och äfwen skilja dygnets stunder, fastän intet himlaljus syntes. Konungen försökte denna idrott, och fann, att Sigurd hade talat sanning. Dag sade det wara sin idrott, att kunna se hwad dygder eller fel finnas hos hwarje man, som kommer för hans ögon, om han wille lägga sin hug och eftertanka derpå. Konungen bad honom säga hwad sinnesfel han såg hos honom. Dag anmärkte då något, och Konungen tyckte, att han träffat rätt. Då sporde Konungen om Björn Fogde, hwad sinnesfel han hade. Dag sade, att Björn war en tjuf, och berättade derjemte, hwarest Björn på sin gård hade gömt ben, horn och klöfwar af de nöt, hwilka han då om hösten hade stulit; ty han är skyldig, sade Dag, till allt det tjufweri, som förliden höst här blifwit begånget, och hwarföre han beskyllat andra. Dag utmärkte ock för Konungen alla ställen, hwarest han skulle låta ransaka. När Konungen for bort ifrån Röd, fick han rikeliga wängåfwor, och Röds söner följde med honom. Först for han till Björn, och fann allt wara sannt, som Dag hade sagt. Sedan befallde Konungen att Björn skulle begifwa sig utur landet; och skedde det för Drottningens skuld, att han fick behålla lif och lemmar.

175. Cap.

175. Cap.

Thorers dråp.

Thorer, Ölwers på Eggia son, Kalf Arnesons styfson, och Thorer Hunds systerson, war en ganska tägelig man, samt stor till wäxten och stark. Han war den tiden aderton år gammal och hade gjort ett godt gifte på Hedemarken, hwarmed han äfwen fick stor rikedom. Han war en mycket wänsäll man, och tycktes wäl skickad att blifwa Höfding. Thorer bödd Konungen, med allt hans folk, hem till sig på gästebud. Konungen emottog hans bjudning, for dit, och blef ganska wäl undfägnad. Der hölls då ett mycket hederligt gästebud, med ganska starkt drickande; och war allt på det bästa sätt tillredt. Konungen och hans män talade derom sig emellan, att de tyckte alla anstalter här wara öfwermåttan ståtelige så att de ej wisste hwilket de skulle mest berömma, åbyggnaden på Thorers gård, eller hans bohag, bordprydnaden eller drycken, eller den man, som höll gästebudet; men Dag tycktes ej sätta stort wärde på allt detta. Konung Olof plägade ofta samtala med Dag och fråga honom om åtskilliga saker; ty Konungen fick alltid röna sanningen af Dags ord, antingen de angingo det, som redan tilldragit sig, eller det, som skulle ske; derföre satte Konungen mycken lit till hwad han sade. Konungen kallade nu Dag till sig i enrum, och talade med honom om åtskilligt; ändteligen wände Konungen sitt tal derhän, att han för Dag berömde Thorer, såsom en ståtlig man, och äfwenså det präktiga gästebud, hwilket han för dem tillagat. Dag swarade ej mycket derpå, dock samtyckte han till det, som Konungen sagt.

Då

Då frågade Konungen Dag, hwad sinnesfel eller lyte han fann hos Thorer. Dag sade sig tro, att Thorer hade ett wälartadt sinnelag, om det wore sådant, som det måste förefalla de flesta. Konungen bad honom swara på frågan, tilläggande, att det wore hans skyldighet. Dag swarade: om jag skall upptäcka lytet, så måste du, Konung, ock låta mig råda för straffet. Konungen sade sig ej wilja hänskjuta sina dommar under någon annan mans pröfning, och bad Dag swara på hans fråga. Dag swarade: dyrt är Drottens ord! Jag finner hos Thorer det sinteslyte, som ock finnes hos många andre, att han är mycket siken efter gods och penningar. Konungen sade: är han då en tjuf eller ränsman? Icke just det, swarade Dag. Hwad är det då? frågade Konungen. Dag swarade: för att winna egodelar, har han blifwit Drottswikare, och emottagit penningar af Konung Knut för ditt hufwud. Konungen sade: hwarmed kan du bewisa detta? Dag swarade: han bär på högra armen, ofwanföre armbogen, en tjock guldring, hwilken han fått af Konung Knut, och låter ingen se den. Derpå lutade Konungen sitt samtal med Dag, och war ganska wred. När Konungen satt wid bordet, och männen hade drucki en stund, så att de woro mycket glade, men Thorer gick omkring och plägade gästerne, då lät Konungen kalla Thorer til sig; han gick framför bordet, och lade händerna derpå. Konungen frågade då: hur gammal är du, Thorer? jag är adrton år, swarade han. Konungen sade: då är du, Thorer, mycket reslig, efter din ålder; och du ser ut att blifwa en lycklig man. Derwid fattade Konungen hans högra hand, och strök på armen, upp om armbågen. Thorer

sa-

sade: tag sakta der; jag har en böld på armen. Konungen höll dock sin hand qwar, och kände derunder någonting hårdt. Då sade han: har du ej hört omtalas, att jag är en Läkare? och låt mig nu se bölden. När Thorer märkte, att saken ej mera kunde döljas, tog han af sig ringen, och framwisade den. Konungen frågade, om det war en gåfwa af Konung Knut. Thorer sade sig ej kunna neka dertill. Konungen lät då gripa Thorer, och sätta honom i jern. Då gick Kalf fram, och bad om frid för Thorer, erbjudande af sitt eget gods böter för honom; och understöddes denna sak af många andre, som äfwen erbödo böter af sin egendom; men Konungen war så wred att han ej lät tala med sig, utan sade, att samma öde, som Thorer hade ärnat honom, det skulle han nu sielf hafwa. Sedan lät Konungen dräpa Thorer; och wäckte denna gerning ett stort hat emot Konungen, både der på Upplanden, och ej mindre norr i Trondhem, hwarest Thorer hade största delen af sin slägt. Sammaledes gick det ock Kalf hårdt till sinnes, att denne man skulle så blifwa af daga tagen; ty Thorer hade i sin barndom warit hans fosterson.

176. Cap.

Griotgards fall.

Griotgard, Elwers son och Thorers broder, den äldste af deßa bröder, war äfwen en ypperlig man, och höll en hop krigsfolk hos sig. Han wistades då på Hedemarken. Men när han sporde Thorers död, gjorde han anfall på de ställen, hwarest Konungens män eller hans egodelar befunnos; under ti-

den

den hade han sitt tillhåll i skogarne eller på andra ödsliga ställen. När Konungen förnam denna ofrid, lät han bespeja Griotgards färd, och fick weta, hwarest han fanns; ty Griotgard hade tagit nattläger icke långt ifrån det ställe, der Konungen war. Konung Olof begaf sig dit strax om natten, antom i dagningen, och lät omringa stugan, der Griotgard och hans män woro. Deße waknade då wid folkets gny och wapenbrak, och grepo strax till sina wapen. Griotgard, sprang ut i förstugan, och frågade, hwem som rådde öfwer detta folk. Honom blef då swaradt, att Konung Olof war ditkommen. Griotgard frågade, om Konungen kunde höra hans ord. Konungen, som stod utanför dörren, sade, att Griotgard kunde tala hwad han wille; ty jag hörer dina ord, sade Konungen. Griotgard swarade: jag ärnar ej bedja om frid; och i detsamma sprang han fram, hållande skölden öfwer sitt hufwud, och ett draget swärd i handen; men det war ännu föga ljust, så att han ej kunde se rätt klarligen. Han stötte efter Konungen med sitt swärd, men stöten träffade Arnbjörn Arneson, så att swärdet gick upp under brynjan och in i hans buk. Der fick Arnbjörn sin bane. Griotgard blef ock der dräpen, tillika med största delen af hans folk. Efter deßa händelser, wände Konungen sin färd söder till Wiken.

177. Cap.

Om Konung Olofs sändemän.

När Konung Olof kom till Tunsberg, utsände han sina män i alla Län, till att uppbåda folk och kräfwa Leding. Han ha-

hade då ej många skepp, utan allenast dem, som tillhörde bönderne. Från närgränsande Härader församlades wäl till honom tämmeligen mycket folk, men från de aflägsnare kom ganska litet; så att man genast kunde märka, att landsfolket wikit ifrån sin trohet emot Konungen. Konung Olof sände en hop af sitt folk öster till Göstland, för att hemta de skepp och den öfriga egendom, som de qwarlemnat om hösten. Men desse måns färd kunde ej så snart fulländas; ty det war ej lättare då, att resa genom Danmark, än det warit om hösten förut, emedan Konung Knut hade om wåren utrustat en krigshär, samlad af hela Dana-wäldet, och hade icke mindre, än tolf hundrade skepp.

178. Cap.

Konung Olofs rådplägning.

De tidningar kommo till Norrige, att Knut den Rike samlade en ofantelig här af hela Danmark, samt att han ärnade föra hela denna krigsmakt till Norrige, för att lägga landet under sig. När detta wardt kunnigt, blef folket ännu owilligare emot Konung Olof; och fick han derefter föga bistånd af bönderne. Hans män talade ofta härom sig emellan. Då qwad Sigwater.

Ut bjuder Allrådaren
Englands härar; men wi fingo
(Föga ser jag Konungen rådas)
Mindre folk och smärre skepp.
Elakt råd det är, om Landsmännen
Denna Konung låta

(Penningen månnens tro förswagar)
Folk på fården tryta.

Konung Olof höll ståmmor med sitt hoffolk, och undersstundom Hus-Ting med alla sina mån, och frågade dem hwad de ansågo rådligast att företaga. Wi må nu icke långre twifla derom, sade han, att Konung Knut låter hemsöka oß i sommar; och hafwer han, som I wål weten, en stor krigsmakt; men wi hafwe i nårwarande omståndigheter, ringa styrka emot hans hår; ty wi kunne nu ej såtta någon lit till landsfolket. Konungens mån swarade icke lika på hans tal; men det beråttas, att Sigwater då qwad sålunda:

Fly man kan; men Konungens
Fiender oß förakta,
För det wi penningar tagit:
Jag klandras må för djerfwa ord.
Hwar man det höfwes
Att trogen tjenare wara,
Fast Herrens wånner minskas:
Upp kommer swekket i dagen.

179. Cap.

Grankel blifwer innebrånd.

Samma wår hånde det på Halogaland, att Harek af Thiotto påminde sig, huru Asmund Grankelsson hade rånat och slagit hans huskarlar. Det skepp om tjugo roddarbånkar, hwilket Harek ågde, flöt utanför hans gård, tåltadt och dåckadt; och

låt

låt han de ord utgå, att han ärnade fara söder till Trondhem. En afton gick Harek på skeppet med sina huskarlar, som woro omkring åttatio män. De rodde bort om natten, och kommo i dagningen till Grankels gård, hwilken de omringade, och anföllo, samt tände slutligen eld på husen. Der blef Grankel, tillika med sitt husfolk, innebränd; men somlige blefwo utanföre dräpne; så att tillsamman tretio män der omkommo. Efter denna gerning for Harek hem, och satt på sin gård. Asmund war hos Konung Olof, när han sporde detta; och gick det så, att hwarken kräfde någon man på Halogaland böter af Harek för denna gerning, ej heller erböd han dem sielf.

180. Cap.

Konung Knuts färd till Norrige.

Knut den Rike drog sin här tilsamman, och höll med den till Limafjärden; men när han blifwit färdig, seglade han dädan med hela flottan till Norrige, for skyndsamt fram, och lade ingenstädes i land östan för fjärden, utan seglade öfwer Folden, och landade wid Agder, hwarest han stämde Ting. Bönderne kommo dit ned, och höllo Ting med Konung Knut; och blef han då tagen till Konung öfwer hela landet. Han tilsatte Befallningsmän, samt tog gislan af bönderne; och sade då ingen honom emot. Konung Olof var i Tunsberg, när Knuts flotta seglade utanföre öfwer Folden. Konung Knut for norr utmed landet; och kommo då män till honom ifrån Häraderne, tillsägande honom alle sin lydnad. Derefter låg Konung

Knut

Knut någon tid i Eikundasund, hwarest Erling Skjalgsson kom till honom, med mycket folk. De stadfäste då å nyo sin wänskap, och Erling fick det löfte af Konung Knut, att han i förläning skulle hafwa allt det land, som ligger emellan Stad och Rygarbit. Sedan for Konung Knut sin wäg; och må det korteligen sägas om hans resa, att han stadnade ej förr, än han kom norr till Throndhem, och landade wid Nidaros. Der stämde han Ting med åtta Fylken, och blef på samma Ting tagen till Konung öfwer hela Norrige. Thorer Hund hade farit med Konung Knut från Danmark, och war nu der tillstädes; dit hade ock Harek af Thotto kommit. Han ock Thorer blefwo Konung Knuts Länshöfdingar, och bundo sig wid honom med ed. Konung Knut gaf dem stora förläningar, samt rättigheten att köpslaga och uppbära skatt i Finnmarken; härjämte gaf han dem stora skänker. Alla dem, som wille wända sig till honom, gaf han både förläningar och gods, samt lemnade dem större wälde, än de haft tillförne.

181. Cap.

Om Konung Knut.

När Konung Knut hade lagt hela Norrige under sitt wälde, höll han ett stort Ting både med sina egna män och landsfolket, och kungjorde på detta Ting, att han wille sätta sin frände Håkan Jarl till styresman öfwer allt det land i Norrige, som han wunnit på denna färd; derjemte satte han i högsätet hos sig sin son Hörda-Knut, och gaf honom Konungsnamn, tillika med hela Dana-Riket. Konung Knut tog, till gislan, af alla Länshöfdingar och de rikaste bönderne i Norrige,

antin=

antingen deras söner, bröder, och andra nära slägtingar, eller ock deras käraste männer, som tycktes honom tjenlige dertill; så lunda, som nu sagdt är, försäkrade han sig om folkets trohet. Så snart Håkan kommit till styrelsen öfwer Norrige, förenade sig med honom Einar Thambaskelfwer, hans fasters man; och kom då Einar i åtnjutande af alla de förläningar, hwilka han haft under Jarlarnes tid. Konung Knut gaf Einar stora gåfwor, och wann dermed hans fullkomliga tillgifwenhet; äfwen lofwade han, att Einar skulle wara den ypperste och mest ansedde man i Norrige, bland dem, som ej woro Tignarmän, så länge han rådde öfwer landet; härtill lade han ytterligare, att Einar, eller ock hans son Eindrid, för ättens skuld, tycktes honom bäst skickad att bära Tignarnamn i Norrige, om der ej funnes någon Jarl. Dessa ord behagade Einar wäl; och tillsade han Konungen deremot sin fullkomliga trohet. Då började Einars höfdingskap å nyo.

182 Cap.

Om Thorarin Loftunga.

En man het Thorarin Loftunga: han war af Isländsk härkomst, en god Skald, och hade mycket umgåts med Konungar och andra Höfdingar. Han war då hos Konung Knut den Rike, och hade om honom diktat en Flock (ett kort qwäde). Men när Konung Knut fick weta, att Thorarin hade gjort en Flock om honom, blef han ganska wred, och befallde honom wara färdig med en Drapa (ett utförligare qwäde), följande dagen då Konungen satt till bords; om han ej så gjorde, sade

Konungen, skulle Thorarin blifwa hängd, för den djerfheten, att hafwa diktat en ringa wisa om Konung Knut. Thorarin gjorde då ett Ståf (Wers, som på wißa ställen upprepas), och insatte det uti qwädet, samt förökade det med några werser eller wisor. Ståfwet lyder sålunda:

Knut styrer jorden, såsom Grekelands
Wårdare (Gud) himmelriket styrer.

Konung Knut gaf honom för qwädet femtio marker silfwer. Denna Drapa blef kallad Hufwud-lösen. Thorarin gjorde ock en annan Drapa om Konung Knut, som kallades Tog-Drapa; der talas om Konung Knuts färder, då han reste söder ifrån Danmark till Norrige; och är en af deß Ståf-balkar (afdelning, skiljd från de öfrige genom ett egit Ståf, eller omqwäde) sådan:

Knut, den snälle,
Under lutande solen wistas:
Med hären, den stora,
Min wän for bort.
Han förde ur Limas fjärd,
Den oförskräckte Konung,
Ej liten flotta
At Utterhemmet (hafwet) ut.

Agdeboarne wid swanfältet (sjön),
För anfallet utsatte,
Hjeltens segerfärd
Fruktade mycket.

Allt

Allt öfwer med guld
Furstens skepp war firadt:
Syn gick der
Långt öfwer sägen.

Och förbi Lister
Skredo fram,
Öfwer hafwet,
De kolswarta kölar.
Full war i söder,
Af hafwets skidor,
Eikundasundets
Swallande bränning.

Och förbi gamla
Hjörnaglas höjd (Smalsarhorns klippan),
Fridsmännen raskt,
De trofaste, foro.
När framför Stad
Klipphöga skeppen lågo,
Hjeltens färd
Ej ödslig war.

Då förmådde skeppens
Långa bugtiga sidor
Den brusande windens bränning
Att härda ut, wid Stim (en klippa).
Så swäfwade från sunnan
Det swala hemmets (hafwets) falkar (skeppen),

Att

Att norr till Nidan kom
Den tappre Hårfdraren.

Då gaf den snälle,
Som skeppen begagnar,
Hela Norrige
Åt systersonen;
Och sin son
(Det säger jag ock)
Gaf han Danmark
I swala swandalen (hafwet).

Här säges, om ståten af Konung Knuts resa, att syn gick långt öfwer sägen; men Thorarin qwad sålunda, för att rosa sig sjelf deraf, att han war i sällskap med Konung Knut, då denne kom till Norrige.

183. Cap.

Om Konung Olofs sändemän.

De män, hwilka Konung Olof hade sändt öster till Göthland efter sina fartyg, togo de skepp, som syntes dem wara bäst, och uppbrände de öfrige; men skeppens tillbehör togo de med sig, åfwensom allt annat gods, som tillhörde Konung Olof och hans män. När de sporde, att Konung Knut hade farit norr ut till Norrige, seglade de östan ifrån genom Öresund, och så norr till Wiken, hwarest de funno Konung Olof, och öfwerlemnade honom hans skepp. Han war då i Tunsberg.

När

När Konung Olof sporde, att Konung Knut for med sin flotta norr utmed landet, då höll han med sina skepp in uti Opslo-fjärden, och upp i den sjö, som heter Drafn (Drammen), hwarest han dröjde, till deß han fick weta, att Konung Knuts här farit förbi söder ut. Under denna färd, då Konung Knut drog norr utmed landet, höll han Ting uti hwart Fylke; och på hwart Ting lofwade man honom med ed, att han skulle få Riket, och gaf honom gislan; for han så öster öfwer Folden ända till Borg (Sarpsborg), och höll der Ting, samt fick der, som annorstädes, edeligt löfte om Riket. Sedan for Konung Knut söder till Danmark; han hade då wunnit Norrige utan strid, och rådde nu öfwer tre stora riken. Så säger Hallward Hareks-Blese, i det qwäde, han gjort om Konung Knut:

Den striddjerfwe Konung,
Som bröstbarken (pantsaret) blodfärgar,
Ensam öfwer England och Danmark råder:
Friden deraf främjas.
Och spjuttekens styrare nu
Norrige under sig lagt:
Ej hungren plågar
Malmdånets (stridens) hökar.

184. Cap.

Om Konung Olof och hans färd.

Konung Olof höll med sina skepp ut till Tunsberg, så snart han sporde, att Konung Knut farit söder till Danmark.

Se-

Sedan giorde han sig färdig till sin resa med så mycket folk, som wille följa honom; och hade han då tretton skepp. Derpå höll han ut efter Wiken; men han fick der ej mycket hwarken penningar eller folk, ty de allena följde honom, som bebodde Öarne och utnäsen. Konungen gick ingenstädes i land, utan tog det gods och folk, som han träffade under resan; och fann han då, att landet war förrådt undan honom. Han fortsatte alltså sin resa, efter som winden medgaf; och war detta wid wintrens början. De hade ofta motwind, och lågo länge wid Solöarne, hwarest de, genom köpmän, fingo tidningar norr ifrån landet. Då blef Konungen sagdt, att Erling Skialgsson hade samlat en stor här på Jader, och att hans skepp låg utmed landet, aldeles segelfärdigt, tillika med många andra skepp, hwilka bönder ägde, nemligen skutor, fiskare-fartyg och stora roddar-färjor. Konungen höll då östan ifrån med sin flotta, och låg någon tid i Eikundasund. Nu fingo de å ymse sidor kunskap om hwarandra; och Erling samlade då allt det folk, han kunde få.

185. Cap.

Om Konung Olofs segling.

Thomasmeßedag före Jul, strax i dagningen, lade Konungen ut ur hamnen; winden war god, men nästan stark; och seglade de då norr ut förbi Jader. Wädret war wått, och himlen understundom betäckt af mörka moln. Spejare foro genast till lands upp öfwer Jader, när (de blefwo warse att) Konungen seglade der utanföre. Då nu Erling förnam, att

Kon-

Konungen kom seglande östan ifrån, lät han genom blåsande kalla allt sitt folk till skeppen; gick då allt folket om bord, och gjorde sig redo till strid. Konungens skepp foro med hast norrut förbi Jader. Sedan höll han den inre leden, och årnade så ställa sin färd, att han måtte komma in uti fjärden, och der få sig folk och penningar. Detta fick Erling Skialgsson weta, och seglade efter honom med en stor krigshär och många skepp. Deras skepp lupo alle snabbt, emedan de icke hade annat att föra, än män och wapen; men Erlings stora skepp gick mycket fortare, än de andre; derföre lät han taga in seglet, och wäntade på de öfriga skeppen. Då såg Konung Olof, att Erling och hans folk snart skulle upphinna honom; ty Konungens skepp woro mycket lastade, och dertill uppswällde af watten, emedan de hade flutit på sjön hela sommaren, samt hösten och wintern, allt intill denna tiden. Han märkte ock, att hans folk wore mycket underlägset, om han på en gång skulle angripa hela Erlings flotta. Då lät han ropa från skepp till skepp, att de skulle låta seglen småningom falla, och borttaga den nedre segelstången; hwilket de ock gjorde. När Erling och hans män sågo detta, ropade han på sitt folk, och bad dem segla fortare; sen I, sade han, att nu sänka de sina segel; och lära de wißerligen draga sig undan oß. Dermed lät han slå ut hela seglet på sitt skepp, som då innan kort for ifrån de andra. Erling satte efter Konungen med stor häftighet.

186. Cap.

186. Cap.
Erling Skialgssons fall.

Konungen styrde sin kosa inom (ön) Bokn, hwarigenom de kommo hwarandra utur sigte. Sedan låt Konungen stryka seglen och ro fram i ett trångt sund, som der war; då lade de sina skepp tillsammans, inom en klipp-udde, som der gick ut i hafwet. Konungens män woro då alla hårklädde. Erling seglade in uti sundet, och wißte ej af, att flottan låg der före honom, förrän han såg Konungens män lägga emot honom med alla skeppen på en gång. Erling och hans folk fällde strax seglet och grepo till wapen; men Konungens flotta omgaf på alla sidor hans skepp. Då begyntes en strid, som blef ganska skarp; och dröjde det ej länge, förrän manfallet wände sig på Erlings sida. Erling stod i bakstammen på sitt skepp: han hade hjelm på hufwudet, sköld framför sig och swärd i handen. Sigwater Skald hade stadnat qwar i Wiken, och sporde der deßa tidningar. Sigwater war Erlings synnerligen gode wän, samt hade af honom emottagit gåfwor, och warit med honom. Om Erlings fall gjorde Sigwater en Flock, hwaruti denna wers finnes:

Ut låt Erling,
Som bleka örnfoten färgar,
Skeppet (twifwellöst det är),
Emot Konungen föras.
Skidan hans låg sedan
Uti Konungens stora flotta,

Naske

Raske männen med swärden
Jemnsides wid skeppet stridde.

När nu Erlings män till en stor del blifwit slagne, och Konungens kommo upp på skeppet, då föll hwar och en af dem, som öfrige woro, på det rum, der han fäktat. Konungen sielf gick hårdt fram. Så säger Sigwater:

Tappre Konungen stridsmännen högg;
Wred, gick han fram öfwer skeppen:
Trångt de fallne på tiljorna lågo:
Tung war striden wid Tunge.
Konungen, nordan för Jader
De breda brädwallar (skeppen) blodfärgade:
Blodet föll warmt i wida
Wägen, der Konungen stridde.

Erlings folk stupade intill sista man, så att ingen stod qwar på skeppet, mer än han allena; ty här gick så till, att knappast någon begärde frid, ej heller fick den, som begärde; så kunde ock ingen taga flykten, ty omkring Erlings skepp lågo Konungens fartyg på alla sidor. Det säges ock för wißo, att ingen man försökte att undkomma. Sigwater säger ytterligare:

Allt Erlings manskap
Fallet war wid Bokna-strand:
Unge Sköldungen (Konungen) skeppet öde
Gjorde, nordan om Tunge.
Ensam Skialgs hurtige son,
Swekhataren, länge stod,

Från

Från wänner fjerran,
I dödsliga skeppets stam.

Då blef Erling anfallen både från förrummet och de andre skeppen. I bakstammen (der Erling stod), war ett stort rum, som låg högt öfwer de andre skeppen; derföre kunde man ej komma åt honom, utan med pilar, och något med kastspjut; men alla desza högg han med sitt swärd ifrån sig. Erling wärjde sig så manneligen, att ingen wiszte något efterdöme dertill, att en enda man så länge kunnat emotstå så mångas anfall; under allt detta gjorde han intet försök att undkomma, eller begära frid. Så säger Sigwater:

Ej hugstyfwe Skialgssonen förmåddes
Att frid af Konungens män begära,
Fast härda spjutskurar
Ej hörde upp att falla.
Men honom, som solden utdelade,
Det war beskärdt att å hafsswallet stupa:
I stålregn wid Bokn aldrig
Någon mera hugstor kommer.

Konung Olof gick upp i förrummet, och gaf akt på hwad Erling företog sig. Konungen tilltalade då Erling, sägande: du wänder bröstet emot osz i dag, Erling; han swarade: bröstgånges skola örnarne spännas. Desza ord anförer Sigwater:

Erling, han som landet
Länge wärdade och aldrig
Blef förlamad, lustigt bad

Dr.

Örnarna bröstgånges spännas;
Då han, som förut sig färdig gjort
Till hetsig strid wid Utsten,
Med sanna ord,
Sitt tal till Konungen ställde.

Då sade Konungen: will du gå mig till handa, Erling? Det will jag, swarade han. Derpå tog Erling hjelmen af sitt hufwud, lade ned swärdet och skölden, och gick så i förrummet. Konungen stack honom då i kinden med spetsen af sin strids-yxa, och sade: Drottswikaren skall märkas. Då sprang Aslak Fitiaskalle fram, och högg Erling i hufwudet med en yxa, så att hon stadnade i hjernan; det war banesår, och Erling dog på stället. Då sade Konungen till Aslak: eländiga menniska! nu högg du Norrige ur min hand. Aslak swarade: illa wore det, Konung, om du skulle få någon skada af detta hugg; jag trodde mig med detta hugg fästa Norrige i din hand; men om jag gjort dig skada, Konung, och du blifwer mig ogunstig för denna gerning, då får jag wißerligen ringa gagn deraf; ty jag lärer nu hafwa förwärfwat mig så mångas otack och fiendskap, genom detta werk, att jag snarare behöfwer din hjelp och ynnest. Konungen swarade, att det skulle blifwa derwid, och bad sedan, att hwar och en skulle gå på sitt skepp, och der göra sig färdig med största skyndsamhet; men när de woro redo, då kommo fiendernas skepp, sunnan ifrån, in uti sundet. Det gick nu så med bondehären, som det ofta plägar hända, att, fastän mycket folk är församladt, drista de sig dock icke att företaga något, om de lida en stor förlust,

och

och mista sin Höfding. Der war ingen af Erlings söner tillstädes, hwarföre bönderne ej gjorde något anfall, utan Konungen seglade sin wäg, norrut. Bönderne togo Erlings lik, hwilket de ombonade och förde hem till Sola, tillika med alla dem, som der blifwit slagne. Erling blef mycket sörjd; och war det en allmän sägen, att han warit den ypperste och mäktigaste man i Norrige, bland dem, som ej buro högre Tignarnamn. Sigwater Skald säger ännu ytterligare:

Erling föll; den öfwermäktige wällade
Slik skada, med gagnet:
Ej någon bättre, af menniskoätt,
Döden till mötes gått.
Ingen annan man jag wet,
Om han ock lifwet tidigt slutat,
Som, sin hela ålder igenom, mäktat
Med större kraft sin rätt försware.

Sigwater säger ock, att Aslak ganska obetänksamt begått ett frändedråp:

Aslak frändernes saknad
Ökat: dråpen är Hördalandens
Wårdare: få skulle kunna
Så mycket buller wäcka.
Ättmordet må han icke
Neka; besinnas borde
Ordspråket det gamla:
Födda fränder skola ondskan undwika.

187. Cap.

187. Cap.

Agdeboarnes Hår-resning.

Af Erlings söner woro somlige norr i Trondhem, hos Håkan Jarl, somlige norr på Hördaland, och somlige i Fiärdarne, hwarest de höllo på att samla folk. När nu underrättelsen om Erlings fall anlände, då följde ock dermed utbod af krigsfolk öster i Agder, samt på Rogaland och Hördaland. Der uppbodades krigshär; och församlades då mycket folk, som drog med Erlings söner norr efter Konung Olof. När Konung Olof for ifrån striden med Erling, seglade han norr öfwer sunden; och war då långt lidet på dagen. Det berättas, att Konungen då gjorde denna wisa:

Föga måndee mannen den hwite (sköne)
Glädjas i natt på Jader:
Stridsgny wi gjorde;
Nu äter korpen af liket.
Ättgode Erling tidigt
Lifwet tillsätta måste:
Så alltför illa hafwer
Fridsbrottet lyckats honom.

Sedan for Konungen, åtföljd af sina män, norr utmed landet. Han fick då sannfärdiga underrättelser om den här, bönderne församlat. Med Konungen woro nu många Läns-höfdingar, och bland dem alla Arnes söner. Härom talar Bjarne Gullbrär-Skald i det qwäde, han diktat om Kalf Arneson:

Du

Du war, Kalf, öster wid Bokn,
Der Haralds wapendjerfwe ättling
Stridslyckan freska lät:
Ditt mod då röntes af männen.
At wargen du beredde
Smaklig föda till Julen:
Den första du sågs i striden:
Spjut och stenar du slängde.

Ondt kom denna delo åstad:
Erling der blef fången:
Brädblocken (skeppen) i blod
Nordan för Utsten flöto.
Ljusligt det rönet är,
Att Konungen från Riket förrådes:
Landet under Agdeboar blef lagdt;
Deras här war, hörde jag, större.

Konung Olof fortsatte sin resa, tills han kom norr förbi Stad, och lade till wid Härö, hwarest han fick den tidning, att Håkan Jarl hade sammandragit en stor här i Trondhem. Då rådslog Konungen med sitt folk. Kalf Arneson rådde ifrigt, att man skulle begifwa sig till Trondhem, och strida emot Håkan Jarl, fastän han hade mycket mera folk. Månge bifölle detta råd, men andre talade deremot; och hänsköts då saken till Konungens afgörande.

188 Cap.

Aslak Fitiaskalles dråp.

Konung Olof höll in uti Steinawåg, och låg der öfwer natten; men Aslak Fitiaskalle höll med sitt skepp in till Borgund, hwarest han qwarblef öfwer natten. Der låg Vigleik Arneson före honom. Om morgonen, när Aslak skulle gå till sitt skepp, blef han öfwerfallen af Vigleik, som wille hämna Erlings död; der föll Aslak. Då kommo till Konungen, norr ifrån Freksösund, hans hofmän, som warit hemma öfwer sommaren, och berättade, att Håkan Jarl, samt många Länshöfdingar med honom, woro om aftonen komne till Freksösund med stor här; och wilja de dräpa dig, Konung, samt ditt folk, om det står i deras makt. Konungen sände sina män upp på ett fjäll, som låg der nära intill; och när de kommo på fjället, sågo de, norrut åt Bjarnö, att en stor här på många skepp kom seglande; de gingo då ned, och sade Konungen, att en flotta kom nordan ifrån. Konungen hade då tolf skepp. Sedan låt han blåsa till utläggning; hwarpå man nedtog skeppstälten, och fattade årorna. När de nu woro aldeles färdige, och lade ut ur hamnen, for böndernes här norr omkring Tiotand med tjugofem skepp. Då höll Konungen innanför Nyrse, omkring Hundswer; och när han kom midt framför Borgund, mötte honom det skepp, som Aslak hade ägt. När de funno Konung Olof, berättade de hwad som hade tilldragit sig, att Vigleik Arneson tagit lifwet af Aslak Fitiaskalle, derföre, att han hade dräpit Erling Skialgsson. Konungen beklagade mycket denna händelse, men kunde, för ofridens skuld, ej

ej uppskjuta sin färd, utan seglade öfwer Vegsund, och så förbi Skot. Då skiljdes somlige af Konungens män ifrån honom, nemligen Kalf Arneson samt många andre Länshöfdingar och skeppsstyrare, som drogo till Håkan Jarl. Men Konung Olof for widare fram, och stadnade ej, förrän han kom till Todra-fjärden: han lade till wid Wallbal, gick der i land, och lät uppdraga på stranden de fem skepp, hwilka han nu hade qwar; men seglen och allt tillbehör lemnade han der i förwar. Sedan slog han upp sitt landtält, på ett ställe wid hafsstranden, som heter Sullt; der intill är en fager slätt, hwarest Konungen lät uppresa ett kors, nära wid stranden. Bruse het en bonde, som bodde på Möre, och war Höfding öfwer dalen. Bruse kom sedan, med många andra bönder, ned till Konungen, och tog wäl emot honom, såsom tillbörligt war. Konungen wisade ock, wid deras wänliga hälsning, ett blidt anlete. Då frågade Konungen, om der uppe i landet fanns någon wäg, på hwilken man kunde komma utur dalen till Lesie. Bruse sade honom, att i dalen låg ett stort bergras, som kallades Sefs-urd, och öfwer hwilket hwarken män eller hästar kunde komma. Konung Olof swarade honom: det skola wi nu försöka, bonde; det må gå, som Gud will; kommen I sjelfwe hit i morgon, och hafwen edra hästar med Eder; när wi sedan komma till berg-raset, få wi se huru det är beskaffadt, om wi på något sätt kunne hjelpa oß deröfwer med hästar och folk.

189. Cap.

189. Cap.

Wäg öppnas genom berg=raset.

När dagen kom, foro bönderne ned med sina ökar, såsom Konungen tillsagt dem. De förde sina saker och kläder på hästarne, men allt folket gick, och likaledes Konungen sjelf. Han gick ända till det ställe, som heter Åros=bräcka, hwarest han satt och hwilade sig en stund; då såg han nedåt fjärden, och sade: en mödosam färd hafwa mina Länshöfdingar beredt mig, då de, som en tid woro mine wänner och förtrogne, nu blifwit trolöse. Allt ifrån den tiden stå ännu twänne kors på backen, der Konungen satt. Han steg sedan på en häst, och red uppåt dalen, icke hwilande förrän de kommo till berg=raset. Då frågade Konungen Bruse, om der i trakten funnes någon koja, hwarest man kunde bo; han swarade, att der fanns; men Konungen lät dock uppslå sitt landtält, och wistades der öfwer natten. Följande morgon bad Konungen dem begifwa sig till berg=raset, och försöka, om de kunde göra någon körwäg deröfwer. De drogo åstad, men Konungen blef qwar i sitt tält. Om aftonen kommo Konungens Hofmän och bönderne hem, sägande, att de haft mycket beswär, men ej kunnat uträtta något, och tillade, att ingen wäg kunde der någonsin öppnas eller läggas. Den andra natten blefwo de qwar på samma ställe; och war Konungen, hela natten igenom, stadd i sina böner; men när han märkte, att det dagades, bad han sitt folk åter fara till berg=raset, och ännu en gång försöka, om de kunde göra körwäg deröfwer. De gingo owillige åstad, sägande, att de der ingenting kunde uträtta. När de nu hade dragit

bort, som den man till Konungen, som hade kosten om hän- der, och sade, att der nu ej fanns mera till mat, än twå slaktade nöt; men du, Konung, sade han, hafwer tre hundrade egna män och hundrade bönder. Då sade Konungen, att han skulle sätta alla kettlarne på elden, och lägga något kött i hwar kettel; hwilket han ock gjorde. Då gick Konungen dit, och gjorde kors-tecken öfwer kettlarne; hwarpå han befallde, att maten skulle tillredas. Sedan for Konungen till (berg-raset) Sesseurd, hwarest de skulle rödja wägen; och när han kom dit, sutto de alle, och woro trötte af arbete. Då sade Bruse: jag har sagt Eder det förut, Konung, men I willen icke tro mig, att allt arbete på detta berg-ras wore fåfängt. Konungen tog nu af sig sin kappa, och bad dem gå bort till bergraset; hwilket de ock gjorde; och då kunde tjugo män föra, hwarthän de wille, så stora stenar, att hundrade män förut ej kunnat röra dem af stället; och war wägen redan färdig wid middagstiden, så att både folk och lastade hästar kunde färdas deröfwer, lika lätt, som på släta marken; sedan gick Konungen åter ned till det stället, der maten war, och som nu heter Olofs-häll. Derintill är en källa, i hwilken Konungen twådde sig; och är denna källa ännu så beskaffad, att om inwånarnes boskap der i dalen blifwer sjuk, och dricker af detta watten, så botas sjukdomen deraf. Sedan satte Konungen och alla de andre sig att äta; men när Konungen war mätt, frågade han, om der i dalen, på andra sidan om berg-raset, och nära intill fjället, funnos några öde-hus, i hwilka man kunde wistas öfwer natten. Bruse swarade: der finnas wäl några hus, som kallas Gröningar; men i dem kan ingen menniska wara om nattetid,

för

för buller af troll och onda Wettar, som hafwa sitt tillhåll nåra intill husen. Konungen bad, att de skulle göra sig resfärdige, och sade, att han wille tillbringa natten i deßa hus. Då kom den man, som hade kosten om händer, till Konungen, och berättade, att han fått en stor ymnighet af kost; men jag wet icke, sade han, hwarifrån den kommit. Konungen tackade Gud för hans gåfwa, och lät göra matsäckar åt bönderne, som drogo ned åt dalen; men sielf blef han qwar der i öde-husen öfwer natten. Wid midnattstiden, när folket insomnat, hördes ute på gården en gråselig röst, som sade: nu bränna mig Konung Olofs böner, sade den onde Wetten, så att jag ej kan wara i mina hyblen, utan måste fly, och aldrig mera återwända till detta ställe. Om morgonen, när hans män uppwaknat, for Konungen till fjället, och sade under wägen till Bruse: här skall nu byggas en gård; och lärer den bonde, som här får bostad, aldrig sakna sin bergning; ty här skall kornet aldrig frysa, om det ock fröse både ofwan och nedan om gården. Då for Konungen öfwer fjället, och kom fram wid Enbo (på Lesie), hwarest han blef öfwer natten. Konung Olof hade nu warit Konung i Norrige uti femton år, den wintern inberäknad, då både han och Swen Jarl styrde landet, så ock den, om hwilken wi nu en stund hafwe talat, och som war liden fram öfwer Jul, när han lemnade sina skepp, och gick i land, såsom nyligen blifwit berättadt. Denna beräkning af hans regeringstid skref först Are Präst den Wise, Thorgilsson, som både war sannfärdig och minnesgod, samt så gammal, att han kände och hade hört berättelser af de män, som lefwat för så lång tid sedan, att de, i anseende till åldern, kunde minnas

deßa

tessa händelser; hwilket han ock sjelf sagt i sina böcker, samt namngifwit de män, af hwilka han erhållit sina berättelser. Eljest är det en allmän sägen, att Konung Olof warit femton år Konung öfwer Norrige, när han föll; men de, som så säga, räkna till Swen Jarls styrelse-tid äfwen det sista år, han tillbragte i landet; ty Olof lefde sedan femton år, såsom Konung.

190. Cap.

Konung Olofs spådom.

När Konung Olof warit öfwer natten på Lesie, fortsatte han, tillika med sitt folk, resan, dag efter dag, först till Gudbrands-dalen, och dädan ut till Hedemarken. Då syntes det, hwilka som woro hans wänner, ty de följde honom widare; men de, som tjent honom med mindre trohet, skiljdes då ifrån honom, och några blefwo hans wedersakare och fullkomlige fiender, såsom sedan wardt uppenbart. Det märktes då tydligen på många Uppländingar, att Thorers aflifwande mycket misshagat dem, såsom förr är sagdt. Konung Olof gaf hemlof åt många sina män, som hade hus och barn att wårda; ty dem tycktes owisst, hwad frid och säkerhet kunde lemnas sådane mäns egendom och husfolk, som foro bort ur landet. Konungen gaf då sina wänner tillkänna, att han ärnade begifwa sig utur landet, först öster till Swerige, och der fatta sitt beslut, hwad han sedan borde företaga, och hwarthän han derifrån skulle ställa sin färd; dock bad han sina wänner lefwa i den förmodan, att han ännu en gång skulle komma till landet, och återtaga sitt Rike, om Gud förunnade honom längre lif: han sade sig

ock

ock hafwa den åning, att alla Norriges inwånare skulle å nyo blifwa honom underdånige. Derjemte förmodar jag, sade han, att Håkan Jarl ej länge skall hafwa wäldet öfwer Norrige; hwilket månge mån lära tycka ej wara underligt, emedan han tillförne saknat lycka emot mig; men hwad Konung Knut angår, torde wäl få mån anse det troligt, fastån jag säger mig hafwa aning derom, att han, inom få års förlopp, lärer wara död, och allt hans rike förskingradt; och skall hans ätt aldrig mera blifwa upphöjd, om det annars så händer, som mina ord nu lyda. När Konungen slutat sitt tal, gjorde hans mån sig resfärdige. Konungen wände då öster till Eda-skog, med det folk, som honom följde; och war nu med honom Drottning Astrid, samt deras dotter Ulfhild, Konung Olofs son Magnus, Ragnwald Bruseson, Arnesönerne Thorberg, Finn och Arne, samt åtskilliga andra Länshöfdingar; så att Konungen hade utwalde mån till följeslagare. Björn Stallare fick hemlof, och återwände till sin bostad; så foro ock många andre af Konungens wänner, med hans tillstånd, hem till sina gårdar. Konungen bad, att de skulle gifwa honom tillkänna, om något märkeligt tilldroge sig i landet, som wore honom nödigt att weta. Sedan drog Konungen sin wäg.

191. Cap.

Konung Olofs färd till Holmgård.

Det är att förtälja om Konung Olofs färd, att han drog först från Norrige, öster öfwer Eda-skogen, till Wermeland, sedan

dan ut till Wadsbo, derifrån öfwer den skog, genom hwilken wägen går, och kom omsider fram uti Nerike. Der bodde en mäktig och rik man, som het Sigtrygg; hans son het Iswar, och blef sedan en ypperlig man. Konung Olof dwaldes hos Sigtrygg öfwer wåren. När sommaren kom, gjorde Konungen sig resfärdig, och förskaffade sig skepp; hwarpå han seglade bort, då om sommaren, och stadnade ej förr, än han kom öster i Gardarike, till Konung Jarisleif och Drottning Ingegerd. Drottning Astrid, och Ulfhild Konungs-dotter stadnade qwar i Swerige; men Konungen hade sin son Magnus med sig öster ut. Konung Jarisleif tog wäl emot Konung Olof, och bad, att han skulle förblifwa hos honom, samt der uppbära inkomster af så stort landskap, som han behöfde, för att kunna underhålla sitt folk. Detta behagade Konungen wäl, och han blef der qwar. Så är sagdt, att Konung Olof war en sedig man, och flitig i böner till Gud, under hela sitt lif; men när han fann, att hans makt blef förminskad, och hans motståndare tilltogo, då wände han all sin hug till Guds tjenst; och hindrades han nu icke af andra omsorger, eller sådant arbete, som han tillförne haft för händer; ty under all den tid, han satt wid Konungadömet, hade han arbetat på det, som tycktes honom mest nödigt, först att freda och frälsa landet från utländska Höfdingars öfwerwälde, och sedan att omwända folket till den rätta tron, så ock att sätta lag och landsrätt. Men det gjorde han för rättwisans skuld, att han straffade de wrångsinte.

192. Cap.

192. Cap.

Orsakerne till uppresningen emot Konung Olof.

Det hade länge warit sedwana i Norrige, att Länshöfdingars och mäktiga bönders söner foro ut med härskepp, och skaffade sig derigenom egodelar, att de härjade så inom som utom landet; men sedan Olof tagit Konungadömet, fredade han så sitt land, att han der afskaffade allt rån och öfwerwåld; och om de än woro mäktige mäns söner, som bröto friden, eller gjorde något annat, hwilket Konungen tyckte wara olagligt, och han kunde komma åt dem med straff, så gaf han intet annat willkor, än att de skulle mista lif eller lemmar; och gällde då ingen mans förbön, ej heller penningeböter. Så säger Sigwater Skald:

Röda guldet erbödo ofta
Åt högsinte Konungen, att sig köpa
Undan straffet, de som öfwat
Fridsbrott; men det wägrade Fursten.
Hufwudet han lät med swärdet
Skäras af: då fingo
Männen sitt rån umgälda:
Så detta land beskyddas skall.

Och ytterligare qwad han sålunda:

Dyre Konungen, som wargarne
Föda gaf, lemlästade hårdt
Skälmars och bofwars hop:
Så tjufnaden han fördref.

Mil-

Milde Konungen både hand och fot
Af hwarje tilltagsen tjuf låt stympa:
Så främjades friden
I Furstens rike.

Landets wårdare wißte bäst,
För hwad sak han låt,
Med hwaßa wapen, hundradetals
Hufwuden af Wikingar skäras.
Milde Magnus's fader
Mycket gagn kom åstad:
Det säger jag, att Olof den Digres
Ära af täta segrar ötres.

Han låt hög och låg undergå samma straff; hwilket landets män tyckte wara allt för strängt; och uppfylldes de med fiendskap emot Konungen, när de efter hans rättwisa dom, miste sina fränder, som blifwit sakfällde. Det war sålunda första orsaken till landsfolkets uppresning emot Konung Olof, att de icke tålde hans lagliga bestraffningar; hwaremot han heldre wille öfwergifwa sin höga wärdighet, än rättwisan; men ingalunda beskyllar man honom med rätta för njugghet emot sina män, ty han war ganska gifmild mot sina wänner. Rätta orsaken dertill, att folket gjorde uppror emot honom, war således den, att de tyckte honom wara för mycket hård och sträng i bestraffningar: deremot erböd Konung Knut stora föräringar, och läckade i synnerhet de förnämste Höfdingarne derigenom, att han lofwade hwar och en af dem större wärdighet och makt, än de haft tillförne. Deßutom woro samtelige inwånarne i Norrige

rige mycket benägne, att taga emot Håkan Jarl, ty han war af alla högeligen älskad, då han förut styrde landet.

167. Cap.

Om Jökul Bardason.

Håkan Jarl seglade med hela sin flotta utur Trondhem och söder till Möre, emot Konung Olof, såsom förr är skrifwet; och när Konungen höll in uti fjärden, satte Jarlen efter honom dit: då kom Kalf Arneson Jarlen till mötes, med flera andra, som öfwergifwit Konung Olof; och blef då Kalf wäl emottagen. Sedan for Jarlen uti Todarfjärd och till Walldal, hwarest Konungen låtit uppdraga sina skepp. Jarlen tog der de skepp, hwilka Konungen ägde, lät sätta ut och tillreda dem, och förordnade genom lottkastning, styresmän öfwer deßa skepp. Hos Jarlen war en Isländsk man, wid namn Jökul, son af Bard Jökulsson från Watsdal. Det föll på Jökuls lott, att styra skeppet Wisund, hwilket Konung Olof sjelf hade haft.

Då diktade Jökul denna Wisa:

Lotten jag fick, att styra från Sult
Renhufwuds-skeppet, på hafwet:
Owäder wäntar jag nog; men sent
Qwinnan skall höra mig qwida:
Det skeppet ägde förut
Sjelf Olof, som guldet älskar:
Konungen i sommar blef
Segren beröfwad, den Digre.

Korte-

Korteligen att såga, hände det sig, lång tid. derefter, att Jökul råkade ut för Konung Olofs folk på Gotland, och blef till fånga tagen: Konungen lät då utleda honom, för att halshuggas; och hade man i hans hår insnott en widja, uti hwilken en man höll. Jökul nedsattes på en backe, och den, som skulle afrätta honom, gjorde sig redo; men när Jökul hörde yxan hwina, reste han på sig, hwarigenom hugget träffade honom i hufwudet, och gjorde ett ganska stort sår. När Konungen såg, att det war banesår, bad han, att man skulle låta honom wara. Då satte Jökul sig upp, och gjorde denna Wisa:

Såren nu swida af smärta;
Sutit har jag ofta på bättre rum:
Djupt hål jag fått, som sprutar
Ymnigt ut saften den röda.
Blodet wäller ur detta sår:
Stor plåga jag lider:
Folkkäre Konungen, med hjelmen prydd,
Kastar på mig sin wrede.

194. Cap.

Om Kalf Arneson.

Kalf Arneson for med Håkan Jarl norr till Trondhem; och böd Jarlen honom till sig, samt att han måtte blifwa hans man. Kalf swarade, att han först måste fara till sin gård på Eggio, och der besinna sig; hwilket han ock gjorde. När nu

Kalf

Kalf kom hem, märkte han snart, att hans hustru Sigrid war ganska wred på Konung Olof, och uppräknade den sorg och skada, hon sade sig hafwa haft af honom: att han först låtit dräpa hennes man Ölwer, och nu sedan, sade hon, begge mina söner; och du, Kalf, war sielf med, när de dräptes, hwilket jag af dig minst hade förwäntat. Kalf sade sig hafwa warit högeligen mißnöjd dermed, att Thorer blifwit aflifwad; ty böd jag ock, sade han, penningeböter för honom; men när Griotgard blef slagen, då förlorade jag min broder Arnbjörn. Hon sade: det är wäl, att du fått denna skada för Konungens skuld; ty kanske skall du hämna din broders död, fastän du ej will hämna mina sorger. Du kunde wäl se, när Thorer, din fosterson, blef dräpen, huru mycket wärde Konungen satte på dig. Sådant harmeligt språk förde hon ständigt för Kalf, som ofta beswarade det med wrede; men på sidstone gick det så, att han lät sig ledas af hennes ord, och lofwade att gå Jarlen till handa, om denne wille föröka hans förläningar. Sigrid sände bud till Jarlen, och lät säga honom, huru långt det war kommet med Kalf. När Jarlen fick weta detta, sände han bud, att Kalf skulle komma till honom i staden. Kalf uppsköt icke denna färd, utan begaf sig kort derefter till Nidaros, hwarest han fann Jarlen, och blef af honom wäl emottagen. Han och Jarlen hade samtal med hwarandra, och kommo öfwerens i alla stycken; och blef sluteligen det aftal gjordt, att Kalf skulle gå Jarlen till handa, och undfå af honom stora förläningar. Sedan for Kalf hem till sin gård; och rådde han då öfwer största delen af Inre Trondhem. När det led emot wåren, tillredde Kalf sitt skepp; och så snart han blifwit

färdig, gaf han sig ut på hafwet, styrande sin kosa wester till England; ty han sporde om Konung Knut, att han tidigt om wåren skulle segla från Danmark till England. Då hade Konung Knut gifwit Harald, Thorkel den Höges son, Jarldöme i Danmark. Kalf Arneson for till Konung Knut, så snart han kom till England. Så säger Bjarne Gullbrår-Skald:

Österut allrådaren ristade
Omåtliga hafwet, med kölen:
Gardarike att beskka twangs
Stridmodige Haralds Broder (Olof).
Ej är min wana, att skrock (sladder)
Samla om folkets bedrift;
Men det wet jag, att så snart du (Kalf)
Skiljdes wid Olof, for du till Knut.

När Kalf kom till Konung Knut, tog Konungen öfwermåttan wäl emot honom, och hade med honom samtal, som gick derpå ut, att Konungen bad Kalf, det han måtte förbinda sig, att göra uppresning emot Olof Digre, om han återkomme till landet: deremot, sade Konungen, skall jag gifwa dig Jarldöme, och låta dig råda öfwer Norrige; men min frände Håkan skall fara till mig, hwilket ock är tjenligast för honom; ty han är så fromsint, att jag förmodar, det han ej lärer skjuta ett spjutskaft emot Konung Olof, om denne skulle återkomma till landet. Kalf hörde gerna desza Konungens ord, och blef lysten efter den höga wärdigheten, så att Konung Knut och Kalf blefwo ense härom. Sedan gjorde Kalf sig redo att fara hem;

och

och wid skilsmessan, gaf Konung Knut honom hederliga föräringar. Derom talar Bjarne Skald:

Engelska Drotten du har,
För otaliga gåfwor att tacka,
Stridbjerfwe Jarla-ättling,
Wäl förde du ditt ärende ut.
Innan du från westan drog,
Fast något det dröjde, Londons Konung
Sade, att Landswäldet dig öppet stod:
Ej litet ditt lif betyder.

Sedan for Kalf åter till Norrige, och kom hem till sin gård.

195. Cap.

Håkan Jarls död.

Håkan Jarl for den sommaren utur Riket, och kom wester till England, hwarest han af Konung Knut blef wäl emottagen. Jarlen hade en fästmö i England; och war det orsaken till hans resa. Han ärnade hålla sitt bröllop i Norrige, men förskaffade sig i England de saker, som han tyckte wara sällsynte i Norrige. Om hösten lagade Jarlen sig till att resa hem, men blef nog sent färdig. Han gaf sig till hafs, när han blifwit redo; och är det att förtälja om hans färd, att skeppet förgicks, och ingen man kom undan. Det är några måns sägen, att skeppet blifwit sedt en afton norr om Katanäs, uti stark storm, då winden strök fram genom Petlands-fjärden. De som följa denna sägen, förmoda, att skeppet lärer drifwit bort i hafs-

hwirf-

hwirfweln; men det wet man för wißo, att Håkan Jarl förgicks på hafwet, och att intet, af hwad som fanns på skeppet, kom till land. Samma höst kommo några köpmän till Norrige, och berättade denna tidning, så som den redan blifwit utspridd i landet, att man trodde Håkan Jarl wara förgången; men det wißte hwar man med säkerhet, att han om hösten hwarken kom till Norrige eller England; och war Riket Höfdingelöst den wintern.

196. Cap.

Om Björn Stallare.

Björn Stallare satt hemma på sin gård, sedan han hade skiljts wid Konung Olof. Som Björn war en ryktbar man, spordes det snart wida omkring, att han hade satt sig i ro; och kom detta till Håkan Jarls och andra Länshöfdingars kunskap. De sände då män och budskap till Björn; och när sändemännen kommo fram, tog Björn wäl emot dem. Sedan kallade han sändemännen till samtal med sig, och frågade efter deras ärende. Den, som anförde dem, tog då till orda, och frambar till Björn Konung Knuts, Håkan Jarls samt andre Höfdingars hälsning; och deßutom, sade han, må du weta, att Konung Knut hört mycket berättas om dig, särdeles det, att du länge hafwer följt Olof Digre, och warit en stor owän till Konung Knut, hwilket högeligen mißhagar honom; ty han will wara din, åfwensom alle andre dugtige mäns wän, så snart du underlåter att älska Olof och blifwer hans owän. Nu är intet annat bättre råd för dig, än att du der söker stöd och wänskap

skap

skap, hwarest de såkrast kunna winnas, och der alle mån i Nordlanden anse hedrande att dem begåra. I, som hafwen följt Olof Digre, borden besinna, huru han nu öfwergifwit Eder, så att I alle åren förswarslöse emot Konung Knut och hans mån; hwarjemte I hafwen hårjat hans land förliden sommar, och dråpit hans månner; ty borden I med tacksamhet emottaga den wånskap, som Konungen erbjuder; och wore det tillbörligare, att du med böner och penningar sökte winna den. När han slutat sitt tal, swarade Biörn: jag will nu sitta i stillhet på min gård, och icke mera tjena Höfdingar. Såndemannen sade: sådane, som du, åro wål skickade att tjena Konungar; och will jag nu låta dig förstå, att allenast twenne willkor åro för handen; det ena, att fara fridlös från dina egodelar, såsom din stallbroder Olof nu irrar omkring; det andra, som ock lårer tyckas båttre, att emottaga Konung Knuts och Håkan Jarls wånskap, blifwa deras man, och swårja dem trohet: tag hår emot din ståndsel. Wid desza ord, hällde såndemannen en hop Engelska penningar utur en stor pung. Biörn war snål efter penningar, och en myckel sparsam man: derföre blef han nu tyst, når han såg silfret, och betånkte wid sig sjelf, hwad råd han skulle taga; ty han wille ganska ogerna lemna sina egodelar, och tyckte det wara mycket osåkert, om Konung Olof någonsin kunde återkomma till wåldet i Norrige. När nu såndemannen såg, att Biörns hug wånde sig åt penningarne, kastade han fram twå stora guldringar, och sade: tag du penningarne, Biörn, och swår Konung Knut trohetsed; jag försåkrar dig, att desza penningar åro ringa emot dem, som du warder bekommande, om du reser hem till Konung Knut. Af

den

penningarnes myckenhet, samt deßa fagra löften och stora föräringar, blef Björn förledd till girighet, så att han tog emot penningarne, och gick Konung Knut och Håkan Jarl till handa, swärjande dem trohetsed. Derpå reste sändemännen bort.

197. Cap.

Om Björn Stallares färd.

När Björn Stallare sporde, att Håkan Jarl omkommit, ändrade han snart sinnelag, och ångrade storligen, att han brutit sin trohet emot Konung Olof; dock trodde han sig nu wara befriad från den ed, han swurit Håkan Jarl, att wara honom undergifwen. Björn tyckte sig då finna någon möjlighet, att Konung Olofs wälde åter kunde upprättas, om han kom till Norrige, emedan landet war Höfdingelöst. Björn gjorde sig utan dröjsmål resfärdig, och tog med sig några män. Sedan for han dag och natt, än till häst, när det war lägligt, än på båt, när så bar till, och stadnade ej förr, än han, om wintern wid Jultiden, kom öster i Gardarike till Konung Olof, som blef ganska glad, när han råkade Björn. Konungen gjorde honom då många frågor om tillståndet i Norrige; hwarpå Björn berättade, att Jarlen omkommit, och att landet war Höfdingelöst. De män, som följt Konung Olof från Norrige och der efterlemnat egendom, fränder och wänner, blefwo mycket glade öfwer denna tidning, och fingo stor lust att återwända hem. Björn berättade ock för Konungen många andra nyheter från Norrige, hwilka han gerna wille weta. Sedan frågade Konungen efter sina wänner, och huru de höllo sin trohet

het

het emot honom. Björn swarade, att detta war ganska ojemnt; och derpå stod han upp, föll Konungen till fota, och höll om hans fot, sägande: allt står nu i Guds och Edert wäld, Herre; jag hafwer tagit penningar af Konung Knuts män, och swurit dem trohetsed; men nu will jag följa dig, och icke skiljas ifrån dig, så länge wi begge lefwa. Konungen swarade: statt upp, Björn; med mig skall du wara förlikad; se till, att du må försona dig med Gud: nu kan jag wäl weta, att få lära de wara i Norrige, som hålla sina trohets-löften emot mig, när sådane, som du är, swika; men det är ock sannt, att de nu sitta der i mycken wånda, under min frånwaro, och äro utsatte för ofrid af mina fiender. Björn berättade nu hwilka de woro, som i synnerhet sammangaddat sig, att åstadkomma fiendtlig uppresning emot Konungen och hans män; och nämnde han i detta hänseende Erlings söner på Jader, och andra deras fränder, Einar Thambaskelfwer, Kalf Arneson, Thorer Hund, och Harek af Thiotto.

193. Cap.

Om Konung Olof.

Sedan Konung Olof kommit till Gardarike, war han allt jemnt stadd i djupa och bekymrande tankar, och eftersinnade, hwad råd han skulle taga. Konung Jarisleif och Drottning Ingegerd budo Konung Olof förblifwa hos dem, och emottaga det Rike, som heter Wulgaria, och är en del af Gardarike; i detta land war då allt folket hedniskt. Konung Olof öfwer-

wågade detta anbud; men når han framstållde det för sina mån, afrådde de honom alle att der bosåtta sig, och åggade Konungen att återwånda till sitt Rike i Norrige. Konungen omgicks ock med den tankan, att nedlågga sin Konungsliga wårdighet, samt fara widare ut i werlden, till Jerusalem, eller någon annan helig ort, och der ingå i en Munk-Orden; dock låg det honom mest i hugen, om han på något sått kunde återwinna sitt Rike i Norrige. Men når han öfwerwågade detta, förde han sig till minnes, att under de tio första åren af hans regering, gingo alla hans rådslag lått ock lyckligt igenom; men sedan blef honom allt hwad han skulle företaga tungt och wanskeligt, och hwad han öfwerlemnade åt lyckan slog illa ut. Derföre twiflade han nu, att det wore wisligen handladt, om han så mycket förtröstade på lyckan, att han med så liten makt ginge sina fiender till mötes, då allt lands-folket förenat sig med dem, att göra honom motstånd. Slika bekymmer bar han ofta inom sig, men hånsköt sin sak till Gud, bedjande honom, att Han måtte låta det ske, som Han såg wara gagneligast. Af deßa tankar kastades Konungen hit och dit, och wißte icke hwad han skulle företaga; ty han såg en uppenbar wåda uti det, som mest låg honom i sinnet.

199. Cap

Konung Olofs dröm.

Det hånde sig en natt, då Konungen låg i sin sång, att han wakade långt in på natten, betånkande sina rådslag, och hade

hade stora bekymmer i sitt sinne; men när hans hug blifwit helt utmattad deraf, då föll han, emot dagningen, i sömn, men sof så lätt, att han tyckte sig wara waken, och se allt hwad som tilldrog sig i rummet. Han såg en stor och ypperlig man, uti kostliga kläder, stå framför sängen; och förmodade Konungen helst, att Konung Olof Tryggwason måtte wara dit kommen. Denne man tilltalade honom: du är nu mycket hugsjuk af dina rådslag om hwad du skall företaga; och tykes det mig underligt, att du är så twekfam härutinnan; dernäst, att du ämnat aflägga den Konungsliga wärdighet, hwilken Gud hafwer gifwit dig; så ock den föresats, att blifwa här, och emottaga Rike af utländska och okända Konungar. Far du heldre till ditt Rike igen, hwilket du haft, och länge förestått, med den kraft, som Gud gifwit dig, och låt icke dina undermän rå,na dig. Det är en Konungslig ära, att segra öfwer sina owänner; men det är ock en ypperlig död, att i striden falla med sina män. Eller twiflar du derpå, att du hafwer rätten på din sida, i eder delo? Det skall du icke göra, eller dölja sanningen för dig sielf; dristeligen må du återgå till ditt land, ty Gud skall båra dig wittne, att det är din egendom. När Konungen waknade, tyckte han sig se mannens skuldror, då denne gick bort. Derefter stärktes hans sinne, och den föresats blef fast hos honom, att åter draga till Norrige, såsom han tillförne helst welat, och hwartill han hos sina män funnit största benägenhet. Han hoppades, att landet nu lätteligen kunde winnas, emedan det war Höfdingelöst, efter hwad han hört berättas; och förmodade han, att många ännu torde wara sinnade att hjelpa honom, om han sielf komme dit. När

Kon-

Konungen uppenbarade detta beslut för sina män, togo de alle emot det med tacksamhet.

200. Cap.

Om Konung Olofs Läkarekonst.

Så är sagdt, att det hände sig i Gardarike, när Konung Olof war der, att en förnäm Enkas son fick en stor halsböld, så swår, att goßen ej kunde få ned någon mat; och tycktes han wara nära döden. Goßens moder gick till Drottning Ingegerd, med hwilken hon war bekant, och wisade henne goßen. Drottningen sade sig ej känna något läkemedel, som kunde läggas derpå; men gack du, sade hon, till Konung Olof, som är den bäste Läkaren härstädes, bed honom stryka med sina händer på goßens böld, och frambär till honom min bön och hälsning, om han eljest wägrar att göra det. Hon gjorde, som Drottningen befallt; och när hon fann Konungen, sade hon, att hennes son war nära döden af en halsböld, och bad honom stryka på bölden med sina händer. Konungen swarade, att han ej war någon Läkare, och bad henne begifwa sig dit, hwarest Läkare funnos. Hon sade, att Drottningen wisat henne till Konung Olof; och bad hon mig frambära hennes ord, att I måtten anwända den läkedom, som är Eder bekant; derjemte sade hon, att I woren den bäste Läkare här i staden. Då gick Konungen till, och for med sina händer omkring goßens hals, strykande på bölden fram och åter, till deß att goßen rörde på läpparne. Derpå tog Konungen bröd, hwilket han sönderbröt,

lade

lade det forswis i sin handlofwe, och stack det sedan i goßens mun: denne swäljde ned brödet; hwarefter all pläga i halsen försswann, så att goßen inom få dagar war fullkomligen frisk. Hans moder och alla hans fränder blefwo häröfwer mycket glade, och äfwenså goßens öfrige bekante. Man hade i förstone den tanka härom, att Konung Olofs händer hade en stor läkedoms-kraft, likasom man säger om andra män, hwilka äro särdeles skicklige i denna idrott, att de hafwa goda händer; men sedan det blifwit allmänt bekant, att han gjorde underwerk, blef ock detta ansedt säsom ett werkeligt järtecken.

201. Cap.

Konung Olof bränner spån.

Det hände sig en söndag, att Konung Olof satt i sitt högsäte wid bordet, och war försänkt i så djupa tankar, att han ej erinrade sig hwad dag och stund det war. Han hade en knif i den ena handen, och i den andra en gransticka, hwaraf han skar några spåner. Munskänken stod framför honom, och höll en bägare; han såg hwad Konungen gjorde, fann att han måtte tänka på något annat, och sade: i morgon är det måndag, Herre. När Konungen hörde detta, såg han på tjenaren, och kom då ihug, hwad han hade gjort. Sedan begärde Konungen ett påtändt ljus, sopade tillsamman i sin hand alla de spåner, han hade täljt, satte ljus-lågan derpå, och lät spånerne brinna upp i sin handlofwe; och kan man deraf märka, att han wille orubbeligen hålla Guds lag och bud, samt icke öfwerträda hwad han wißte wara rättast att göra.

202. Cap.

202. Cap.

Om Konung Olof.

Sedan Konung Olof beslutat att fara hem igen, frambar han det för Konung Jarisleif, och Drottning Ingegerd. De afrådde honom från denna färd, sägande, att han i deras Rike skulle få ett sådant Herradöme, som han tyckte wara sig anständigt, och budo, att han icke måtte draga i sina fienders wäld, med så litet folk, som han då hade. Då berättade Konungen dem sin dröm, och tillade, att han trodde det wara Guds försyn. När de nu funno, det Konungen fast beslutat, att återwända till Norrige, erbödo de honom all den reseshjelp, som han af dem wille begära. Konungen tackade dem med fagra ord för deras goda wilja, sägande, att han gerna wille emottaga af dem hwad han behöfde till sin färd.

203. Cap.

Konung Olofs färd östan från Gardarike.

Strax efter Jul gjorde Konung Olof sig redo, och hade med sig nära twå hundrade af sina män, hwilka alla af Konung Jarisleif blefwo försedde med hästar och hwad annat de behöfde till sin resa. När han nu war färdig, for han sin wäg, och blef af Konung Jarisleif samt Drottning Ingegerd hederligen affärdad; men sin son Magnus lemnade han qwar hos Konungen. Konung Olof for då först östan ifrån, på isföre, allt ut till hafwet; men när wåren kom och isarne lossna

nade, då tillagade de sina skepp, gåfwo sig med första gynsamma wind till sjös, och hade en lycklig resa. När Konung Olof kom med sina skepp till Gotland, fick han der tidningar från Swerige och Danmark, samt ända ifrån Norrige; och sannades då, att Håkan Jarl omkommit, så ock att Riket war Höfdingelöst; ty fattade Konungen och hans män godt hopp om utgången af sin färd. De seglade dädan, när winden blef tjenlig, styrande sin kosa till Swerige. Konungen lade med sina skepp in uti Mälaren, och for upp i landet, ända till Aros. Derifrån sände han budskap till Swea-Konungen Anund, och stämde möte med honom. Konung Anund blef glad öfwer sin swågers ordsändning, och for till Konung Olof, så som han hade begärt. Då kom ock Drottning Astrid till Konung Olof, med de män, som warit henne följaktlige; och wardt der å ymse sidor ett glädjemöte. Swea-Konungen tog ock wäl emot sin Swåger Konung Olof, när de råkades.

204. Cap.

Om Länshöfdingarne.

Nu skole wi förtälja hwad man under tiden företog sig i Norrige. Thorer Hund hade deße begge wintrar haft rättighet att köpslaga och uppbära skatt i Finnmarken, samt hwarje winter uppehållit sig länge på fjällen, hwarest han förskaffat sig stora egodelar, genom många slags handel med Finnarne. Han lät der göra sig tolf renskinspelsar, så starkt förtrollade, att intet wapen kunde derpå bita eller fastna, långt mindre, än på en ringbrynja. Den andra wåren utrustade Tho-

Thorer ett långskepp, som han ägde, och bemannade det med sina huskarlar. Sedan uppbådade han bönderne, och kräfde Leding öfwer hela det nordligaste Tinglaget; och kom så tillsamman en stor hop folk, hwarmed han om wåren drog nordan ifrån. Harek af Thiotto giorde ock stora krigsrustningar, och fick mycket folk. På denna färd begåfwo sig äfwen månge andre ansedde män, fastän deße woro de ypperste. De kungiorde då, att den samlade hären skulle fara emot Konung Olof och wärja landet för honom, om han komme östan ifrån.

205. Cap.

Om Einar Thambaskelfwer.

Einar Thambaskelfwer hade största wäldet i Trondhem, allt sedan man sport Håkan Jarls fränfälle; ty han tyckte sig och sin son Eindrid wara närmast att ärfwa de egendomar och lösören, som Jarlen hade ägt. Einar tänkte nu på de löften och wänliga anbud, hwilka han undfått af Konung Knut, när de skiljdes från hwarandra; derföre lät han tillreda ett godt skepp, som han ägde, och gick sielf om bord, tillika med många följestagare. När han blifwit färdig, höll han först söder utmed landet, sedan wester öfwer hafwet, och stadnade ej förr, än han kom till England, då han genast begaf sig till Konung Knut, och blef af honom wäl emottagen. Einar frambar sitt ärende för Konungen, sägande sig wara ditkommen, för att söka stadfästelse på de löften, hwilka han af Konungen erhållit, nemligen, att Einar skulle få Tignarnamn öfwer Norrige, om Håkan Jarl ej funnes der. Konung Knut swarade, att

att saken hade sedermera fått en annan beskaffenhet; ty jag hafwer nu, sade han, sändt mina män och wärdtecken till min son Swen i Danmark, och derjemte lofwat honom Konunga-wälde i Norrige; men icke desto mindre will jag hålla god wänskap med dig; och skall du af mig hafwa sådant hedersnamn, som du hafwer hörd till, wara min Länshöfding, samt erhålla stora förläningar, och blifwa så mycket mera ansedd, än andre Länshöfdingar, som du är en driftigare man, än de. Einar såg nu huru hans sak stod, och hwad utgång han kunde förwänta på sitt ärende; ty gjorde han sig färdig till hemresan; men emedan han nu kände Konungens afsigter, och tillika lätteligen insåg, att om Konung Olof återkom östan ifrån, skulle det ej blifwa fridsamt i landet, så trodde Einar sig ej behöfwa påskynda resan, mer än beqwämligen ske kunde, wäl wetande, att han, genom strid emot Konung Olof, ej kunde winna något större wälde, än det han redan ägde. När Einar blifwit redo, gaf han sig till hafs, och kom så tids till Norrige, att de händelser, som den sommaren tilldrogo sig der, redan woro förbi.

206. Cap.

Om Höfdingarne i Norrige.

Höfdingarne i Norrige höllo spejare både öster i Swerige och söder i Danmark, för att inhemta kunskap, om Konung Olof komme öster från Gardarike; derföre fingo de så snart weta, att Konung Olof kommit till Swerige, som spejarne kunde med största skyndsamhet hinna tillbaka. När detta för

wißo

wißo blef kunnigt, for hårbud öfwer hela landet, och folket uppbådades manngrant. Då samlades en stor hår; och de Lånshöfdingar, som woro på Agder, Rogaland och Hördaland, fördelade sig sålunda, att somlige drogo norr ut, och somlige åt öster; och tyckte de sig å ymse sidor behöfwa mera folk. Erlings söner på Jader foro öster ut, med allt det folk, som bodde öster om dem; och woro de Höfdingar för denna hår. Aslak från Finnö och Erland från Garde drogo norr ut, tillika med de Lånshöfdingar, som bodde norr om dem. Alle de, som nu blifwit nämnde, hade med ed förpliktat sig till Konung Knut, att taga Konung Olof af daga, om dem gafs lägligbet dertill.

207. Cap.

Om Harald Sigurdssons fård.

När det spordes i Norrige, att Konung Olof kommit östan ifrån till Swerige, församlade sig alla hans wånner, som wille göra honom bistånd. Den förnämaste mannen i deras flock war Harald Sigurdsson, Konung Olofs broder, som då war femton år gammal, stor till wårten, och manlig till krafter och mod. Der woro ock månge andre ypperlige mån. De hade tillsamman sex hundrade mån, når de foro från Upplanden, och höllo med denna hår öster öfwer Edaskogen till Wermeland. Sedan drogo de öster öfwer skogarne till Swerige, och frågade sig före, om Konung Olofs fård.

208. Cap.

208. Cap.

Konung Olofs färd från Swerige.

Konung Olof war i Swerige om wåren, och sände derifrån spejare till Norrige; och woro alla underrättelser, som han fick derifrån, af det innehåll, att han ej kunde wänta sig frid, om han fore dit; hwarföre de män, som kommo nordan ifrån, högeligen afrådde honom att begifwa sig dit i landet; men han stod fast i sitt beslut att fara till Norrige, och frågade Konung Anund, hwad bistånd han kunde lemna honom, till att återtaga sitt land. Konung Anund swarade, att Swearne woro icke mycket benägne att draga till Norrige i härnad; ty wi wete, sade han, att Nordmännen äro starke och mycket stridbare, samt swåre att bekriga i deras eget land; men jag skall utan dröjsmål säga dig, hwad jag kan göra till ditt bistånd; jag will lemna dig fyra hundrade män, hwilka du sielf må utwälja bland mina hofmän, goda drängar och wäl utrustade till strid. Derjemte will jag gifwa dig tillstånd, att fara genom mitt land, och sielf förskaffa dig så mycket folk, du kan få, och som will följa dig. Konung Olof emottog detta anbud, och gjorde sig färdig till resan. Drottning Astrid och Ulfhild Konungsdotter blefwo qwar i Swerige.

209. Cap.

Konung Olofs färd till Järnberaland.

När Konung Olof gaf sig på resan, kom till honom det folk, som han erhållit af Swea-Konungen; och woro de fyra hun-

hundrade mån. Konungen for nu den wåg, som Swearne wisade honom, begaf sig upp i landet till skogarne, och kom fram i den trakt, som kallas Järnberaland. Der råkade Konungen det folk, som farit honom till mötes från Norrige, såsom förr är berättadt: der träffade han ock sin broder Harald, samt många andra sina fränder; och wardt en stor glädje wid detta möte. Då hade de tillsamman tolf hundrade mån.

210. Cap.

Om Dag Ringsson.

En man het Dag; och är så sagdt, att han war son af Konung Ring, som flydde utur landet för Konung Olof: dertill berättas, att Ring war son af Dag Ringsson, som war Harald Hårfagers son; och war Dag således Konung Olofs frände. Ring och hans son Dag hade bosatt sig i Swerige, och hade der ett landskap att råda öfwer. När Konung Olof om wåren kommit till Swerige, sände han bud till sin frände Dag, att denne skulle bereda sig att wara honom följaktig, med all den härsmakt, han kunde åstadkomma; men om det lyckades dem att intaga Norrige, skulle Dag der bekomma ett landskap att råda öfwer, som icke wore mindre, än det hans förfäder haft. När detta budskap kom till Dag, behagade det honom wäl; ty han kände hos sig stor åtrå att få återwända hem till Norrige, och der erhålla det rike, som hans fränder tillförne ägt; derföre swarade han genast på denna sak, och lofwade att följa med. Dag war en snar-ordig och snar-rådig man, orolig och dristig, men icke wis och försiktig. Han samlade

lade sig nu folk, och fick nära tolf hundrade mån, med hwilka han drog Konung Olof till mötes.

211. Cap.
Om Konung Olofs fård.

Konung Olof utsände budskap i bygderne deromkring, att de mån, som wille förwärfwa sig penningar, genom krigsbyte, och bekomma de förwerkade egendomar, hwilka Konungens owånner nu innehade, skulle infinna sig, och wara honom följaktige. Konung Olof flyttade då sin hår, och for ån genom skogbygderne, ån genom ödemarker, och åfwen ofta öfwer stora sjöar; hwarföre folket drog eller bar sina farkostar emellan sjöarne. Då kom från skogsbygden, folk i stor myckenhet till Konungen; och woro somlige af dem stigmån. Åtskillige stållen deromkring, hwarest Konungen hade nattlåger, kallades sedan Olofs bodar. Han höll ej upp med sin resa, förr ån han kom till Jemtland, och for sedan norrut till Kjölen. Då fördelade sig hans folk i bygden och drog fram i många sårskilda hopar, så långe man ej hade någon ofrid att befara; men hwarje gång krigsfolket sålunda fördelades, tog Konungen alltid med sig Nordmanna-hären: Dag for en annan wåg med sina mån, och Swearne förde sin hår, på den tredje.

212. Cap.
Om Stigmånnen.

Twå mån åro omtalade, af hwilka den ene het Gauka-Thorer, och den andre Afarfaste: de woro stigmån och stora wåldswerkare, och

och hade med sig trettio män, sina likar. Deße bröder woro större och starkare, än andra menniskor, och saknade ej eller dristighet och mod. När de hörde berättas om den här, som då drog genom landet, sade de sig emellan, att det wore ganska lämpeligt för dem, att fara till Konungen, samt följa honom till sitt land, och der, under hans befäl, pröfwa sina krafter i ordentelig drabbning; ty de hade aldrig warit i någon strid, der man kämpat i slagtordning; derföre hade de stor lust att se huru Konungen uppställde sitt folk. Detta råd behagade deras stallbröder wäl. De gåfwo sig på wägen till Konung Olof, och när de kommo dit, gingo de, med sitt följe, inför Konungen; och woro då deße stallbröder samtelige i full rustning. De hälsade honom, och då han frågade, hwad för folk de woro, nämnde de sina namn, och sade sig wara infödingar der i landet. Derpå framburo de sitt ärende, och erbödo sig att wara Konungen följaktige. Han swarade, att slike män syntes honom wara ett godt sällskap; ty är jag ganska willig, sade han, att taga emot Eder; men ären I Christne? frågade han. Gauka-Thorer swarade, att han war hwarken Christen, eller hedning: wi stallbröder, sade han, hafwe ingen annan tro, än att wi förtröste på oß sielfwa, samt på wår styrka och segersällhet; och hafwa de hittills hulpit oß wäl. Konungen sade: det är skada, att så hurtiga män icke wilja tro på Christum, sin skapare. Thorer swarade: finnes det uti din här, Konung, någon Christen man, som wuxit högre i wädret, än wi bröder? Konungen bad dem låta sig döpas, och derjemte antaga den rätta tron; och följen mig sedan, tillade han, så skall jag göra Eder till mycket förnäme män; men wiljen I

icke

icke det, så faren bort igen till eder förra handtering. Afarfaste swarade, att han ej wille antaga Christendomen; och dermed gingo de bort. Då sade Gauka-Thorer: stor skam är det, att denne Konung gör oß till wrakmän; aldrig tillförne kom jag på något ställe, der jag aktades owärdig andra mäns umgänge; och skall jag ingalunda återwända, med så förrättadt ärende. Sedan gåfwo de sig i sällskap med andre skogmän, och följde hären. Konung Olof for då wester ut, åt Kölberget.

113. Cap.

Konung Olofs syn.

När Konung Olof for östan ifrån öfwer Kölen, och kom wester om fjället, så att han derifrån kunde se öfwer landet westerut, då foro många af folket framför Konungen, och många kommo efter honom; men han sjelf red der, som rymligast war. Konungen höll sig tyst, och ingen talade något till honom; och red han sålunda en god del af dagen, att han föga såg sig omkring. Då red Biskopen till honom, och tilltalte honom, frågande hwad han tänkte på, och hwarföre han war så tyst; ty Konungen plägade alltid wara glad och mångordig med sina män, när han reste, och fröjdade dermed alla dem, som woro honom nära. Konungen swarade då med mycken alfwarsamhet: underliga ting hafwa nu en stund burits för mig. När jag wände mig ifrån fjället, mot wester, och såg öfwer Norrige, kom det mig i hugen, att jag tillbragt mången glad dag i detta land; då gafs mig en syn, så att jag skådade öfwer hela Trondhem, och sedan öf-

wer

wer hela Norrige; och ju långre denna syn warade, desto widsträcktare tyckte jag min utsigt blifwa, till deß jag såg öfwer hela wida werlden, både land och haf, så att jag klarligen kunde känna igen de ställen, hwarest jag tillförne warit, och somliga af dem, hwilka jag hört omtalas, ja, till och med dem, hwilka jag hwarken sett, eller hört beskrifwas, både bebygde och obebygde, så widt som werlden sträcker sig. Biskopen swarade, att denna syn war helig, och af stor betydelse.

214. Cap.

Järtecken på en åker.

När Konungen kom ned af Fjället, war der i hans wäg en gård, som heter Sula, belägen i öfre delen af Verdala-fylke; och som de nalkades gården, lågo några åkrar wid wägen. Konungen bad sina män fara warligen fram, och icke förstöra böndernes säd; hwilket ock blef efterkommet, så långe Konungen war nära intill; men de hopar, som senare kommo, gåfwo icke akt derpå, utan foro så fram öfwer åkern, att all säden trampades ned till jorden. Den bonde, som der bodde, het Thorgeir Fleck: han hade twå söner, som då woro fullwäxte. Thorgeir tog wäl emot Konungen och hans män, samt erböd sig att befordra hans färd, med allt hwad han förmådde. Konungen tog detta wäl, samt frågade Thorgeir efter nyheter, och hwad nu wore på färde i landet, eller om någon krigsmakt der blifwit samlad emot honom. Thorgeir swarade, att myckel folk war sammandraget der i Trondhem, och att många Länshöfdingar kommit dit, så wäl sunnan utur landet,

det,

det, som nordan ifrån Halogaland; men jag wet icke, sade han, om de årna att föra denna krigshär emot Eder, eller till något annat ställe. Sedan klagade han inför Konungen öfwer den skada, han lidit, derigenom att Konungens män farit owarligen fram öfwer hans åkrar, och nedtrampat all hans säd. Konungen sade det wara rätt illa, att man tillfogat honom skada. Sedan red Konungen dit, der säden hade stått, och såg den wara aldeles nedtrampad till jorden; han red då rundt omkring åkern, och sade sedan: det hoppas jag, bonde, att Gud skall upprätta din skada; och lärer denna åker, innom en weckas tid, wara bättre än tillförne. Det blef ock, såsom Konungen sagt, en den bästa åker. Konungen dröjde der öfwer natten; men om morgonen gjorde han sig resfärdig, och sade, att Thorgeir bonde skulle wara honom följaktig: denne erböd då Konungen sina begge söner till följeslagare; hwartill Konungen swarade, att de icke skulle följa med honom; men de wille nödwändigt fara. Konungen bad dem blifwa hemma; och när de icke kunde öfwertalas dertill, wille Konungens Hofmän binda dem. När Konungen såg detta, sade han: låten dem fara med, de komma wäl hem igen; det skedde ock med deße unge män, såsom Konungen sade.

215. Cap.

Skogsmännen döpas.

Sedan flyttade de sin här fram till Staf. Men när Konungen kom till Stafsmyrarne, rastade han der; och fick han då för wißo weta, att bönderne foro emot honom med härs-

makt, så att han innan kort måste komma i strid med dem. Då mönstrade Konungen sin här, och när folket war räknadt, hade han mer än tre tusende män, bland hwilka nio hundrade befunnos wara hedningar. Men när Konungen fick kunskap härom, bad han dem låta sig döpas, sägande, att han icke wille hafwa hedningar med sig i striden: wi läre, sade han, nu icke kunna förtrösta på folkets myckenhet, utan på Gud skole wi förtrösta, ty genom hans makt och miskund månde wi erhålla seger; men icke will jag blanda hedningar ihop med mitt folk. När hedningarne hörde detta, rådslogo de sig emellan, och på sidstone läto fyra hundrade män sig döpas, men femhundrade nekade att antaga Christendomen, och drogo hem till sitt land igen. Då gingo bröderne Gauka-Thorer och Afarfaste med sitt folk fram till Konungen, och erbödo honom å nyo sin tjenst. Konungen frågade, om de redan blifwit döpte; hwartill Gauka-Thorer nekade. Då bad Konungen, att de antingen skulle taga emot dopet och den rätta tron, eller fara sin wäg. De gingo då afsides, talade sig emellan, och rådslogo om hwad de borde göra. Då sade Afarfaste: att jag nu må yppa hwad i mitt sinne är, så will jag ingalunda återwända hem, utan måste jag gå med i striden, och bistå endera af härarne; men det är mig likgiltigt, hwilkendera hopen jag följer. Gauka-Thorer swarade: om jag skall draga med i striden, så will jag göra Konungen bistånd, ty han behöfwer mig bäst; och om jag skall tro på någon Gud, hwad kan det då mera skada mig att tro på Hwita Christ, än på en annan Gud? Derföre är nu mitt råd, att wi låte oß döpas, emedan Konungen tycker det wara så högeligen nödigt, och se-

dan

dan skole wi med honom draga till striden. Härtill samtyckte de alle, och gingo sedan till Konungen, sägande sig nu wilja emottaga dopet. Derpå döptes de af Prästerne, och blefwo af Biskopen confirmerade. Konungen upptog nu dem bland sina Hofmän, och sade, att de i striden skulle stå under hans egen fana.

216. Cap.

Konung Olofs tal.

Konung Olof hade då för wisso sport, att det ej kunde dröja länge, innan han kom till strid med bönderne; och när han hade mönstrat och räknat sitt folk, fann han sig hafwa mer än tre tusende män; hwilket tycktes wara en stor här på ett ställe. Sedan talade Konungen till sitt folk, och sade: wi hafwe här en stor krigsmakt och utwäldt folk; och skall jag nu säga Eder samtelige, huru jag will att wår slagtordning må uppställas. Jag skall låta framföra min fana midt uti hären, hwarest mina Hofmän och Gäster komma att stå, tillika med det folk, som dragit till mig från Upplanden, så ock de, som här i Trondhem kommit till oß. På högra handen från min fana skall Dag Ringsson stå, och med honom allt det manskap, som han skaffat oß till bistånd; han skall hafwa den andra fanan. Men på wenstra sidan om min slagtordning, skall det manskap ställas, som Swea-Konungen lemnat oß, tillika med alla de män, som kommo till oß i Swerige; och skola de hafwa den tredje fanan. Jag will ock, att I skolen fördela Eder i särskilda hopar, så att frånder och bekante blifwa tillsammans; ty sålunda kan en hwar bäst igenkänna och hielpa

pa den andre. Derjemte skole wi märka allt wårt folk, sättande ett fälttecken på wåra hjelmar och sköldar, nemligen det heliga korset, med hwit färg; och om wi komma till strids, då skole wi alle hafwa en lösen: fram, fram, Christmän, Korsmän, Kongsmän. Om wi finne oß hafwa mindre här, skole wi ställa oß i tunna och utsträckta slagtordningar; ty jag will icke, att fienden skall omringa oß med sitt folk. Nu skall wårt folk fördela sig i hopar, och sedan skola hoparne fördela sig i leder; och bör en hwar weta sitt ställe, samt noga märka på hwilken sida han står om den fana, till hwilken han hörer. Wi skole nu bibehålla wår slagtordning, och mangrant wara i full rustning, både dag och natt, till deß wi få weta, hwarest bönderne kunna sammanträffa med oß. När Konungen slutat sitt tal, uppställdes folket i den ordning, som Konungen nu befallt.

217. Cap.

Konung Olofs rädplägning:

Derefter höll Konungen stämma med höfdingarne; och woro de män då återkomne, hwilka Konungen utsändt i häradet, för att kräfwa folk af bönderne. De hade nu sådane tidningar från den bygd, hwilken de farit igenom, att wida omkring war det nästan alldeles tomt på stridbare män, emedan allt folket begifwit sig till böndernes här; och bland dem som träffades, wero ganska få som wille följa med till Konungen, utan de flesle sade sig just derföre sitta hemma, emedan de ej wille wara på någondera sidan, hwarken strida emot Konungen eller emot sina fränder; och hade sändebuden fördenskuld fått ganska li-

litet folk. Då sporde Konungen sina mån till råds, hwad som nu wore tjenligast att företaga. Finn Arneson swarade på Konungens tal: jag will nu tillkännagifwa, sade han, hwad som skulle göras, om jag fick råda; då skulle wi fara med här-sköld genom alla härader, bortröfwa alla egodelar, och så bränna hela bygden, att icke en enda koja stode qwar, och sålunda wedergälla bönderne deras Drottswek: såsom jag tror, skola månge skiljas ifrån hären, när de se rök och låga uppstiga från sina hemwist, och icke så noga weta, huru det går med deras qwinnor och barn, eller de gamle, deras fäder, mödrar, eller andre slägtingar; och förmodar jag, tillade han, att om några begynna öfwergifwa hären, så skola lederne snart blifwa glesare; ty sådan är böndernes art, att det råd, som nyast är, det är ock för alla behagligast. När Finn slutat sitt tal, berömde man det högeligen, ty månge tyckte wäl om att sålunda förwärfwa sig gods och penningar, och alle ansågo bönderne hafwa förtjent bestraffning; det tycktes ock sannolikt, att månge af bönderne, såsom Finn sagt, derigenom skulle dragas ifrån hären. Thormoder Kolbruna-skald qwad då denna wisa:

Brännom alla boningar,
Som wi här i bygden finna;
En hwar, med swärdet,
Landet åt Konungen wärje.
Isqwäljaren (elden) låga må i bränslet;
In-Tronder nes hus
Skola till kalla kol
Förwandlas, om jag får råda.

När

När Konung Olof hörde sina måns håftighet, då åskade han ljud, och talade sålunda: bönderne hafwa wißerligen förtjent, att blifwa så behandlade, som i wiljen; det lära de ock sjelfwe weta, att jag låtit uppbränna deras hemwist, och belagt dem med andra swåra straff; men jag låt då bränna deras boningar, emedan de öfwergifwit den rätta tron, samt åter börjat offra, icke åtlydande mina bud; och hade jag då Guds sak att hämna; men nu är detta Drottswek, att de icke hålla sitt trohets-löfte emot mig, af mycket mindre betydenhet, fastän de, som wilja wara redlige mån, ej lära tycka det wara tillbörligt. Nu äger jag här någon större rättighet att tillgifwa hwad de emot mig brutit, än när de wisade sig fiendtlige mot Gud; och will jag derföre att mina mån skola fara fredeligen fram, och icke göra någon härjning. Jag skall nu först fara emot bönderne; och kan jag med dem träffa någon förlikning, så är det wäl; men om de börja strid emot oß, så äro endast twenne willkor för handen: om wi falle i striden, så är det wäl för oß, att wi icke fara dit med röfwadt gods; men om wi erhålle seger, så skolen I ärfwa dem, som nu strida emot oß; ty somlige af dem måste då falla, och somlige fly; och hafwa de i båda händelser förwerkat sin egendom; och då är det godt att få tillträda stora gårdar, och prydtiga hus, men ingen hafwer nytta af det som uppbrännes, och af rångods blifwer mera förloradt, än begagnadt. Nu skole wi draga uti små hopar genom bygden, och taga med oß alla stridbare mån, som wi kunne öfwerkomma. Det må tillåtas en hwar att slagta boskap, och taga annan kost, som kan behöfwas till lifwets uppehålle; men ingen göre någon annan skada;

da; dock har jag intet deremot, att bönndernes spejare blifwa dräpne, om man kan få fatt på dem. Dag och hans folk skola fara på norra sidan igenom dalen, men jag will fara den allmänna wägen; och låtom oß sedan träffas emot aftonen, så att wi alle hafwa samma nattläger.

218. Cap.

Om Konung Olofs Skalder.

Så är sagdt, att när Konung Olof uppställde sitt folk i slagtordning, inrättade han en sköldborg af män, som skulle strida framför honom, och walde dertill dem, som starkast woro och bästa modet hade. Sedan kallade Konungen till sig sina Skalder och bad dem gå in uti Sköldborgen, I skolen, säger Konungen, wara här och sjelfwe se hwad som tilldrager sig, så att I ej behöfwen lita på andras sägen; ty I skolen det framdeles förtälja och derom dikta qwäden. Der war då Thormoder Kolbruna-Skald och Gizor Gullbrå-Skald, Hofgard Räfs fosterson, samt Thorfin Mun. Då sade Thormoder till Gizor: låtom oß icke stå så trängt, stallbroder, att Sigwater Skald ej får rum, när han kommer: han will säkert wara inwid Konungen; och ej heller lärer Konungen annat tillåta. Konungen hörde detta, och swarade: det är onödigt att smäda Sigwater, för det han icke är här; ofta har han mig redligen följt: han torde nu bedja för oß; och deraf hafwe wi mest behof. Thormoder swarade: det må wara, Konung, att böner äro Eder mest af nöden; men tunnt skulle det wara kring banerstången, om alle edre Hofmän nu wore på Rom-

resa;

resa; sannt war det ock, som wi fordom klandrade, att ingen då fick rum för Sigwater, om man wille tala med Eder. Sedan talade Skalderne sig emellan, sågande det wara tjenligt, att då dikta några åminnelsewisor om de händelser, som snart skulle tilldraga sig. Då qwad Gizor:

Ej skall den fribornes dotter
Höra oglada ord af mig;
De orden hon höre:
Till Sköld-Tinget oß rustom.
Fast stridsmännen, de kloke,
Säga kämpaqwinnan (slaget) nalkas;
Warom dock, i stålhaglet,
Öster-konungen trogne.

Derefter qwad Torfin Mun en annan wisa:

Himlen mörknar!
Till hårda sköldregnet:
Med snälla Konungen
Werdala-hären will kämpa.
Wärjom allrådaren, den milde,
Gifwom blodfoglen föda,
Fällom Tronder i Odens storm (striden);
Dertill låtom oß muntras.

Sedan qwad Thormoder:

Till stålhaglet hårda
Hoppande pilen oß manar:
Rättsinte odalmännen ej skola

Swig-

Swigta, då spjutstunden kommer.
Till anfallet oß rustom;
Ingen feg må ord framföra,
Då wi till Swärds-Tinget gånga,
Stridglade, med Olof.

Deßa wisor lärde folket sig genast.

219. Cap.

Konung Olofs Själagåfwor.

Sedan gjorde Konungen sig färdig, och drog dalen utefter: om natten intog han ett hwiloställe; och der kom då tillsamman allt hans folk, som öfwer natten låg ute under sina sköldar; men så snart det dagades, ställde Konungen hären åter i ordning, hwarefter de tågade än längre ut åt dalen, så snart de blefwo redo. Då kommo till Konungen ganska många bönder, af hwilka de fleste ingingo i hans här; och wißte de alle att berätta, det Länshöfdingarne hade sammandragit en ofantlig här, hwarmed de ärnade strida mot Konungen; derefter tog Konungen många marker silfwer och lemnade till en bonde, sägande: deßa penningar skall du förwara och framdeles utdela; du skall anslå en del till Kyrkor och gifwa en del till Prästerne, samt det öfriga till allmosehjon; hwilket allt skall gifwas för de måns lif och själar, som strida mot oß och falla i slaget. Bonden frågade: skola penningarne gifwas till själabot för edra mån, Konung? då swarade Konungen: dessa penningar skola gifwas för de måns själar, som äro på bön-

der

dernes sida i slaget och falla för wåra måns wapen; men de, som oß följa i striden och der falla, skola wål alla med mig blifwa bergade.

220. Cap.

Om Thormoder Kolbruna Skald.

Den natt, då Konung Olof låg bland hären och hwarom förut år taladt, wakade han långe, bedjande till Gud för sig och sitt folk, och sof litet; mot dagen föll en blund öfwer honom; och når han waknade, rann dagen upp. Konungen tyckte det wara wål bittida att wåcka hären. Då frågade han, hwar Thormoder Skald wore; denne fanns då nåra intill, swarade och sporde, hwad Konungen wille honom. Konungen sade: sjung ett qwåde för oß. Thormoder satte sig upp och qwad ganska högt, så att det hördes öfwer hela hären: han hof då upp Bjarkamal det gamla, som börjas sålunda:

Dagen år upprunnen,
Nu båna hanens fjådrar,
Tid år för folket,
Att arbetet börja.
Waken jemnt, och waken,
Wånnerne kåre,
Alle de ypperste,
Adils tjenare:

Hår den hårdhåndte,
Rolf den skjutande,
Åttgode mån,

Som

Som aldrig flÿ;
Jag wäcker Eder ej till win,
Eller till qwinnoglam;
Jag wäcker Eder upp
Till hårda bardalekar.

Då waknade folket; och när qwädet war slut, tackade männen honom derföre; ty det behagade dem mycket, och de tyckte det wara wäl paßande, samt kallade detta qwäde: huskarla=hwöt (huskarla=äggelse). Konungen tackade honom ock för det han få muntrat dem, samt tog en guldring, som wägde en half mark, och gaf honom. Thormoder tackade Konungen för sin gåfwa, sägande: god Konung hafwe wi; dock är nu swårt att se, huru långlifwad Konungen månde blifwa; men det är min bön, Konung, att du aldrig låter oß åtskiljas, hwarken i lifwet eller i döden. Konungen swarade: wi skole alle följa hwarandra, så långe jag får råda, om I ej wiljen skiljas wid mig. Thormoder sade: det beder jag, Konung, att jag alltid, ware sig i frid eller ofrid, må få blifwa när Eder, så långe det möjligt är, ehwad wi ock må spörja om Sigwaters resa med guldprydda swärdet. Sedan qwad Thormoder:

Wid dine knän will jag ligga,
Stridbjerfwe Allrådare,
Tills andre Skalder komma;
När wäntar du dem?
Fast wi många slagtoffer skänka
Åt snåla korpen, wi dock skola
Hädan komma, stridsmän, eller ock
Bli på stället; det står ej fel.

221. Cap.

221. Cap.

Konung Olof kommer till Stiklastad.

Konung Olof förde sin här utefter dalen; men Dag for med sitt folk en annan led. Konungen stadnade ej förr, än han war kommen ut till Stiklastad. Då såg han böndernes här, hwilken war ganska kringspridd, och så manstark, att på hwarje stig frambrog folk, och på somlige ställen foro stora flockar tillsamman. De blefwo warse, hwar en hop folk drog ned ur Veradalen: desa hade warit ute att speja, och foro så nära Konungens folk, att de kände hwarandra; der war Rut af Veggio med trettio män. Då befallde Konungen, att Gästerne skulle fara emot Rut och taga honom af daga; hwartill männen woro ganska benägne. Konungen sade till Isländingarne, som woro i hären: så är mig sagdt, att det är en sed på Island, att bönderne skola wara skyldige att om hösten gifwa sina huskarlar slagtefår; nu will jag gifwa Eder en rut (gumse) till slagt. Isländingarne woro lätt äggade till detta werk, och ryckte strax, jemte några andre män, emot Rut: han blef dräpen, tillika med hela den hop, som följde honom. Konungen höll stilla och lät hären stadna, när han kom till Stiklastad, befallande folket att stiga af hästarne och sätta sig i ordning. Männen gjorde, som Konungen sade. Sedan uppställdes slagtordningen, och Fanorne sattes upp. Dag war då ännu icke kommen med sitt folk, utan den armen af slagtordningen saknades. Då sade Konungen, att Uppländingarne skulle dit framgå och resa upp sine fanor. Det synes mig rådligast, sade Konungen, att min broder Harald icke kommer med i striden; ty han är ännu i barnaåldern. Harald swarade

rade: jag skall wißt wara med i striden; och om jag är så litet stark, att jag ej kan hålla swärdet, wet jag ett godt råd derföre, nemligen att binda handen wid fästet; ingen skall hafwa bättre wilja, än jag, att göra bönderne skada; ty will jag ock följa mina stallbröder. Det berättas att Harald då qwad denna wisa:

Töras skall jag att armen (flyglen) wärja,
Der min lott blir att stånda:
Färgom sköldarna röda;
Det skall Enkan något trösta.
Nu gångar Skalden, den unge,
Glad i striden, der pilarne flyga:
Männen till mordet sig härda;
Ej wända de ryggen åt spjuten.

Harald fick råda, så att han kom med i striden.

222. Cap.

Om Thorgils Halmoson.

Thorgils Halmoson het en man; det war den bonde, som då bodde på Stiklastad, Grim den Godes fader. Thorgils erböd Konungen sitt bistånd och att wara med honom i slaget. Konungen bad honom hafwa tack för sitt anbud; men jag will, säger Konungen, att du, bonde, ej kommer med i striden; tjena oß heldre dermed, att efter slaget wårda wåra män, som blifwa sårade, och bestyra om deras begrafning, som falla i striden. Likaledes, om så händer, bonde, att jag faller i detta

ta slag, wisa då mitt lik den tjenst, som tarfwas, om det ej warder dig förmenadt. Thorgils lofwade Konungen detta, som han begärde.

223. Cap.

Konung Olofs tal.

När Konung Olof hade ställt folket i slagtordning, talade han till hären, sägande, att männen nu skulle härda sin hug och gå dristeliga fram, om strid blefwe: wi hafwe, sade han, en god och stor här; och fastän bönderne hafwa mera folk, råder dock ödet för segren: det will jag förkunna Eder, att jag ej ärnar fly ur detta slag; antingen skall jag segra på bönderna, eller stupa i striden; will jag ock innerligen bedja, att den lott mig må tillfalla, som Gud ser mig bäst gagnelig wara: derpå skole wi oß förtrösta, att wi hafwe rättmätigare sak, än bönderne, och derpå tillika, att Gud, efter denna kamp, skall antingen gifwa frid för oß och wår egendom, eller ock skänka oß mycket större lön för hwad wi här på jorden miste, än wi sjelfwe förstå att önska; men om det är mig beskärdt att öfwerlefwa detta slag, då skall jag wedergälla Eder, hwar efter sin förtjenst, och allt eftersom hwar och en går fram i striden; ty, om wi winne seger, får jag nog både land och lösören, att skifta emellan Eder, af hwad wåre owänner nu innehafwa: görom första anfallet det hårdaste, som möjligt är, så warder utgången snart afgjord; är härarnes antal olika, så måste wi wänta segren af ett hastigt företag; ty det blefwe oß tungt, om wi nödgades strida, till deß wi tröttnade, så att folket förlorade stridskrafterne: wi äge mindre folk till ombyte, än de an-

andre, af hwilka somlige gå fram, medan de öfrige hålla sig betäckte och hwila; men om wi göre första angreppet så hårdt, att de måste wika, som äro främst emot oß, då skall hwar falla öfwer annan, och deras nederlag blifwa större i samma mån, som de äro flere tillsamman. När Konungen slutade talet, ropade folket allmänt bifall dertill, och uppäggade sig inbördes.

224. Cap.

Om Thord Folason.

Thord Folason förde Konungens baner. Så säger Sigwater Skald, i den Likfång, han gjorde om Konung Olof och sammansatte efter Upprors-sagan:

Thord, hörde jag, uthärdade då
Spjutstriden med Olof:
Anfallet häftigt war; der foro
Twå goda hjertan tillsamman.
Fagergyllda stången bar
Ögmunds hurtige broder högt
Framför strids-trötte Konungen;
Ringar han då förtjente wäl.

225. Cap.

Om Konung Olofs rustning.

Konung Olof war så rustad, att han hade en förgyld hjelm på hufwudet, och en hwit sköld, hwarpå det heliga korset

set war med guld inlagdt: i ena handen hade han ett kastspjut, det samma, som nu står wid Altaret i Christ-Kyrkan (i Trondhem): han war omgjordad med det swärd, som kallades Hneiter, ett ganska skarpt swärd med guldbelagdt fäste; hann hade ock ringbrynja. Härom talar Sigwater Skald:

Olof mäktade folket fälla;
Striddjerfwe Herren, den Digre,
Fram gick i brynjan,
Wäldig seger att söka:
Och Swearne, som med milde Konungen,
Östanifrån kommo, då striden wäxte till,
I hjärta blodströmmen wadade:
Mäng kända ting jag säger.

226. Cap.

Konung Olofs dröm.

Då Konung Olof hade uppställt sin här, men bönderne ännu icke närmat sig, befallde Konungen att hären skulle sätta sig ned att hwila. Konungen satte sig derwid sielf, jemte hela hären: de suto rymligt, och han lutade sig, läggande hufwudet i Finn Arnesons knä; då föll sömn öfwer honom, och han sof någon stund. Derunder blefwo de warse bondehären, som då tågade emot dem och hade uppsatt sina fanor, utgörande en ganska stor samling af allmoge. Finn wäckte Konungen och berättade honom, att bönderne woro i antågande. När Konungen waknade, sade han: hwi wäckte du mig, Finn, och lät mig ej njuta min dröm? Finn swarade: icke kunde du dröm-

drömma sådane saker, att du icke heldre borde waka och laga dig till att möta hären, som drager emot oß; eller ser du icke, hwar bondehopen nu framtågar? Konungen sade: icke äro de ännu så nära oß, att det ej wore bättre att jag hade sofwit. Hwad drömde du då, Konung, sade Finn, efter du tycker det wara så stor saknad, att du ej fick sofwa ut? Då omtalade Konungen sin dröm, att han tyckte sig se en hög stege, på hwilken han gick så långt upp i luften, att himmelen öppnades, ty ända dit räckte stegen; och war jag då, sade han, kommen på öfwersta steget, när du wäkte mig. Finn swarade: den drömmen synes mig icke så god, som du anser den; jag fruktar den wara ett förebod, att du är feg (nära döden), om eljest det, som bars för dig, icke hållas för annat, än en wanlig sömnyra.

227. Cap.

Arnliot Gellina döpes.

Widare hände det sig, då Konung Olof war kommen till till Stiklastad, att en man infann sig hos honom; dock war sådant ej owanligt, emedan många män kommo till Konungen från häraderne; men orsaken, hwarföre det nu ansågs märkwärdigare, war, att denne man icke war lik de andre, som kommit dit; han war så stor, att ingen annan man nådde honom längre, än till axlen; han hade ett ganska skönt utseende och fagert hår; han war wäl wäpnad, hade en mycket präktig hjelm och ringbrynja, samt röd sköld, war omgjordad med ett prydligt swärd, och bar i handen ett stort guldbelagdt spjut, med

så tjockt skaft, att det uppfyllde hela handen. Denne man gick inför Konungen, hälsade honom, och frågade, om Konungen wille emottaga hans bistånd. Konungen sporde honom efter hans namn och slägt, och från hwad land han war. Han swarade: jag har min slägt i Jemtland och Helsingeland, och mitt namn är Arnliot Gellina: det jag förnämligast wet att säga Eder om mig, är, att jag war edra män till hjelp, dem, som woro sände att hemta skatt från Jemtland; och gaf jag jag dem i händer en silfwer-tatrik, som jag skickade Eder till ett wärdtecken, att jag wille wara eder wän. Då sporde Konungen, om Arnliot war en Christen man, eller icke; han swarade, det hans tro war sådan, att han förtröstade på sin kraft och styrka: denna tro hafwer hulpit mig wäl hittills, (sade han); men nu will jag heldre tro på dig, Konung. Konungen fortfor: om du will tro på mig, då måste du ock tro på det, som jag lärer dig; ty skall du tro, att Jesus Christus hafwer skapat himmel och jord och allt folk, och till honom skola komma, efter döden, alla menniskor, som äro gode och rättrogne. Arnliot swarade: wäl har jag hört talas om Hwita Christ, men mera är mig ej kunnigt, om hans werk, eller hwar han har sitt wälde; nu will jag dock tro allt det, du säger mig, och lemna hela min wälfärd i dina händer. Sedan blef Arnliot döpt; och Konungen lärde honom så mycket af Tron, som tycktes nödwändigast wara, och indelade honom derefter på främsta ledet af slagtordningen, framför sitt baner; der woro ock Gauka-Thorer och Afarfaste med sina följeslagare.

228. Cap.

228. Cap.

Om härens samlande i Norrige.

Nu är att förtälja, hwad förut blef afbrutet, nemligen huru Länshöfdingarne och bönderne sammandrogo en ofantlig här, så snart de sporde, att Konungen war faren östan ifrån Gardarike och kommen till Swerige; men då de widare förnummo, att han hade inträffat i Jemtland och ärnade draga östan öfwer Kölen till Weradalen, då förde de hären in i Trondhem, församlade der hela allmogen, så träl, som fri, och drogo ut till Weradalen, warande folkhopen så stor, att ingen man fanns i Norrige, som tyckte sig någonsin hafwa sett en slik här på ett ställe; dock hände det, som alltid händer i en så stor krigshär, att folket war ganska ojemnt. Der woro många Länshöfdingar och en stor mängd mäktige bönder, men hufwudstyrkan bestod af torpare och arbetskarlar, af hwilka största delen war samlad i Trondhem. Allt detta folk war mycket uppbragt till fiendskap och anfall mot Konungen.

229. Cap.

Om Sigurd Biskop.

Huruledes Konung Knut den Rike hade lagt under sig allt landet i Norrige, är förr berättadt, såsom ock, att han dersatte Håkan Jarl till Rikstyrare. Sedan lemnade han Jarlen en Hof-Biskop, som het Sigurd, af Danskt slägt, hwilken länge warit hos Konung Knut. Denne Biskop war af ett

ganska

ganska häftigt sinne, och uppblåst i sitt tal: alltid gingo hans ord ut på Konung Knuts bästa, det han sökte främja, allt hwad han förmådde; men han war Konung Olofs störste owän. Han war nu i hären, och talade ofta för bönderne, uppäggande dem att resa sig mot Konung Olof.

230. Cap.

Sigurd Biskops tal.

Sigurd Biskop talade på ett Hus-Ting, hwarest mycket folk war samladt; han tog så till orda: här är nu sammankommen en ganska stor folkmängd, så att, i detta fattiga land, man wäl aldrig lärer få se en större här af infödda män; I bören derföre draga all möjlig fördel af denna manstyrka, hwilket ock snart nog lärer blifwa af nöden, om denne Olof ej ännu ärnar upphöra att ofreda Eder; han wande sig genast i unga åren, att råna och dräpa folk, och for till den ändan widt omkring i andra länder; men till slut wände han sig hit till landet, hwarest hans första göromål war att gifwa sig i delo, förnämligast med dem, som bäst och mäktigast woro, så ock med Konung Knut, hwilken alle äro skyldige att tjena, så widt de förmå, men hwars skattland denne tog i besittning; sammaledes gjorde han ock med Swea-Konungen Olof; men Jarlarne Swen och Håkan wräkte han bort från det arf, som tillhörde deras ätt; dock war han aldragrymmast mot sina fränder, i ty att han utdref alla Konungarne från Upplanden; detta hade de likwäl i någon måtto förtjent, emedan de förut brutit sin tro och ed mot Konung Knut, och följt denne Olof

i alla

i alla de oråd, han sig företog; men nu fick deras wänskap en snöplig ända, då Konungen lemkästade dem och slög under sig deras riken, samt utödde sålunda alla Tignarmän i landet; sedan mätten I wäl weta, huru han betett sig mot Länshöfdingarne: dräpne äro de förnämste, och många äro wordne landsflyktige för honom; han hafwer ock wida farit öfwer detta land med rånsflockar, brännt häraderne, samt dräpit och plundrat folket; eller hwem finnes här, bland rikets ansedde män, som icke har någon stor ofrrätt att hämna på honom? Nu far hann med utländsk här; och består den endast af skogsröfware och sligmän, eller andre rånsmän: tron I, att han nu skulle wisa Eder mildhet, då han kommer med detta illpack, sedan han föröfwat sådane grymheter, den tid han hast fötjeslagare, som alla rådt honom derifrån? Det rådet gifwer jag Eder nu, att I hafwen i minnet Konung Knuts ord, då han tillsade Eder, att om Olof åter traktade efter Landet, skullen I förswara den frihet, Konung Knut gifwit Eder, göra motstånd och jaga ifrån Eder slikt okynnes-anhang; nu är icke annat att göra, än att fara emot och hugga ned detta illpack för ulf och örn, och låta dem ligga, der de blifwit slagne, så wida I ej wiljen heldre släpa deras kroppar till skogar eller stenröfen; men ingen ware så dierf, att han förer dem till Kyrkogårds; ty de äro allesamman wikingar och illgerningsmän. När han lyktade detta, tal gaf folket sitt bifall tillkänna; och lofwade alle att göra som han sade.

231. Cap

231. Cap.

Om Länshöfdingarne.

De Länshöfdingar, som der woro sammankomne, hade möte och samtal sig emellan, och öfwerlade då, huru de skulle uppställa slagtordningen, och hwem som skulle blifwa Höfding för hären. Då sade Kalf Arneson, att Harek af Thiotto wore bäst skickad att blifwa Höfwidsman för denna här; ty han är (tillade han) kommen af Harald Hårfagers ätt; mot honom har ock Konungen mycket ondt i sinnet, för dråpet på Grankel, så att han blifwer utsatt för mesta wåldsamheten, om Olof kommer till Riket; deßutom är Harek förut mycket pröfwad i krigsbragder, och tillika en man, som söker ära. Harek swarade, att de män woro bäst paßande, som ännu funnos i sin lättaste ålder; men jag är nu, säger han, gammal och skröplig, så att jag näppeligen kan i striden något uträtta: emellan Olof och mig är ock nära frändskap; och ehuru litet han räknar mig det till godo, höfwes dock icke mig, att i denna strid emot honom wara den främste, och mera ukmärka mig, än hwar och en annan i wår flock: du, Thorer, är ganska tjenlig att blifwa Höfwidsman i striden med Konung Olof; dertill har du ock tillräckligt skäl: du har att hämna på honom både förlusten af dina fränder, och att han dref dig i landsflykt från all din egendom; så hafwer du ock lofwat Konung Knut, och likaledes dina fränder, att hämna din skyldeman Asbjörn; eller tror du, att bättre tillfälle lärer gifwas emot Olof, än det, som nu är, att hämna på en gång all denna wanära? Thorer swarade på hans tal: icke tilltror jag mig att

resa

resa fana emot Konung Olof, eller blifwa Höfding för denna här; Tronderne hafwa största manstyrkan, och jag känner nog deras stormodighet, att de ej lära wilja lyda mig eller någon Halogaländare; men icke behöfwer jag påminnas om de ofdrätter, jag har att wedergälla Konung Olof: jag minnes nog den förlust jag lidit, då Olof låtit af daga taga fyra män, alla af stort anseende och upperlig slägt, nemligen min Brodersson Asbjörn, mina Systersöner Thorer och Griotgard, samt deras fader Olwer; och är det min pligt, att hämna en hwar af dessa män: nu låter jag Eder derföre weta, att jag hafwer utwalt af mina huskarlar ellofwa män, som äro de raskaste; och är det min tanke, att wi ej skole draga oß bakom andra, när tid är att wexla hugg med Konung Olof, om oß dertill gifwes lägenhet.

232. Cap.

Kalf Arnesons tal.

Kalf Arneson tog då till orda: det måste wi nu låta oß angeläget wara, att den sak, wi företagit, ej må fåfängt aflöpa, sedan hären är sammankommen; annat will här till, om wi skole strida med Konung Olof, än att hwar och en drager sig undan all wånda; ty det måge wi föreställa oß, att, fastän Konung Olof icke har mycket folk, i jemförelse med den här, wi hafwe, är dock anföraren tapper, och allt folket troget att följa honom och strida; men om nu wi börja rädas, som förnämligast skulle wara styresmän öfwer wårt folk, och ej wilje trösta och uppmuntra hären, eller gå i spetsen för den, då skall

det

det snart få inträffa med allt wårt folk, att modet flyr en hwar ur hjertat; och derefter lärer wäl hwar söka sin undflykt, bäst han kan; och ehuru här finnes en stor krigsmakt samlad, skole wi dock, när wi stöte på Konung Olof och hans här, röna ett så fert nederlag, derest wi sielfwe, såsom anförare, icke gå drifteligen fram, och folket sålunda uppäggas att mangrannt göra detsamma; sker icke detta, så är oß långt bättre, att ej wåga någon strid, utan synes då endast det wilkor återstå, att öfwerkenna oß åt Konung Olofs miskund, oaktadt wi fört tyckt honom wara hård, då han dertill hade mindre skäl, än han nu lärer anse sig äga; dock wet jag, det sådane män finnas i hans här, att jag nog kan utwerka mig frid, om jag will derom bedja. Nu, om I wiljen som jag, då skall du, swåger Thorer, och du, Harek, ställa Eder under det baner, som wi nu alle skole uppresa och sedan följa: warom alle hurtige och oförfärade i den sak, wi företagit, och förom så fram bondehären, att den ej må hos oß märka någon fruktan; ty det skall muntra allmogen om wi gå glade att uppställa slagtordningen och mana folket till striden. När Kalf hade slutat att tala, gåfwo alle wika för hwad han sagt, förklarande sig wilja i allting göra hwad han ansåg rådligast; och war det då allas önskan, att Kalf blefwe Höfding för hären och indelade hwar och en i slagtordningen, efter som han fann för godt.

233. Cap.

Huru Länshöfdingarne uppställde sina fanor.

Kalf Arneson satte då upp sin fana, och ställde derunder sina huskarlar, tillika med Harek af Thiotto och hans folk. Tho-

rer

rer Hund med sine följeslagare war i främsta brösstet af slagtordningen, framför fanan; der war ock, på båda sidor om Thorer, en utwald hop af de bönder, som waro mest raske och bäst wäpnade: denna slagtordning gjordes både lång och tjock, bestående af Tronder och Haleyer; på högra sidan deraf war en annan slagtordning uppställd; och på wenstra sidan om hufwudslagtordningen, hade Rygerne, Hörderne, samt Fjärde- och Sögneboarne sin slagtordning, hwaruti fanns den tredje fanan.

234. Cap.

Om Thorsten Knarrarsmed (skeppsbyggare).

Thorsten Knarrarsmed het en man, som dref handel och war skeppsbyggare, en stor och stark man, mycket tilltagsen i alla stycken, och en wäldig dråpsman; han hade blifwit osams med Konung Olof; och hade Konungen tagit ifrån honom ett nytt och stort köpmansskepp, som han hade förfärdigat; hwilket skedde för Thorstens öfwerdådighets skuld och till gäldande af en mansbot, som Konungen tillkom. Thorsten war nu i bondehären; han gick fram för slagtordningen, till det ställe der Thorer Hund stod, sägande: här will jag wara i ledet med Eder, Thorer; ty jag ärnar, om Konung Olof och jag råkas, att wara den förste, som bär wapen på honom, derest jag får komma honom så nära, på det jag må wedergälla honom skeppsrånet, som han gjorde, då han röfwade ifrån mig det bästa skepp, som någonsin warit brukadt i köpfärder. Thorer och hans folk togo Thorsten till sig, och han ingick i deras flock.

235. Cap.

235. Cap.

Om bondehärens tillrustning.

När bönedernes folk och slagtordningar woro uppställde, talade Länshöfdingarne, förmanande folket att gifwa akt hwar och en på den plats, som blifwit honom anwisad, under hwad fana han skulle wara, och om han war ställd framför fanan, eller huru nära derintill, han borde stå; de budo männen wara snabbe och reds att uppställa sig i slagtordning, ty de hade ännu ett ganska långt stycke att föra hären, och det kunde lätteligen hända, att slagtordningarne rubbades under tåget. Sedan uppmuntrade de folket, hwarwid Kalf sade, att alle de män, som hade någon harm att hämna på Konung Olof, skulle då gå fram under de fanor, som skulle föras emot Konung Olofs eget baner, och noga hafwa i minnet de oförrätter, han dem tillfogat, tilläggande, att de säkert aldrig kommo i bättre tillfälle, att hämna sin harm och frälsa sig från den nöd och träldom, han dem pålagt: ware den, sade han, en feg karl, som icke nu strider med mannamod; ty saklöse äro icke de, som I hafwen emot Eder; och ej lära de spara Eder, om de komma åt. Till detta tal hördes starkt bifall, hwarefter hela hären hof upp ett högt skri, och äggade den ene den andre till striden.

236. Cap.

Om Konungens och bönedernes här.

Sedan drogo bönderne med sin här till Stiklastad, hwarest Konung Olof war före dem med sitt folk. Kalf och Harek

gingo

gingo i främsta ledet, med fanan; men när härarne möttes, angrepo de hwarandra icke genast; ty bönderne dröjde med anfallet, af den orsak, att deras folk ej hann fram på en gång, hwarföre de främste afbidade dem, som woro efter. Thorer Hund hade farit efterst med sin flock, emedan han skulle tillse, att folket ej wände tillbaka, när härropet uppgafs eller härarne kommo hwarandra i sigte; derföre afwaktade Kalf nu Thorer. Bönderne hade den lösen i sin här, till att ägga folket i striden: fram, fram, bondemän. Konung Olof gjorde icke eller något anfall, ty han wäntade på Dag och det folk, som honom följde; slutligen fingo Konungen och hans män se, hwar Dag och hans folk foro. Det berättas, att bönderne hade icke mindre folk, än tio tusende män. Sigwater Skald qwad sålunda:

Stor harm det mig gör, att Konungen
Alltför fåtalig här östan ifrån följde:
Hårdt grep Fursten
Om guldprydda swärdsfästet.
Segren bönderne derföre fingo,
Att de dubbelt antal hade;
Derpå något, hörde jag,
Stridsmanaren sig bedrog.

137. Cap.

Konungens och böndernes möte.

När bägge härarne kommit så nära tillsamman, att männen kunde känna igen hwarandra, sade Konungen: hwi är du

nu

nu bland mina fiender, Kalf, då wi likwäl söder på Möre skiljdes åt såsom wänner? illa anstår det dig att strida emot oß, och kasta skottwapen in uti wår krigshär, hwarest fyra af dina bröder nu äro. Kalf swarade: mycket går nu på annat sätt, Konung, än som bäst wore; och skiljdens I sålunda från oß, att wi nödgades söka frid af dem, som woro qwar; alltså måste nu en hwar förblifwa der han är stadd. Men om jag fick råda, skulle wi ännu blifwa förlikte. Då sade Finn: det är att märka i anseende till Kalf, att om han talar något godt, så är han sinnad att göra det ondt är. Konungen sade: det kan wäl wara, Kalf, att du will ingå förlikning, men bönderne tyckes mig icke fredligt sinnade. Då swarade Thorgeir af Qwistestad: I skolen nu undfå sådan frid, som många tillförne af Eder erhållit; och lären I nu få umgälla det. Konungen swarade: icke behöfwer du hasta så mycket till wårt möte; och läret det ej wara dig förelagdt, att i dag få seger öfwer oß, ty jag hafwer ifrån ringhet uppsatt dig till makt och anseende.

238. Cap.

Början af slaget wid Stiklastad.

I det samma kom Thorer Hund med sitt följe, och gick sielf framför fanan, ropande: fram, fram, bondemän; hwarpå de upphofwo härskri, och sköto både med pilar och spjut. Då började ock Konungens män sitt härskri, och när det war ändadt, äggade de hwarandra, ropande: fram, fram, Christmän, Korsmän, Kongsmän. Men när de bönder, som stodo ytterst

i slagt-

i slagtordningen, hörde detta, ropade de sammalunda, som de hörde ropas; och när de andre bönderne hörde deras rop, tänkte de dem wara Kongsmän; och började de sålunda att strida sig emellan, hwarunder många stupade, innan de kändes wid hwarandra. Wädret war nu wackert, och solen sken klart; men när striden begyntes, slog sig en rodnad öfwer himmelen, så ock öfwer solen, och sluteligen blef det mörkt, såsom om nattetid. Konung Olof hade uppställt sin krigshär på en höjd, hwarifrån de störtade ned på bönderne, med sådan häftighet, att bondehären swigtade; och stadnade brösstet af Konungens slagtordning ej förr, än på det ställe, hwarest de yttersta af bondehären tillförne hade stått. Bönderne blefwo då mycket benägne att fly; men Länshöfdingarne och deras huskarlar stodo fast, och striden blef ganska häftig. Så säger Sigwater:

Jorden illa under fötterne träddes,
Der bannlystes friden för männen,
Då i bråda striden gick
Brynjade folket, med dån.
När häg-männen med de hjärta hjelmar
Störtade fram, då blef
Häftigt stålbrak
På Stiklastad.

Länshöfdingarne äggade sina män, och manade dem att gå fram. Derom talar Sigwater:

Tronndernes fana i slagtordningen
Frambars, der de hurtige möttes:
Denna gerning nu
Bönderne nog ångra.

Då

Då gjorde bondehären å nyo anfall, på alla sidor; de, som stodo främst, brukade huggwapen, och de, som woro dernäst, stötte fram med sina spjut, men de ytterste sköto med kast-spjut och pilar, eller kastade stenar, handyxar och störar, så att striden blef snart ganska blodig, och många stupade å ym-se sidor. I första anfallet föllo Arnliot Gellina, Gauka-Thorer och Afarfaste, tillika med alla deras följeslagare; dock hade en hwar af dem förut nedlagt en man eller twå, och somlige flera. Då nu folket framför Konungens fana sålunda gles-nat, bad Konungen att Thord skulle bära fram fanan; och följde Konungen sjelf derefter, tillika med de män, hwilka han utwalt att wara sig närmast i striden, och hwilke alle woro de frimodigaste och bäst bewäpnade män i hela hans här. Der-om talar Sigwater:

Det hörde jag, att min Drott
Närmast sin fana gick;
Stora stången framför Konungen bars:
Nog gny der å färde war.

När Konung Olof gick fram utur sköld-borgen och i främsta ledet, så att bönderne fingo se hans anlete, då förskräcktes de, och blefwo handfallne. Derom talar Sigwater:

Jag tror, det grufligt war,
För de spjutwäpnade män,
Att striddjerfwe Olof
I skarpa Lejonsynen skåda.
Ej tordes Tronderne
I hans ögas ormglans blicka;

Så

Så förfärlig dem
Herse-Drotten syntes.

Då blef der en ganska skarp drabbning, och Konungen gick sielf hårdt fram i huggstriden. Så säger Sigwater:

Folket i kämpars blod
Sköldarne färgade, när i stridsmännens händer
De blodiga swärden
Mot Dyre Konungen wändes;
Och i wapenleken med In-Tronderne
Fromme Konungen lät sig finna;
I deras hufwuden han då
Blodfärgade sitt swärd.

139. Cap.

Thorgeirs af Quistestad fall.

Konung Olof stridde nu ganska oförskräckt; han högg till Thorgeir af Qwistestad, den Länshöfding, om hwilken förr är taladt, twärt öfwer ansigtet, så att näs-bucklan på hielmen gick sönder, och hufwudet blef nästan aldeles klufwet nedanföre ögonen. När nu Thorgeir föll, sade Konungen: nu är det sannadt, som jag sade dig, Thorgeir, att du ej skulle segra i striden emot mig. I det samma stötte Thord baner-stången så hårdt ned i marken, att hon blef stående; ty Thord hade då fått banesår, och föll der under fanan. Då föllo ock Thorfinn Mun och Gizor Gullbrå-skald, hwilken senare hade slagits med twå män på en gång, och dräpt den ene, förrän han föll. Så säger Hofgarda-Ref:

Käm-

Kämpen, den djerfwe i stålregnet,
Ensam stridsgny gjorde
Mot twenne raska män:
Då brakade Odens eld (swärdet).
Han, som pilströmmen utgöt,
Ena guld-ägaren banehugg gaf,
Och gjorde sårad den andre:
Jernet han då blodfärgade.

Då inträffade det, hwarom förr är taladt, att fastän himmelen war klar, förswann dock solen, så att det blef mörkt. Derom talar Sigwater Skald:

Under, ej litet, det syntes
För folket, då solen ej mäktade,
Fastän skylös, beskina
De swärdförande män.
Stort tecken den tiden
För Konungen i striden skedde:
Dagen miste sin fagra glans;
Jag det hörde från östan.

Under detta mörker ankom Dag Ringsson med sitt folk, hwilket han ställde i ordning, och uppsatte sin fana. Men emedan det då war ganska mörkt, kunde anfallet ej så snart börjas, ty de kunde ej med säkerhet weta, hwem de hade för sig; dock wände de sig emot dem, som woro från Rogaland och Hördaland. Deße händelser tilldrogo sig nästan på en gång, eller somlige litet förr, och somlige litet sednare.

240. Cap.

240. Cap.

Konung Olofs fall.

Kalf Arneson hade twå frånder, Kalf och Olof, som stodo på andra sidan om honom, med mycket och hurtigt folk. Kalf war son af Arnfinn Armodsson, och Arne Armodssons broderson. På andra sidan om Kalf Arneson, gick Thorer Hund fram. Konung Olof högg till Thorer Hund twårt öfwer skuldrorna; men swårdet bet icke på honom, utan syntes det liksom dam rök utur renskinnspelsen. Derom talar Sigwater:

Milde Konungen sjelf båst rönte,
Huru de trollkunnige Finnars
Kraftiga håremakt förmådde
Store Thorer att skydda.
När sköldgifwaren högg
Hunden öfwer skuldrorne,
Med guldprydda swårdet,
War det slött att bita.

Thorer högg ock till Konungen, så att de wårlade några hugg med hwarandra; men Konungens swård kunde icke bita, der renskinnspelsen tog emot; dock blef Thorer sårad i handen. Härom qwad Sigwater ytterligare:

Ej åkta tapperhet ägde
Den guldrike; så sporde jag hemma.
Månne någon, som Thorer äggar,
Större werk af hugstore Hunden ser,

Än när kämpen, som twärt
Igenom sköldgården framgick,
Hugga tordes
Emot Konungs-mannen?

Då sade Konungen till Björn Stallare: slå du hunden, eftersom jern icke biter på honom. Björn wände sin yxa i handen, och slog till Thorer med hammaren; slaget träffade honom på axeln; och war det ett ganska starkt hugg, så att Thorer raglade derwid. I det samma wände Konungen sig emot Kalf Arneson och hans fränder, hwarwid han gaf Kalfs frände Olof banesår. Då lade Thorer sitt spjut emot Biörn Stallare, och stack honom i midjan, så att han fick banesår: derwid sade Thorer: så stinga wi björnar. Thorsten Knarrarsmed högg nu till Konung Olof, med en yxa, så att hugget kom i hans wenstra lår strax ofwanför knät; hwarpå Finn Arneson genast dräpte Thorsten. Wid detta får seg Konungen ned emot en sten, kastade swärdet, och bad Gud hjelpa sig. Då stöt Thorer Hund till honom med spjutet, så att det träffade nedan om brynjan, och gick upp i underlifwet; derpå gaf Kalf honom ett hugg, som träffade i halsen, på wenstra sidan; dock är man ej ense derom, att Kalf skall hafwa gifwit Konungen det sår, han fick på halsen. Deße tre sår slutade Konung Olofs lif; och när han blifwit slagen, då stupade nästan hela den hop, som gått fram med honom. Bjarne Gullbrå-skald qwad sålunda om Kalf Arneson:

Landet beslöt du med kamp att wärja,
Striddjerfwe, emot Olof;

Den

Den raskaste Konung du stod emot;
Det, säger jag, mig kunnigt blef.
Baneret restes, och du före gick,
Bragdstore, å Stiklastad;
Sannt är, att häftigt du trängde fram,
Tills snälle Konungen war fallen.

Om Björn Stallare qwad Sigwater Skald sålunda:

Björn, det hörde jag ock,
De tappre Stallare lärde,
Hur stadig hug man hålla borde;
Han följde fram efter Drotten.
Så föll han i hären
Bland de trogne tjenare:
Med lof besjunges den rikes död,
Som så wid sin Konungs hufwud fallit.

241. Cap.

Dags träffning.

Dag Ringsson förnyade då striden, och gjorde det försia anfallet så häftigt, att bönderne måste wika, och somlige begynte fly; då blef ett stort nederlag bland bönderne, hwarwid åswen Länshöfdingarne Erland af Gerde och Aslak af Finnö stupade; och blef nu den fana nedhuggen, som deße tillförne hade fört. Denna strid war ganska skarp, och blef kallad Dags träffning. Då wände sig Kalf Arneson, Harek af Thiotto och Thorer Hund emot Dag, med det folk, som dem följde; hwarföre

före Dag blef öfwermannad, och begaf sig på flykten, tillika med alla dem af hans män, som då woro qwar. Der ofwanföre war en dal, dit största delen af de flyende tog sin tillflykt; och blefwo många af dem der slagne. Folket drog nu bort på twå särskilda wägar; och woro många illa sårade, och många så utmattade, att de ingen ting förmådde. Bönderne förföljde icke länge de flyende, ty Höfdingarne wände snart om till walplatsen, hwarest många hade att söka efter sina wänner och fränder.

242. Cap.

Konung Olofs järtecken på Thorer Hund.

Thorer Hund gick dit, hwarest Konung Olofs lik låg, och lagade om det; han lade liket ned på marken, sträckte det ut, och bredde kläder deröfwer. Thorer hafwer sedermera sjelf berättat, att när han då torkade bloden af Konungens anlete, war det så fagert, och kinderne så röde, som hade han legat och sofwit; och hade då ansigtet ett mycket lifligare utseende, än när han lefde. Då hände det sig, att Konungens blod kom på Thorers hand, och rann i handgrepen, der han förut blifwit sårad; och behöfde han derefter ej något omband på detta sår, ty det läktes innan kort. Denna händelse har Thorer sjelf bewittnat, när Konung Olofs helighet sedan blef allmänt bekant; och war Thorer den förste att erkänna Konung Olofs helighet, bland de Höfdingar, som der warit hans motståndare.

243. Cap.

243. Cap.
Om Kalf Arnesons bröder.

Kalf Arneson letade efter sina bröder, som der woro fallne, och fann Thorberg och Finn. Det är en allmän sägen, att Finn då stötte åt honom med en dolk, i affigt att dräpa honom, och tilltalade honom derjemte med hårda ord, kallande honom fridsförstörare och Drottswikare. Men Kalf acktade ej derpå, utan låt bortföra Finn och Thorberg från walplatsen. Sedan såg man efter deras sår, af hwilka intet befanns wara dödligt, utan de hade fallit mest af mattighet och de tunga wapnen. Derefter låt Kalf föra sina bröder ned till skeppet, och for sielf bort med dem. När han farit sin wäg, reste ock alla de bönder, som bodde der i grannskapet, sina färde, undantagande dem, som stadnade qwar, för att wårda sina sårade wänner och fränder, eller deras lik, som fallit. De sårade flyttades fram till gården, så att hwart hus blef der fullt, och måste man derjemte uppslå tält öfwer somliga, ute på marken. Fastän det förut syntes undranswärdt, att en så stor myckenhet folk församlat sig i bondehären, så war det nu icke mindre besynnerligt, att denna här så hastigt blef upplöst, när dermed begyntes; men dertill bidrog i synnerhet, att det mesta folket war ifrån närliggande häraderne, och längtade mycket att komma hem igen.

204. Cap.
Om Weradalsboarne.

De bönder, som hade sina hemwist i Weradal, gingo till Höfdingarne Harek och Thorer, och beklagade för dem sin swåra

ra belägenhet, sägande, att alla de män, som härifrån undankommit, torde nu hafwa tagit sin wäg genom Weradal; och läsra de nu, sade bönderne, gråseligen tilltyga wåra hemman; icke kunne wi wåga oß hem, så länge de äro här i dalen. Gören nu så wäl, och faren efter dem med krigsfolk, och låten icke en enda man undslippa med lifwet; ty sådant willkor hade de wißerligen ärnat oß, om de segrat i wår strid; så lära de ock göra ännu, om wi ytterligare råkas, och de få öfwerhanden. Kan ock så hända, att de blifwa qwar här i dalen, om ingen skrämer dem härifrån; och lära de då snart fara härdeligen fram genom wåra bygder. Härom talade bönderne med många ord och stor ifwer, äggande Höfdingarne dertill, att de skulle draga åstad och dräpa dem, som kommit undan; och när Höfdingarne rådslogo sig emellan om denna sak, tyckte de bönderne hafwa stort skäl till sitt påstående. Derföre blef nu beslutadt, att Thorer Hund skulle wara Weradals-boarne följaktig, och hafwa med sig de sex hundrade män, som woro hans eget folk. Sedan drogo de åstad, och faståndmörkret kom öfwer dem, stadnade Thorer ej förr, än han om natten anlände till Sula, hwarest han sporde de tidningar, att Dag Ringsson aftonen förut kommit dit, med åtskilliga hopar af Konung Olofs män, samt der hwilat och ätit qwällswärd, och sedan begifwit sig upp åt fjällen. Då sade Thorer, att han icke brydde sig om att jaga efter dem i fjällen; hwarpå han återwände till dalen, sedan han råkat på och dräpit några af fiendens män. Bönderne foro nu hem; men Thorer och hans folk gingo dagen derefter till sina skepp. De af Konungens män, som det förmådde, sökte sin undflyckt, fördöljande sig i skogarne;

ne; och blefwo somlige bland dem hulpne af folk, som bodde deromkring.

245. Cap.

Om Harald Sigurdsson.

Harald Sigurdsson war mycket sårad; men Ragnwald Bruseson förde honom till en bonde, natten efter slaget. Bonden tog emot honom och skötte honom i löndom. Sedan skickade han sin son att följa honom bort; och foro de hemligen öfwer fjäll och ödemarker, samt kommo fram i Jemtland. Harald Sigurdsson war femton år, då Konung Olof föll. Han träffade Ragnwald Bruseson i Jemtland; och foro de båda tillsamman österut till Konung Jarisleif i Gardarike, såsom det förtäljes i Harald Sigurdssons Saga.

246. Cap.

Om Thormoder Kolbruna-Skald.

Thormoder Kolbruna-Skald war med i striden, under Konung Olofs baner; men när Konungen fallit, och striden blef som skarpast, då stupade Konungens män hwar wid annan, och de som ännu stodo uppe, woro till största delen sårade. Thormoder war illa sårad; ty gjorde han som de andre, hwilka alle drogo sig derifrån, hwarest lifsfaran war störst; men somlige sprungo sin wäg. Då började den strid, som kallas Dags träffning; och församlades då till honom alle de af Konungens män, som ännu kunde föra wapen. Men Thormoder

gick

gick då icke med i striden, ty han war redan wanmäktig, både af sår och mattighet. Dock stod han qwar hos sina stallbröder, fastän han ej mäktade företaga något, till deß han blef träffad af en pil i wenstra sidan. Då afbröt han pilskaftet, och gick sedan från slagtfältet till den närmaste gården, hwarest han kom till en stor lada. Thormoder hade sitt swärd blottadt i handen; och när han gick in, mötte honom en man, som sade: här inne är ett styggt låte, med jämmer och tjutande; och är det stor skam, att starka karlar ej kunna fördraga sina sår: kan wäl wara, sade han, att Konungens män hafwa framgått med frimodighet, men illa tåla de sina sår. Thormoder frågade: hwad är ditt namn? hwarpå han sade sig heta Kimbe. Thormoder frågade ytterligare: war du med i striden? Ja, swarade han, och, som bättre war, på böndernes sida. Är du något sårad? frågade Thormoder. Litet, swarade Kimbe; men har du warit i striden? tillade han. Thormoder swarade: jag war med dem, som hade den bästa saken. Är du något sårad? frågade Kimbe. Det är af ringa betydenhet, swarade Thormoder. Kimbe såg nu, att Thormoder hade en guldring på handen, och sade: du måste wara en Kongsman; gif mig guldringen, så skall jag fördölja dig; ty bönderne lära wißerligen dräpa dig, om du kommer i deras wäg. Thormoder swarade: tag ringen, om du kan; jag hafwer nu förlorat det, som mera är. Kimbe räckte fram sin hand, för att taga ringen; men Thormoder swängde till med swärdet, och afhögg hans hand; och är så sagdt, att Kimbe ingen män bättre fördrog sitt sår, än de, hwilka han tillförne hade lastat. Dermed gick Kimbe bort, och Thormoder satte sig ned i ladan; der satt han en stund, och

hörde

hörde på männens tal; och talade då en hwar i synnerhet om det, som han tyckte sig håfwa anmärkt i striden, samt huru manligen hwar och en förhållit sig; somlige berömde mest Konung Olofs tapperhet, men somlige nämnde andra män, såsom icke sämre. Då qwad Thormoder:

Modigt war Olofs hjerta:
Fram wadade Konungen i blod,
Och sitt folk till striden manade:
Rödt färgades stålet å Stiklastad.
Stridsmännen, hörde jag, alla,
Utom Konungen sielf, sig skonade:
Der pröfwades de fleste,
I skarpa pilhaglet.

247. Cap.

Thormoder Kolbruna-Skalds död.

Thormoder gick sedan bort till en stuga, hwarest han inträdde, och fann der många andra sårade män, tillika med en qwinna, som förband deras sår. På golfwet war eld uppgjord, hwaröfwer hon wärmde watten, att twätta såren med. Thormoder satte sig ned utanför dörren; och gingo somlige ut, och somlige in, hwilka woro syßelsatte med de sårade männen. Då wände sig en till Thormoder, såg på honom, och sade: hwi är du så blek? är du sårad? och hwarföre begär du ej läkedom? Då qwad Thormoder denna wisa:

Ej röd jag är; den fagra mö
Sin omwårdnad gifwer

At

Åt rödlätta mannen:
Få bry sig om mig, som sårad är;
Det wåller mig, du guldsågare,
Att Danska wapnens
Djupa mordspår
Efter Dags-träffningen swida.

Sedan steg Thormoder upp, gick in till elden, och stod der en stund. Då sade läkerskan till honom: du man, gack ut, och bär in åt mig det bränsle, som ligger här utanföre dörren; han gick ut, bar in ett wedfång, och kastade det ned på golfwet. Då såg läkerskan honom i ansigtet, och sade: denne man är förskräckeligen blek; hwarföre är du sådan? Då qwad Thormoder:

Hon undrar, qwinnan,
Hwi jag synes så blek:
Få warda fagra af sår:
Jag pilregnet mötte, flicka.
Mig flög den smidiga malm,
Med kraft framkastad, igenom.
Hwaßt det, näst inwid hjertat,
Det farliga jernet; så tror jag.

Läkerskan sade: låt mig se dina sår, så skall jag förbinda dem. Då satte Thormoder sig ned, och kastade af sig kläderna. När nu läkerskan besåg hans sår, undersökte hon särdeles det, som han hade i sidan, och kände wäl, att järnet satt qwar, men kunde ej för wißo weta, hwartåt spetsen hade wändt sig. Hon hade der i en stenkettil sönderhackad lök och andra örter, som

hon

hon kokat tillsamman, och gaf de sårade att äta deraf, sålunda utrönande, huru långt såret gick in; ty hon kände löklukt utur såret, om det hade gått djupt in. Af detta bar hon ock något till Thormoder, och bad honom äta; men han sade: bär bort det; jag har ingen grötsjuka. Sedan tog hon en knipttång, och wille draga ut jernet; men det satt så fast, att det icke kunde rubbas; deßutom war det ganska litet deraf, som stod ute, emedan såret hade swullnat. Då sade Thormoder: skär först upp köttet, allt intill jernet, så att man kan komma åt det med tången, och låt mig sedan sielf få rycka. Hon gjorde såsom han begärt. Derpå tog Thormoder guldringen af sin hand, gaf den åt läkerskan, och bad henne göra dermed hwad hon wille: en god man ägde före mig denna ring, tillade han; Konung Olof gaf mig honom, denna morgon. Sedan fattade Thormoder tången, och ryckte ut pilen, hwarpå hullingar woro, så att tågor af hjertat följde dermed, somliga röda, och somliga hwita. När Thormoder såg detta, sade han: wäl hafwer Konungen födt oß, ty fettet ligger mig ända in på hjert-rötterna. Derpå föll han tillbaka, och blef genast död; och hafwer man nu intet mera om Thormoder att berätta.

247. Cap.

Ytterligare om slaget.

Konung Olof föll IV Kalend. Augusti, som war en Onsdag. Litet före middagstiden träffades bägge härarne; men striden började något före kläckan half tu, och Konungen stupade före kläckan tre: ifrån kläckan half tu, intill kläckan tre

wa-

warade mörkret. Sigwater talar om stridens utgång så-lunda:

Härda skölden framför Fursten blef
Bruten, då männen skiljde från lifwet
Konungen, som aldrig sjuk sig kände:
Ödet war Englands-motståndaren oblidt.
Häftiga hopen Konungen af daga tog,
Der hären sköldarne klöf:
Folkens spjut gick Fursten
Till mötes; men Dag höll sig undan.

Ytterligare qwad han ock detta:

Ej wißte de stridande män
Eller Hersar, att tillförne warit
Sådan styrka af bondemän samlad:
Folket Furstens död wållade.
Då såreldens (swärdens) bärare fällde
Slik Konung, som Olof syntes,
Mång dyrbar hjeltehop
I strömmande blodet låg.

Bönderne plundrade icke slagtfältet, utan gick det snarare så till efter striden, att en förskräckelse kom öfwer många af dem, som warit emot Konung Olof. Dock fortforo de uti sin ill-wilja, beslutade sig emellan, att alle de, som fallit tillika med Konungen, skulle icke få sådan likfärd och begrafning, som hederlige män anstod, och kallade dem alla ränsmän och fridlöse. Men de, som mäktige woro, och hade någon af sina fränder der på walplatsen, gåfwo ej akt derpå, utan flyttade si-
ne

ne anhörige till Kyrkogård, och gåfwo dem tillbörlig begrafning.

249. Cap.

Jårtecken på en blind man.

Thorgils Halmoson och hans son Grim gingo om qwällen, sedan det blifwit mörkt, till walplatsen, togo upp Konung Olofs lik, och buro det bort till en liten ödeskoja, som låg derintill, på andra sidan om gården. De hade ljus och watten med sig; och när de tagit kläderne af liket, twådde de det, och swepte det i linnedukar, lade det sedan ned der i huset, samt öfwertäckte det med ris och grenar, så att om någon komme in i huset, skulle han dock ej kunna blifwa det warse. Derpå gingo de hem igen till gården. Efter begge hårarne följde ett stort antal bräckeligt och fattigt folk, som tiggde sin föda; deße hade nu om aftonen näst efter striden stadnat qwar der i nejden, och när natten kom, sökte de sig herberge allestädes deromkring, både uti stora och små hus. Det berättas om en blind och fattig man, som ock war der, och leddes af en ung dräng, att när han med sin följeslagare gick omkring gården, och sökte sig herberge, kommo de till nämnde ödehus, hwarest dörren war så låg, att man nästan måste krypa derin; och när den blinde mannen kom in i huset, trefwade han för sig på golfwet, sökande efter ett ställe, der han kunde lägga sig. Han hade en stor hatt på hufwudet, och när han lutade sig, föll hatten ned öfwer hans ansigte; och i det samma kände han på golfwet en grop med watten uti. Då han nu upplyfte sina wåta händer, för att sätta hatten till rätta, widrörde

rörde han med fingrarne sina ögon, hwaraf en så stark kläda kändes på ögonlåcken, att han med fingrarne måste gnugga sielfwa ögonen. Sedan kröp han baklänges utur huset, och sade, att der inne kunde ingen ligga, emedan der öfwerallt war wått; men när han kom utur huset, såg han strax sina händer och allt det, som honom närmast war, och han för natt-mörkret kunde urskilja. Han begaf sig nu genast hem till gården, och in uti stugan, hwarest han berättade för alla, att han fått sin syn igen; och war han då en skarpsynt man. Men det hade många sig wål bekant, att han länge warit blind, ty han hade förut gått omkring der i bygden. Han berättade nu, att han först återfått sin syn, när han om natten kom ut ur ett litet ödehus; och sedan jag derinne, sade han, trefwat på golfwet, som allestädes war wått, gnuggade jag mina ögon med de wåta händerna. Derpå utwisade han, hwarest huset stod; och alle de, som woro der tillstädes och hörde denna besynnerliga händelse, förundrade sig deröfwer, och talade sig emellan om hwad som kunde wara i detta hus. Men Thorgils bonde och hans son Grim trodde sig weta hwaraf denna händelse tillkommit; och som de högeligen fruktade, att Konungens owänner skulle begifwa sig dit, och ransaka, gingo de lönligen bort till huset, togo liket och förde det ut i en hage, hwarest de fördolde det; sedan gingo de hem till gården, och sofwo det öfriga af natten.

250. Cap.

250. Cap.

Om Thorer Hund.

Thorer Hund kom om Thorsdagen från Weradal ned till Stiklastad; honom följde då mycket folk, och många af bondehären woro före honom der. Då begynte de å nyo ransaka walplatsen, och en hwar bortförde sina männers och fränders lik, samt hjelpte de sårade män, som han wille göra något bistånd. Emedlertid hade många afsidit, sedan striden slutades. Thorer Hund gick till det stället, hwarest Konungen hade fallit, och sökte efter hans lik; men när han icke fann det, frågade han, om någon kunde säga honom hwar liket wore; men det kunde ingen säga. Då frågade han Thorgils bonde, om han wißte, hwar Konungens lik funnes. Thorgils swarade: jag war icke med i striden, och har derföre ringa kunskap om hwad som der tilldragit sig; men här gå nu många berättelser, och säges det, att Konung Olof i natt blifwit sedd uppe wid Staf, och ett stort följe med honom. Är det nu så, att han werkeligen fallit i slaget, då måtte wäl edra följeslagare hafwa gömt hans lik, någonstädes i skogen, eller i ett stenröse. Fastän Thorer tyckte sig för wißo weta, att Konungen fallit, woro dock månge som lyßnade till Thorgils ord, och utspridde det ryckte, att Konungen kommit undan från striden, och torde innan kort hafwa sammanbragt en här, hwarmed han kunde öfwerfalla dem. Thorer drog då ned till sina skepp, och höll ut efter fjärden. Derpå skingrades bondehären mer och mer; och alle de sårade män, som kunde flyttas, blefwo bortförde.

251. Cap.

251. Cap.
Konung Olofs likfärd.

Thorgils Halmoson och hans son Grim hade Konung Olofs lik under sin omwårdnad, och woro i stort bekymmer, huru de skulle bära sig åt, att ingen af Konungens owänner måtte öfwerkomma och mißhandla det; ty de hade hört bönderne säga, att om Konungens lik återfunnes, ärnade de, att antingen uppbränna det, eller föra det ut på sjön, och der nedsänka det. Thorgils och hans son hade sett en låga, liksom af ett brinnande ljus, öfwer Konungens lik, då de om natten uppsökte det på walplatsen; så hände det ock sedan, när de annorstädes förborgat liket, att de hwarje natt sågo ljus brinna öfwer det ställe, hwarest Konungen hwilade; och fruktade de, att Konungens owänner skulle hitta på liket, om de blefwo warse detta tecken. Fördenskuld woro Thorgils och hans son mycket angelägne, att få liket bort till något säkert ställe, gjorde derföre en kista, på bästa sätt som de förmådde, och lade Konungens lik deruti. Sedan gjorde de en annan likkista, i hwilken de lade halm och stenar, swarande emot en mans tyngd, och tillslöto kistan på det nogaste. När nu hela bondehopen dragit bort från Stiklastad, gjorde Thorgils och hans son sig resfärdige med en roddarfärja, på hwilken woro sju eller åtta män, alla Thorgils fränder eller wänner. De förde lönligen Konungens lik på farkosten, och ställde kistan ned under däcket; de hade ock med sig den kista, i hwilken stenarne woro, och ställde henne der på skeppet, i allas åsyn. Sedan foro de utefter fjärden, med god wind, och anlände om

qwäl-

qwällen, när det började mörkna, till Nidaros, hwarest de lade till wid Kongsbryggan. Derpå sände Thorgils bud till Sigurd Biskop, sägande, att han kommit dit med Konung Olofs lik. När Biskoppen hörde detta, sände han genast några män ned till bryggan; de togo der en roddarskuta, och lade intill Thorgils farkost, bedjande, att han måtte lemna dem Konungens lik. Thorgils och hans följeslagare togo nu den kista, som stod ofwanpå däcket, och lyftade den ned på skutan; hwarefter Biskoppens män rodde ut på fjärden, samt nedsänkte der kistan; och war det då aldeles mörkt. Thorgils och hans följeslagare rodde sedan uppföre ån, tills de kommo förbi staden, och lade till wid ett ställe, som heter Sörlid, ofwanföre Nidaros. Der buro de upp kistan till en ödestuga, som stod aflägsen från andra hus, och wakade om natten öfwer liket. Thorgils gick ned till staden, hwarest han råkade några män, som warit Konung Olofs bäste wänner; deße åtsporde han nu, om de wille emottaga Konungens lik; men ingen af dem fördristade sig dertill. Thorgils och hans följeslagare förde då liket längre upp utmed ån, och nedgrofwo det i en sandbacke, bredwid Nidan, ställande så till, att ingen kunde märka, hwad man der nyligen haft för händer; och war detta arbete slutadt före dagningen. Sedan gingo de till sitt skepp, lade ut ur ån, och fortsatte sin wäg, tills de kommo hem till Stiklastad.

252. Cap.

Konung Swen Alfifesons uppkomst.

Swen, som war son af Konung Knut och Alfifa, Alfrim Jarls dotter, hade först blifwit satt till att råda öfwer Jomsborg

borg i Windland; men sedan kom till honom ordsändning från hans fader, Konung Knut, att han skulle fara till Danmark, och derifrån till Norrige, samt emottaga styrelsen öfwer detta Rike, tillika med Konungs-namn. Swen for då till Danmark, och förde derifrån med sig mycket folk; då woro Harald Jarl och många andra förnäma män i hans sällskap. Härom talar Thorarin Loftunga, i det qwäde han gjorde, om Swen Alfifeson, och som kallades Glälogns (klara wädrets) qwida:

Det är ej doldt,
Huru trogen färd
De Danske gjorde
Med Konungen.
Der war Jarlen
I främsta rummet,
Och hwarje man,
Som honom följde,
Den ene bättre
Dräng, än den andre.

Swen for då till Norrige, och hade sin moder Alfifa med sig. Der blef han tagen till Konung, på hwarje Lag-Ting; och hade han då redan ankommit östan ifrån wiken, när slaget hölls wid Stiklastad och Konung Olof föll. Swen stadnade ej med sin resa, förrän han om hösten kom norr till Trondhem, hwarest han, likasom annorstädes, blef tagen till Konung.

253. Cap.

Om Konung Swens lagar.

Konung Swen satte nya lagar i landet, uti många stycken; och woro de ställde efter Danske lagarne, fastän till en del mycket strängare. Ingen man skulle få fara utur landet, utan Konungens tillstånd; men om någon reste bort, då föll hans egendom till Konungen. Den som slog någon ihjäl, skulle hafwa förwerkat både lös och fast egendom. Om någon blifwit dömd fredlös, och arf undertiden tillföll honom, skulle Konungen taga detta arf. Hwar bonde skulle wid Julen gifwa Konungen en fjerding malt för hwarje eldstad, och ett lår af en tre års gammal oxe, hwilket kallades månstycke, samt en spann smör; men hwarje husmoder skulle gifwa en räck-totte, det är så mycket ospunnet lin, som man kan gripa om med tummen och långfingret. Bönderne woro ock skyldige att uppbygga alla de hus, som Konungen wille hafwa på sina gårdar. Af sju manspersoner, från fem års ålder räknade, skulle en wapenför man hållas till Konungens tjenst; efter denna beräkning skulle ock skeppen utrustas. Hwar och en, som for ut på hafwet, för att fiska, skulle gifwa Konungen fem fiskar uti Landwärns-tull, hwarifrån han än komme. Uti hwart skepp, som seglade till något främmande land, skulle ett rum lemnas, twärt öfwer skeppet, för Konungens waror. Hwar man, som for till Island, så inländsk som utländsk, skulle betala Konungen land-öre. Dertill kom ock, att Danske män skulle hafwa sådant anseende i Norrige, att en Dansk mans wittnesmål skulle upphäfwa tio Nordmäns. När desse lagar kun-

kungjordes för allmogen, blefwo alle strax förbittrade och mot-sträfwige i sitt sinne, knotande sig emellan; och de, som icke giort Konung Olof motstånd, sade då: tagen nu, In-Tronder, den wänskap och lön, som Knytlingarne (Konung Knuts ättlingar) ärnat Eder derföre, att I striden emot Konung Olof och fällden honom från Riket; Eder lofwades frid och förökade rättigheter; men nu hafwen I erhållit wedermöda och träldom, samt derjemte begått ett stort felsteg och nidingswerk. Detta war ej godt att motsäga, ty alle sågo nu, att de tagit ett olyckeligt råd; dock wågade ingen sätta sig upp emot Konung Swen, mest derföre, att de lemnat Konung Knut sina söner, eller andra nära fränder, till gislan; hwartill ock kom, att de ej ägde någon, som kunde anföra dem, wid en uppresning. Det warade ej länge, innan man började tala mycket illa om Konung Swen; dock beskyllade de mest hans moder Alfifa för allt det, som war dem mißhageligt. Då blefwo många nödsakade att erkänna det, som sannt war, om Konung Olof.

254. Cap.

Konung Olofs helighet börjar blifwa erkänd.

Den wintern började många der i Trondhem hafwa sådant tal, att Konung Olof wißerligen wore en helig man, samt att hans helighet bekräftades med åtskilliga järtecken. Derföre begynte åtskillige, som woro stadde uti någon nöd, att åkalla honom och göra honom löften; och blefwo många hulpne, genom deßa böner och löften; somlige fingo sin hälsa igen, och somlige god framgång på sina resor, eller hwad annat de tyckte sig behöfwa.

235. Cap.

255. Cap.

Om Einar Thambaskelfwer.

Einar Thambaskelfwer war då kommen westan ifrån England till sin gård, och hade de förläningar, som Konung Knut förunnat honom, når de råkades i Trondhem; och woro de nåstan så store, som ett Jarldöme. Einar Thambaskelfwer hade ej deltagit i striden emot Konung Olof, hwaraf han mycket berömde sig. Han hade ej förgåtit, att Konung Knut lofwat honom Jarldöme i Norrige, och att han ej hållit sitt löfte. Einar war bland Höfdingarne den förste att stadfästa ryktet om Konung Olofs helighet.

256. Cap.

Om Arnes söner.

Finn Arneson dröjde icke långe på Eggia hos sin broder Kalf, ty han förtröt storligen, att Kalf warit med i striden emot Konung Olof; hwilket han ock ofta med hårda ord förewitade honom. Thorberg Arneson war wål fogligare i sina utlåtelser, än Finn; dock hade han stor åstundan att komma dårifrån, och hem till sin gård. Kalf lemnade då begge sina bröder ett godt långskepp, med allt tillbehör, samt goda följeslagare. Sedan foro de hem till sina gårdar, och blefwo der i stillhet. Arne Arneson låg långe sjuk af sina sår, men blef slutligen frisk och utan lyte; sedan for han samma winter till sin gård. Samtelige bröderne förlikade sig med Konung Swen, och suto hemma i stillhet, hwar på sin gård.

257. Cap.

257. Cap.

Biskop Sigurds flykt utur landet.

Sommaren derpå talades mycket om Konung Olofs helighet, och folkets omdömen om honom blefwo aldeles förändrade. Då funnos månge, som besannade, att Konungen måtte wara helig, hwilka tillförne med allt slags fiendskap stått honom emot och i ingen mån welat låta honom rättwisa wederfaras. Nu började man lasta de män, som mest äggat till fiendtligheten emot Konungen, hwarföre Biskop Sigurd i synnerhet beskylldades; och blefwo alle derigenom så förbittrade på honom, att han ansåg för sitt bästa råd, att fara till Konung Knut i England. Derpå skickade Tronderne män och ordsändningar till Biskop Grimkell, som då wistades i Uplanden, att han skulle komma norr till Trondhem. Konung Olof hade sändt Biskop Grimkell tillbaka till Norrige, när Konungen for öster till Gardarike; och hade Grimkell allt sedan warit, i Upplanden. När Biskoppen fick detta budskap, giorde han sig strax resfärdig; och företog han resan, i synnerhet af den orsak, att han trodde det wara sannfärdigt, som berättades om Konung Olofs järtecken och helighet.

258. Cap.

Konung Olofs helgedom reliquier) upptages utur jorden.

Biskop Grimkell for till Einar Thambaskelfwer, och blef af honom mycket wäl emottagen. De talade nu sig emellan om åtskilliga saker, särdeles om de märkeliga händelser, som nyligen

gen tilldragit sig der i landet; och kommo de wäl öfwerens uti allt hwad dem emellan talades. Derpå for Biskoppen till Nidaros, hwarest allt folket fägnade sig öfwer hans ankomst. Han efterfrågade noga de järtecken, som berättades om Konung Olof, och fann, att allt, som derom sades, war sannfärdigt. Sedan skickade Biskoppen bud till Thorgils och hans son Grim på Stiklastad, med tillsägelse, att de skulle komma till honom uti staden. De uppsköto icke denna färd, utan drogo genast till Nidaros, råkade der Biskoppen, och berättade honom alla de tecken, som de blifwit warse, samt hwarthän de slutelingen flyttat Konungens lik. Derpå skickade Biskoppen bud efter Einar Thambaskelfwer, som ock genast kom till staden. Einar och Biskoppen hade då samtal med Konungen och Alfifa, bedjande Konungen om tillstånd att upptaga Konung Olofs lik utur jorden. Konungen samtyckte dertill, och sade, att Biskoppen kunde dermed handla, som honom godt syntes. Den tiden war mycket folk församladt der i staden. Biskoppen och Einar, tillika med några andre män, begåfwo sig dit, hwarest Konungens lik war jordadt, och läto der gräfwa; och hade då kistan af sig sielf stigit nästan upp utur jorden. Många rådde nu dertill, att Biskoppen skulle låta jorda Konungen uti Clemens-Kyrkan; hwilket ock skedde. Tolf månader och fem nätter efter Konung Olofs fall, blef hans helgedom å nyo upptagen utur jorden. Kistan hade då åter kommit nästan upp till jordytan, och war ännu till utseendet aldeles ny, liksom hade hon nyligen blifwit hyflad. När Konung Olofs kista blifwit öppnad, gick Biskop Grimkell intill, och fann, att derifrån uppsteg en mycket kostelig wällukt. Sedan blottade Biskopen Konungens anlete; och be-

befanns det ingalunda wara förändradt, utan kinderne woro så röde, som hade han nyligen insomnat; men deruti märktes stor åtskilnad af dem, som sett Konung Olof, när han föll, att hår och naglar sedan wuxit, såsom de skulle hafwa giort, om han warit lefwande här på jorden, under hela tiden, sedan han stupade. Då gingo Konung Swen samt alla de Höfdingar, som woro der tillstädes, och beſågo Konung Olofs lekamen. Alfifa sade då: det är förunderligt, huru' sent menniskokroppar multna uti sand; och hade det ingalunda så tillgått, om han legat i mull. Sedan tog Biskoppen en sax, och klippte Konungens hår, samt rakade något af hans mustascher, dem Konungen haft mycket långa, efter den tidens bruk. Derpå sade Biskoppen till Konungen och Alfifa: nu är Konungens hår och skägg så långt, som när han dog; men allt hwad I här sen wara afskuret, det har sedan tillwuxit. Alfifa swarade: då först will jag hålla före, att detta hår är en helgedom, när jag ser, att det ej brinner i eld; ty ofta hafwe wi sett håret oskadadt på menniskor, som längre legat i jorden, än denne man. Sedan lät Biskoppen lägga eld i en glöd-panna, wälsignade den, kastade rökelse deruti, och lade så Konung Olofs hår på elden; men när all rökelsen brunnit ut, tog Biskopen upp håret utur elden; och war då håret aldeles obrändt; hwilket Biskoppen lät Konungen och de andre Höfdingarne skärskåda. Då bad Alfifa, att håret måtte läggas på owigd eld; men Einar Thambaskelfwer swarade, och bad henne tiga, gifwande henne derjemte många hårda ord. Det blef då, genom Biskoppens tillstyrkan, Konungens samtycke och allt folkets dom, stadfästadt, att Konung Olof i sanning war en helig man. Derefter blef

Kon-

Konungens lekamen inburen uti Clemens-Kyrkan, och der förwarad öfwer högaltaret; kistan blef nu öfwerdragen med silkes-tyg, och öfwerhängd med gyllene tapeter. Många slags järtecken skedde då genast wid Konung Olofs helgedom.

259. Cap.

Om Konung Olofs järtecken.

Der i sandbacken, hwarest Konung Olof hade warit jordad, sprang upp en klar källa; och af det wattnet fingo många bot för sine åkommor. Källan blef genast omstängd, och har alltid sedermera warit noga förwarad. Der byggdes först ett Kapell, och Altaret sattes öfwer det rum, der Konungens lik legat; men nu står Christ-Kyrkan på detta ställe. Då Erke-Biskop Eisten här uppreste det stora tempel, som der ännu finnes, lät han sätta högaltaret på samma rum, hwarest Konungens graf warit, och der Altaret i fordna Christ-Kyrkan stått. Så är sagdt, att Olofs-Kyrkan nu är byggd der, som den ödestuga war belägen, uti hwilken Konungens lik blef förwaradt om natten. Det ställe, hwarest Konungens helgedom uppbars från fartyget, har sedan blifwit kalladt Olofs led, och ligger nu för tiden midt i Staden. Biskoppen wårdade Konung Olofs helgedom, och skar hans hår och naglar, ty båda delarna wuro så, som när han lefde här på jorden. Derom talar Sigwater Skald:

Jag ljuger, om ej Olof äger
Kraft, som lefwande män;
I min dikt jag mest
Konungens hårwäxt prisar;
Ännu håret behåller det ljusa hufwud,
Som sin son lemnade,

Att

Att wara upp i Gardarike:
Han af Waldemar (Jarisleif) från döden frälstes.

Thorarin Loftunga diktade, om Swen Alfifeson, den sång, som heter Glälogns qwäde, hwari finnas deßa wisor:

Nu hafwer sig
Säte beredt
Öfwer-Konungen
I Trondhem.
Der will, hela
Sin lefnadstid,
Guld-utdelaren
Bostad hafwa:

Der som Olof
Fordom bodde,
Innan han for
Till himmelrike;
Och der han blef,
Som alle weta,
I Kyrkan satt
Af Konungsmannen.

Han hade sig
Füllwäl beredt,
Haralds Son,
Till himmelriket;
Förrän från jorden
Guldskänkaren for,

Som

Som sitter nu
Hos Herrans Son.

Der obeskäckad ligger
Loffälle Konungen,
I sin hela
Förra skepnad;
Och der mäkta,
Som på lefwande mån,
Hår och naglar
På honom wåxa.

Der omkring
Hans sång af bråder,
Klockor ringa
Af sig sielfwa;
Och hwarje dag
Hörer Folket
Klocke-ljud
Kring Konungsmannen.

Och der uppe
På altaret,
Till Christi behag
Ljusen brinna:
Så hafwer Olof,
Förrän lifwet han miste,
Syndalös
Sin själ bewarat.

Sin

Mången hop
Kryppande, kommer
Bot att winna,
Der helige Konungen ligger:
Blinde, och de,
Som sakna sitt mål,
Stråfwa dit,
Och gå helade dädan.

Bed du Olof,
Att han dig gynnar:
Han är hos Gud
Sitt lands beskydd.
Han nog förmår
Af Gud utwerka
Årswäxt och frid
Åt alla män;

Derest du frambär
Inför helgedomen,
Såsom böckerne säga,
Dina böner.

Thorarin Loftunga war hos Konung Swen och hörde de underwerk af Konung Olofs helighet, att öfwer hans helgedom förmärktes, af himmelska krafter, ett ljud, likssom klockor ringdes, och att ljusen der öfwer altaret tände sig sielfwe, af himmelsk eld. Men när Thorarin omtalar, att till Konung Olof den helige kom en hop menniskor, halte, blinde eller annorledes sjuke, hwilka foro dädan helbregda, förstår han dermed

endast

endast den otaliga mängd af folk," som då genast, när Konung Olof den Heliges järtecken började wisa sig, fick sin helsa. Deßa Konung Olofs första järtecken äro de, som man förnämligast anmärkt och beskrifwit, tillika med några, som sedermera tilldragit sig.

260. Cap.

Om Konung Olofs ålder och Regeringstid.

Så säga de, som noga räkna, att Konung Olof den Helige war Konung öfwer Norrige i femton år, sedan Swen Jarl for ur landet; men wintren förut hade han redan fått Konunganamn af Uppländingarne. Sigwater qwad sålunda:

Öfra landet styrde
Olof, det stolta hufwud,
Fulla åren femton,
Innan han der i Riket föll.
Hwilken Furste framför honom
Ägde nånsin Jordens norra
Ända? För kort man fick
Konungen här behålla.

Konung Olof den Helige war trettiofem år gammal, då han föll, efter hwad Are Präst den Wise förtäljer. Han hade hållit tjugo drabbningar med full slagtordning. Så säger Sigwater Skald:

Somlige stridsmän trodde på Gud;
Delning skedde af folket:

Tjugo

Tjugo stora drabbningar höll
Den oförskräckte Konung.
Han, den widt fräjdade, bad
Christna hären till höger stånda:
Herren Gud jag beder snart taga emot
Magnus's obefläckade Fader.

Nu äro omtalade några stycken af Konung Olofs saga, i afseende på de händelser, som tilldrogo sig medan han rådde öfwer Norrige, så ock hwad angår hans fall och huru hans helighet sedermera blef ådagalagd; men man skall icke eller förtiga, hwad som mest till hans ära länder, nemligen hans järtecken, fast derom icke widare talas, förrän längre fram i denna bok.

260. Cap.
Om Thronderne.

Konung Swen Knutsson rådde några år öfwer Norrige; han war barnslig både i ålder och förstånd. Hans moder Alfifa hade mesta Landstyrelsen; men folket hatade henne både då och alltsedan. Den tiden hade Danske män stor öfwerwigt i Norrige, hwilket de infödde icke kunde fördraga. När tal derom uppkom, lade det öfriga folket Tronderne till last, det de hade mest wållat, att Konung Olof den Helige wardt fälld ifrån landet, och att Norriges män blefwo lagde under detta elaka wälde, hwarigenom nöd och träldom gick öfwer allt folk, rika och fattiga, och menige allmogen. De påstodo Tronderne wara

ra

ra skyldige att därföre skaffa bot och göra uppresning, till att afskudda detta öfwerwälde från landsfolket. Det war ock allmänhetens mening, att Norriges mesta styrka war i Trondhem, så wäl i anseende till Höfdingarne, som folkmängden derstädes. När Tronderne förnummo, att de öfrige Landsmännen gjorde dem sådan beskyllan, erkände de sanningen deraf, att de begått en stor förseelse, då de skiljt Konung Olof wid land och lif, och att de nu fingo hårdt wedergälla denna olyckgerning. Höfdingarne höllo stämmor och rådslag sig emellan; och war Einar Thambaskelfwer upphofsman för deßa rådplågningar. Så hände det ock med Kalf Arneson, att nu fann han, i hwilken snara han inlupit genom Konung Knuts uppäggelse: alla de löften, denne gifwit Kalf, blefwo brutne; ty Konung Knut hade lofwat honom Jarldöme och öfwerstyrelse öfwer hela Norrige, hwaremot Kalf gjort sig till hufwudman att strida mot Konung Olof och fälla honom från Riket; men nu hade han ingen större wärdighet, än förut. Han ansåg sig derföre högeligen bedragen. Bud gingo emellan bröderne Kalf, Finn, Thorberg och Arne; och blef då deras frändsämja återställd.

262. Cap.

Konung Swens utbod.

Då Swen hade warit tre år i Norrige, spordes det dit, att westan om hafwet sammandrogs en här, hwaröfwer en man war Höfding, som kallades Tryggwe och sade sig wara Olof Tryggwasons och den Engelska Gydas son. När Konung Swen förnam, att utländsk här torde komma i landet, böd han

ut

ut leding nordan ur Riket; och begåfwo sig de fleste Länshöfdingar med honom från Trondhem. Einar Thambaskelfwer satt qwar hemma och wille ej fara med Konung Swen. Och när Swens bud kom till Kalf Arneson på Eggia, att han skulle draga i leding med Konungen, tog Kalf ett fartyg, som han hade, om tjugo roddarbänkar, steg derpå med sina huskarlar och gjorde sig som hastigast redo, höll sedan ut efter fjärden och afbidade icke Konung Swen. Kalf styrde söder till Möre, och stannade ej förr, än han kom till sin broder Thorberg i Gisska. Sedan lade alla bröderne Arnesöner möte, och rådplägade sig emellan. Derefter for Kalf tillbaka norrut; men när han kom till Frekösund, låg der före honom Konung Swen med sin flotta. Så snart Kalf kom roende sunnan ifrån in i sundet, ropade de till hwarandra: Konungens män budo Kalf lägga intill och följa Konungen att wärja hans land; men Kalf swarade: det hafwer jag redan fullgjort, om jag icke snarare gjort det förmycket, nemligen, att strida med wåra egna landsmän för att främja Knytlingarnas wälde. Sedan rodde Kalf och hans män sina färde norrut, och foro, till deß de kommo hem till Eggia. Ingen af Arnesönerne drog med Konungen i denna leding. Konung Swen höll med sin flotta söder i landet, och när han icke fick spörja, att någon här westanifrån war kommen, for han söder till Rogaland och ända till Agder; ty man gißade, att Tryggwe skulle först begifwa sig öster till Wiken, emedan hans förfäder der wistats och haft sin mesta makt, samt han på samma ort hade mycket betydande fränder.

263. Cap.
Konung Tryggwe Olofssons fall.

Konung Tryggwe, då han seglade westan ifrån, kom med sin flotta utanför Hördaland. När han der sporde, att Konung Swen hade dragit söder ut, höll han söder till Rogaland; men så snart Konung Swen fick spaning om Tryggwes färd, då han war kommen westanifrån, wände han åter norrut med sin flotta, hwarefter han och Tryggwe möttes innanför Bokn i Soknasund, nära det ställe, hwarest Erling Skialgsson hade fallit. Der hölls en stor och hård drabbning. Det skedde på en Söndag. En sägen är, att Tryggwe sköt kastspjut med båda händerne på en gång, sägande: så lärde min fader mig att meßa. Hans owänner hade sagt, att han war son af en Präst; men han rosade sig nu deraf, att han liknade mera Konung Olof Tryggwason. Också war Tryggwe en ypperlig man. I denna strid föll Konung Tryggwe och myckett af hans folk; men somlige kommo på flykten, och somlige utwerkade sig frid. Så säges i Tryggwa-flocken:

Af åran äggad, for Tryggwe
Från nordan; mord deraf kom;
Men Konung Swen från söder
Sin kosa tog till striden.
Nära war jag deras wapenbrak;
Hastigt bar det till mötes;
Hördernes här satte lifwet till;
Swärden gällt der klungo.

Om denna drabbning talas ock i den flock, som diktades om Konung Swen:

> Det war en Söndag, flicka,
> Mång man för swärdsäggen dukade under,
> Den morgon, som Mön
> War lök och öl till männen.
> Då Konung Swen sina kämpar bad
> Skeppsstammarne binda tillsamman,
> Rått kött åt korpen
> Wardt gifwet, att sönderslitas.

Konung Swen rådde ännu öfwer landet någon tid efter detta slag; och war då god frid. Påföljande wintren wistades Konung Swen söder i landet.

264. Cap.

Om Kalf Arnesons och Einar Thambaskelfwers rådslag.

Einar Thambaskelfwer och Kalf Arneson hade den wintren stämmor och rådplägningar sig emellan, samt träffades i Köpstaden (Nidaros). Då kom der till Kalf Arneson en sändeman från Konung Knut, med Konungens bud, att Kalf skulle skicka honom trenne tolfter yxor, dem han hade att granneligen utwälja. Kalf swarade: inga yxor sänder jag Kon-

ung Knut; såg honom, att jag ernar skaffa hans son pyror, så att han icke skall finna brist derpå.

265. Cap.

Einar Thambaskelfwers och Kalf Arnesons färd ur landet.

Tidigt om wåren började Einar Thambaskelfwer och Kalf Arneson sin färd, och hade ett stort följe af de bästa män, som kunde utwäljas i Trondebygden. De foro om wåren öster öfwer Kiölen till Jemtland, sedan till Helsingeland, och kommo fram i Swerige, utrustade der skepp, foro om sommaren öster till Gardarike, och kommo om hösten till Aldegioborg. Der affärdade de sändemän upp till Konung Jarisleif i Holmgård, med det ärende, att de erbödo sig emottaga Magnus, Konung Olof den Heliges son, och följa honom till Norrige, skaffa honom makt att winna sitt fäderne-arf, och uppsätta honom till Konung öfwer landet. När denna beskickning kom till Konung Jarisleif, höll han derom rådslag med Drottningen och andra sina Höfdingar; och kommo de sålunda öfwerens, att bud sändes till Nordmännen, det de skulle infinna sig hos Konung Jarisleif och Magnus, för hwilken färd frid dem ock tillsades. Då de nu kommo till Holmgård, skedde sådan stadfästelse, att de Nordmän, som dit woro anlände, gingo Magnus till handa och blefwo hans män, hwilket med ed bekräftades, i affeende på Kalf och de flere, som på Stiklastad warit emot Konung Olof. Magnus medgaf dem sedermera säkerhet och full förlikning,

ning, befästande å sin sida med ed, att han skulle wara dem trofast, om han finge Norriges Rike och Konungadöme; han skulle ock blifwa Kalf Arnesons fosterson, hwaremot Kalf skulle wara pligtig att uträtta alla de werk, som Magnus ansåg lända till sitt Rikes större säkerhet och förkofran.

Tryckfel:

Sid.	16 rad.	15	står:	sår	läs:	bår
—	35 —	1	—	wisar	—	woro
—	37 —	2	—	såtta både wärt	—	såtta både
—	40 —	14	—	stämnolag;	—	stämnolag,
—	53 —	2	—	dermed	—	derpå
—	67 —	9 och 10	—	hålande	—	hållande
—	69 —	sista	—	fingo	—	gingo
—	72 —	11	—	woro	—	wore
—	86 —	14	—	wära	—	wärt
—	93 —	26	—	Nordlanden;	—	Nordlanden,
—	94 —	13	—	hufwud	—	hufwudet
—	102 —	9	—	hon	—	han
—	108 —	16	—	Jarls	—	Jarls och
—	112 —	11	—	satt	—	suto
—	115 —	4	—	i brunn	—	i en brunn
—	125 —	5	—	tyckes	—	tycktes
—	127 —	14	—	sörde	—	förde
—	130 —	9	—	förkikningen	—	förlikningen
—	132 —	5	—	säga bonom	—	säga honom
—	136 —	23	—	Older	—	Olwer
—	152 —	22	—	meg	—	med
—	157 —	4	—	dan på	—	på
—	165 —	3	—	såg	—	såg jag
—	167 —	9	—	bestånd	—	bistånd
—	181 —	9	—	staden,	—	staden
—	181 —	20	—	är öboarne.	—	äro öboarne/
—	182 —	7	—	fin	—	fina
—	182 —	10	—	och	—	ock
—	182 —	22	—	någon	—	några
—	187 —	9	—	hwil	—	hwilken
—	191 —	10	—	öfwerhopanden	—	öfwerhopaden
—	194 —	16	—	göras	—	göra
—	195 —	28	—	den	—	dem
—	196 —	24	—	medwintern	—	midwintern
—	202 —	15	—	utår	—	utåt
—	203 —	18	—	gri	—	gripa
—	204 —	sista	—	eder.	—	eder?
—	205 —	1	—	Asbjörn	—	Skialg
—	205 —	13 och 14	—	drå- man	—	dråpa mån
—	206 —	27	—	göra	—	höra
—	206 —	28	—	sätte	—	sätta
—	208 —	4	—	mig	—	min
—	208 —	22	—	förlikte	—	förlikte
—	209 —	4	—	Konungen	—	Konungens
—	209 —	23	—	Asmund	—	Asbjörn
—	210 —	16	—	framledes	—	framdeles
—	211 —	14	—	tagit	—	tagit sig
—	215 —	24	—	Konungens	—	Konungen
—	216 —	20	—	Wagastamma	—	Wagastämma
—	217 —	8	—	Selsbane,	—	Selsbanen,
—	218 —	3	—	hämmar	—	hämnar
—	228 —	9	—	gaf ock	—	gaf

Sid.	229 rad. 13	står:	wille		läs:	will
--	229-- 14	--	och		--	ock
--	235-- 25	--	sluted		--	slutad
--	236-- 1	--	de		--	de hade
--	240-- 8 och 9	--	spjutet Selshämmaren		--	spjutet Selshämnaren
--	249-- 20	--	skattade		--	skattlade
--	251-- 2	--	beslutadt		--	beslutat
--	256-- 11	--	kommo		--	kommo till
--	259-- 11	--	amt		--	samt
--	268-- 16	--	stallbröder		--	stallbroder
--	270-- 6 och 7	--	stallbröder		--	stallbroder
--	277-- 16	--	sielf kunde		--	sielf
--	320-- 11	--	ock		--	och
--	345-- 3	--	167		--	193
--	346--	Efter meesens	Ut läses! Sedan dog Jökul.			
--	389-- 24	--	detta, tal		--	detta tal,
--	441-- 8	--	ˈwedergälla		--	umgälla

